

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний технологічний університет

Ксендзук В.В.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Навчальний посібник

Житомир 2019

УДК 339.9(075)

К86

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного технологічного університету (протокол № 1 від 21 січня 2019 р.)

Рецензенти:

О.І. Пархоменко-Куцевіл

д.н.держ.упр., завідувач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом

К.В. Романчук

д.е.н., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
Житомирського державного технологічного університету

Н.В. Горін

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка

Ксендзук В.В.

К86 Міжнародні організації: навчальний посібник / В.В. Ксендзук
[Електронне видання]. – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 211 с.

ISBN 978-966-683-516-4

В навчальному посібнику систематизовано інформацію про міжнародні організації, особливості їх створення та функціонування в умовах глобалізації, також розкрито питання участі України в міжнародних організаціях та їх ролі в соціально-економічному розвитку країни. Навчальний посібник підготовлено відповідно до навчальної програми дисципліни для студентів, науковців та викладачів кафедр університетів.

УДК 339.9(075)

ISBN 978-966-683-516-4

© Ксендзук В.В., 2019

ЗМІСТ

Передмова	5
<i>Міжнародні організації як суб'єкти міжнародних економічних відносин</i>	7
Тема 1. Теоретико-правові аспекти виникнення та класифікація міжнародних організацій	8
1.1. Міжнародні організації в системі міжнародних економічних відносин	8
1.2. Передумови виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій	15
1.3. Класифікація та основні напрями діяльності міжнародних організацій	21
Практичне заняття до теми 1	24
Тема 2. Механізм функціонування міжнародних організацій	27
2.1. Правові аспекти функціонування міжнародних організацій	27
2.2. Організаційно-функціональна структура міжнародних організацій	31
2.3. Міжнародні службовці та представництва міжнародних організацій	37
Практичне заняття до теми 2	40
<i>Загальнополітичні та військові організації в системі міжнародних організацій</i>	44
Тема 3. Загальнополітичні міжнародні організації	45
3.1. ООН як універсальна міжнародна організація та її спеціалізовані установи	45
3.2. Міжнародні регіональні організації	54
Практичне заняття до теми 3	67
Тема 4. Політичні військові міжнародні організації	70
4.1. Найвпливовіша військова організація світу початку XXI ст. – НАТО	70
4.2. Основні напрями розвитку діяльності військових міжнародних організацій	75
Практичне заняття до теми 4	80
<i>Міждержавні організації з регулювання економічних відносин</i>	83
Тема 5. Міжнародні організації з регулювання відносин у виробничій сфері	84
5.1. Міжнародні організації в галузі промисловості й енергетики	84
5.2. Міжнародні організації в галузі сільського господарства й продовольства	88
5.3. Міжнародні організації в галузі транспорту й зв'язку	92
Практичне заняття до теми 5	99
Тема 6. Міжнародні організації з регулювання відносин у соціальній сфері	102
6.1. Міжнародна організація праці (МОП)	102
6.2. Міжнародна організація з міграції (МОМ)	106
6.3. Міжнародні організації з регулювання відносин у соціальній сфері системи ООН	111
Практичне заняття до теми 6	120

Тема 7. Міжнародні організації у сфері регулювання торгівельно-економічних відносин	124
7.1. Світова організація торгівлі (СОТ): завдання та розвиток напрямів діяльності	124
7.2. Міжнародний торговельний центр (МТЦ): принципи діяльності, структура	128
7.3. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД): цілі та функції	130
7.4. Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)	133
7.5. Європейський Союз та його роль в регулюванні економічних відносин в країнах Європи	135
Практичне заняття до теми 7	142
Тема 8. Міжнародні організації у сфері регулювання валютно-фінансових відносин	147
8.1. Система міжнародних валютно-фінансових організацій	147
8.2. Механізм кредитування та фінансова політика Міжнародного валютного фонду (МВФ)	148
8.3. Загальна характеристика діяльності організацій групи Світового банку	156
8.4. Регіональні банки розвитку (Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Міжамериканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Ісламський банк розвитку)	160
8.5. Банк міжнародних розрахунків (БМР)	163
Практичне заняття до теми 8	165
<i>Міжнародні неурядові організації з регулювання економічних відносин</i>	170
Тема 9. Міжнародні неурядові організації з регулювання економічних відносин	171
9.1. Особливості функціонування міжнародних неурядових організацій, їх види та цілі	171
9.2. Міжнародні торговельні і торговельно-промислові палати	172
Практичне заняття до теми 9	174
<i>Україна в міжнародних організаціях</i>	178
Тема 10. Україна в міжнародних організаціях	179
10.1. Участь України в організаціях глобального типу	182
10.2. Участь України в міжнародних регіональних організаціях	199
Практичне заняття до теми 10	202
Предметний покажчик	205
Список використаної та рекомендованої літератури	208

Передмова

Дисципліна «Міжнародні організації» є складовою частиною комплексу дисциплін на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» студентами спеціальностей «Міжнародні економічні відносини», «Публічне управління та адміністрування». З прискоренням глобалізаційних процесів в світі значення міжнародних організацій зростає, а вплив їх функціонування на економічну, соціальну, політичну та демографічну сферу життя суспільства набуває особливо важливого значення.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів комплексу знань про роль та механізми функціонування міжнародних організацій в світі та на Україні.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з історією та умовами виникнення міжнародних організацій, вивчення механізмів функціонування, структури та видів їх діяльності, розкриття особливостей та формування перспектив участі України в міжнародних організаціях, а також набуття навичок використання отриманих теоретичних знань в практичній діяльності.

В процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні *методи навчання*: проблемні лекції, дискусії, мультимедійні презентації, робота з текстом (з нормативними документами, з договорами), робота в групах, метод «мозкового штурму», світове кафе, оксфордські дебати, метод шести шляп, анкетування тощо.

Отримані знання з навчальної дисципліни розширяють базу теоретичних економічних знань студентів, що стане підґрунтям для формування навичок дослідження практичних проблем в сфері міжнародних економічних відносин та публічного управління і адміністрування, а також дозволить майбутнім спеціалістам застосовувати їх у науковій та практичній діяльності при розв'язанні фахових завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти та здобути:

1) знання: про класифікацію міжнародних організацій в сучасній системі міжнародних відносин; щодо сутності, ролі, функцій і структури міжнародних організацій; про умови та особливості створення міжнародних організацій; про сучасні тенденції розвитку міжнародних організацій; про діяльність основних міжнародних організацій за різними класифікаційними ознаками та їх вплив на розвиток соціально-економічних відносин у світі; в сфері глобалізації та міжнародної інтеграції України в частині участі країни в міжнародних організаціях; про можливість проходження стажування і пошук місця роботи в міжнародних організаціях.

2) *вміння*: використовувати теоретичні знання для опису і аналізу економічних відносин в світі, зокрема – характеризувати діяльність міжнародних організацій, аналізувати рішення міжнародних організацій та вплив цих рішень на міжнародну політику; користуватися системою законодавчих документів для опису відносин між міжнародними організаціями; спостерігати та інтерпретувати проблемні питання в сфері міжнародних відносин; ідентифікувати причини господарських процесів в контексті створення та функціонування міжнародних організацій; оцінювати можливості та роль провідних міжнародних організацій у розв’язанні проблем в різних сферах міжнародних відносин; характеризувати зовнішньоекономічну політику України та рівень участі країни у міжнародних організаціях.

3) *компетенції*: здатність навчатися та бути сучасно навченим; здатність до усної та письмової загальної комунікації державною та іноземними мовами; здатність до пошуку, оброблення та оцінювання інформації, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення проблем, формулювання висновків (рекомендацій) в сфері діяльності міжнародних організацій, забезпечення якості виконуваних робіт з урахуванням національних та міжнародних вимог, адаптації та дії в новій ситуації; здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у діяльності міжнародних організацій та участі України в міжнародних організаціях з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв’язків; здатність мотивувати та розробляти ефективну систему організації праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу; здатність демонструвати знання базових категорій і методів у сфері діяльності міжнародних організацій з урахуванням їх основних видів; здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свій професійний рівень.

Для полегшення засвоєння матеріалу кожна тема дисципліни розробленого навчального посібника включає: розширений план лекційного заняття, короткий конспект лекції, мету та план практичних занять, ключові поняття, завдання для практичної роботи, проблемні питання для обговорення, теми рефератів. Крім того, наведено тестові завдання для підготовки до підсумкового контролю.

Рекомендована література містить перелік вітчизняних і зарубіжних підручників, навчальних посібників, монографій і статей з тематики міжнародних організацій, а також посилання на електронні джерела інформації.

**МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

Тема 1. Теоретико-правові аспекти виникнення та класифікація міжнародних організацій

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: сутність поняття «міжнародна організація»; типологію міжнародних організацій; етапи розвитку системи міжнародних організацій; причини виникнення міжнародних організацій; головні міжнародні організації глобального типу початку ХХІ ст.;

вміти: обґрунтовувати відмінність між урядовою і неурядовою міжнародною організацією; класифікувати міжнародні організації за заданим критерієм; розробити класифікаційну схему міжнародних організацій.

1.1. Міжнародні організації в системі міжнародних економічних відносин

Короткий опис: Система міжнародного регулювання світових економічних відносин. Сутність поняття «міжнародна організація». Характерні ознаки міжнародних організацій

Світові глобалізаційні процеси змінюють порядок функціонування національних економік та створюють підставу для розвитку глобальної економіки. «Глобальна економіка як метаекономіка існує «над» національними економіками та агентами і є автономною від них, надає їм специфічних характеру та форми, огортає власними рушійними силами. Вона функціонує «згори донизу» і визначає, що можуть і що не можуть робити на національному рівні державні і приватні агентства. При цьому глобальна економіка є якісно новим етапом розвитку світового господарства, світової економіки, яка поступово перетворюється на цілісний глобальний організм, утворений гігантською виробничо-збутовою, глобальною фінансовою та планетарною інформаційною мережею. Така економіка потребує певної системи та власних особливих інститутів регулювання взаємовідносин своїх суб'єктів»¹.

Такими інститутами виступають міжнародні організації, які є суб'єктами системи міжнародних економічних відносин та разом з тим регуляторами цих відносин. «Як регулятори міжнародні організації мають великий вплив на розвиток і спрямованість міжнародних відносин, оскільки залучають в упорядкований процес чимало держав. По суті, майже немає в світі держави, яка не була б членом якоїсь організації; більшість країн залучена відразу до декількох організацій»².

«Об'єктивна необхідність у регулюванні зовнішньоекономічних зв'язків між країнами випливає із зростаючої взаємозалежності і взаємозв'язку національних

¹ Куцик П.О., Ковтун О.І., Башнянин Г.І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.

² Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Логвінова Н.С. Міжнародні організації: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.

економік і відповідної інтенсифікації розвитку економічних відносин між країнами; неузгодженості національних законодавств різних країн, що потребує створення такого механізму регулювання міжнародних економічних відносин, який би забезпечував збалансовану координацію національних правових режимів»³.

Тому міжнародні організації мають вагомий вплив на розвиток світової економіки та отримують широкий спектр можливостей, які забезпечують виконання їх функцій. Об'єднуючи різні країни, їх економічний, демографічний, соціальний, політичний та науковий потенціал міжнародні організації виступають в сфері міжнародних економічних відносин своєрідним суб'єктом регулювання та координації співпраці суб'єктів в світі.

Система міжнародного регулювання світових економічних відносин

«Механізм регулювання міжнародних економічних відносин має два взаємопов'язані рівні: національний та міжнародний, кожному з яких властива певна система принципів, інституційно-правових структур, інструментів та методів управління (рис. 1). Так, елементами регулювання міжнародних економічних відносин є:

- принципи управління як фундаментальні правила, що характеризують певну «ідеологію» підходу до міжнародних відносин в економічній сфері;
- інституційно-правові структури як сукупність міжнародних та національних норм, правил, звичаїв та угод, що регламентують здійснення співробітництва;
- інструменти та методи управління як сукупність конкретних заходів впливу на окремі процеси, наприклад валютні курси, субсидії, митні тарифи, квоти і ліцензії на експорт та імпорт, система встановлення цін на товари й послуги для міжнародного обміну тощо»⁴.

«Національному рівню відповідає система дій держави (уряду), що спрямована на регулювання зовнішньоекономічних відносин і використовує названі вище елементи (принципи, методи, інструменти). На міжнародному рівні здійснюється погоджений вплив двох або більше держав на економічні відносини між країнами взагалі або на окремі форми їх (міжнародну торгівлю, міжнародну міграцію робочої сили, експорт та імпорт капіталу тощо). Цей рівень механізму регулювання являє собою систему координації зовнішньоекономічних політик кожної з країн та окремих дій, які потребують колективного міжнародного регулювання»⁵.

³ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

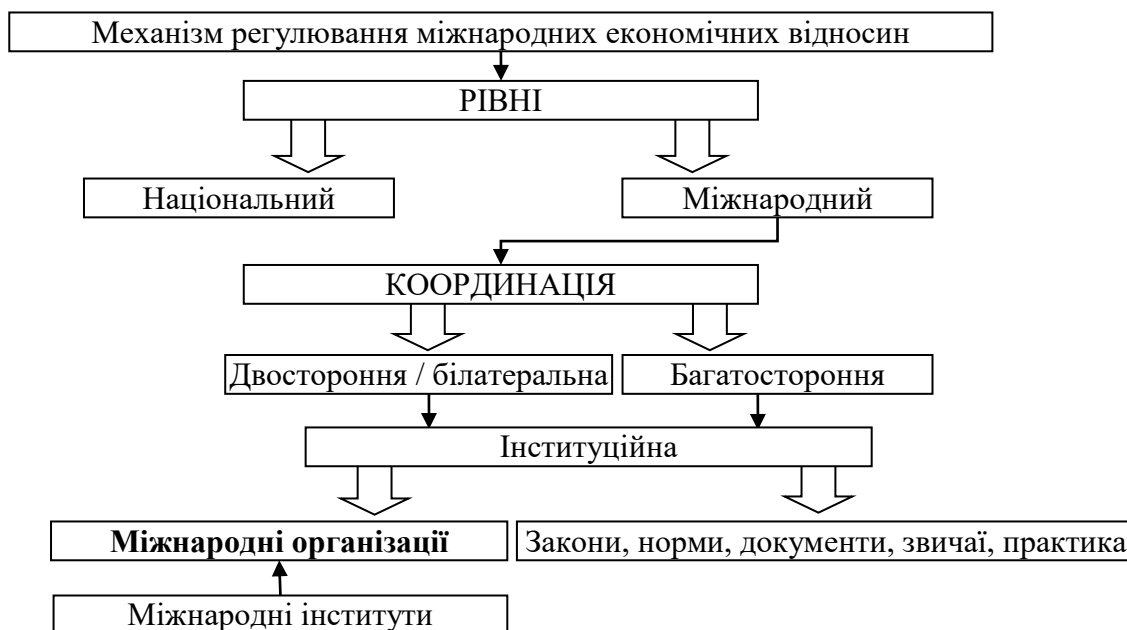

Рис. 1. Місце міжнародних організацій у системі регулювання МЕВ⁶

«Залежно від кількості сторін, які беруть у цьому участь, координація міжнародної економічної діяльності може бути двосторонньою або багатосторонньою. Двостороння (білатеральна) координація включає угоди та домовленості між двома суб'єктами МЕВ, які досягаються безпосередніми переговорами між партнерами. Багатостороння координація забезпечує погодження різних аспектів міжнародної економічної діяльності щонайменше трьома суб'єктами з різних країн»⁷.

«Координація економічної політики залежно від засобів здійснення може бути двох видів: дискретна та інституціональна. Дискретна координація – це узгодження, яке досягається шляхом так званих дискретних (окремих) дій, коли в кожному конкретному випадку держави домовляються самостійно використовувати деякі заходи, інструменти, методи для досягнення належної єдності дій. Інституціональна координація – це погодження, яке виробляється на підставі визначеного інституту, тобто з використанням встановлених уже законів, правил, норм, звичаїв та практики, організаційних структур. Отже, в поняття «міжнародні інститути» входять дві складові:

1) організаційні структури, тобто самі міжнародні організації, установи, конференції тощо;

⁶ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

⁷ Там само.

2) сукупність законів, норм, правил, угод та ін. При цьому міжнародні організації виступають водночас і як продуценти, і як користувачі сукупності законів та норм»⁸

Виникнення міжнародних організацій як інститутів координації багатосторонньої співпраці країн світу пояснюється необхідністю розвитку світового господарства та спільного вирішення проблем, які виникають в глобальній економіці.

Суб'єкти системи регулювання міжнародних економічних відносин, які беруть активну участь в функціонуванні міжнародних організацій це: держави (уряди) та суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність на міжнародних ринках товарів і послуг, капіталу тощо.

Сутність поняття «міжнародна організація»

«Міжнародна організація – це:

1) будь-яка група або асоціація, яка у своїй діяльності виходить за межі однієї країни і має постійну структуру органів;

2) стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, який створюється, щонайменше, трьома сторонами (державами) і має погоджені учасниками цілі, компетенцію та свої постійні органи, а також інші специфічні політико-організаційні норми (статут, процедура, членство, порядок прийняття рішень)»⁹.

Визначення сутності поняття «міжнародна організація» характеризує особливості створення та функціонування даних інституцій. Тому варто також розглянути ознаки міжнародних організацій, які вирізняють їх серед інших суб'єктів міжнародних економічних відносин.

Характерні ознаки міжнародних організацій

В літературі^{10, 11, 12} найчастіше зустрічаються наступні характеристики міжнародних організацій:

– членство трьох і більше різнонаціональних сторін (держав, юридичних та фізичних осіб), адже за наявності меншої кількості суб'єктів виникає їх об'єднання, але не міжнародна організація, що створюється з метою колективного вирішення певних завдань;

⁸ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

⁹ Там само.

¹⁰ Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. / Н. В. Пронюк. – 2-е вид., змін. та допов. – К. : КНТ, 2010. – 344 с.

¹¹ Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Логвінова Н.С. Міжнародні організації: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.

¹² Шибаєва Е. А. Право международных организаций: Вопросы теории. – Междунар. отношения, 1986

– погоджені, спільні, постійні цілі. Міжнародні організації створюються для координації зусиль держав у різноманітних сферах (політичній, військовій, науково-технічній, валютно-фінансовій, соціальній та ін.). Водночас на міжнародній арені є організації, що уповноважені координувати діяльність держав практично в усіх сферах, наприклад ООН;

– договірна основа, тобто наявність міжнародного установчого документа. Зазвичай, міжнародні організації створюються на основі міжнародного договору (статуту, конвенції, угоди, протоколу і т.д.). Установчий документ містить правила функціонування, описує процедури вступу нових та виходу членів, встановлює фінансові правила та регламентує інші питання, пов'язані з діяльністю міжнародної організації. Найчастіше міжнародні організації утворюються на міжнародних конференціях, з'їздах, форумах, де затверджуються установчі документи;

– відповідна організаційна структура (постійні органи і штаб-квартира). Ця ознака, що характеризує інституціональну будову міжнародної організації, ніби демонструє та підтверджує постійний характер організації і відрізняє її від численних інших форм міжнародного співробітництва. На практиці ця ознака виявляється в тому, що міжурядові організації мають штаб-квартири, членів в особі суверенних держав і необхідну систему головних (основних) і допоміжних органів;

– самостійні права та обов'язки міжнародної організації. Особливістю компетенції міжнародної організації є те, що її права й обов'язки похідні від прав і обов'язків держав-членів. Таким чином, жодна організація без згоди держав-членів не може вдатися до дій, що стосуються інтересів своїх членів. Права й обов'язки будь-якої організації в загальній формі закріплюються в її установчому акті, резолюціях вищих і виконавчих органів, угодах між організаціями. Держави також вправі заборонити організації вдаватись до тих або інших дій, і організація не може перевищити свої повноваження;

– повага до суверенітету держав-членів, юридична рівність учасників та невтручання у внутрішні справи. Члени організацій мають рівні права і обов'язки незалежно від розміру своєї території, кількості населення, рівня економічного розвитку й інших характеристик держави. Втручання у внутрішні справи держави-члена організації не допускається, за винятком випадків, коли такою державою порушені міжнародні зобов'язання, взяті в рамках цієї організації відповідно до її статутних положень;

– чітке визначення прав та обов'язків у документах, які встановлюють та закріплюють наміри держав-членів щодо їх меж та сфер діяльності;

– відповідність цілей створення та діяльності загально визнаним принципам і нормам міжнародного права. Якщо міжнародна організація створена неправомірно або її діяльність суперечить міжнародному праву, то установчий акт такої організації повинен бути визнаний неправомірним і дія його припинена в найкоротший термін;

– встановлення порядку прийняття рішень і їх юридичної чинності. Ця ознака свідчить про те, що в рамках міжнародної організації характерним є прийняття рішень за спеціально розробленою процедурою. Кожна з міжнародних організацій має свої правила процедури. Окрім того, юридичну чинність рішень, прийнятих у рамках міжнародної організації, встановлюють самі держави-члени міжнародної організації.

Не зважаючи на спільні особливості міжнародні організації відрізняються за сферою діяльності, функціями, процедурою набуття членства, методами прийняття рішень та іншими аспектами діяльності в міжнародному середовищі.

Міжнародні організації є одним з видів міжнародних інститутів. Крім того, до міжнародних інститутів відносяться: міжнародні конференції (конгреси); міжнародні комісії (комітети), які варто відрізнити від міжнародних організацій. Усі ці установи мають спільну ознаку: міжнародна сфера діяльності, міжнародний характер компетенції та відповідний механізм здійснення регулювання міжнародних відносин. Однак, вони відрізняються місцем та правовим станом у системі міжнародних відносин. Міжнародні конференції та міжнародні комісії, як правило, не є суб'єктами міжнародного права, а міжнародні організації – є.

«Міжнародні конференції є тимчасовими міжнародними органами, діяльність яких не регулюється міжнародно-правовими нормами через відсутність міжнародної правосуб'єктності. Робота конференцій будується згідно з власними правилами процедури і регулюється тимчасовими організаційними структурами. Міжнародні комісії та комітети створюються зазвичай на основі міжнародної угоди, їхня діяльність має постійний характер, вони створюють певні механізми для її забезпечення, а тому більш, ніж конференції, схожі на міжнародні організації»¹³.

Кількість міжнародних організацій в світі відображено на рис. 2, дані якого свідчать про динамічне зростання як міждержавних (від 37 в 1909 р. до 265 в 2013 р.), так і недержавних міжнародних організацій (від 176 в 1909 р. до 857 в 2013 р.), які складають значно більшу частину даних міжнародних інститутів.

¹³ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

Міжнародні організації: навчальний посібник

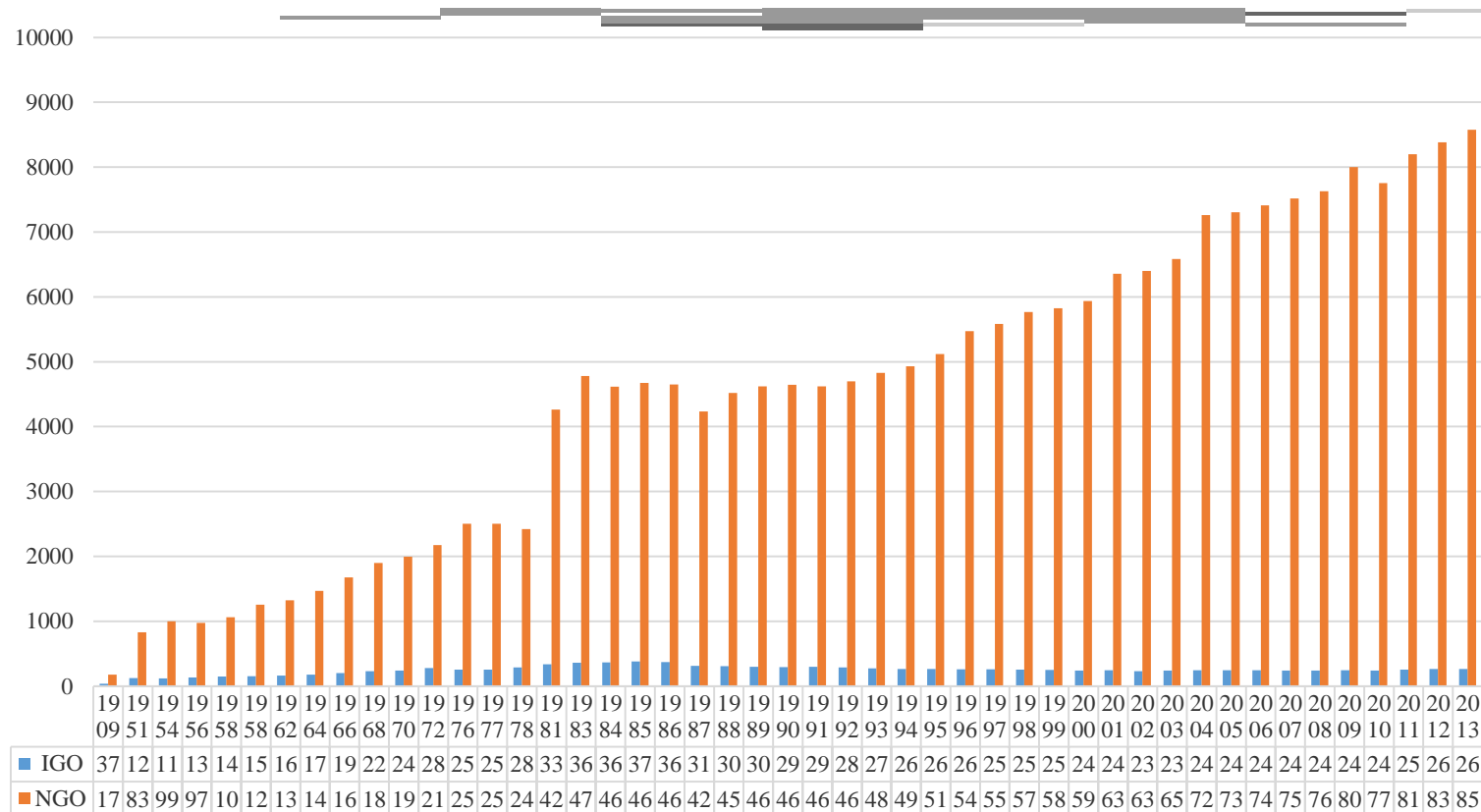

Рис. 2. Кількість міждержавних та недержавних міжнародних організацій в 1909-2013 рр.

Джерело: побудовано за даними The Yearbook of International Organizations¹⁴

¹⁴ Historical overview of number of international organizations by type 1909-2013. Union of International Associations, 2013. URL: https://uia.org/sites/uia.org/files/misc_pdfs/stats/Historical_overview_of_number_of_international_organizations_by_type_1909-2013.pdf

1.2. Передумови виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій

Короткий опис: Передумови та процес створення міжнародних універсальних організацій у ХХ столітті. Хронологія утворення й розвитку системи міжнародних організацій. Глобальні проблеми сучасності і роль міжнародних організацій у їх вирішенні. Фактори, що впливають на створення міжнародних організацій. Порядок утворення міжнародних організацій

Фактори, що впливають на створення міжнародних організацій

Однією з найпоширеніших причин створення міжнародних організацій є процес глобалізації, який характеризує розвиток світового суспільства та охоплює всі його сфери. З розвитком системи міжнародних відносин виникає необхідність здійснення стабільного, уніфікованого її регулювання, що і призводить до виникнення міжнародних об'єднань, інститутів, організацій.

В літературі¹⁵ серед чинників виникнення міжнародних організацій наводять:

- міжнародний поділ праці, що обумовлює спеціалізацію країн на виробництві певних товарів та послуг, обмін продуктами, а також неминуче призводить до міжнародного кооперування.

Міжнародний поділ праці у своїй вищій фазі супроводжується економічною інтеграцією, яка особливо проявляється на регіональному рівні. Економічна інтеграція - це процес економічної взаємодії країн, що призводить до зближення господарських механізмів, набуває форми міжнародних угод і регулюється міжнародними органами.

- міжнародна економічна інтеграція розвивається від найпростіших форм і рівнів до більш складних і досконалих, переходячи з одного щаблю до вищого. Але на кожній стадії розвитку інтеграції настає момент, коли «природна течія» процесу починає гальмуватись через недосконаленість організаційних форм інтеграції або навіть через їх відсутність. Відбувається це з таких причин: чисельне зростання й ускладнення міжнародних зв'язків, які не завжди узгоджуються в масштабі світового господарства; неузгодженість зовнішньоекономічної політики держав, які піклуються про свої власні інтереси. За таких обставин виявляється потреба в організаціях, які б розробляли «правила гри» для суб'єктів міжнародних відносин, відповідні для кожного ступеню розвитку інтеграції. Дотримання державами певних норм і принципів міжнародної діяльності, які встановлюються на рівні міжнародних організацій, сприяє розв'язанню протиріч, що стають на перешкоді інтеграції, і надає нового імпульсу її розвитку. Кожному ступеню розвитку інтеграції відповідає своя форма міжнародної організації. Так, на регіональному рівні, найпростіша форма організації – зона преференційної торгівлі; вона складається на початковій стадії

¹⁵ Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп. навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С., – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344 с

інтеграції. Найвищій стадії інтеграції, яка є на сьогодні, відповідає економічний союз. Міжнародна економічна інтеграція стимулюється поширенням дії транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків, які, в свою чергу, є наслідком поглиблення міжнародного поділу праці. ТНК і ТНБ начебто «стягують у вузли» міжнародну економіку, перетворюючись на її своєрідні «нервові центри». Об'єктивно транснаціональні корпорації сприяють формуванню організаційної структури міжнародних економічних відносин, оскільки зосереджують регулюючі функції на транснаціональному рівні.

- політичні стосунки між країнами. Вирішення багатьох політичних проблем протягом історії людства державні діячі намагались здійснити утворенням союзів держав, блоків, пактів. Найчастіше такі міждержавні утворення мали переважно воєнну спрямованість і розпадалися зі зміною політичної ситуації в світі. І сьогодні є міжнародні організації оборонного характеру (НАТО) або такі, де політичні цілі є переважаючими (Рада Європи, Ліга арабських держав). Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ), яка проголошувала основною метою економічну інтеграцію соціалістичних країн, все ж таки залишалася політичною організацією, оскільки інтеграційні процеси гальмувалися неринковим характером економічних відносин в рамках соціалістичної системи.

- глобалізація міжнародних відносин та глобальні проблеми сучасності, які охоплюють увесь світ або значну його частину і не можуть бути вирішені кожною країною поодиночки. До них відносяться: проблема обмеженості природних ресурсів; екологічна проблема; демографічна проблема; проблема роззброєння; продовольча проблема.

Глобальні проблеми сучасності і роль міжнародних організацій у їх вирішенні

Окреслені причини виникнення міжнародних організацій призводять до того, що країни починають шукати шляхи подолання глобальних проблем та об'єднуються з метою ефективного їх спільного вирішення.

В табл. 1 наведено основні види глобальні проблем людства та представлено назви міжнародних організацій, сферою діяльності яких є подолання або висунення пропозицій щодо шляхів вирішення конкретних проблемних питань.

Таблиця 1. Класифікація глобальних проблем та міжнародні організації світу

<i>Класифікація глобальних проблем:</i>	<i>Міжнародні організації</i>
1) політичні проблеми:	Організація Північноатлантичного договору (НАТО)
– створення безнаслідницького, без'ядерного миру;	Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)
– зміцнення міжнародної безпеки;	Військово-політичний союз АНЗЮК
– забезпечення прав народів на вільний розвиток;	Організація договору про колективну безпеку (ОДКБ)
– світовий тероризм тощо.	

<i>Класифікація глобальних проблем:</i>	<i>Міжнародні організації</i>
2) соціальні проблеми:	Міжнародна організація праці (МОП) Міжнародна організація зміграції (МОМ) Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА) Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) Всесвітня туристська організація (ЮНВТО) Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО)
– подолання розриву між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються;	
– демографічна;	
– продовольча;	
– боротьба з небезпечними захворюваннями	
– збереження культурної спадщини тощо.	
3) екологічні проблеми:	
– збереження екологічної рівноваги Землі;	Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
– правильне регулювання клімату планети;	Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)
– охорона атмосфери, гідросфери, флори, фауни;	
– мирне освоєння космосу, світового океану тощо.	
4) економічні проблеми (торгівельні, фінансові тощо)	Світова організація торгівлі (СОТ) Міжнародний торговий центр (МТЦ) Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) Банк міжнародних розрахунків (БМР) Міжнародний валютний фонд (МВФ) Група Світового банку
– посилення протекціонізму в міжнародній торгівлі з боку окремих країн	
– проблеми платіжного балансу та нестабільність валютних курсів	
– необхідність створення спільних митних зон та зон вільної торгівлі	

Про глобальні проблеми людства написано багато наукових публікацій та здійснено безліч ґрунтовних досліджень. Однак, найбільш детально вони описані Організацією Об'єднаних Націй¹⁶, як «загальний заклик до дій, спрямованих на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всі людей у світі. Вказані 17 Цілей є розвитком успіху Цілей розвитку тисячоліття; крім того, серед інших пріоритетів, вони також охоплюють нові сфери, такі як кліматичні зміни, економічна нерівність, інновації, стале споживання, мир і справедливість. Цілі є взаємопов'язаними – ключем до успіху в одній із них є вирішення питань, загалом пов'язаних із іншими. Цілі сталого розвитку набули чинності у січні 2016 року, і вони лежатимуть в основі політики та фінансування ПРООН протягом наступних 15 років. Як основне агентство ООН у сфері розвитку, що працює майже у 170 країнах і територіях, ПРООН має унікальні можливості для досягнення Цілей».

В табл. 2 узагальнено суть Цілей сталого розвитку 2016-2030.

Таблиця 2. Цілі сталого розвитку 2016-2030¹⁷

<i>Цілі</i>	<i>Характеристика Цілі сталого розвитку</i>
Ціль 1.	Подолання бідності у всіх її формах та усюди
Ціль 2.	Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння

¹⁶ Програма розвитку ООН в Україні Цілі сталого розвитку 2015-2030. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>

¹⁷ Представництво ООН в Україні Цілі сталого розвитку 2015-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysyacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

Цілі	Характеристика Цілі сталого розвитку
	сталому розвитку сільського господарства
Ціль 3.	Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці
Ціль 4.	Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх
Ціль 5.	Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток
Ціль 6.	Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх
Ціль 7.	Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх
Ціль 8.	Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх
Ціль 9.	Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям
Ціль 10.	Скорочення нерівності всередині країн і між ними
Ціль 11.	Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів
Ціль 12.	Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва
Ціль 13.	Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками
Ціль 14.	Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку
Ціль 15.	Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття
Ціль 16.	Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях
Ціль 17.	Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку

Хронологія утворення й розвитку системи міжнародних організацій

Крім того, в літературі^{18,19} також описуються етапи розвитку міжнародних організацій. Найбільш поширені стадії виникнення та розвитку міжнародних організацій – це 5 етапів:

- *епоха рабовласницьких держав*. Ще в IV-VI ст. до н.е. у Стародавній Греції існувало два типи міжнародних інститутів – сіммахії та амфіктіонії. Сіммахії – це союзи (коаліції) держав, які мали спільні військово-політичні цілі. Амфіктіонії були релігійно-політичними союзами племен та міст зі спільним святилищем, скарбницею, правилами ведення війн.

- *період феодальної роздробленості* характеризується тим, що об'єднання постійно ворогуючих між собою держав формувалися передовсім під час виникнення загрози з боку сильнішого спільного ворога (наприклад, половці та монголо-татари для феодальної Русі). Водночас на світовій арені почали з'являтися торговельні союзи. Прикладом такого торговельного об'єднання є один із най-відоміших союзів

¹⁸ Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с

¹⁹ Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації: Навч. Посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

цього типу – Ганза, що існував з XIV по XVII ст. До нього входили північнонімецькі міста Любек, Штраль-зунд, Росток, Вісмар, Гамбург та ін. Міста-члени союзу намагалися зосередити в себе усю посередницьку торгівлю між Західною, Північною та Східною Європою. Вони мали власне військо та флот, що дозволяло їм охороняти власні комерційні інтереси і навіть вести війни з іншими державами. Ганзейський союз мав торговельні контори в Новгороді, Пскові, Смоленську, Каунасі, Бергені, Стокгольмі, Брюгге, Лондоні та ін.

- *epoca великих географічних відкриттів, промислових революцій та формування світового ринку* характеризується появою цілої низки організацій, яким уже були притаманні риси сучасних міжнародних установ: наявність погоджених цілей, постійного органу, порядку роботи та ін. Деякі західні автори ведуть історію міждержавних організацій від так званого Священного союзу, створеного російським царем Олександром I, австрійським імператором Францем I та пруським королем Фрідріхом-Вільгельмом III у вересні 1815 р. після падіння імперії Наполеона I. Іноді спеціалісти віддають першість Центральній комісії судноплавства по Рейну, яка була організована Віденським конгресом 1814 – 1815 рр., а на постійній основі почала працювати з 1831 р. Стабільне зростання кількості міжнародних організацій з середини XIX ст. пов'язане з розвитком зв'язку, транспортної мережі, фінансів, міжнародної торгівлі. У цей час з'являються такі організації, як Дунайська комісія (1856 р.). Всесвітній поштовий союз (1874), Європейська конференція з розкладів пасажирських потягів (1874), Міжнародний телеграфний союз (1875), Міжнародний союз з охорони промислової власності (1883) та ін.

- *період між Першою та Другою світовими війнами* ознаменований появою першої у світі міжнародної організації універсального типу з широкою (неспеціалізованою) компетенцією – Ліги Націй. Створена в 1919 р. з ініціативи американського президента Вільсона, Ліга Націй являла собою: міжнародну організацію; асоціацію урядів; метод організації міжнародного життя. У цей період триває створення функціональних та галузевих організацій; загальна кількість міжнародних організацій збільшилася втричі.

- *сучасний етап* починається з 1945 року. Йому властиві такі риси: збільшення впливу міжнародних організацій на міжнародне життя, зокрема економічне; посилення ролі недержавних організацій у вирішенні світових проблем (через систему консультацій); поява і вже понад 50-річне успішне функціонування універсальної організації глобального типу – Організації Об'єднаних Націй; утворення інших функціональних організацій глобального типу – Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Генеральної угоди

з тарифів та торгівлі; Всесвітньої торговельної організації; формування мережі міжнародних організацій наднаціонального типу, які інституціонально забезпечують діяльність регіональних інтеграційних угруповань; посилення позиції ООН завдяки створенню системи «спеціалізованих установ» у складі шістнадцяти міждержавних організацій; розширення сфери діяльності міжнародних організацій; значне збільшення кількості як міждержавних, так і недержавних міжнародних організацій.

Порядок утворення міжнародних організацій

Міжнародна міжурядова організація створюється внаслідок укладання між державами, а також іншими міжнародними міжурядовими організаціями, багатостороннього договору (міжнародної угоди), який називається установчим договором або статутом організації.

Міжнародна неурядова організація створюється внаслідок укладання між фізичними, а також юридичними особами, правової угоди, яка називається установчим договором або статутом організації.

Процедура заснування міжнародної організації наступна:

1. З'являється ініціатива щодо створення міжнародної організації, з якою виступає:

- а) одна держава,
- б) неформальна група держав,
- в) існуюча інша міжнародна організація,
- г) фізична або юридична особа або група таких осіб.

2. Ініціатор виконує наступні обов'язки:

- а) складає попередній проект статуту організації,
- б) визначає список учасників установчої конференції, які є потенційними членами організації,
- в) організовує установчу конференцію.

Для виконання вищезазначених обов'язків ініціатори часто створюють спеціальний тимчасовий орган або використовують функціонуючий орган / органи вже іншої міжнародної організації.

3. Відбувається конференція, де обговорюється проект статуту, яка закінчується прийняттям даного документу. Після прийняття статуту новоствореної міжнародної організації відбувається його підписання та ратифікація. Процес створення організації увінчується зустріччю її вищого органу на першій сесії.

Статут міжнародної організації за структурою схожий до статуту підприємства, політичної партії, фонду або асоціації – тобто юридичних осіб, які діють на основі внутрішнього законодавства в окремих країнах.

Статут зазвичай складається з положень, які можна згрупувати за наступними блоками:

- а) вступ,
- б) цілі та завдання організації,
- в) права та обов'язки членів,
- г) структура організації (органи та їх компетенції),
- д) штаб-квартира організації,
- е) терміни діяльності організації, якщо вони обмежені (наприклад, Європейське об'єднання вугілля і сталі створювалось на 50 років).

Статут може містити додатки до статуту, наприклад, положення про окремі органи організація тощо.

1.3. Класифікація та основні напрями діяльності міжнародних організацій

Короткий опис: Проблеми класифікації міжнародних організацій. Базові критерії типізації міжнародних організацій. Функції міжнародних організацій (головна, регулююча, координуюча, оперативна, контролююча)

Класифікація міжнародних організацій обумовлена тим, що існує велика кількість організацій, які відрізняються між собою за видами діяльності, за розмірами, за територіальним охопленням країн-членів тощо. В літературі можна ознайомитися з найважливішими критеріями класифікації, різні автори виокремлюють на підставі таких критеріїв найзручнішу та наймісткішу типологізацію, яку називають базовою.

Базові критерії типізації міжнародних організацій²⁰

Міжнародні організації можна розрізнити щонайменше за трьома базовими критеріями: членство держав, географічне охоплення, компетенція. Крім того, характеристику можна доповнити ознаками юридичного статусу, характеру діяльності, періоду функціонування та порядку вступу до організації (табл. 3).

Таблиця 3. Типізація міжнародних організацій

Критерії типізації	Типи організацій	Характеристика
Членство держав	1) міждержавні (міжурядові)	це об'єднання держав, які створені на основі міжнародної угоди, оформлені в систему постійно діючих органів, мають визначену та погоджену мету, міжнародну право-суб'єктність і засновані згідно з нормами міжнародного права.
	2) недержавні	організаційно оформлені за спільними або близькими соціальними, політичними, економічними, ідейними, професійними та іншими інтересами об'єднання різних громадських угруповань з різних країн
	3) змішані	деякі організації не можуть бути прямо віднесені до міждержавних

²⁰ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

Критерії типізації	Типи організацій	Характеристика
		чи недержавних, вони об'єднують представників урядів, але також включають представників професійних спілок та робітників або інші недержавні професійні установи
Географічне охоплення	1) глобальні (всесвітні)	це організації, членами яких є представники всіх (чи майже всіх) країн світу або регіонів
	2) регіональні	це організації, в роботі яких бере участь велика кількість представників певного регіону
	3) субрегіональні	організації, утворені з представників невеликої кількості одного або різних регіонів
Компетенція (функціональне охоплення, спрямованість)	1) універсальні (загальної компетенції)	організації, які охоплюють широке коло відносин між членами (економічних, політичних, культурних тощо)
	2) спеціальні (вузької компетенції)	організації, які мають обмежені цілі, створені для співробітництва в одній галузі (наприклад праці, охорони здоров'я, цивільної авіації тощо) або охоплюють певний напрям діяльності (політику, науку, культуру, релігію тощо)
Характер повноважень (юридичний статус)	1) міжнародні	це утворення конфедеративного типу. Конфедерація – форма державного устрою, за якої держави, що входять у конфедерацію, повністю зберігають свою незалежність, мають власні органи державної влади та управління; для координації дій з метою досягнення спільної цілі вони створюють спеціальні спільні органи
	2) наднаціональні	це утворення федеративного типу. Федерація – форма державного устрою, за якої держави, що входять у федерацію, мають як власні конституції, законодавчі, виконавчі та судові органи, так і наддержавні органи влади для вирішення спільних проблем

Поширеною серед неспеціалістів є думка, що міждержавні організації обов'язково мають глобальний характер. Фактично ж тільки третину всіх міждержавних організацій можна віднести до категорії справді глобальних. Більшість міждержавних організацій – це регіональні, субрегіональні і навіть білатеральні організації. Регіоналізм історично був найвагомим чинником, що вплинув на появу і розвиток цих організацій. Це зумовлено тим, що на регіональному рівні об'єктивно формуються інтенсивніші зв'язки між сусідніми країнами, виникає необхідність та можливість створення митних союзів, військових альянсів. Крім того, витрати на участь у регіональних організаціях, як правило, менші, ніж у глобальних.

Не всі країни однаково представлені в системі міждержавних організацій. Найменша кількість міждержавних організацій створена в Азії, Африці та Латинській Америці, що пояснюється як відносною молодістю цих держав, так і недостатніми фінансовими можливостями. До двадцяти країн, які беруть участь у найбільшій кількості міждержавних організацій, належать усі країни Західної Європи, Північної Америки, а також Австралія. Аналогічні характеристики й у системи недержавних організацій. Лише четверта частина з 4 тис. сучасних недержавних організацій мають глобальний характер, приблизно 25 % недержавних організацій розміщені в європейському регіоні, що, безумовно, пов'язано з розвитком ЄС.

У загальній кількості міждержавних та недержавних організацій спеціальні організації переважають над універсальними. З міждержавних тільки кілька мають широкий спектр політичних, економічних та соціальних цілей. Більшість з них мають функціональну спеціалізацію: економічну, військову, технічну, соціально-культурну. За останніми даними, організації економічного характеру становлять найбільшу кількість – понад половину всіх міждержавних організацій.

Функції міжнародних організацій²¹

Сучасні міжнародні організації виконують кілька функцій; серед них:

- нормативно-регулюючі (нормотворчість, кодифікування): міждержавні організації є своєрідним продуктом міжнародного права. Проте їх кількісне зростання і якісна трансформація в сучасній системі міжнародних відносин робить їх також найважливішим «джерелом норм міжнародного права». Основою для реалізації правотворчої функції міждержавних (міжурядових) організацій є їх міжнародна правосуб'єктність. Володіючи нею, міжурядові організації створюють норми міжнародного права. При цьому вони виступають або допоміжною ланкою у правотворчому процесі, або здійснюють його безпосередньо;

- контрольні: припускає контроль за втіленням в життя положень міжнародно-правових актів з боку міжнародних організацій. Реалізація контрольних функцій міжнародних організацій повинна здійснюватися відповідно до принципів пошани державного суверенітету і невтручання у внутрішні справи; вона не припускає запровадження санкцій до держав, які не виконали взяті на себе зобов'язання, а полягає виключно в контролі реалізації міжнародно-правових актів;

- оперативні: являє собою особливий спосіб їх діяльності. Якщо при здійсненні регулюючих і контрольних функцій міжнародна організація прагне спонукати держави до реалізації її завдань, чинячи на них певний політичний тиск, то при здійсненні оперативних функцій вона сама реалізує свої завдання за допомогою людських і матеріальних засобів;

- інформаційні: одна з найстаріших; вона існує з моменту виникнення міжнародних організацій. Будь-яка міжнародна організація поширює інформацію як серед своїх членів, так і на більш широку аудиторію. Окрім цього, міжнародні організації поширюють спеціальні матеріали з актуальних проблем міжнародних відносин у вигляді доповідей, оглядів, щорічників, бюлетенів, довідників тощо;

- організаційні: належить до внутрішньої діяльності міжнародної організації; реалізація цієї функції дає можливість підтримати організацію як самостійний інститут й адаптувати до умов існування, що змінюються.

²¹ Скрипник О.М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с.

Практичне заняття до теми 1

Мета заняття: проаналізувати місце міжнародних організацій в системі міжнародних економічних відносин та причини їх виникнення; сформулювати власне розуміння поняття «міжнародна організація»; розглянути проблеми класифікації та основні напрями діяльності міжнародних організацій.

План заняття:

1. Місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних економічних відносин
2. Історія та причини виникнення міжнародних організацій
3. Сутність поняття «міжнародна організація»
4. Класифікація сучасних міжнародних організацій

Ключові поняття: механізм регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародний поділ праці, економічна інтеграція, транснаціональна корпорація, інтернаціоналізація світової економіки, міжнародна організація.

Завдання для практичної роботи

► 1. Експрес-опитування – залучення всіх студентів групи, кожному індивідуально пропонується 1 питання відкритого типу, що вимагає чіткої відповіді.

Питання для експрес-опитування

1. Яка структура і основні функції механізму регулювання МЕВ?
2. Яке місце міжнародних організацій в системі регулювання МЕВ?
3. У чому суть економічної інтеграції?
4. Які функції виконують міжнародні організації? Розкрийте суть кожної.
5. Дайте визначення міжнародної організації.
6. Які чинники ведуть до виникнення міжнародних організацій?
7. Чим супроводжується міжнародний поділ праці?
8. Яку роль у формуванні системи міжнародних організацій відіграє політичний чинник?
9. Які проблеми належать до глобальних проблем сучасності? Дайте їх характеристику.
10. Визначте основні критерії типології міжнародних організацій.
11. Наведіть приклади глобальних та регіональних міжнародних організацій.
12. Назвіть основні етапи розвитку системи міжнародних організацій.
13. Які є рівні регіональної економічної інтеграції?
14. Як класифікують органи міжнародної організації згідно з функціональним принципом? Дайте характеристику кожного.
15. Дайте класифікацію органів міжнародних організацій виходячи з характеру членства. Охарактеризуйте кожен з них.

► 2. Відповіді на проблемні питання – залучення декількох студентів (груп студентів) до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між студентами групи під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Чому в міжнародні організації вступають: а) держави; б) юридичні особи; в) фізичні особи?
2. Дайте свій прогноз розвитку міжнародних організацій різних типів.
3. Чому уряди розглядають членство в міждержавних організаціях як один з головних засобів здійснення своєї зовнішньої політики?

4. Чим пояснити той факт, що більшість міждержавних економічних організацій мають регіональний та субрегіональний характер?

5. Хронологія утворення й розвитку системи міжнародних організацій.

► 3. Схематичне зображення матеріалу – поділ студентів на групи, які мають зобразити класифікаційну схему міжнародних організацій та обґрунтувати і проаналізувати використаний підхід.

► 4. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Наслідком якого процесу є міжнародна економічна інтеграція?

А) розвиток міжнародної торгівлі.

Б) утворення ТНК.

В) міжнародний поділ праці.

Г) утворення міжнародних політичних угруповань.

Д) науково-технічна революція.

2. Які форми міжнародних інтеграційних угруповань ви знаєте?

А) зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, зона преференційної торгівлі.

Б) міжнародний ринок, митний союз, спільний ринок, політичний союз, зона преференційної торгівлі.

В) світовий ринок, зона вільної торгівлі, митний союз, валютний союз, політичний союз.

Г) спільний ринок, міжнародний ринок, митний союз, зона вільної торгівлі, економічний союз.

Д) Зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, політичний союз, економічний союз.

3. Які риси характерні для митного союзу?

А) усунення внутрішніх тарифів.

Б) усунення внутрішніх тарифів, спільний зовнішній тариф.

В) усунення внутрішніх тарифів, спільний зовнішній тариф, вільний рух чинників виробництва.

Г) усунення внутрішній тарифів, спільний зовнішній тариф, вільний рух чинників виробництва, єдина валютна система.

Д) Вільний рух виробництва, рух без кордонів між державами.

4. Інтеграційне угруповання має такі риси: усунуто внутрішні тарифи, створено спільний зовнішній тариф, здійснено вільний рух капіталу і робочої сили. Визначте природу цього угруповання.

А) зона вільної торгівлі.

Б) митний союз.

В) спільний ринок.

Г) економічний союз.

Д) політичний союз

5. Формування системи міжнародних відносин почалося з:

А) XIV ст.

Б) початку XIX ст.

В) середини XIX ст.

Г) початку XX ст.

Д) середина XX ст.

6. До неурядових міжнародних організацій належать:

А) ООН, МВФ, СОТ, ЮНЕСКО.

Б) СОТ, Лондонський клуб, Римський клуб, Міжнародний Червоний Хрест.

В) ЄС, Лондонський клуб, Паризький клуб, Міжнародний Червоний Хрест.

Г) Лондонський клуб, Паризький клуб, Римський клуб, Міжнародний Червоний Хрест.

Д) ЄС, ОАД, ФАО, НАТО.

7. З означених груп міжнародних організацій назвати ту, в якій перераховані тільки міжнародні організації вузької компетенції:

А) ООН, ОПЕК, ОЕСР

Б) ОПЕК, МАГАТЕ, МВФ

В) ООН, ЛАД, МОП

Г) ЄС, ООН, МВФ

Д) СОТ, МВФ, ООН

8. Із зазначених груп вкажіть міжнародні організації за періодом функціонування:

А) постійні, тимчасові

Б) глобальні, регіональні

В) урядові, неурядові

Г) універсальні, спеціальні

Д) універсальні, міждержавні

9. З означених груп міжнародних організацій назвати ту, в якій перераховані тільки міжнародні організації загальної компетенції:

- А) ООН, ЄС, ОЕСР
Б) ОПЕК, МАГАТЕ, ВПС
В) ООН, ЛАД, МОП
Г) ЄС, ООН, МВФ
Д) ООН, СОТ, ЄС
10. З груп міжнародних організацій вкажіть ті з них, що виділені географічним охопленням:
А) постійні, тимчасові
Б) Глобальні, регіональні, субрегіональні
В) урядові, неурядові
Г) універсальні, спеціальні
Д) універсальні, міждержавні
11. Із зазначених груп вкажіть міжнародні організації за членством держав:
А) постійні, тимчасові
Б) Глобальні, регіональні, субрегіональні
В) урядові, неурядові
Г) універсальні, спеціальні
Д) універсальні, міждержавні
12. Із зазначених груп вкажіть міжнародні організації за компетенцією (функціональним охопленням, спрямованістю):
А) постійні, тимчасові
Б) Глобальні, регіональні, субрегіональні
В) урядові, неурядові
Г) універсальні, спеціальні
Д) універсальні, міждержавні
13. Міжнародний поділ праці є причиною:
А) розпаду міжнародних організацій
Б) зміни функціонального призначення міжнародних організацій
В) створення міжнародних організацій
Г) зміни структури в міжнародних організаціях
Д) зміни напрямів діяльності міжнародних організацій
14. Розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні проблеми це:
А) внутрішній розвиток
Б) майбутній розвиток
В) перспективний розвиток
Г) сталий розвиток
Д) суспільний розвиток
15. Якого функціонального призначення були перші міжнародні організації:
А) публічно-ділового
Б) економічного
В) побутового
Г) сімейного
Д) екологічного
16. Міжнародні економічні відносини не виявляються в міжнародній практиці:
А) у формах міжнародного співробітництва
Б) у діяльності міжнародних організацій
В) у внутрішній торгівлі між суб'єктами господарювання
Г) у міжнародному співробітництві у вирішенні глобальних проблем
Д) у діяльності офіційних представництв міжнародних організацій
17. Вкажіть на які дві групи можна розподілити всі міжнародні організації:
А) міжнародні міждержавні організації та міжнародні неурядові організації.
Б) міжнародні міждержавні організації та транснаціональні корпорації.
В) міжнародні неурядові організації та міжнародні злочинні утворення.
Г) транспортні міжнародні корпорації та міжнародні злочинні угруповання.
Д) міжнародні державні організації, міжнародні не державні організації.
18. Вкажіть ознаки міжнародної неурядової організації
А) має відділення як мінімум у десяти державах, створена не на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із п'яти країн, здійснює діяльність відповідно до Статуту НАТО.
Б) має відділення як мінімум у п'яти державах, створена на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ЄС.
В) має відділення як мінімум у трьох державах, створена не на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ООН.
Г) має відділення як мінімум у 15 державах, отримує кошти більш ніж у однієї країни.
Д) має відділення як мінімум у 3 державах, здійснює діяльність згідно до статуту ЄС.
19. З означених груп міжнародних організацій вибрати ту, що є переважною за чисельністю:
А) міжурядові
Б) неурядові
В) універсальні
Г) змішані
Д) немає вірної відповіді
20. За напрямками діяльності та об'єктами регулювання міжнародні економічні організації можна поділити на:

- А) організації, призначені для вирішення комплексних політичних, економічних, соціальних і екологічних проблем
Б) організації, які регулюють світові фінансові ринки і міжнародні валютно-фінансові відносини
В) організації, що регулюють товарні ринки і міжнародні торговельні відносини
Г) регіональні міжнародні організації
Д) всі відповіді вірні

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:
Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

Тема 2. Механізм функціонування міжнародних організацій

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: джерела та принципи формування нормативної бази діяльності міжнародних організацій; характеристики цілей, компетенцій та функцій міжнародних організацій; організаційно-функціональну структуру організацій; механізм прийняття рішень та їх виконання в міжнародних організаціях; особливості статусу міжнародного службовця та його основні ознаки; характеристики інституту постійних представництв та постійних представників держав при міжнародних організаціях;

вміти: порівняти діяльність дипломатичного представництва держави і постійного представництва держави при міжнародній організації; обґрунтувати доцільність використання відповідних механізмів та технічних процедур прийняття рішень в міжнародних організаціях; знайти місця стажування та працевлаштування громадян України в представництвах міжнародних організацій.

2.1. Правові аспекти функціонування міжнародних організацій

Короткий опис: Право міжнародних організацій. Питання, що регулює «зовнішнє право». Питання, що регулює «внутрішнє право». Принципи функціонування міжнародних організацій (загальні і спеціальні). Привілеї і імунітети міжнародних організацій. Застосування санкцій до окремих членів міжнародних організацій

Право міжнародних організацій²²

Згідно з тлумаченням в юридичному словнику право міжнародних організацій – система принципів і норм, що регулюють питання створення, визначення статусу і діяльності міжнародних організацій.

Джерелами права міжнародної організації є:

- статути або угоди про їх створення;

²² Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

- домовленості щодо регламенту, правил процедури;
- окремі акти, які встановлюють статус персоналу;
- домовленості з урядами країн перебування; угоди з іншими міжнародними організаціями.

Правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій, умовно можна поділити на три групи, що представлено в табл. 4.

Таблиця 4. Питання, які регулює внутрішнє та зовнішнє право міжнародних організацій

<i>Питання, які регулює право міжнародних організацій</i>	<i>Характеристика</i>
«Внутрішнє право» («власне право») - норми, які регламентують діяльність самих міжнародних організацій, визначають характер функцій та правовий стан різних категорій персоналу, регулюють порядок вирішення майнових, фінансових та інших питань	
Правила процедури	регулюють: умови та порядок вступу й виходу з організації; організаційну структуру; функції, права та обов'язки органів різного рівня; порядок, методи та технічні прийоми прийняття рішень; документообіг та ін.
Статус персоналу	правовий стан персоналу, трудові відносини, умови життя, гарантії, привілеї та імунітети
Угоди з урядом країни перебування	стосуються умов акредитації та статусу персоналу
Джерела формування бюджету	методологія розрахунку розмірів внесків членів організації, напрями використання бюджету, порядок прийняття рішень з фінансових питань тощо
«Зовнішнє право» — норми, які фіксують місце міжнародної організації в загальній системі міжнародних відносин: правовий інструмент, за допомогою якого міжнародна організація забезпечує свій статус у конкретних умовах її місцеперебування, зв'язки з державами та іншими міжнародними і національними організаціями	
Відносини з іншими міжнародними інститутами	стосуються найрізноманітніших організаційних, фінансових, політичних, правових питань, передбачених статутами міжнародних організацій та пізнішими угодами й домовленостями.
Відносини з країною перебування (в частині зовнішнього права)	стосуються режиму перебування, діяльності штаб-квартири, привілеїв та імунітетів організації в цілому
Міжнародне приватне право	придбання нерухомості (в тому числі землі) та рухомого майна, отримання власності і матеріальних цінностей від інших міжнародних організацій; укладання контрактів на здійснення робіт, оренду транспортних засобів тощо; відкриття та використання рахунків у банках, отримання позичок; участь у судових справах, інші аспекти
Частиною правових норм, що становлять правову основу діяльності міжнародної організації, можуть бути норми, які забезпечують участь деяких організацій у процесі міжнародної нормотворчості	

Принципи міжнародного права²³

Принципи є обов'язковими для всіх учасників міжнародних організацій та поділяються на загальні та спеціальні. Загальні принципи втілюють найпоширеніші норми поведінки суб'єктів і охоплюють широкий спектр міжнародних відносин. До них належать: принцип мирного співіснування держав; принцип суверенної рівності держав; принцип співробітництва держав; принцип добровільного виконання

²³ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

міжнародних обов'язків; принцип взаємовигоди у міждержавних стосунках.

Загальні принципи міжнародних відносин сформульовані в Заключному акті Наради з безпеки й співробітництва в Європі (підписано 35 європейськими та північноамериканськими державами в Гельсінкі в 1975 р.) та відомі як «Десять принципів», що регулюють міжнародні відносини в усьому світі і охоплюють найважливіші сфери зовнішньої діяльності держав:

1. Суверенна рівність, поважання прав, притаманних суверенітету.
2. Незастосування сили або погрози силою.
3. Непорушність кордонів.
4. Територіальна цілісність держав.
5. Мирне урегулювання спорів.
6. Невтручання у внутрішні справи інших держав.
7. Поважання прав людини і основних свобод, включаючи свободу думки, совісті, релігії та переконань.
8. Рівноправність і право народів на самовизначення.
9. Співробітництво між державами.
10. Сумлінне виконання міжнародно-правових обов'язків.

Загальні принципи Заключного акту Гельсінської Наради використовуються в діяльності багатьох міжнародних організацій і відтворюються в їхніх статутах, програмах і угодах.

Спеціальні принципи міжнародних організацій охоплюють вужчу сферу відносин між суб'єктами міжнародного права і є конкретними. До спеціальних принципів належить: принцип свободи вибору форми організації зовнішньоекономічних зв'язків, принцип суверенітету держав на свої природні ресурси, принцип найбільшого сприяння в зовнішній торгівлі.

Таблиця 5. Приклади спеціальних принципів міжнародних організацій

<i>Міжнародна організація</i>	<i>Спеціальні принципи прописані в Статуті</i>
Світова організація торгівлі	принципи: найбільшого сприяння та недискримінації; національного режиму; захисту національної промисловості; створення сталого базису для торгівлі, сприяння справедливій конкуренції; заборони кількісних обмежень імпорту; допустимих дій у надзвичайних обставинах; регіональних торговельних домовленостей.
Міжнародна організація праці	свобода асоціації та реальне визнання права на ведення колективних переговорів; скасування усіх форм примусової чи обов'язкової праці; реальна заборона дитячої праці; недопущення дискримінації в області праці та занять.
Європейський союз	забезпечення рівності чоловіків і жінок; сприяння високому рівню зайнятості, соціального захисту, освіти та охорони здоров'я; боротьба з соціальною дискримінацією; охорона навколишнього середовища; захист споживачів; захист тварин; забезпечення ефективного функціонування «служб загальноекономічного значення»
Організація Північноатлантичного договору (НАТО)	оборона, тобто нарощування військового потенціалу блоку, і розрядка – проведення політики пом'якшення напруженості на Європейському континенті

Привілеї і імунітети міжнародних організацій

Кожна міжнародна організація має певні привілеї та імунітети. Так, наприклад, посадові особи мають право виконувати свої прямі обов'язки на території будь-якої країни-члена; керівні особи та службовці в своїх діях несуть відповідальність тільки перед організацією. Майно організації не може бути націоналізоване, конфісковане урядом країни, в якій воно розташоване.

Конвенція про привілеї й імунітети Об'єднаних Націй 1946 р.²⁴ передбачає, що організація не підлягає оподаткуванню з боку уряду країни, де розташовані її офіси. Уряд країни не має права вимагати документацію організації для перегляду або вилучення. Він також не може порушувати судової справи відносно організації, користуючись нормами національного права; якщо якась особа (фізична або юридична) звертаються до суду своєї країни з позовом до організації, то суд відмовляє в прийнятті позову. Наприклад, майно штаб-квартири ООН в Нью-Йорку виведене з прямого оподаткування відповідними органами США; громадсько-правові відносини співробітників штаб-квартири регулюються внутрішніми правилами організації, а втручання національних законодавчих органів США можливе тільки за угодою керівництва ООН.

Застосування санкцій до міжнародних організацій та її членів

Міжнародна організація несе відповідальність за свою діяльність в цілому або за дії своїх окремих працівників. Якщо, виконуючи свої функції, організація мимоволі завдала шкоди якійсь країні, вона мусить компенсувати збитки.

Найчастіші порушення можна згрупувати таким чином: невиконання постанов організації; відхилення в свої діях від принципів, записаних у статуті організації; невиконання своїх фінансових обов'язків; агресія проти іншої держави.

В залежності від тяжкості порушення можуть застосовуватись різні види санкцій та форми призупинення прав і привілеїв (табл. 6).

Таблиця 6. Види санкцій та форми призупинення прав і привілеїв міжнародних організацій

<i>Види санкцій міжнародних організацій</i>	<i>Форми призупинення прав і привілеїв міжнародних організацій</i>
<ul style="list-style-type: none"> - припинення права голосування в органах організації; - виключення правопорушника з міжнародного спілкування, - позбавлення технічної і фінансової допомоги; - тимчасове припинення членства в організації; - виключення з організації; - колективні озброєні заходи по підтримці міжнародного миру і безпеки 	<ul style="list-style-type: none"> - позбавлення права голосу держав, які не виконують взятих на себе зобов'язань; - позбавлення права представництва в організації (необрання до органів організації, незапрошення на проведені в її рамках конференції); - позбавлення права на отримання допомоги, одержуваної в рамках цієї організації; - тимчасове призупинення членства в міжнародній організації; виключення з міжнародної організації

²⁴ Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй, набрання чинності від 20.11.1953. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150

Наприклад, відповідно до ст. 5 Статуту Організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО) «1. Кожний член Організації, який тимчасово позбавлений своїх прав і привілеїв, пов'язаних з членством в Організації Об'єднаних Націй, автоматично тимчасово позбавляється прав і привілеїв, пов'язаних з членством в Організації. 2. Кожний член, який має заборгованість з виплати своїх внесків в Організацію, не може брати участь у голосуванні в Організації, якщо сума його заборгованості дорівнює чи перевищує суму обов'язкових внесків, належних з нього за два попередні фінансові роки. Будь-який орган, проте, може дозволити такому члену брати участь у голосуванні в цьому органі, якщо він визнає, що несплата сталася з не залежних від даного члена обставинами»²⁵.

У разі особливо небезпечних посягань на міжнародний мир і безпеку міжнародні організації можуть прийняти рішення про використання колективних збройних заходів з підтримання міжнародного миру та безпеки. Можливість застосування запобіжних такого роду передбачена Статутом ООН, Статутом Організації Американських Держав (Богота, 30 квітня 1948), Пактом Ліги арабських держав (Каїр, 22 березня 1945), документами інших регіональних організацій. Санкції збройного характеру повинні застосовуватися, якщо вичерпані інші заходи впливу.

2.2. Організаційно-функціональна структура міжнародних організацій

Короткий опис: Головні і підпорядковані цілі. Компетенції міжнародних організацій (загальна, спеціальна). Організаційна структура (вищі (головні), виконавчі, адміністративні, контрольні і допоміжні органи). Міжурядові, міжпарламентські органи, органи з осіб в особливій якості, органи з комітетів та груп.

Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях (одностайний, мажоритарний, консенсусний, метод зважених голосів). Технічні процедури прийняття рішень в міжнародних організаціях (акламація, просте голосування, поіменне голосування, листове голосування, консенсус).

Всі міжнародні організації мають свої цілі, компетенції, функції, організаційну структуру та затверджують механізм прийняття рішень і їх виконання.

Головні і підпорядковані цілі

Головна ціль міжнародної організації визначає, з якою метою створено організацію, та формулюється чітко. Підпорядковані цілі конкретизують головну, детальніше окреслюючи сферу діяльності міжнародної організації. Цілі міжнародних організацій прописані в Статуті і їх дотримуються всі країни-члени.

²⁵ Статут Організації ООН по промислового розвитку (Вена, 8 апреля 1979 года). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_073

Таблиця 7. Головні та підпорядковані цілі міжнародних організацій

<i>Міжнародна організація</i>	<i>Головна ціль</i>	<i>Підпорядковані цілі</i>
Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	сприяння економічному розвитку	- підвищення продуктивності праці; - зростання рівня життя в державах-членах, в першу чергу, таких, що розвиваються.
Світова організація торгівлі (СОТ)	зміцнення світової економіки	- підвищення рівня життя; - забезпечення повної зайнятості; - постійне зростання доходів і попиту; - розширення виробництва товарів і послуг та торгівлі ними; - оптимальне використання світових ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку; - захист і збереження навколишнього середовища; - забезпечення для країн, що розвиваються, і найменш розвинутих країн такої участі в міжнародній торгівлі, яка б відповідала потребам їх економічного розвитку.
Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АПЕК)	підтримка економічного зростання й розвитку на спільне благо всіх народів Азіатсько-Тихоокеанського регіону й тим самим сприяння зростанню й розвитку світової економіки	- сприяння зростаючій економічній взаємозалежності держав Азіатсько-тихоокеанського регіону (АТР) у сфері послуг, капіталу, технологій; - зміцнення відкритої багатосторонньої торгової системи; - підвищення ступеня лібералізації торгівлі та інвестицій в АТР; - зміцнення і стимулювання розвитку приватного сектора; - використання принципів вільного ринку для збільшення переваг регіонального співробітництва
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	підтримка загальної системи розрахунків	- спостереження за станом міжнародної валютної системи; - сприяння стабільності обмінних курсів валют та упорядкування валютних взаємовідносин; - надання короткострокових і середньострокових кредитів та ін.
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)	сприяння збалансованому розвитку країн-членів Європейського Союзу	- надання кредитів або банківських гарантій на некомерційній основі в цілях поліпшення фінансування в усіх секторах економіки

Компетенції міжнародних організацій

В юридичній літературі розрізняють загальну (основну) і спеціальну (допоміжну) компетенції міжнародних організацій. За характером вирішення питань можна виокремити зовнішню і внутрішню компетенції міжнародної організації.

Таблиця 8. Компетенції міжнародних організацій

<i>Види компетенцій міжнародних організацій</i>
Загальна компетенція міжнародних організацій – сукупність повноважень, від виконання яких залежить реалізація основних статутних цілей і завдань організацій. Організації загальної компетенції охоплюють декілька сфер діяльності (економічна, політична, культурна, екологічна, соціальною, тощо). До таких організацій належить ООН, майже всі регіональні організації інтеграційного характеру (ОАД, ЛАД), ОЕСР та деякі інші.
Спеціальна компетенція міжнародних організацій – ті повноваження, здійснення яких сприяє виконанню основних завдань організації. Суть цієї компетенції полягає в тому, що органи міжнародної організації мають повноваження за рішенням різних питань технічного або адміністративного характеру, які не мають безпосереднього відношення до виконання основних цілей міжнародної організації. Організації спеціальної компетенції можуть займатися суто вузьконаправленою діяльністю (МОП, МВФ, Світовий банк, ВООЗ, ІКАО, Рада Європи та ін.).
Зовнішня компетенція міжнародних організацій – правомочності на здійснення зовнішніх зв'язків організації, що включають взаємовідносини міжнародних організацій з державами (як з членами, так і не членами), іншими міжнародними міжурядовими організаціями, міжнародними неурядовими організаціями, з юридичними та фізичними особами.
Внутрішня компетенція міжнародних організацій – правомочності і практична діяльність органів міжнародної організації, які спрямовані на вирішення внутрішніх питань функціонування організації (наприклад, створення допоміжних органів, рішення фінансових, технічних, адміністративних та інших питань).

*Організаційна структура міжнародних організацій*²⁶

Класифікувати органи міжнародної організації можна за різними критеріями. Найчастіше застосовується функціональний принцип – вищі, виконавчі, допоміжні, контролюючі й адміністративні органи.

Таблиця 9. Організаційна структура міжнародних організацій

<i>Види органів та приклади міжнародних організацій</i>	<i>Характеристика</i>
Вищі (головні) органи	
<i>ООН</i> – Генеральна Асамблея, <i>Європейський Союз</i> – Європейська Рада, <i>СНД</i> – Рада голів держав,	приймають остаточні рішення з найважливіших питань, визначають загальну політику організації, її принципи; розглядають бюджетні й фінансові питання; мають право переглянути й доповнити статут; приймають рішення щодо вступу нових членів до організації або виключення із її складу, не виконують оперативних функцій, найчастіше до складу вищих органів входять представники усіх держав
Виконавчі органи	
<i>МБРР</i> і <i>МВФ</i> – Рада директорів-виконавців (Виконавча рада), <i>МАР</i> , <i>МФК</i> і <i>БАГІ</i> – Виконавчий директорат, <i>ОБСЄ</i> – Рада міністрів закордонних справ, <i>Європейський Союз</i> – Рада Європейського Союзу і Європейська комісія	впроваджують рішення і постанови, що приймаються вищим та деякими іншими органами. Вони здійснюють оперативні функції і не займаються законотворчою діяльністю. Виконавчі органи різних організацій мають специфічні назви і склад. Найчастіше в таких органах представлені наймогутніші й найвпливовіші країни; поряд з цим частина представників обирається (або призначається) за принципом «географічної справедливості»: щоб дотримувалася рівновага між окремими континентами, регіонами, соціально-політичними групами країн. Незважаючи на те, що в ієрархічній піраміді виконавчі органи підпорядковані вищому органу, їхній авторитет інколи буває, принаймні, не нижчим. Вищі органи приймають рішення, які вироблені й рекомендовані виконавчими органами.

²⁶ Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп. навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С., – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.

Види органів та приклади міжнародних організацій	Характеристика
Адміністративні органи	
ЮНІДО, ОЕСР, ООН – секретаріат (найчастіше ці функції виконує секретаріат) та генеральний секретар	займаються повсякденною організаційною роботою, яка спрямована переважно на внутрішні справи організації. До його сфери входить підготування документації до проведення конференцій та нарад; організація й проведення переговорів між організацією й іншими суб'єктами міжнародного права; організація технічної допомоги державам-членам; матеріально-технічне забезпечення організації. Хоча секретаріат займає підпорядковане місце в організаційній структурі, часто його очолює особа, що знаходиться на вершині ієрархічної піраміди і є головним її представником у міжнародних відносинах.
Контрольні органи	
ООН – Міжнародний Суд, ОБСЄ – Арбітражний і мировий суд, ЄС – Європейський суд, СНД – Економічний суд	специфічним контрольним органом є міжнародні суди. Вони не тільки розв'язують суперечки між членами організацій, а й сліdkують за дотриманням норм і принципів поведінки, що записані в статуті. На відміну від більшості інших органів, де рішення переважно рекомендаційні, постанови міжнародних судів обов'язкові до виконання.
Допоміжні органи	
ООН – Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ООН-Хабітат), ЮНКТАД тощо, СОТ – Рада з торгівлі товарами; Рада з торгівлі послугами; Рада з торгівлі інтелектуальною власністю тощо, МВФ – Рада директорів-виконавців	кожний такий орган здійснює якусь одну, чітко визначену функцію. Назва «допоміжний» - досить умовна, бо часто функція, яку виконує орган, має важливе значення. Але ці органи не займаються правотворчою діяльністю, у своїх діях вони підпорядковані вищому, а то й виконавчому органам.
Міжурядові органи – складаються з осіб, призначених урядами держав-членів. Це можуть бути голови держав, голови урядів, міністри, дипломати. Міжурядові органи утворені практично в усіх міждержавних організаціях, в тому числі економічних	
Міжпарламентські органи складаються з депутатів, які або обираються населенням країн-членів у процесі загальних прямих виборів (наприклад, в ЄС – Європейський парламент), або призначаються національними парламентами. Звичайно міжпарламентські органи притаманні регіональним організаціям	
Міжпарламентські органи приймають рішення рекомендаційні; деякою мірою вони виконують функції контролю щодо діяльності виконавчих органів. Особливістю міжпарламентських органів є те, що депутати в них гуртуються не по країнах, а за партійною належністю. Органи з осіб в особливій якості характерні здебільшого для неурядових міжнародних організацій. Такі органи складаються з фахівців високої кваліфікації, вчених, юристів, економістів, працівників культури тощо. Наприклад, Європейський парламент ЄС має дещо ширші повноваження: він має право приймати постанови й директиви	
Органи з комітетів та груп характерні переважно для неурядових організацій, складаються з національних комітетів країн (наприклад, національні осередки Червоного Хреста), груп, корпорацій, компаній, фірм, національних підприємницьких організацій тощо.	

Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях

Суть, форма, види та методи прийняття рішень міжнародних організацій визначаються в статутних документах. Наприклад, відповідно до ст. 10 Статуту ООН Генеральна Асамблея з основних питань діяльності ООН формує лише рекомендації.

Прийняття рішення – це процес, який починається з ідентифікації проблеми та завершується вибором дії, яка буде спрямована на усунення проблемної ситуації.

Рішення міжнародних організацій можна поділити за наступними критеріями:

- за юридичною силою: обов'язкові і необов'язкові;
- за сферою, до якої належить рішення: процедурні і з питань суті діяльності;
- за адресатом: зовнішні і внутрішні;
- за географічною спрямованістю: національні, регіональні і глобальні.
- за методом прийняття: прийняті одностайно, прийняті більшістю голосів, прийняті на основі консенсусу, прийняті зваженим голосуванням.
- за формою рішення: постанова, рекомендація, рішення, резолюція, висновок, звернення тощо.

Таблиця 10. Форми прийняття рішень в міжнародних організаціях

<i>Форми прийняття рішень в міжнародних організаціях</i>
1) <i>постанови</i> є обов'язковими для членів міжнародних організацій за винятком держав, що утрималися від голосування, і держав, внутрішні нормативні документи яких не дозволяють прийняти цю постанову
2) <i>рекомендації</i> не мають обов'язкової сили та мають консультативний характер
3) <i>резолюції</i> – у вигляді звернення до країни (міжнародної організації) чи інформативного документа
4) <i>директиви</i> зобов'язують країни щодо кінцевого результату, але дають можливість самостійно вибрати шляхи та засоби його досягнення
5) <i>пропозиції</i> обов'язкові для всіх країн-членів
6) <i>рішення</i> обов'язкові для країн, які заявили про зацікавленість у них

Процес прийняття рішень є важливим етапом діяльності міжнародної організації та відрізняється у міждержавних та недержавних організаціях. Можна окреслити основні етапи процедури прийняття рішень:

1) *постановка питання*: на цьому етапі відбувається пропозиція про обговорення і прийняття рішень одним із органів міжнародної організації: членом міжнародної організації; групою членів цієї організації; іншим органом цієї міжнародної організації; іншою міжурядовою або неурядовою міжнародною організацією;

2) розгляд питання та розробка рішення – найважливіший, а інколи і найтриваліший етап, який поділяється на декілька підетапів:

- викладення позицій країн-членів міжнародної організації;
- пошук напрямів вирішення проблемної ситуації через здійснення офіційних та неофіційних зустрічей, консультацій, дискусій, обговорень тощо;
- створення допоміжних органів для підготовки проекту рішення (робочі та редакційні групи);
- передача проекту рішення в орган, який прийматиме рішення, для попереднього ознайомлення з ним та затвердження;

3) прийняття рішення передбачає використання обраного методу та технічного прийому прийняття рішень.

На практиці діяльності міжнародних організацій можна виділити наступні методи прийняття рішень (табл. 11).

Таблиця 11. Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях

<i>Метод прийняття рішень</i>	
одностайний – це позитивне голосування всіх без винятку за запропоноване рішення	абсолютна більшість – позитивне голосування всіх членів міжнародної організації. При цьому рішення не може бути прийняте, якщо один з членів організації був відсутній або утримався від голосування
	відносна одностайність – позитивне голосування членів міжнародної організації, за якого голоси тих, хто утримався, не беруться до уваги під час визначення результатів голосування (рішення можна прийняти одностайно навіть голосами меншості)
	кваліфікована одностайність (одностайність великих держав) – діючий у Раді Безпеки ООН принцип голосування, який передбачає одностайність не всіх членів Ради, а тільки її постійних членів – Росії, США, Франції, Великобританії та Китаю.
	одностайність зацікавлених сторін (членів) – позитивне голосування тільки зацікавлених сторін, тобто тих, кого це питання безпосередньо стосується
мажоритарний – прийняття рішень за більшістю голосів	абсолютна (проста) більшість – прийняття рішень абсолютною більшістю в 50 % голосів плюс один голос від загальної кількості членів організації, або 50 % голосів плюс один голос від загальної кількості присутніх, які беруть участь у голосуванні
	кваліфікована одностайність – прийняття рішень визначеною статутом організації кваліфікованою більшістю (наприклад дві третини) голосів
консенсусний – це: 1) процес досягнення спільного рішення через розробку попередньо погодженого погляду; 2) процедура прийняття рішення без голосування і за відсутності у більшості випадків формально внесених заперечень	
метод «зважених» голосів – метод прийняття рішень, за якого члени організації мають неоднакову кількість голосів залежно від зазначених у статуті показників (критеріїв): участь у фінансуванні організації, економічний потенціал, обсяг зовнішньої торгівлі тощо	

За оцінкою експертів, нині за частотою застосування в міжнародних організаціях методи прийняття рішень поділяються так: мажоритарний та консенсусний – 72 %, одностайності – 15 %, «зваженого» голосування – 13 %. Найтрадиційнішим і найпоширенішим у сучасних міжнародних організаціях є мажоритарний метод.

Технічні процедури прийняття рішень в міжнародних організаціях

Таблиця 12. Технічні процедури прийняття рішень в міжнародних організаціях

<i>Технічні процедури прийняття рішень</i>
Акламація – прийняття або відхилення рішення без голосування, на основі реакції учасників (вигуків, реплік та ін.). Використовується в комітетах Генеральної Асамблеї ООН, у багатьох недержавних організаціях
Консенсус складається з таких дій: зачитується вголос погоджений текст документа, констатується відсутність заперечень, рішення оголошується прийнятим
Голосування:
- просте таємне засноване на використанні анонімних анкет, дозволяє повністю зберегти в таємниці позицію члена організації з даного питання. В результатах простого відкритого голосування також не фіксується, якому членові організації належить «за» чи «проти»
- просте відкрите голосування здійснюється шляхом підняттям рук або вставанням застосовується за

<i>Технічні процедури прийняття рішень</i>
вирішення будь-яких питань, якщо статутом не встановлено інше або жоден з представників держав-членів не вимагає поіменного голосування
- поіменне здійснюється в таких випадках: для вирішення спірних питань; для вирішення питань, що мають принциповий характер; для здійснення морального тиску на іншу сторону
- листовне передбачає отримання письмових відповідей на попередньо розіслані листи-анкети. Цим прийомом, як правило, користуються недержавні організації та невеликі організації країн, що розвиваються

2.3. Міжнародні службовці та представництва міжнародних організацій²⁷

Короткий опис: Основні ознаки статусу міжнародного службовця. Елементи статусу: призначення, права та обов'язки, гарантії, привілеї та імунітети. Правові основи створення і функціонування інституту постійних представництв. Визначення постійного представництва країни відповідно до Віденської Конвенції про представництво держав у їхніх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру (1975 р.). Напрями діяльності постійних представництв держав при міжнародних організаціях. Призначення і повноваження глави постійного представництва.

Міжнародні службовці

Міжнародні службовці – це сукупність осіб, які виконують завдання забезпечення функціонування міжнародних організацій. На професійну діяльність міжнародних службовців поширюється особливий правовий режим. Міжнародний службовець – це особа, якій представниками кількох країн-членів доручено на основі міждержавної угоди і під контролем цих держав або цього органу здійснювати постійно і на підставі особливих юридичних правил певні функції в спільних інтересах усіх держав, які членами міжнародних організацій.

Статус міжнародного службовця визначають три основні ознаки:

- 1) перебування на службі міжнародної адміністрації, яка підпорядкована не одній державі, а сукупності держав-членів;
- 2) діяльність заради досягнення цілей та в ім'я інтересів міжнародної спільноти в цілому; територіальне обмежена компетенція не суперечить поняттю міжнародного службовця;
- 3) робота в міжнародній організації повний робочий час і на постійній основі, повна віддача власних сил і здібностей для виконання покладених на нього функцій (технічні експерти, члени арбітражних комісій, адміністративних трибуналів, комісій з примирення не є міжнародними службовцями).

Характеризуючи статус міжнародного службовця, слід брати до уваги такі аспекти, як:

- право призначення міжнародних службовців належить тільки конкретній

²⁷ Андросова, Т. В., Кот, О. В., Козуб, В. О., Носач, Л. Л. Міжнародні організації: кредитно-модульний курс. Навч.-метод. Посібник. – 2013.

міжнародній організації і здійснюється зазвичай її генеральним секретарем або директором. Уряди безпосередньо беруть участь у процесі призначення міжнародних службовців тільки високого рангу (членів міжнародних судів, генеральних секретарів та ін.). Відбір міжнародних службовців провадиться з урахуванням двох базових принципів: наявність відповідних особистих рис (працездатність, компетентність, сумлінність та ін.) і необхідність збалансованого регіонального представництва;

- правовий стан міжнародного службовця може визначатися або на підставі контракту, складеного між ним та організацією, або виходячи із затвердженого організацією статусу персоналу;

- основні обов'язки міжнародного службовця: виконувати доручені функції і зосереджувати всі сили на роботі; не брати участі у діяльності, не сумісній зі станом міжнародного службовця; берегти професійну таємницю; діяти тактовно, з необхідною стриманістю; утримуватися від участі у політичній діяльності; не консультиватися і не отримувати рекомендацій (вказівок) від будь-якого уряду чи влади;

- права міжнародного службовця: отримання заробітної плати, грошової допомоги, пенсії; користування податковими привілеями; гарантований правовий захист через систему незалежних адміністративних трибуналів.

Постійні представництва держав при міжнародних організаціях²⁸

Для забезпечення повноцінної участі країн-членів у роботі міжнародної організації створений апарат постійних представництв. Правові основи інституту постійних представництв при міжнародних організаціях закладені в Резолюції № 257, що прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 3 грудня 1948 р. На сьогодні діяльність постійних представників та постійних представництв при міжнародних організаціях регламентується Віденською Конвенцією про представництво держав у їхніх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р.

У Конвенції 1975 р. постійне представництво країни визначається як «місія постійного характеру, яка направляється для того, щоб представляти її при цій організації»²⁹. Постійні представництва при міжнародних організаціях входять до системи зарубіжних органів зовнішніх відносин і є складовою частиною дипломатичної служби держави, як і посольства.

Конвенція 1975 р. регламентує процедуру заснування постійного представництва при міжнародній організації статтею 5, а в статті 6 Конвенції 1975 р. визначено основні напрями роботи.

²⁸ Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.

²⁹ Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру, Редакція від 14.03.1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Таблиця 13. Процедура заснування та основні напрями роботи постійного представництва при міжнародній організації

Процедура заснування постійного представництва при міжнародній організації		
1) держави-члени можуть, якщо це допускається правилами організації, заснувати постійні представництва для виконання необхідних функцій;	2) держави, що не є членами організації, можуть, якщо це допускається правилами організації, заснувати постійні комісії спостерігачів;	3) організація повідомляє державу перебування про заснування представництва попередньо.
Основні напрями роботи постійного представництва при міжнародній організації		
<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення представництва надсилаючої держави при організації; - підтримка зв'язку між надсилаючою державою та організацією; - ведення переговорів з організацією та в її рамках; - з'ясування суті діяльності організації та повідомлення про неї уряду надсилаючої держави; - забезпечення участі надсилаючої держави в діяльності організації; - захист інтересів надсилаючої держави по відношенню до організації; - сприяння реалізації цілей та принципів організації шляхом співробітництва з нею та в її рамках 		

Питання щодо створення постійного представництва країна-член міжнародної організації вирішує самостійно, керуючись своєю суверенною волею і практичними міркуваннями (наприклад фінансовими, кадровими тощо). Відсутність постійного представництва при міжнародній організації ніяк не відображається на правах і обов'язках, передбачених членством в організації. Виняток становить лише членство у Раді Безпеки ООН.

Відмінності постійного представництва при міжнародній організації від дипломатичного представництва (посольства):

- діяльність здійснюється на тристоронній основі: держава, що надсилає представництво, - міжнародна організація - країна перебування штаб-квартири організації або її відділення;

- постійне представництво не акредитується при державі перебування, оскільки створюється виключно для підтримання зв'язків з організацією;

- користується всіма привілеями та імунітетами, що визначаються міжнародно-правовим чином. На практиці ці привілеї та імунітети надаються представництву державою перебування і залежать як від внутрішнього законодавства країни перебування, так і від стану політичних відносин між двома державами.

Спільні ознаки постійного представництва при міжнародній організації від дипломатичного представництва (посольства):

- процедура призначення глави постійного представництва і надання йому повноважень аналогічна призначенню глави дипломатичного представництва;

- представництво, як і дипломатичне посольство, має право користуватися прапором та емблемою надсилаючої держави на фасадах своїх приміщень, а для глави представництва це правило поширюється на його резиденцію та засоби пересування.

У складі постійного представництва, окрім його глави, передбачається наявність

дипломатичного, адміністративно-технічного та обслуговуючого персоналу. До складу постійних представництв при спеціалізованих організаціях включаються експерти, фахівці, науковці та практичні спеціалісти в зазначеній галузі, які не є професійними, ранговими дипломатами, але мають під час роботи дипломатичний статус, оскільки виконують представницькі функції. Кількісний склад представництва повинен відповідати функціям організації, потребам даного представництва, обставинам і умовам, що існують у державі перебування.

Практичне заняття до теми 2

Мета заняття: розкрити джерела та принципи формування нормативної бази діяльності міжнародних організацій; надати характеристику цілей, компетенцій та функцій міжнародних організацій; розглянути організаційно-функціональну структуру організацій, механізм прийняття рішень та їх виконання.

План заняття:

1. Джерела та принципи формування нормативної основи діяльності міжнародних організацій;
2. Характеристика цілей, компетенцій та функцій міжнародних організацій;
3. Організаційно-функціональна структура організацій;
4. Механізм прийняття рішень та їх виконання в міжнародних організаціях.

Ключові поняття: міжнародні угоди, міжнародні конференції, міжнародні звичаї, міжнародні кодекси поведінки, принципи міжнародного права, Статут організації.

Завдання для практичної роботи

► 1. Експрес-опитування – залучення всіх студентів групи, кожному індивідуально пропонується 1 питання відкритого типу, що вимагає чіткої відповіді.

Питання для експрес-опитування

1. Як формуються вищі органи міжнародних організацій?
2. Якими ресурсами володіє міжнародна організація?
3. Які види санкцій застосовуються до членів міжнародних організацій?
4. Що таке «компетенція організації»?

► 2. Відповіді на проблемні питання – залучення декількох студентів (груп студентів) до відповіді на поставлене викладачем питання з наведеного нижче переліку та дискусія між студентами групи під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. На яких правових нормах ґрунтується функціонування міжнародних організацій?
2. Чим відрізняються спеціальні принципи міжнародного права від загальних?
3. Як співвідносяться головна мета і підпорядковані цілі міжнародної організації?
4. Визначте функціональну структуру міждержавних міжнародних організацій.
5. Визначте організаційну структуру міждержавних міжнародних організацій.

6. Який з двох базових принципів відбору міжнародних службовців (наявність відповідних особистих рис чи географічний розподіл посад) стане пріоритетним у майбутньому?

7. Порівняйте діяльність дипломатичного представництва держави (посольства) і постійного представництва держави при міжнародній організації.

8. Розкрийте суть процедури заснування постійного представництва при міжнародній організації.

9. Назвіть основні напрями роботи постійного представництва.

10. Визначте права, які має місія спостерігача при міжнародній організації

11. Які міжнародні документи регламентують діяльність постійних представників і постійних представництв при міжнародних організаціях?

12. Назвіть представництва міжнародних структур та організацій в Україні.

►3. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану темою.

Теми рефератів

1. Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях.

2. Технічні процедури прийняття рішень в міжнародних організаціях.

3. Статут міжнародної організації – міжнародний договір особливого виду.

4. Які форми санкцій може застосувати міжнародна організація щодо своїх членів?

5. Взаємовідносини органів всередині міжнародної організації.

►4. Міні конференція на тему: «Стажування та працевлаштування громадян України в представництвах міжнародних організацій» – академічна група поділяється на 2 підгрупи (1 підгрупа готує матеріали на тему можливостей проходження стажувань в міжнародних організаціях та представництвах міжнародних організацій; 2 підгрупа – про умови працевлаштування в таких організаціях). Кожна підгрупа готує презентацію на визначену тему та представляє з посиланням на використані джерела. Презентація відбувається у вигляді дискусії, студенти-слухачі задають питання виступаючому.

►5. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Що є основою створення міжнародних організацій?

А) статут.

Б) суверенітет держав.

В) консенсус.

Г) договір.

Д) усний договір.

2. Вкажіть, яка мінімальна кількість держав необхідна для створення міжнародної організації

А) дві.

Б) п'ять.

В) десять.

Г) одна.

Д) три.

3. Вкажіть сутність директивних рішень міжнародної організації:

А) країни-члени організації зобов'язуються досягнути тієї чи іншої мети, при цьому механізми та засоби реалізації обирають самостійно.

Б) носять рекомендаційний характер для країн-членів організації і не мають обов'язкової правової сили.

- В) обов'язкові до виконання в усіх країнах-часниках організації, механізм виконання є уніфікованим.
Г) обов'язкова допомога державам членам.
Д) виконання вимог на свій розсуд.
4. Вкажіть за яких умов у міжнародних організаціях застосовується поіменне голосування при прийнятті рішень:
А) для вирішення термінових, але не принципових питань.
Б) для вирішення принципових або спірних питань.
В) для вирішення нетермінових і несуттєвих питань.
Г) для вирішення не принципових питань.
Д) для вирішення не суттєвих термінових питань.
5. Вкажіть сутність рекомендаційних рішень міжнародних організацій:
А) країни-члени організації зобов'язуються досягнути тієї чи іншої мети, при цьому механізми та засоби реалізації обирають самостійно.
Б) носять рекомендаційний характер для країн-членів організації і не мають обов'язкової правової сили.
В) обов'язкові до виконання в усіх країнах-часниках організації, механізм виконання є уніфікованим.
Г) носять рекомендаційний характер і мають обов'язкову правову систему.
Д) зобов'язуються досягати мети тими методами які були запропоновані.
6. Виберіть повний перелік методів прийняття рішень в міжнародних організаціях
А) мажоритарний, консенсусний, абсолютної більшості
Б) одностайність, мажоритарний, консенсусний, «зважених» голосів
В) одностайність, мажоритарний, консенсусний, абсолютної більшості
Г) абсолютної більшості, мажоритарний, консенсусний, «зважених» голосів
Д) мажоритарний, консенсусний, таємне голосування
7. Процедура прийняття рішення без голосування і за відсутності у більшості випадків формально внесених заперечень
А) кваліфікованої більшості
Б) абсолютної більшості
В) консенсус
Г) «зважених» голосів
Д) таємне голосування
8. Прийняття рішень абсолютною більшістю в 50 % голосів плюс один голос від загальної кількості членів організації, або 50 % голосів присутніх, які беруть участь у голосуванні
А) кваліфікованої більшості
Б) абсолютної більшості
В) консенсус
Г) «зважених» голосів
Д) таємне голосування
9. Процес виявлення думки при вирішенні питань у міжнародних організаціях, буває просте і поіменне
А) голосування
Б) акламація
В) консенсус
Г) одностайність
Д) немає правильної відповіді
10. З організаційних норм діяльності міжнародних організацій вкажіть засіб:
А) Статут
Б) Суверенітет країн-членів
В) Консенсус
Г) Договір
Д) Правова система країн-членів
11. З організаційних норм діяльності міжнародних організацій вкажіть основний принцип:
А) Статут
Б) Суверенітет країн-членів
В) Консенсус
Г) Договір
Д) Правова система країн-членів
12. З організаційних норм діяльності міжнародних організацій вкажіть основний метод прийняття рішень:
А) Статут
Б) Суверенітет країн-членів
В) Консенсус
Г) Договір
Д) Правова система країн-членів
13. Які з фінансових коштів міжнародних організацій належать до регулярного бюджету?
А) добровільні внески
Б) внески країн-учасниць
В) внески інших міжнародних організацій
Г) внески юридичних осіб
Д) інші кошти
14. Яка з міжнародних організацій, що не входить до системи ООН, відіграє найбільшу роль у регулюванні МЄВ?
А) «Паризький клуб»
Б) «Велика сімка»

В) «Лондонський клуб»

Г) ОЕСР

Д) МВФ

15. Вкажіть критерії, які визначають належність утворення до міжнародної організації:

А) об'єднання кількох держав, погоджені, спільні, постійні цілі, наявність міжнародних установчих документів, юридична рівність учасників, постійна структура органів.

Б) об'єднання кількох держав, погоджені, спільні, постійні цілі, відсутність міжнародних установчих документів, юридична нерівність учасників, постійна структура органів.

В) об'єднання кількох держав, відсутність погоджених спільних, цілей та міжнародних установчих документів, юридична рівність учасників, непостійна структура органів.

Г) об'єднання кількох міст, спільні цілі.

Д) об'єднання кількох держав, юридична нерівність, постійні цілі.

16. Вкажіть, як називається стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, який створюється щонайменше трьома сторонами (державами) і має погоджені учасниками цілі, компетенцію та свої постійні органи, а також інші специфічні політико-організаційні норми (статут, процедура, членство, порядок прийняття рішення):

А) міжнародний консорціум.

Б) міжнародна група.

В) міжнародна організація.

Г) транснаціональна корпорація.

Д) кластер.

17. Чи можуть міжнародні організації мати статус спостерігача при ООН

А) Ні.

Б) Так.

В) Можливо, але за певних умов.

Г) Певні організації.

Д) Якщо організація є членом ООН.

18. Визначте, до якої категорії належить функція міжнародної організації, що визначає сфери відповідності інтересів держав-учасниць:

А) головна.

Б) регулювальна.

В) оперативна.

Г) контролююча.

Д) законодавча.

19. Визначте, до якої категорії належить функція міжнародної організації, що встановлює стандарти поведінки:

А) головна.

Б) регулювальна.

В) оперативна.

Г) контролююча.

Д) законодавча.

20. Визначте, до якої категорії належить функція міжнародної організації, що визначає відповідність фактичного стану справ в організації до встановлених норм і еталонів:

А) головна.

Б) регулювальна.

В) оперативна.

Г) контролююча.

Д) законодавча.

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:

Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

**ЗАГАЛЬНОПОЛІТИЧНІ ТА ВІЙСЬКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ
В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Тема 3. Загальнополітичні міжнародні організації

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: загальні засади формування бюджету ООН; першу десятку країн світу за обсягом абсолютних внесків у бюджет ООН; головні напрямки діяльності ООН; спеціалізовані установи ООН; напрями діяльності міжнародних регіональних організацій;

вміти: обчислювати загальний бюджет ООН; виконувати рангування держав світу за показником навантаження виплат у бюджет ООН на населення держави-платника; аналізувати діяльність підрозділів ООН; аналізувати вплив міжнародних регіональних організацій на розвиток країн їх членів.

3.1. ООН як універсальна міжнародна організація та її спеціалізовані установи³⁰

Короткий опис: Ідея створення універсальної міжнародної організації для забезпечення миру та безпеки. Установча конференція в Сан-Франциско та прийняття Статуту ООН. Цілі та принципи діяльності ООН. Структура органів ООН: Рада Безпеки, Генеральна Асамблея, Секретаріат, Економічна і соціальна рада (ЕКОСОП), Міжнародний суд, Рада з опіки. Основні сфери діяльності ООН. Діяльність ООН з підтримки міжнародного миру і безпеки. Членство в ООН, формування бюджету ООН, офіційні умови організації. Міжнародні проблеми економічного характеру, які вирішує ООН.

ООН та міжнародне економічне співробітництво: загальна характеристика. Програма розвитку ООН (ПРООН), Програма з довкілля, Фонд розвитку інвестицій (ФРІ). Регіональні комісії ООН. Спеціалізовані установи ООН.

Роль ООН у світовій політиці. Проблеми реформування ООН на сучасному етапі.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – це унікальна організація незалежних країн, які об'єдналися в ім'я загального миру і соціального прогресу.

ООН не є світовим урядом і не встановлює закони. Вона надає можливості для врегулювання міжнародних конфліктів і вироблення стратегій з питань, які стосуються кожного з нас.

За типологічною класифікацією ООН – глобальна, універсальна, багатофункціональна, міждержавна організація.

Цілі та принципи діяльності ООН

Статутом ООН визначено такі цілі організації:

- підтримувати міжнародний мир та безпеку;
- розвивати дружні відносини між націями на основі поважання принципу рівноправ'я і самовизначення народів;

³⁰ Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>

- здійснювати співробітництво для розв'язання міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру та для заохочення й розвитку поваги до прав людини й основних свобод;

- організовувати і погоджувати дії націй для досягнення цих спільних цілей.

Діяльність системи ООН спрямована на сприяння повазі прав людини, зменшення масштабів бідності, боротьбу з хворобами і охорону навколишнього середовища. ООН і її установи допомагають нарощувати виробництво продуктів харчування, надають допомогу біженцям, здійснюють роботу по боротьбі зі СНІДом, розробляють програми розмінування і роблять багато іншого в різних країнах світу.

Ідея створення ООН для забезпечення миру та безпеки

Ідея створення ООН виникла під час Другої світової війни (1939-1945 рр.), коли керівники країн світу, які спільними зусиллями домагалися закінчення війни, усвідомили гостру необхідність створення механізму, який дозволив би забезпечити мир і не допустити воєн в майбутньому.

Аналогічна організація – Ліга Націй – була створена в 1919 р. після першої світової війни. Її головне завдання полягало у підтриманні миру. Однак в Лігу увійшли не всі країни. Так, наприклад, Сполучені Штати ніколи не були її членом. Деякі країни, які вступили в Лігу, пізніше вийшли з неї, і в багатьох випадках Ліга не приймала ніяких заходів. Хоча досвід Ліги виявився невдалим, вона відродила мрію про створення всесвітньої організації, якою стала ООН.

Таблиця 14. Етапи створення ООН

<i>Роки</i>	<i>Події</i>
14 серпня 1941	Президент США Рузвельт і прем'єр-міністр Великобританії Черчілль провели зустріч на борту бойового корабля в Атлантичному океані. Вони прийняли <i>Атлантичну хартію</i> , що містила начерк плану досягнення миру в усьому світі
1 січня 1942	Президент Рузвельт, Уїнстон Черчілль, Максим Литвинов – від імені Радянського Союзу – і Цзи-вень – від імені Китаю підписали короткий документ, який згодом став відомий як <i>«Декларація Об'єднаних Націй»</i> . На наступний день ця декларація була підписана також представниками двадцяти двох інших держав
30 жовтня 1943	Представники Китаю, Радянського Союзу, Сполученого Королівства, і Сполучених Штатів підписали <i>Московську декларацію</i> і домовилися про створення після закінчення війни організації націй для підтримання миру
Літо і осінь 1944	Керівники Великобританії, Китаю, Радянського Союзу і Сполучених Штатів зустрілися на віллі Думбартон-Окс під Вашингтоном і виробили <i>принципи і цілі майбутньої Організації Об'єднаних Націй</i>
11 лютого 1945	Президент США Рузвельт, прем'єр-міністр Великобританії Черчілль і голова Раднаркому СРСР Йосип Сталін після зустрічі в Ялті (Радянський Союз) оголосили про свій <i>твердий намір створити Організацію Об'єднаних Націй</i> . Крім того, вони домовилися про систему голосування в Раді Безпеки
26 червня 1945	На конференції, що відбулася в Сан-Франциско, представники 50 країн одноголосно прийняли <i>Статут Організації Об'єднаних Націй</i>
24 жовтня 1945	Після того як більшість країн, включаючи п'ять постійних членів Ради Безпеки (Сполучене Королівство, Китай, СРСР, США і Францію), підписали і офіційно визнали Статут ООН, почався відлік історії Організації Об'єднаних Націй. Тому <i>24 жовтня відзначається День Організації Об'єднаних Націй</i>

Генеральна Асамблея ООН ухвалила розмістити Центральні установи в Сполучених Штатах в Нью-Йорку. Центральні установи ООН є міжнародною зоною. Це означає, що земля, на якій знаходиться комплекс ООН, належить не тільки Сполученим Штатам як приймаючій країні, але і всім членам організації. ООН має свій прапор і свій контингент співробітників безпеки, які охороняють територію. Крім того, вона має власне поштове відділення і випускає свої марки. Кореспонденцію з цими марками можна відправляти тільки з Центральних установ ООН або з відділень ООН у Відні та Женеві.

Офіційні мови організації

Офіційними мовами в ООН прийняті: англійська, російська, іспанська, французька, китайська, арабська; робочими мовами, що вживаються в повсякденній роботі, є англійська і французька. Делегат може виступати будь-якою офіційною мовою ООН. Мова синхронно перекладається на інші офіційні мови ООН. Іноді делегат може зробити заяву, використовуючи неофіційний мову. В цьому випадку делегація повинна або забезпечити усний переклад, або представити письмовий текст виступу на одному з офіційних мов. Більшість документів ООН видаються на всіх шести офіційних мовах.

Членство в ООН

Засновниками ООН вважається 51 країна. У липні 2011 року число країн, що входять в ООН, досягло 193 (більше на офіційному сайті ООН за посиланням³¹).

Відповідно до Статуту ООН, «прийом в члени Організації відкритий для всіх миролюбних держав, які візьмуть на себе зобов'язання, передбачені в Статуті ООН зобов'язання і які, на думку Організації, можуть і бажають ці зобов'язання виконувати».

За час існування ООН жодна країна не була з неї виключена. У 1965 році Індонезія тимчасово вийшла зі складу ООН у зв'язку з суперечкою з сусідньою Малайзією, проте в наступному році відновила своє членство.

Деякі держави не приєдналися до ООН з принципових міркувань, оскільки, на думку їхніх урядів, це може порушувати їх конституційний статут неприєднання. До них належать Ватикан і Швейцарія; але й вони мають в ООН своїх спостерігачів. Крім них, статусу спостерігачів надано деяким організаціям (Європейський Союз, Організація африканської єдності, Організація Ісламська конференція, Міжнародний комітет Червоного хреста та ін).

³¹ Организация Объединенных Наций Рост численности членов ООН с 1945 года. URL: <http://www.un.org/ru/sections/member-states/growth-united-nations-membership-1945-present/index.html>

Процедура прийняття нових членів ООН

Держава направляє Генеральному секретарю заяву і лист, в якому воно офіційно приймає на себе зобов'язання, що містяться в Статуті. Заява розглядається Радою Безпеки. Рекомендація про прийом вважається прийнятою, якщо за неї проголосували 9 з 15 членів Ради і при цьому ніхто з 5 постійних членів – Китай, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки та Франція – не проголосував проти.

Якщо Рада виносить рекомендацію про прийом, вона представляється на розгляд Генеральної Асамблеї. Для прийому нової держави необхідна більшість у дві третини голосів членів Асамблеї. Членство вступає в силу з дати прийняття резолюції про прийом. Таким чином, прийом держав у члени ООН здійснюється за рішенням Генеральної Асамблеї за рекомендацією Ради Безпеки.

Постійний спостерігач ООН

Держави, які є членами одного або більше спеціалізованих установ, не будучи при цьому членами ООН, можуть отримати статус Постійного спостерігача. Статус Постійного спостерігача виник виключно з практики – в Статуті ООН ніяких положень про це немає. Ця практика існує з 1946 року, коли Генеральний секретар визнав призначення уряду Швейцарії в якості Постійного спостерігача при ООН. Згодом своїх спостерігачів направляли деякі інші держави, які пізніше стали членами ООН (Австрія, Італія, Фінляндія і Японія). Швейцарія стала членом ООН 10 вересня 2002 року.

Постійні спостерігачі можуть відвідувати більшість засідань і мають доступ майже до всієї відповідної документації. Багато регіональні і міжнародні організації також беруть участь як спостерігачі в роботі Генеральної Асамблеї і її щорічних сесій.

Структура органів ООН

Організація Об'єднаних Націй працює практично в усіх країнах світу, а керують цією діяльністю шість головних органів (табл. 15).

Всі ці органи засідають в Центральних установах ООН у Нью-Йорку, за винятком Міжнародного Суду, який знаходиться в Гаазі, Нідерланди.

Таблиця 15. Основні органи ООН

Органи	Характеристика	Функції
Генеральна Асамблея	<p>у Генеральній Асамблеї представлені всі члени ООН. Кожна країна має один голос. Рішення з таких питань, як міжнародний мир і безпека, прийом нових членів і бюджет ООН, приймаються більшістю в дві третини голосів. З інших питань рішення приймаються простою більшістю голосів. В останні роки долучаються окремі зусилля до того, щоб рішення приймалися на основі консенсусу, а не шляхом офіційного голосування.</p> <p>Чергові сесії Генеральної Асамблеї проводяться щорічно. Вони починаються у вересні і тривають протягом усього року. Щороку Асамблея обирає Голову, який керує роботою засідань.</p> <p>У 2018 році в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку розпочала роботу 73-га сесія Генеральної Асамблеї.</p> <p>Новим головою сесії стала міністр закордонних справ Еквадору Марія Фернандо Еспіноза. Постійного представника України при ООН Володимира Єльченка обрали віце-головою</p>	<ul style="list-style-type: none"> - обговорення різних питань (за винятком питань, що розглядаються одночасно Радою Безпеки) і винесення рекомендацій; - обговорення питань, що стосуються військових конфліктів і гонки озброєнь; - обговорення шляхів і засобів поліпшення становища дітей, молоді, жінок та інших категорій людей; - обговорення питань сталого розвитку та прав людини; - встановлення розміру внеску кожної держави-члена до бюджету ООН і порядку витрачання цих коштів
Рада Безпеки	<p>несе головну відповідальність за підтримки міжнародного миру і безпеки.</p> <p>До Ради Безпеки входять 15 членів. П'ять з них є постійними членами: Китай, Російська Федерація, Сполучене Королівство, Сполучені Штати і Франція. Решта 10 непостійних членів обираються Генеральною Асамблеєю на дворічний термін на основі географічного представництва.</p> <p>Україна три рази обиралася непостійним членом Ради Безпеки (1948–1949, 1984–1985, 2000–2001), 15 жовтня 2015 року вона вчетверте стала непостійним членом РБ ООН.</p> <p>Рада Безпеки не проводить регулярні засідання. Засідання може бути скликане в будь-який час в терміновому порядку. Члени Ради Безпеки по черзі виконують обов'язки голови протягом місяця. Черга встановлюється за назвами країн, розташованим в англійському алфавітному порядку. Для того, щоб резолюція Ради Безпеки була прийнята, за неї повинні проголосувати дев'ять членів Ради. Однак, якщо будь-який з п'яти постійних членів проголосує проти (тобто накладе вето), резолюція не приймається</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розслідування будь-яких суперечок або ситуацій, здатних викликати міжнародний конфлікт; - винесення рекомендацій щодо шляхів і умов врегулювання; - внесення рекомендацій щодо заходів протидії будь-яким загрозам або актам агресії; - винесення Генеральній Асамблеї рекомендацій щодо кандидатур на пост Генерального секретаря
Економічна і соціальна рада (ЕКОСОП)	<p>є форумом, на якому обговорюються економічні проблеми, пов'язані з торгівлею, транспортом, економічним розвитком, і соціальні питання. Крім того, він допомагає країнам шукати шляхи вдосконалення освіти і поліпшення стану здоров'я людей і сприяння повазі і дотриманню загальних прав людини і свобод в будь-якій точці світу.</p> <p>До Ради входять 54 члени, які виконують свої функції протягом трьох років. Рішення в Раді приймаються простою більшістю голосів. Кожен член має один голос. Щорічно</p>	<ul style="list-style-type: none"> - служить головним форумом для обговорення міжнародних соціально-економічних питань; - сприяє підвищенню рівня життя, забезпечення повної зайнятості і соціально-економічному прогресу; - надає допомогу у вирішенні міжнародних

Органи	Характеристика	Функції
	<p>Рада проводить кілька коротких сесій, присвячених організації його роботи, в яких часто беруть участь представники громадянського суспільства. Крім того, ЕКОСОП проводить щорічну чотиритижневу основну сесію, яка проходить в липні по черзі в Женеві і Нью-Йорку.</p> <p>У складі ЕКОСОП багато різних комісій, які курирують широке коло питань, що належать до його компетенції. Крім того, Раді підкоряються п'ять регіональних комісій. ЕКОСОП розглядає доповіді ряду спеціалізованих установ, фондів і програм, які являють собою окремі організації зі своїм членським складом, бюджетами та штаб-квартирами</p>	<p>соціально-економічних проблем і питань охорони здоров'я людей і сприяє міжнародному співробітництву в сфері культури і освіти.</p>
Рада з Опіки	<p>до Ради з Опіки входять постійні члени Ради Безпеки (Китай, Російська Федерація, Сполучене Королівство, Сполучені Штати і Франція). Кожен член має один голос, а рішення приймаються простою більшістю голосів.</p> <p>Після того, як в 1994 році остання підопічна територія – Палау, раніше знаходилася під опікою Сполучених Штатів, - стала самоврядною територією, Рада офіційно припинила свою діяльність та буде збиратися тільки в разі потреби.</p>	<p>у 1945 р. головні цілі системи опіки полягали в поліпшенні становища жителів підопічних територій і в сприянні їх поступового переходу до самоврядування або незалежності</p>
Міжнародний Суд	<p>головний правовий орган ООН для винесення судових рішень. Суд засідає в Палаці миру в Гаазі, Нідерланди. У нього входять 15 суддів, які обираються Генеральною Асамблеєю і Радою Безпеки. Від однієї країни в Суді може бути тільки один суддя. Для того щоб рішення було прийнято, його повинні схвалити дев'ять суддів. Всі рішення Суду є остаточними і оскарженню не підлягають. Якщо одна зі сторін не виконує рішення, інша сторона може передати питання на розгляд Ради Безпеки.</p>	<p>Суд розглядає позови тільки від країн, а не від приватних осіб. Якщо країна приймає рішення передати справу до Суду, вона зобов'язана виконувати його постанову. Крім того, до Суду за консультативними висновками можуть звертатися інші органи ООН</p>
Секретаріат	<p>до Секретаріату, який очолює Генеральний секретар, входять міжнародні співробітники, що працюють в штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку і по всьому світу. Він виконує повсякденну роботу Організації. Його обов'язки так само різноманітні, як і проблеми, якими займається ООН. Це і управління миротворчими операціями, і посередництво в міжнародних суперечках і відстеження соціально-економічних тенденцій і проблем. Секретаріат відповідає за обслуговування інших органів ООН і управління процесом здійснення затверджених ними програм і стратегій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - збір і підготовка довідкової інформації з різних проблем, яка допомагає урядовим делегаціям вивчати факти і формулювати рекомендації; - допомога у виконанні рішень ООН; - організація міжнародних конференцій; - переклад виступів і документів на офіційні мови ООН.

Генеральний секретар ООН

Головною посадовою особою ООН є Генеральний секретар. Він або вона має в своєму розпорядженні штат міжнародних цивільних службовців. На відміну від дипломатів, що представляють конкретну країну, цивільні службовці працюють на всі 193 держави-члена та отримують завдання не з урядів, а від Генерального секретаря.

Генеральний секретар призначається Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки на п'ятирічний термін. За час існування ООН було десять Генеральних секретарів. Генеральні секретарі призначаються по черзі з різних регіонів: Трюгве Ли (Норвегія), 1946–1952 рр., Даг Хаммаршельд (Швеція), 1953–1961 рр., У Тан (М'янма), 1961–1971 рр., Курт Вальдхайм (Австрія), 1972–1981 рр., Хавьер Перес де Куэльяр (Перу), 1982–1991 рр., Бутрос Бутрос-Гали (Єгипет), 1992–1996 рр., Кофі Аннан (Гана), 1997–2006 рр., Пан Ги Мун (Южна Корея), 2007–2016 рр., Антоніу Гутерриш (Португалія), з 2017 рр.

Функції Генерального секретаря: пропонує питання для обговорення в Генеральній Асамблеї або іншому іншому органі ООН; доводить до відома Ради Безпеки будь-які проблеми, які, на його думку, можуть створити загрозу для миру на планеті; діє в якості «арбітра» в суперечках між державами-членами; пропонує свої «добрі послуги».

Формування бюджету ООН³²

Всю роботу ООН фінансують 193 держави-члена. Інших джерел фінансування у неї немає. ООН має чотири види бюджетів:

- регулярний бюджет, що покриває витрати основних підрозділів в Центральних установах в Нью-Йорку і місцевих відділень в усьому світі;
- бюджет операцій з підтримки миру, з якого оплачуються різні операції, які нерідко проводяться в «гарячих точках» планети;
- бюджет Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді та Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії;
- бюджет так званого «Генерального плану капітального ремонту» для фінансування ремонтних робіт в комплексі штаб-квартири ООН.

Внески до бюджету ООН вносяться в обов'язковому порядку. Розміри внесків визначаються за шкалою, яка затверджується всіма державами-членами. Ця шкала розрахована з урахуванням платоспроможності країн, їх національного доходу і чисельності населення.

³² Актуальні дані щодо формування бюджету за посиланням: <https://undocs.org/en/ST/ADM/SER.B/973>

Держави, що вносять найбільший внесок в ООН: США – 22 %, Японія – 9,680 %, Китай – 7,921 %, Німеччина – 6,389 %, Франція – 4,859 %, Велика Британія – 4,463 %, Бразилія – 3,823 %, Італія – 3,748 %, Російська Федерація – 3,088 %, Канада – 2,921 %, Іспанія – 2,443 %, Австралія – 2,337 % та інші.

Спеціалізовані установи ООН

ООН має 15 спеціалізованих установ, які координують свою роботу з ООН, будучи при цьому окремими, самостійними організаціями. Вони діють в різних областях: охорона здоров'я, сільське господарство, телекомунікації, клімат.

Спеціалізовані установи ООН економічного характеру, які функціонують у сфері міжнародної торгівлі, фінансів, транспорту і зв'язку: Міжнародний банк реконструкції й розвитку (МБРР); Міжнародний валютний фонд (МВФ); Міжнародна фінансова корпорація (МФК); Міжнародна асоціація розвитку (МАР); Міжнародне агентство з інвестиційних гарантій (МАІГ); Міжнародний центр із врегулювання інвестиційних спорів (МЦВІС); Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО); Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСГР); Міжнародна морська організація (ІМО); Організація міжнародної цивільної авіації (ІКАО); Всесвітній поштовий союз (ВПС); Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ); Всесвітня метеорологічна організація (ВМО); Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО).

Спеціалізовані установи ООН соціального характеру: Міжнародна організація праці і Всесвітня організація охорони здоров'я.

Спеціалізовані установи ООН культурно-гуманітарної спрямованості: Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), Всесвітня організація з туризму (ВТО).

Крім того, існують 24 різних види програм, фондів та інших органів з конкретними сферами діяльності, які фінансуються за рахунок добровільних, а не нарахованих внесків:

- Програма розвитку ООН (ПРООН) працює майже в 170 країнах і територіях, сприяючи країнам в таких областях, як викорінення бідності, скорочення нерівності в усіх її проявах, з тим щоб забезпечити в цих країнах підтримку прогресу. ПРООН грає важливу роль в досягненні країнами цілей в області сталого розвитку;

- Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) здійснює діяльність в 190 країнах і територіях з тим, щоб жодна дитина не залишилася без уваги і права кожної дитини були дотримані з тим, щоб вони могли повністю реалізувати свій потенціал.

- Верховний комісар ООН у справах біженців (УВКБ), також називається Агентством ООН у справах біженців, здійснює координацію міжнародних зусиль щодо захисту біженців та вирішення їх проблем в усьому світі. Основна мета Агентства – захист прав і добробуту біженців.

- Всесвітня продовольча програма (ВПП) ООН надає продукти харчування голодуючим за виконуваними ними роботами по проектах, які закладають основу для їх кращого майбутнього.

- Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності (УНЗ ООН) сприяє державам-членам в боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та незаконним обігом наркотиків.

- Фонд Організації Об'єднаних Націй в області народонаселення (ЮНФПА) здійснює оперативну діяльність системи ООН в області народонаселення, допомагає країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою знайти вирішення їх власних демографічних проблем.

- Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД) є ключовим органом Генеральної Асамблеї з питань в галузі торгівлі та розвитку. Їй доручено прискорення торговельного та економічного розвитку, особливо країн, що розвиваються.

- Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) забезпечує керівництво та заохочення партнерства в області дбайливого ставлення до навколишнього середовища шляхом створення можливостей для поліпшення якості життя держав і народів без шкоди для майбутніх поколінь.

- Близькосхідне агентство ООН для допомоги палестинським біженцям і організації робіт (БАПОР) сприяє добробуту і людському розвитку чотирьох поколінь палестинських біженців.

- Структура «ООН-жінки», діяльність якої зосереджена на пріоритетних областях, які мають основоположне значення для рівності жінок, що може відкрити дорогу прогресу в усіх напрямках.

- Програма ООН по населених пунктах (ООН-Хабітат) сприяє сталому розвитку населених пунктів за допомогою роз'яснювально-пропагандистської роботи, розробки політики, нарощування потенціалу, накопичення знань і зміцнення партнерських зв'язків між урядами і громадянським суспільством.

3.2. Міжнародні регіональні організації

Короткий опис: *Регіональні міжнародні організації Європи:* 1. Рада Європи та її напрямки діяльності, організаційна структура - <https://www.coe.int/en/web/portal/home>, <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>. 2. Вишеградська група – <http://www.visegradgroup.eu/about>
Регіональні організації на пострадянському просторі: 1. Співдружність незалежних держав (СНД): історія формування та розвитку – <http://www.e-cis.info/>. 2. Євразійське економічне співробітництво (ЄврАзЕС) – <http://www.evrases.com/customunion/about>
Регіональні організації країн Південно-Східної Азії: Асоціація держав Південно-Східної Азії (ASEAN) – <http://asean.org/>
Регіональні організації арабських держав: Ліга арабських держав – <http://www.lasportal.org/ar/Pages/default.aspx>
Регіональні організації африканських держав: Африканський Союз – <https://au.int>
Регіональні організації Американського континенту: Організація американських держав – <http://www.oas.org/en/>
Субрегіональні міжнародні організації: 1. Рада держав Балтійського моря – <http://www.cbss.org/>. 2. ГУАМ – <https://guam-organization.org/>. 3. Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) – <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx>. 4. Шанхайська організація співробітництва (ШОС) – <http://rus.sectesco.org/>. 5. Організація економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР) – від регіональної до глобальної організації – <http://www.oecd.org/>

Регіональні міжнародні організації – це організації, членами яких можуть бути країни певного географічного регіону. Регіональні організації повинні створюватися насамперед для вирішення питань підтримки миру й безпеки на регіональному рівні. Напрямами діяльності таких організацій є: колективна безпека, співробітництво в економічній, соціальній і культурній сферах, заохочення поваги до прав людини й основних свобод для всіх тощо.

Рада Європи та її напрямки діяльності, організаційна структура

Рада Європи відстоює свободу вираження поглядів та свободу зібрань, свободу ЗМІ, рівність і захист меншин. Вона реалізує програми з таких питань, як захист дітей, мова ненависті он-лайн, а також права циган (ромів) – найбільшої меншини в Європі. Рада Європи допомагає державам-членам боротися з корупцією і тероризмом і проводити необхідні судові реформи. Її група експертів в галузі конституційного права, відома також як Венеціанська комісія, яка консулює в області правових питань країни всього світу.

Рада Європи сприяє просуванню прав людини за допомогою розробки міжнародних договорів, таких як Конвенція про попередження і припинення насильства по відношенню до жінок і насильству в сім'ї та Конвенція про комп'ютерні злочини. Вона проводить моніторинг держав-членів на предмет досягнень в цих сферах, а також надає рекомендації в особі незалежних експертних моніторингових органів. Всі країни-члени Ради Європи більше не застосовують смертну кару.

Засновниками Ради Європи були люди, які поклали початок процесу європейського будівництва шляхом створення в 1949 році Ради Європи, в 1950 році – Європейського

об'єднання вугілля і сталі, і в 1957 році – Європейського економічного співтовариства.

Уїнстон Черчілль, прем'єр-міністр Сполученого Королівства, Конрад Аденауер, канцлер і міністр закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина, Робер Шуман, міністр закордонних справ Французької Республіки, Поль-Анрі Спаак, прем'єр-міністр Бельгії, Альчиде де Гаспері, прем'єр-міністр Італійської Республіки, Ернест Бевин, міністр закордонних справ Сполученого Королівства пережили дві світові війни, будучи прихильниками ідеї діалогу, маючи досвід спілкування з багатьма європейськими культурами, були піонерами мирної Європи, заснованої на цінностях прав людини, демократії та верховенства права.

До Ради Європи входить 47 країн-членів. Штаб-квартира Ради Європи розташована в Страсбурзі, Франція.

Таблиця 16. Структура Ради Європи

<i>Органи</i>	<i>Характеристика</i>
Генеральний секретар	обирається Парламентською асамблеєю на п'ять років в якості керівника Організації. Він відповідає за стратегічне планування, реалізацію робочих програм і виконання бюджету Ради Європи. Генеральний секретар надсилає роботу і є представником Ради Європи
Заступник генерального секретаря	обирається на п'ять років Парламентською асамблеєю в рамках окремого голосування.
Комітет міністрів	Директивний орган, до якого входять міністри закордонних справ країн-членів Ради Європи або їхні постійні представники у Страсбурзі. Комітет міністрів затверджує напрямки політики Ради Європи, бюджет і програму діяльності Організації
Парламентська асамблея (ПАРЕ)	Парламентська асамблея складається з 324-ти членів парламентів 47-ми країн, що входять до Ради Європи. Вона обирає генерального секретаря, Комісара з прав людини і суддів Європейського суду з прав людини. Асамблея є демократичним форумом для дебатів і здійснює спостереження за виборами; її комісії відіграють важливу роль в розгляді поточних питань
Конгрес місцевих і регіональних влад	Конгрес місцевих і регіональних влад відповідає за зміцнення місцевої та регіональної демократії в 47 державах-членах. Він складається з двох палат - Палати місцевих влад і Палати регіонів - а також трьох комітетів. Конгрес об'єднує 648 виборних посадових осіб, які представляють понад 200 000 місцевих та регіональних органів влади
Європейський суд з прав людини	Це постійно діючий судовий орган, який покликаний гарантувати всім жителям Європи права, закріплені в Європейській конвенції прав людини. У нього можуть звернутися держави і окремі особи, незалежно від їх національної належності. Всі 47 держав-членів Ради Європи є сторонами Конвенції
Комісар з прав людини	Комісар з прав людини проводить незалежну оцінку та привертає увагу до порушень прав людини
Конференція МНПО	Конференція об'єднує близько 400 міжнародних неурядових організацій (МНУО). Вона дозволяє налагодити життєво необхідний зв'язок між політиками та громадськістю і донести до Ради Європи голос громадянського суспільства. Конференція використовує досвід МНВО і їх близькість до громадян європейських країн

Рада Європи співпрацює з Європейським Союзом і з Організацією Об'єднаних Націй, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі, а також з країнами-партнерами, розташованими як в сусідніх регіонах, так і по всьому світу.

Загальний бюджет Ради Європи в 2018 р. становив 446 474 200 євро. Починаючи з 2012 р. Рада Європи перейшла на дворічні програму і бюджет, які пропонуються генеральним секретарем і затверджуються Комітетом міністрів.

Таблиця 17. Бюджет Ради Європи: формування та витрачання

<i>Формування бюджету Ради Європи</i>	<i>Видатки з бюджету Ради Європи</i>
Бюджет формується головним чином за рахунок внесків держав-членів. Внески розраховуються за формулою, яка бере до уваги чисельність населення і валовий внутрішній продукт. Основні донори (Франція, Німеччина, Італія, Російська Федерація і Сполучене Королівство) платять рівні внески до звичайного бюджету, забезпечуючи близько 57% його загального розміру. Держави також можуть робити добровільні внески для підтримки різних програм Ради Європи. Спільні програми з Європейським Союзом дозволяють Раді поліпшити результати діяльності та оперативні можливості.	Грошові кошти використовуються для фінансування програми, яка містить три тематичні напрямки - права людини (включаючи Європейський суд з прав людини), верховенство права і демократія, - а також додатковий напрямок, що забезпечує фінансування керівних органів, загальних служб та інші загальні статті витрат.

Вишеградська група

Вишеградська група («Вишеградська четвірка» або «V4») відображає зусилля країн Центральноєвропейського регіону спільно працювати в ряді галузей, що становлять спільний інтерес у рамках загальноєвропейської інтеграції. Чехія, Угорщина, Польща та Словаччина завжди були частиною єдиної цивілізації, що розділяє культурні та інтелектуальні цінності та спільні коріння у різноманітних релігійних традиціях, які вони хочуть зберегти та зміцнити.

Діяльність Вишеградської групи спрямована на зміцнення стабільності в центральноєвропейському регіоні. Країни-учасниці сприймають співробітництво як виклик і його успіх як доказ їх здатності інтегруватися і в такі структури, як ЄС.

Основою цієї співпраці є взаємні контакти на всіх рівнях – від політичних самітів найвищого рівня до експертних і дипломатичних зустрічей, до діяльності неурядових асоціацій у регіоні, аналітичних центрів і дослідницьких органів, установ культури або численних мереж. осіб.

Співпраця країн-членів організації базується на принципі проведення періодичних зібрань представників на різних рівнях (від зустрічей високого рівня прем'єр-міністрів і глав держав до експертних консультацій). Офіційні саміти прем'єр-міністрів V4 проходять щорічно. Між цими самітами головує одна з країн V4, частина з яких відповідає за розробку річного плану дій. Єдиною організацією в рамках платформи V4 є Міжнародний Вишеградський фонд, який створений у 2000 р. з метою підтримки розвитку співробітництва в галузі культури, наукового обміну, наукових досліджень, освіти, обміну студентами та розвитку транскордонного співробітництва та розвитку туризму. У більшості випадків фонд забезпечує фінансування діяльності неурядових організацій та окремих громадян. Окрім грантових програм фонд надає індивідуальні стипендії, які сприяють обміну думками в регіоні V4 і сусідніх країнах. Щорічні внески до фонду урядами країн Вишеградської групи мають зростаючу тенденцію.

Регіональні організації на пострадянському просторі

Таблиця 18. Особливості функціонування регіональних організацій на пострадянському просторі

Міжнародна організація	Історична довідка, членство	Організаційна структура	Цілі діяльності
Співдружність незалежних держав (СНД)	утворено 8 грудня 1991 р. керівниками Республіки Білорусь, Російської Федерації та України, які підписали Угоду про її створення. Через два тижні, 21 грудня 1991 р. в Алма-Аті глави одинадцяти суверенних держав (крім прибалтійських держав і Грузії, яка стала членом СНД в 1993 р.) на рівноправних засадах утворюють СНД. Пізніше, в грудні 1993 р., до Співдружності приєдналася Грузія, однак вже 18 серпня 2009 р. Грузія офіційно перестала бути членом СНД. 22 січня 1993 в Мінську на саміті СНД був прийнятий Статут. Його не підписали Україна і Туркменістан, які тим самим де-юре не є державами-членами СНД, а можуть бути віднесені тільки до держав-засновниць і державам-учасниць СНД.	Сьогодні СНД – це форма співробітництва рівноправних незалежних держав. Її особливостями є організація взаємодії практично в усіх сферах міждержавного спілкування, гнучкість механізмів і форматів колективної співпраці. Гнучкий механізм організації міждержавних і міждержавних зв'язків дозволяє враховувати різну ступінь готовності країн до інтеграції і надає можливість кожній з них брати участь в інтеграційних процесах в тій мірі і на тих напрямках, які відповідають їхнім національним інтересам. Взаємодія в рамках Співдружності здійснюється через його статутні органи: Рада глав держав, Рада глав урядів, Рада міністрів закордонних справ, Економічний Рада, Рада міністрів оборони, Рада командуючих Прикордонними військами, Міжпарламентську Асамблею, Економічний Суд.	Відповідно до Статуту СНД цілі: - здійснення співробітництва в політичній, економічній, екологічній, гуманітарній, культурній та інших галузях; - всебічне і збалансований економічний і соціальний розвиток держав-членів в рамках загального економічного простору, міждержавна кооперація та інтеграція; - забезпечення прав і основних свобод людини відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права та документами ОБСЄ; - співробітництво між державами-членами в забезпеченні міжнародного миру і безпеки, здійснення ефективних заходів зі скорочення озброєнь і військових витрат, ліквідації ядерної та інших видів зброї масового знищення, досягнення загального і повного роззброєння; - сприяння громадянам держав-членів у вільному спілкуванні, контактах і пересуванні в СНД; - взаємна правова допомога і співпраця в інших сферах правових відносин; - мирне вирішення суперечок і конфліктів між державами СНД.
Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС) – міжнародна економічна організація, створена для	Договір про заснування ЄврАзЕС був підписаний 10 жовтня 2000 року в Астані і вступив чинності 30 травня 2001 року після його ратифікації всіма державами-членами. Членами ЄврАзЕС з моменту його утворення є п'ять держав – Білорусь, Казахстан,	Вищий орган Євразійського економічного співтовариства – Міждержавна Рада ЄврАзЕС. До його складу входять глави держав і глави урядів. Інтеграційний Комітет ЄврАзЕС - постійно діючий орган Євразійського економічного співтовариства, підзвітний Міждержавній Раді ЄврАзЕС.	Основні завдання Товариства: - завершення оформлення в повному обсязі режиму вільної торгівлі, формування спільного митного тарифу і єдиної системи заходів нетарифного регулювання; - забезпечення свободи руху капіталу; - формування загального фінансового ринку; - узгодження принципів і умов переходу на єдину

<i>Міжнародна організація</i>	<i>Історична довідка, членство</i>	<i>Організаційна структура</i>	<i>Цілі діяльності</i>
<p>ефективного просування Сторонами процесу формування Митного союзу і Єдиного економічного простору, а також реалізації інших цілей і завдань, пов'язаних з поглибленням інтеграції в економічній і гуманітарній сферах</p>	<p>Киргизстан, Росія і Таджикистан. З травня 2002 р статус спостерігачів при ЄврАзЕС мають Україна і Молдова, з січня 2003 року – Вірменія. Такий статус також мають Міждержавний авіаційний комітет (МАК), Євразійський банк розвитку (ЄАБР).</p>	<p>Комісія Постійних представників держав-членів Євразійського економічного співтовариства при ЄврАзЕС забезпечує поточну роботу Товариства в період між засіданнями Інтеграційного Комітету ЄврАзЕС. До складу Комісії входять Постійні представники країн-членів ЄврАзЕС, які призначаються главами держав Співтовариства.</p>	<p>валюту в рамках ЄврАзЕС; - встановлення загальних правил торгівлі товарами і послугами і їх доступу на внутрішні ринки; - створення загальної уніфікованої системи митного регулювання; - розробка і реалізація міждержавних цільових програм; - створення рівних умов для виробничої та підприємницької діяльності; - формування спільного ринку транспортних послуг і єдиної транспортної системи; - формування загального енергетичного ринку; - створення рівних умов для доступу іноземних інвестицій на ринки держав Співтовариства; - забезпечення вільного пересування громадян держав ЄврАзЕС в межах Співтовариства; - узгодження соціальної політики з метою формування спільноти соціальних держав, що передбачає загальний ринок праці, єдиний освітній простір, узгоджені підходи у вирішенні питань охорони здоров'я, трудової міграції та ін ; - зближення і гармонізація національних законодавств; забезпечення взаємодії правових систем держав ЄврАзЕС з метою створення загального правового простору в рамках Співтовариства.</p>

Асоціація держав Південно-Східної Азії

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) – геополітична та економічна міжнародна організація, яка була створена 8 серпня 1967 року в Бангкоку (Таїланд) з підписанням Декларації АСЕАН (Бангкокська декларація) та до якої входять 10 країн, розташованих в Південно-Східній Азії: Філіппіни, Малайзія, Індонезія, Сінгапур, Таїланд, В'єтнам, Лаос, М'янма, Камбоджа та Папуа Нова Гвінея має статус країни-спостерігача.

Мета діяльності АСЕАН – прискорення економічного розвитку та соціального прогресу в країнах-учасниках, захист миру та стабільності в регіоні, а також надання країнам-учасникам змоги мирного розв'язання спірних питань.

Хартія АСЕАН – конституція АСЕАН, яка була прийнята на 13-му саміті АСЕАН, що відбувся в листопаді 2007 року. В Хартії декларовано такі принципи організації:

- підкреслювання головної ролі АСЕАН в регіональному співробітництві;
- повага до принципів територіальної цілісності, суверенітету, невтручання у внутрішні справи та національна самоідентифікація членів АСЕАН;
- сприяння регіональному миру та мирному вирішенню спірних питань;
- дотримання міжнародного права в питаннях прав людини, соціальної справедливості та багатосторонньої торгівлі;
- сприяння регіональній інтеграції торгівлі;
- створення органу, який би відповідав за захист прав людини.

Цілями та завданнями АСЕАН є:

- прискорити економічне зростання, соціальний прогрес і культурний розвиток регіону шляхом спільних зусиль у дусі рівності та партнерства з метою зміцнення фундаменту для процвітаючої та мирної спільноти держав Південно-Східної Азії;
- сприяти регіональному миру та стабільності шляхом дотримання справедливості та верховенства права у відносинах між країнами регіону та дотримання принципів Статуту ООН;
- сприяти активному співробітництву та взаємній допомозі з питань, що становлять спільний інтерес у економічній, соціальній, культурній, технічній, науковій та адміністративній сферах;
- надавати допомогу один одному у формі навчально-дослідних установ у освітній, професійній, технічній та адміністративній сферах;
- співпрацювати більш ефективно для більшого використання сільського господарства та промисловості, розширення своєї торгівлі, включаючи вивчення проблем міжнародної торгівлі товарами, поліпшення їх транспортних і комунікаційних засобів і підвищення життєвого рівня своїх народів;

- просувати дослідження Південно-Східної Азії;

- підтримувати тісну та корисну співпрацю з існуючими міжнародними та регіональними організаціями з подібними цілями та завданнями та досліджувати всі шляхи для більш тісної співпраці між собою.

Найвищим органом АСЕАН є саміт лідерів (глав держав та урядів) країн-учасниць, який відбувається щорічно починаючи з 2000 року. Саміт триває 3 дні і супроводжується зустрічами з регіональними партнерами.

Оперативне управління роботою організації виконує постійний комітет у складі міністра зовнішніх справ поточної країни-голови та послів інших країн-учасниць. Постійний секретаріат розташований в Джакарті. Секретаріат очолює Генеральний секретар. Робота Асоціації відбувається в 29 комітетах та 122 робочих групах. Щорічно в АСЕАН відбувається понад 300 заходів та зустрічей.

АСЕАН підкреслює необхідність взаємодії в галузі безпеки, соціо-культурної та економічної інтеграції. Найбільшого успіху вдалося досягти в економічній галузі. В основу Економічної спільноти АСЕАН покладено Зону вільної торгівлі (ASEAN Free Trade Area – AFTA), яка надає систему тарифних преференцій для сприяння вільного потоку товарів в межах АСЕАН. Угоду було підписано 28 січня 1992 в Сінгапурі.

Ліга арабських держав

Ліга арабських держав – регіональна міжнародна організація 22 арабських держав Південно-Західної Азії, Північної і Північно-Східної Африки, створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгиптом, Сирією, Іраком, Ліваном, Трансйорданією, Саудівською Аравією. Ємен приєднався 5 травня 1945 року.

Основною метою Ліги є створення тісніших відносин між державами-членами і координація взаємодії між ними задля захисту своєї незалежності і суверенітету, і вирішення загальних питань й інтересів арабських країн.

Ліга арабських держав протягом виконує наступні завдання:

- сприяє незалежності арабських держав, що є причиною розширення членства до двадцяти двох арабських країн, тоді як число країн, що підписали засновницький статут – 7 країн;

- бере участь у врегулюванні деяких арабських суперечок, таких як єгипетсько-суданський конфлікт у 1958, Марокко-Алжир у 1963 та єменський у 1987;

- заохочує арабське співробітництво через групу спеціалізованих організацій, сформованих на різних рівнях в рамках організації та за її межами. В рамках організації були створені інститути, які стосуються таких питань, як: зайнятість, економічний та соціальний розвиток, наукові та культурні питання, засоби масової інформації, а також деякі організації (Арабська організація праці, Арабський фонд

економічного та соціального розвитку, Арабська організація з освіти, культури і науки, Федерація радіомовлення арабських держав, Арабський союз телекомунікацій).

- представляє арабські країни на різних форумах та у міжнародних організаціях, таких як ООН та її спеціалізованих установах та Організації африканської єдності, а також співпрацює з останніми з питань формування ряду спільних інституцій, таких як Арабський банк розвитку в Африці та Арабський фонд кредитів.

Ліга арабських держав складається з трьох основних органів: Ради Ліги, Постійних комітетів і Секретаріату. Кожна держава-член має один голос при голосуванні в Раді Ліги, а рішення мають обов'язкову силу лише для тих держав, які проголосували за них.

Крім головних органів, Ліга створила спеціалізовані установи з метою об'єднання економічної і соціальної політики країн, щоб таким чином відокремити себе від політичного впливу країн-членів. У системі Ліги існують урядові ради з питань охорони здоров'я, туризму тощо.

Африканський Союз

Африканський Союз створено в 1999 р. на підставі підписання урядами Організації африканської єдності Сіртської декларації з метою прискорення процесу інтеграції на континенті, яка відіграє ключову роль в глобальній економіці, одночасно вирішуючи багатогранні соціальні, економічні та політичні проблеми.

Організація африканської єдності була створена 25 травня 1963 р. в Аддіс-Абебі (Ефіопія) 32 африканськими державами. Ще 21 член приєднався поступово.

Африканський Союз об'єднує 55 держав-членів.

Установчий акт Африканського Союзу прийнятий у 2000 р. на Саміті в Ломе (Того), набув чинності в 2001 р.

Бачення Африканського Союзу – інтегрована, процвітаюча і мирна Африка, заснована власними громадянами, що має динамічну силу на світовій арені. Африканський Союз перейшов від підтримки визвольних рухів колишніх африканських територій під колоніалізмом, як це передбачало ОАЕ з 1963 року, і установчого акта, до організації, що очолює розвиток і інтеграцію Африки.

Цілі Африканського Союзу:

- досягти більшої єдності та солідарності між африканськими країнами та народами Африки;
- захищати суверенітет, територіальну цілісність і незалежність держав-членів;
- прискорити політичну та соціально-економічну інтеграцію континенту;

- сприяти і захищати спільні позиції Африки з питань, що становлять інтерес для континенту та його народів;
- заохочувати міжнародне співробітництво, беручи до уваги Статут ООН та Загальну декларацію прав людини;
- сприяти миру, безпеці та стабільності на континенті;
- сприяти демократичним принципам і інституціям, участі громадськості та належному управлінню;
- сприяти і захищати права людини і народів відповідно до Африканської хартії прав людини і народів та інших відповідних документів з прав людини;
- створити необхідні умови, які дозволять континенту відігравати свою законну роль у світовій економіці та в міжнародних переговорах;
- сприяти сталому розвитку на економічному, соціальному та культурному рівнях, а також інтеграції економік Африки;
- сприяти співробітництву у всіх сферах людської діяльності з метою підвищення рівня життя африканських народів;
- координувати та гармонізувати політику між існуючими та майбутніми регіональними економічними співтовариствами для поступового досягнення цілей Союзу;
- сприяти розвитку континенту шляхом просування досліджень у всіх галузях, зокрема в галузі науки і техніки;
- співпрацювати з відповідними міжнародними партнерами у справі викорінення хвороб, які можна запобігти, та сприяння здоровому здоров'ю на континенті.

Органи Африканського Союзу:

- Асамблея складається з глав держав і урядів або їхніх акредитованих представників. Асамблея глав держав і урядів є вищим органом Союзу;
- Виконавча рада складається з міністрів або органів, призначених урядами держав-членів. Виконавча рада несе відповідальність перед Асамблеєю;
- Комісія складається з голови, заступника голови, восьми членів комісії та співробітників;
- Комітет постійних представників складається з постійних представників держав-членів, акредитованих при Союзі. Комітету постійних представників покладено відповідальність за підготовку роботи Виконавчої ради;
- Рада миру та безпеки;
- Панафриканський парламент забезпечує повну участь африканських народів у управлінні, розвитку та економічній інтеграції континенту;

- Економічна, соціальна та культурна рада – дорадчий орган, що складається з різних соціальних та професійних груп держав-членів Союзу;
- Суд Африканського Союзу;
- спеціалізовані технічні комітети призначені для вирішення галузевих питань і створюються на рівні міністрів;
- фінансові установи Африканського Союзу.

Програма 2063 – це стратегічна основа для соціально-економічної трансформації континенту протягом наступних 50 років. Її розроблено і спрямовано на прискорення реалізації минулих і існуючих континентальних ініціатив для зростання і сталого розвитку. Керівним баченням Програми 2063 є інтегрована, процвітаюча і мирна Африка, управління якої здійснюється власними громадянами і що має динамічну силу на міжнародній арені.

Організація американських держав

Організація американських держав є найстарішою регіональною організацією в світі, яка виникла в 1948 році з підписанням в Боготі (Колумбія) Статуту. Штаб-квартира знаходиться у Вашингтоні.

Мета створення – досягнення миру і справедливості, сприяння солідарності, зміцнення співпрацю і захист суверенітету, територіальної цілісності і незалежність країн-членів.

Організація американських держав об'єднує всі 35 незалежних держав Америки і є головним політичним, юридичним і соціальним урядовим форумом. Крім того, вона надала статус постійного спостерігача 69 країнам, а також Європейському Союзу.

Організація використовує чотиристоронній підхід для ефективною реалізації своїх основних цілей, базуючись на своїх основних напрямках:

- демократія – організація є головним політичним форумом, де країни Америки збираються з метою досягнення спільних цілей і вироблення напрямів вирішення проблем
- права людини – надає підтримку державам-членам у розбудові інституційних можливостей для вирішення нових викликів. Наприклад, Генеральний секретаріат співпрацює з державами-членами, на їхнє прохання, щоб допомогти здійснити технічні реформи своїх виборчих систем;
- безпека: держави-члени підкоряються одна одній за низкою питань, вони прийняли інноваційні механізми для оцінки свого прогресу у боротьбі з незаконними наркотиками, корупцією та насильством в сім'ї;
- розвиток: підтримує зусилля своїх держав-членів, спрямовані на скорочення бідності та досягнення економічного розвитку.

Організація американських держав проголошує такі важливі цілі:

- зміцнення миру і безпеки континенту;
- сприяння і зміцнення демократії з належним дотриманням принципу невторчання;
- запобігання можливим причинам труднощів і забезпечення мирного врегулювання спорів, які можуть виникнути між державами-членами;
- забезпечення здійснення спільних дій з боку цих держав у разі агресії;
- пошук шляхів вирішення політичних, юридичних та економічних проблем, які можуть виникнути між країнами-членами;
- сприяння шляхом спільних дій економічному, соціальному та культурному розвитку країн-членів;
- викорінення крайньої бідності, яка є перешкодою для повного демократичного розвитку народів континенту;
- досягнення ефективного обмеження використання звичайної зброї, що дозволить виділити найбільшу кількість ресурсів для економічного та соціального розвитку держав-членів.

Основними органами в структурі організації є:

- Генеральна Асамблея є вищим органом Організації американських держав і включає представників всіх держав-членів, що мають право на один голос;
- Консультативна рада міністрів закордонних справ;
- Постійна рада і Міжамериканська рада комплексного розвитку;
- Міжамериканський юридичний комітет;
- Міжамериканська комісія з прав людини;
- Генеральний секретаріат;
- інші установи, створені Генеральною Асамблеєю.

Субрегіональні міжнародні організації

Таблиця 19. Особливості функціонування субрегіональних міжнародних організацій

Міжнародна організація	Характеристика	Організаційна структура
Рада держав Балтійського моря	є загальним політичним форумом для регіонального співробітництва. До складу якої входять 11 держав-членів (Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Росія та Швеція), а також представник ЄС. Сила організації полягає в тому, що угоди про політичний рівень можуть бути реалізовані через конкретні проекти. Рада створена в 1992 р. для полегшення переходу до нового міжнародного ландшафту. Організація сьогодні зосереджується на таких питаннях,	Найвищий керівний орган – Рада, складається з 11 міністрів закордонних справ регіону Балтійського моря, а також Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки. Головою Ради є міністр закордонних справ, який є головним

Міжнародна організація	Характеристика	Організаційна структура
	<p>як: соціальна безпека, стабільність, інновації та освіта, а також протидія торгівлі людьми.</p> <p>У 2014 р. Рада вирішила відновити довгострокові пріоритети для – регіональна ідентичність, сталий і процвітаючий регіон, безпека і захист регіону</p>	<p>спікером. Голова Ради щорічно змінюється.</p> <p>Щоденне прийняття рішень здійснюється Комітетом старших посадових осіб, який складається з міністерств закордонних справ держав-членів.</p> <p>Організація також включає 5 експертних груп, які орієнтовані на спеціальні теми, такі як: цілі сталого розвитку, права дітей, торгівля людьми, ядерна та радіаційна безпека та морська політика.</p> <p>Рішення впроваджуються Секретаріатом у Стокгольмі. Секретаріат з близько 30 співробітниками очолює Генеральний директор, який координує роботу</p>
<p>Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ)</p>	<p>міжнародна регіональна організація, до складу якої входять Азербайджанська Республіка, Грузія, Республіка Молдова та Україна. Створена 23 травня 2006 р. на Київському саміті ГУАМ.</p> <p>Відповідно до Статуту основними цілями ГУАМ є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утвердження демократичних цінностей, забезпечення верховенства права та поваги до прав людини; - забезпечення сталого розвитку; - зміцнення міжнародної та регіональної безпеки і стабільності; - поглиблення європейської інтеграції для створення загального простору безпеки, а також розширення економічного та гуманітарного співробітництва; - розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного і гуманітарного потенціалу; - активізація політичної взаємодії та практичного співробітництва в сферах, що становлять взаємний інтерес. 	<p>Структура організації складається з Ради і Секретаріату.</p> <p>Рада є основним органом організації. Вона здійснює свою роботу на рівнях глав держав, міністрів закордонних справ, національних координаторів та постійних представників.</p> <p>Відповідно до рішень Київського саміту ГУАМ в Києві створюється постійно діючий Секретаріат організації, очолюваний Генеральним секретарем. До створення Секретаріату його функції виконує Інформаційний офіс ГУАМ у Києві.</p>
<p>Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)</p>	<p>держави-члени: Республіка Албанія, Республіка Вірменія, Азербайджанська Республіка, Республіка Болгарія, Грузія, Грецька Республіка, Республіка Молдова, Румунія, Російська Федерація, Республіка Сербія, Республіка Туреччина, Україна.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - діяти в дусі дружби і добросусідства і зміцнювати взаємну повагу і довіру, діалог і співпрацю між державами-членами; - подальший розвиток і диверсифікація двостороннього та багатостороннього співробітництва на основі принципів і норм міжнародного права; - діяти для поліпшення ділового середовища та 	<p>Основним органом в структурі ОЧЕС є секретаріат. Відповідно до сфери співробітництва утворюються також робочі групи. Наприклад, робоча група у сфері співпраці з міжнародними та регіональними організаціями та установами, з впровадження економічної програми ОЧЕС, з торгівлі та</p>

Міжнародна організація	Характеристика	Організаційна структура
	<p>сприяння індивідуальній та колективній ініціативі підприємств і компаній, які безпосередньо залучені до процесу економічного співробітництва;</p> <p>- розвивати економічне співробітництво таким чином, щоб це не суперечило міжнародним зобов'язанням держав-членів, у тому числі тих, що впливають з їхнього членства в міжнародних організаціях або установах інтегративного чи іншого характеру, і не перешкоджали розвитку їх відносин з третіми сторонами;</p> <p>- враховувати специфічні економічні умови та інтереси залучених держав-членів;</p> <p>- подальше заохочення участі в процесі економічного співробітництва ОЧЕС інших зацікавлених держав, міжнародних економічних і фінансових установ, а також підприємств.</p>	<p>економічного розвитку, з митних питань, з банківської справи та фінансів, з транспорту, з енергетики, з культури, з науки і техніки, з освіти, з охорони навколишнього середовища тощо.</p>
<p>Шанхайська організація співробітництва (ШОС)</p>	<p>є постійно діючою міждержавною міжнародною організацією, про створення якої було оголошено 15 червня 2001 в Шанхаї (КНР).</p> <p>Вісім країн є державами-членами ШОС: Республіка Індія, Республіка Казахстан, Китайська Народна Республіка, Киргизька Республіка, Ісламська Республіка Пакистан, Російська Федерація, Республіка Таджикистан, Республіка Узбекистан. Чотири країни мають статус держави-спостерігача при ШОС: Ісламська Республіка Афганістан, Республіка Білорусь, Ісламська Республіка Іран, Республіка Монголія. Шість країн є партнерами по діалогу ШОС: Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Королівство Камбоджа, Федеративна Демократична Республіка Непал, Турецька Республіка, Демократична Соціалістична Республіка Шрі-Ланка.</p> <p>До основних цілей ШОС відносяться: зміцнення взаємної довіри і добросусідства між країнами-учасницями; сприяння їх ефективній співпраці в політичній, торговельно-економічній, науково-технічній і культурній сферах, а також в сфері освіти, енергетики, транспорту, туризму, захисту навколишнього середовища та інших; спільне забезпечення і підтримання миру, безпеки і стабільності в регіоні; просування до створення демократичного, справедливого і раціонального нового міжнародного політичного та економічного порядку.</p>	<p>Організація має два постійно діючих органи – Секретаріат ШОС в Пекіні і Виконавчий комітет Регіональної антитерористичної структури (РАТС) ШОС в Ташкенті. Генеральний секретар ШОС і Директор Виконавчого комітету РАТС ШОС призначаються Радою Глав держав терміном на три роки.</p> <p>Секретаріат ШОС здійснює координацію, інформаційно-аналітичне, юридичне та організаційно-технічне забезпечення діяльності Організації.</p> <p>Генеральний секретар призначається з числа громадян держав-членів на ротаційній основі в порядку російського алфавіту назв держав-членів строком на три роки без права продовження на наступний термін.</p>
<p>Організація економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР)</p>	<p>місія ОЕСР полягає у сприянні політиці, яка покращить економічний та соціальний добробут людей у всьому світі. ОЕСР є форумом, в якому уряди можуть працювати разом для обміну досвідом та пошуку рішень спільних проблем.</p> <p>Робота ОЕСР ґрунтується на постійному моніторингу подій у країнах-членах, а також поза межами ОЕСР, і включає регулярні прогнози коротко- та середньострокових економічних змін. Секретаріат ОЕСР збирає та аналізує дані, після чого комітети обговорюють політику щодо цієї інформації, Рада приймає рішення, а потім уряди виконують</p>	<p>Повноваження щодо прийняття рішень покладено на Раду ОЕСР. Вона складається з одного представника з кожної країни-члена, плюс представник Європейської Комісії. Рада регулярно збирається на рівні постійних представників в ОЕСР, і рішення приймаються консенсусом.</p>

Міжнародна організація	Характеристика	Організаційна структура
	<p>рекомендації. 36 країн-членів охоплюють земну кулю. До членів ОЕСР належать 36 найбільш розвинених країн світу (від Північної та Південної Америки до Європи та Азіатсько-Тихоокеанського регіону), а також країни, що розвиваються, такі як Мексика, Чилі та Туреччина. Також ОЕСР співпрацює з країнами, що розвиваються, такими як: Китайська Народна Республіка, Індія, Бразилія та країни, що розвиваються, в Африці, Азії, Латинській Америці та Карибському басейні. Разом, наша мета продовжує полягати у створенні більш сильного, чистого і справедливого світу. ОЕСР фінансується його країнами-членами. Національні внески базуються на формулі, яка враховує розмір економіки кожного члена. Країни також можуть внести добровільні внески для фінансової підтримки результатів програми роботи ОЕСР. Розмір бюджету ОЕСР та його програма роботи визначаються країнами-членами на дворічній основі. На відміну від Світового банку або Міжнародного валютного фонду, ОЕСР не надає грантів або надає кредити.</p>	<p>Ці зустрічі очолюються Генеральним секретарем ОЕСР. Рада також проводить засідання на рівні міністрів раз на рік для обговорення ключових питань та визначення пріоритетів роботи ОЕСР. Робота, затверджена Радою, здійснюється Секретаріатом ОЕСР. Представники 35 країн-членів ОЕСР зустрічаються в спеціалізованих комітетах, щоб просувати ідеї та переглядати прогрес у конкретних сферах політики, таких як економіка, торгівля, наука, зайнятість, освіта або фінансові ринки.</p>

Практичне заняття до теми 3

Мета заняття: засвоєння знань про особливості діяльності ООН та її спеціалізованих установ; оволодіння навичками аналізу впливу міжнародних регіональних організацій на розвиток країн їх членів.

План заняття:

1. Загальна характеристика діяльності Організації Об'єднаних Націй;
2. Умови членства в ООН;
3. Особливості формування бюджету ООН;
4. Організаційно-функціональна структура ООН;
5. Регіональні комісії ООН;
6. Фонди, програми і робочі органи ООН;
7. Спеціалізовані установи ООН;
8. Автономні організації, пов'язані з ООН;
9. Міжнародні регіональні організації.

Ключові поняття: ООН, робочі програми, спеціалізовані установи, бюджет, членські внески, Генеральна Асамблея.

Завдання для практичної роботи

► 1. Схематичне зображення матеріалу:

А) використовуючи дані про кількість держав-членів ООН за період 1945-2017

рр. побудувати стовпчикову діаграму «Держави-члени ООН». Пояснити причини хвиль збільшення кількості членів організації та спрогнозувати тенденції змін членства в ХХІ ст. Обґрунтувати прагнення держав бути членами ООН;

Б) обчислити загальну суму бюджету ООН та порівняти його з бюджетами регіональних держав (США, Велика Британія, Німеччина, Росія, Китай, Індія, Південна Африка, Саудівська Аравія, Бразилія, Австралія). Побудувати таблицю «Порівняння бюджету ООН та регіональних держав», враховуючи частку бюджету ООН в бюджеті регіональної держави, розраховану у відсотках. Зробити висновки про фінансову можливість ООН виконувати роль стратегічного партнера на рівні з регіональними державами у системі глобального управління;

В) переглянути підрозділ «Розвиток» офіційного веб-сайту ООН, зокрема тематичне запитання «Країни в особливих ситуаціях». Скласти таблицю Глобальні та регіональні програми, що здійснюються під егідою ООН із даної проблематики;

Г) поділ студентів на групи, які мають скласти характеристику міждержавних організацій за регіонами світу, заповнюючи наведену нижче таблицю.

Таблиця 4.1. Міждержавні організації за регіонами світу

Назва організації	Рік створення	Установчі документи	Країни-члени	Цілі створення	Напрями діяльності	Основні органи	Метод прийняття рішень в органах

►2. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Статут ООН
2. Бюджети ООН: види, особливості формування та аналіз стану за останні роки
3. Спеціалізовані установи ООН та види програм, фондів та інших органів з конкретними сферами діяльності
4. Регіональні міжнародні організації Європи: Рада Європи та її напрямки діяльності, організаційна структура)
5. Регіональні організації на пострадянському просторі: Співдружність незалежних держав (СНД): історія формування та розвитку. Створення Єдиного економічного простору. Євразійське економічне співробітництво (ЄврАзЕС), Організація договору про колективну безпеку (ОДКБ), Шанхайська організація співробітництва (ШОС)
6. Регіональні організації арабських держав (Ліга арабських держав), африканських держав (Африканський Союз), Американського континенту (Організація американських держав)
7. Регіональні організації Південно-Східної Азії: Асоціація держав Південно-Східної Азії
8. Субрегіональні міжнародні організації: Рада держав Балтійського моря, ГУАМ, Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Вишеградська група

► 3. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

- Визначте тип організації, до якої належить ООН:
А) галузева;
Б) універсальна;
В) регіональна;
Г) закрита
Д) економічна
- ООН була заснована в:
А) 1919 р.;
Б) 1945 р.;
В) 1949 р.;
Г) 1958 р.
Д) 1999 р.
- Визначте головну мету утворення ООН:
А) розвиток дружніх відносин між націями на ґрунті поважання принципу рівності і самовизначення народів;
Б) міжнародне співробітництво по вирішенню проблем економічного, соціального, культурного й гуманітарного характеру;
В) підтримка міжнародного миру й безпеки;
Г) формування центру узгодження зусиль націй для досягнення спільних цілей
Д) немає правильної відповіді
- У переліку найважливіших принципів ООН є одне положення, яке належить не до принципів, а до цілей. Вкажіть на нього:
А) суверенна рівність усіх членів організації;
Б) сумлінне виконання взятих на себе зобов'язань;
В) вирішення міжнародних суперечок мирними засобами;
Г) сприяння економічному співробітництву держав з неоднаковими рівнями соціально-економічного розвитку;
Д) готовність держав надати ООН всіляку допомогу в її діях згідно зі Статутом.
- Головними органами ООН є (визначте цілком правильну добірку):
А) Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЮНКТАД, ЮНЕСКО, Міжнародний суд, Рада з опіки;
Б) Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЮНЕСКО, ЕКОСОП, МВФ, Секретаріат;
В) Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЮНКТАД, ЮНІДО, Міжнародний суд, Секретаріат;
Г) Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЕКОСОП, Міжнародний суд, Секретаріат, Рада з опіки;
Д) Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЮНКТАД, ЕКОСОП, Міжнародний суд, Секретаріат.
- Генеральна Асамблея ООН складається з:
А) 5 обов'язкових представників країн-членів та 15 обраних представників
Б) обраних представників від країн-членів
В) обраних представників уряду країн-членів
Г) представників усіх країн-членів
Д) 15 обов'язкових представників країн-членів та 5 обраних представників
- При голосуванні в Генеральній Асамблеї кожна країна має:
А) визначену регламентом кількість голосів
Б) кількість голосів, що залежить від її частки у внесках.
В) кількість голосів країни залежить від економічного розвитку країни-члена
Г) кількість голосів, що залежить від кількості населення
Д) один голос
- Скільки голосів членів Ради Безпеки достатньо, щоб рішення було прийнятим, якщо не застосовується «вето»:
А) 15
Б) 12
В) 9
Г) 5
Д) 20
- Рішення Ради Безпеки:
А) обов'язкові
Б) рекомендаційні
В) залежно від виду рішення можуть бути рекомендаційні або обов'язкові
Г) залежно від способу прийняття рішення можуть бути рекомендаційні або обов'язкові
Д) немає правильної відповіді
- Серед наведених груп організацій системи ООН визначте такі, що відають промисловістю і торгівлею:
А) ЮНІДО, ЮНКТАД, МАГАТЕ, СОТ
Б) МБРР, МАР, МФК, БАГІ
В) ІКАО, ІМО, МСЕ, СПС
Г) ФАО, МФСР, СПП
Д) МБРР, МАР, ФАО, МФСР
- Серед наведених груп організацій системи ООН визначте такі, що відають транспортом і зв'язком:
А) ЮНІДО, ЮНКТАД, МАГАТЕ, СОТ;

- Б) МБРР, МАР, МФК, БАГІ;
- В) ІКАО, ІМО, МСЕ, СПС;
- Г) ФАО, МФСР, СПП
- Д) МБРР, МАР, ФАО, МФСР

12. Яка з наведених організацій системи ООН головною метою має охорону довкілля:

- А) ЮНКТАД;
- Б) ЮНЕСКО;
- В) ЮНЕП;
- Г) ЮНІСЕФ
- Д) ІКАО

13. Вищим органом ООН є:

- А) Генеральна Асамблея;
- Б) Рада Безпеки;
- В) Секретаріат;
- Г) ЕКОСОП.

Д) Міжнародний Суд

14. До ОЧЕС входять країни, які також є членами:

- А) СНД, ГУАМ, ЄврАзЕС;
- Б) СНД, ГУАМ, ЄС;
- В) СНД, ЄАВТ, ЄС.
- Г) СНД, ЄАВТ, ООН
- Д) СНД, ГУАМ, СОТ

15. Україна стала членом ООН у:

- А) 1945 р.;
- Б) 1960 р.;
- В) 1991 р.;
- Г) 1994 р.
- Д) 2001 р.

16. Членами ГУАМ є:

- А) Грузія, Узбекистан, Азербайджан, Молдова;
- Б) Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова;
- В) Греція, Україна, Албанія, Македонія
- Г) Вірменія, Узбекистан, Азербайджан, Молдова
- Д) Грузія, Україна, Азербайджан, Вірменія

17. Документ, на підставі якого почалося співробітництво України та ЄС, має назву:

- А) Угода про партнерство та співробітництво між ЄС та Україною;
- Б) Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України;
- В) Стратегія інтеграції України в ЄС;
- Г) План дій Україна — ЄС
- Д) Угода про асоціацію з ЄС

Тема 4. Політичні військові міжнародні організації

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: найменування, склад, цілі міжнародних військових організацій; завдання міжнародних військових організацій; географію діяльності Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ), Блоку Тихоокеанський пакт безпеки (АНЗЮС), НАТО; програми боротьби міжнародних військових організацій із міжнародним тероризмом, нелегальною міграцією, сепаратизмом;

вміти: аналізувати військовий потенціал окремих держав світу та міжнародних військових організацій; порівнювати військовий потенціал міжнародних військових організацій; узагальнювати результати діяльності організацій; аналізувати програми міжнародних військових організацій протидії міжнародному тероризму.

4.1. Найвпливовіша військова організація світу початку XXI ст. – НАТО^{33, 34}

Короткий опис: Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Історія створення, мета та цілі НАТО. Інституційна структура НАТО: Північноатлантична Рада, Комітет військового планування, Група ядерного планування, Міжнародний секретаріат, Військовий комітет, Міжнародний військовий штаб. Завдання НАТО у галузі безпеки: консультування, стримування та оборона, безпека, врегулювання кризових ситуацій, партнерство. Трансформація НАТО в нових геополітичних реаліях. Програма НАТО «Партнерство заради миру». Розширення НАТО на Схід і європейська безпека

³³ Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua>

³⁴ North Atlantic Treaty Organisation. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/index.htm>

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) – міжнародна організація, створена 4 квітня 1949 року для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами 51 статті Статуту ООН.

Відповідно до Вашингтонського договору кожна держава-член Альянсу несе додаткову відповідальність та користується перевагами від участі у системі колективної безпеки. У Ст. 5 ведеться про те, що збройний напад на одного або на кількох членів НАТО розглядатиметься як напад на всіх членів і що “вони домовляються, що в разі здійснення такого нападу кожна з них ... надасть допомогу тій Стороні або Сторонам, які зазнали нападу, і одразу здійснить, індивідуально чи спільно з іншими Сторонами, такі дії, які вважатимуться необхідними, включаючи застосування збройної сили, з метою відновлення і збереження безпеки у Північноатлантичному регіоні”. Такі безпрецедентні гарантії безпеки, територіальної цілісності, недоторканості кордонів та державного суверенітету не дає жодна з наявних на сьогодні колективних систем безпеки.

Членство в НАТО

Сьогодні членами НАТО є 29 країн: Албанія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Угорщина, Франція, Чехія, Литва, Латвія, Естонія, Румунія, Болгарія, Словаччина, Словенія, Хорватія і Чорногорія.

НАТО не має власних збройних сил, у розпорядженні Альянсу є збройні сили – країн-членів (деякі держави-члени НАТО взагалі не мають власних армій, зокрема Люксембург та Ісландія).

Будь-яка держава-член має право виходу з Альянсу. За історію організації цим правом скористалися Франція та Греція, які відповідно у 1966р. та у 1974р. вийшли з військової структури НАТО, однак залишилися в межах її політичної структури. У 1980 році повна участь Греції у військовій структурі НАТО була відновлена. Франція також відновила участь у військовій структурі НАТО, про що було оголошено під час ювілейного Саміту НАТО в Страсбурзі в 2009 році, коли Організація відзначала 60-річчя з часу свого заснування.

Ухвалення всіх рішень в Альянсі відбувається на засадах консенсусу. Кожна країна-член НАТО має право вето.

НАТО розвиває розгалужену систему партнерства, до якої входять Рада євроатлантичного партнерства, особливі партнери Україна, Грузія, країни Середземноморського діалогу (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Мавританія, Марокко, Туніс), Стамбульської ініціативи (Бахрейн, Катар, Кувейт та ОАЕ), західноєвропейські нейтральні країни (Австрія, Ірландія, Мальта, Фінляндія, Швейцарія, Швеція), а також контактні країни (Австралія, Нова Зеландія, Південна Корея, Японія).

Альянс у 2014 році припинив практичну співпрацю з Російською Федерацією після її агресії проти України, проте залишив канал комунікації – Раду НАТО-РФ і розпочав проведення політики стримування РФ.

Етапи приєднання нових членів:

- переговори з командою НАТО;
- запрошені особи надсилають листи про наміри НАТО разом із графіками завершення реформ;
- протоколи приєднання підписуються країнами НАТО;
- протоколи приєднання ратифікуються країнами НАТО;
- генеральний секретар запрошує потенційних нових членів приєднатися до Північноатлантичного договору;
- запрошені приєднуються до Північноатлантичного договору відповідно до їх національних процедур;
- після здачі на зберігання своїх документів про приєднання до Державного департаменту США запрошені офіційно стають членами НАТО.

Головні завдання та мета

Метою НАТО є забезпечення свободи та безпеки всіх її членів політичними та військовими засобами.

Сучасне безпекове середовище охоплює широкий набір викликів безпеці територій та населення країн НАТО, який змінюється. З метою забезпечення їхньої безпеки Альянс повинен і буде продовжувати виконувати такі головні три завдання, які сприяють забезпеченню безпеки членів Альянсу завжди згідно з міжнародним правом.

Таблиця 20. Основні завдання НАТО

<i>Завдання</i>	<i>Характеристика</i>
колективна безпека	Члени НАТО завжди надаватимуть допомогу один одному у боротьбі з атаками, згідно зі статтею 5 Вашингтонського договору. Це зобов'язання залишається стійким і обов'язковим. НАТО буде стримувати та захищати від будь-якої загрози агресії та від нових викликів безпеці, якщо вони загрожують фундаментальній безпеці індивідуальних союзників або Альянсу в цілому
кризовий менеджмент	НАТО має унікальний та повноцінний набір політичних та військових спроможностей для надання відповіді повному кризовому спектру – перед, протягом та після конфліктів. НАТО активно залучатиме відповідний набір політичних та військових інструментів для надання допомоги в управлінні кризами, що розвиваються і можуть потенційно вплинути на безпеку Альянсу, до їх ескалації в конфлікти; для припинення існуючих конфліктів, якщо вони впливають на безпеку Альянсу; та для надання допомоги в закріпленні стабільності в післяконфліктних ситуаціях, якщо це сприяє євроатлантичній безпеці
кооперативна безпека	На Альянс впливає, і він може вплинути на політичну та безпекову ситуацію поза його кордонами. Альянс буде активно залучатися до зміцнення міжнародної безпеки шляхом партнерства з відповідними країнами та іншими міжнародними організаціями, активно вносячи внесок до контролю над озброєннями, нерозповсюдження і роззброєння та тримаючи відкритими двері до членства в Альянсі для всіх європейських демократій, які відповідають стандартам НАТО

НАТО залишається виключним і надважливим трансатлантичним форумом для консультацій з усіх питань, які впливають на територіальну цілісність, політичну незалежність і безпеку його членів, як зазначено у статті 4 Вашингтонського договору. Будь-яке питання безпеки, що становить інтерес для будь-якого союзника, може бути внесене до переговорів НАТО, обміну інформацією, думками і, при необхідності, розроблене до загальних підходів.

Інституційна структура НАТО

Однією із заporук міцності НАТО є процес ухвалення рішень, який ґрунтується на досягненні консенсусу. Це означає, що усі рішення мають бути одностайними. Внаслідок цього часто виникає потреба у проведенні тривалих консультацій та обговорень, перш ніж буде ухвалене важливе рішення. Хоча сторонньому спостерігачеві така система може видатися надто повільною та громіздкою, вона має дві незаперечних переваги. По-перше, вона забезпечує дотримання суверенітету кожної з країн – членів Альянсу. По-друге, коли вже рішення досягнуто, воно користується стовідсотковою підтримкою усіх держав-членів і підкріплене готовністю його виконувати.

У кожної країни-члена є постійна делегація в політичній штаб-квартирі НАТО в Брюсселі. Кожна делегація очолюється «послом», який представляє його/її уряд у процесах Альянсу щодо консультацій та ухвалення рішень.

Постійнодіючий керівний орган, що ухвалює рішення в НАТО, – це Північноатлантична рада, до складу якої входить по одному Постійному представнику від кожної країни – члена Альянсу. Постійний представник має ранг посла, а в роботі йому допомагає національна делегація у складі дипломатичного персоналу та радників з питань безпеки. Рада засідає на рівні послів щонайменше раз на тиждень, а зазвичай – ще частіше. Як правило, з періодичністю двічі на рік проводяться засідання Ради на рівні міністрів закордонних справ та оборони, а раз на два роки – на рівні глав держав та урядів.

Найвищою цивільною посадовою особою Альянсу є Генеральний секретар НАТО, який головує на засіданнях Північноатлантичної ради НАТО та сприяє досягненню консенсусу між державами-членами Альянсу. Генеральний секретар НАТО обирається з числа відомих політиків, дипломатів держав-членів Альянсу на чотирирічний термін. В управлінні діяльністю НАТО Генеральний секретар спирається на Міжнародний секретаріат, на роботу до якого направляються відомі експерти та посадовці з країн – членів НАТО.

НАТО не має власних збройних сил. Більшість сил, наданих у розпорядження НАТО, весь час залишається під національним командуванням та управлінням, окрім випадків, коли країни – члени НАТО відряджають ці сили для виконання конкретних

завдань під проводом НАТО, починаючи від колективної безпеки до нових місій, таких як миротворчість та операції з підтримки миру. Політичні та військові структури НАТО забезпечують довготермінове планування, необхідне для того, щоб національні підрозділи були здатними виконувати ці завдання, а також запроваджують організаційні заходи стосовно спільного командування, управління, тренувань та навчань.

Бюджет НАТО

НАТО є міжурядовою організацією, якій держави-члени виділяють ресурси, необхідні для того, щоб вона могла функціонувати на щоденній основі.

Існує три бюджети: один цивільний та два військових.

Кожна країна-член НАТО перераховує суму до бюджетів на основі узгодженої формули спільного несення витрат. У сукупності ці бюджети складають менш половини одного відсотка від загальних витрат на оборонний бюджет країн НАТО.

На сьогоднішній день найбільший внесок союзників вносить участь в місіях і операціях під керівництвом НАТО. Наприклад, одна країна може надати винищувачі, а інша – кораблі, обладнання або війська. Союзники НАТО також надають прями кошти НАТО для покриття витрат на персонал і об'єкти НАТО, його командну структуру і спільне майно.

Витрати на оборону: на саміті в Уельсі в 2014 році союзники по НАТО взяли на себе зобов'язання вкладати все більше і більше коштів в оборону – припинити скорочення, перейти до 2% ВВП на оборону до 2024 року і витратити 20% на основне обладнання. За останні три роки європейські союзники і Канада витратили на оборону майже 46 мільярдів доларів США.

Рада євро-атлантичного партнерства (РЄАП) була створена у 1997 році на заміну Раді північноатлантичної співпраці. У ній беруть участь 28 країн-членів Альянсу та 22 країни-партнери.

Рада представляє собою форум для проведення регулярних консультацій і співпраці. Засідання РЄАП проводяться щомісяця на рівні послів, щорічно – на рівні міністрів закордонних справ або міністрів оборони та начальників штабів збройних сил, а також час від часу на рівні саміту.

Глави держав і урядів ухвалили два документа, пов'язаних з подальшим розвитком програми «Партнерство заради миру». Перший з них, «Політично-військова структура проведення операцій ПЗМ під проводом НАТО», стосується питань участі країн-партнерів у процесі політичних консультацій та прийняття рішень, оперативному плануванні та організації управління майбутніми операціями під проводом НАТО, в яких вони братимуть участь. У другому документі, який називається «До партнерства у XXI сторіччі – вдосконаленого і більш дієвого

партнерства», розглядаються основні елементи, покликані зробити програму «Партнерство заради миру» (ПЗМ) більш дієвою.

Заходи в межах РЄАП доповнюють програми Партнерства заради миру (ПЗМ). Вони ґрунтуються на дворічному плані дій, зосередженому на консультаціях і співпраці з питань політики та безпеки, таких як регіональні питання, контроль за озброєннями, міжнародний тероризм, підтримка миру, питання оборонної економіки, цивільне планування на випадок надзвичайних ситуацій, наука і екологія.

Партнерство заради миру є важливою ініціативою, яку НАТО запропонувало на січневому 1994 року Брюссельському саміті Північноатлантичної ради. Метою Партнерства є зміцнення стабільності та безпеки в усій Європі. Запрошення приєднатися до Партнерства заради миру було надіслано усім державам-учасницям Ради північноатлантичного співробітництва (нині РЄАП) та іншим державам, що беруть участь у Нараді з безпеки та співробітництва в Європі (нині ОБСЄ) та які мають бажання і можливості зробити свій внесок у програму.

4.2. Основні напрямки розвитку діяльності військових міжнародних організацій

Короткий опис: Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): історія створення та організаційна структура. Договірні-правова основа діяльності. Діалог з питань безпеки, контролю над озброєннями, роззброєння. Заходи зміцнення довіри і безпеки. Попередження конфліктів та врегулювання кризових ситуацій.

Організація договору про безпеку Австралії, Нової Зеландії і Сполучених штатів Америки (АНЗЮС). Передумови створення організації. Держави-члени. Завдання блоку та його організаційна структура. Діяльність АНЗЮС: участь у міжнародних миротворчих операціях, у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Організація договору про колективну безпеку (Ташкентський договір, ОДКБ) – військово-політична міжнародна організація пострадянського простору. Мета, завдання організації, держави члени. Передумови виникнення ОДКБ. Претензії ОДКБ на роль у світовій геополітиці. Внутрішні суперечки між членами ОДКБ. Сучасні операції під егідою ОДКБ: «Канал», «Нелегал», «ПРОКСІ».

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)³⁵

ОБСЄ – міжнародна організація, яка об'єднує 57 держав-учасників з Північної Америки, Європи та Азії, є найбільшою в світі регіональною організацією, що займається питаннями безпеки. Вона працює в ім'я стабільності, миру і демократії в інтересах понад мільярд людей, здійснюючи політичний діалог з питань загальних цінностей і практичну діяльність, націлену на те, щоб зробити наш світ кращим.

ОБСЄ служить форумом для політичного діалогу з широкого кола питань безпеки і платформою для спільної діяльності щодо поліпшення життя людей і їх спільнот. Організація використовує всеосяжний підхід до безпеки, який охоплює

³⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/who-we-are>

військово-політичне, економіко-екологічне і людське вимірювання. Завдяки цьому підходу і своєму всеохоплюючому членству ОБСЄ сприяє подоланню розбіжностей формуванню довіри між державами шляхом співпраці у запобіганні конфліктів, регулювання криз і постконфліктному відновленні.

За допомогою своїх інститутів, експертних підрозділів і мережі польових операцій ОБСЄ займається питаннями, що впливають на нашу загальну безпеку, включаючи контроль над озброєннями, тероризм, належне врядування, енергобезпека, торгівлю людьми, демократизацію, свободу засобів масової інформації та національні меншини.

Згідно з Гельсінкським Заключним актом, до основних напрямів діяльності ОБСЄ відносяться наступні:

- питання, що стосуються безпеки в Європі;
- співробітництво в галузі економіки, науки, технологій та довкілля;
- співробітництво в гуманітарній та інших сферах (права людини, інформація, культура, освіта).

Організація має ряд інституцій та структур, які допомагають їй виконувати свій мандат.

Таблиця 21. Організаційна структура ОБСЄ

<i>Органи</i>	<i>Функції</i>
Парламентська асамблея ОБСЄ	складається з 323 парламентаріїв, є форумом для парламентської дипломатії та дебатів, веде місії зі спостереження за виборами та зміцнює міжнародне співробітництво з метою дотримання зобов'язань з політичних питань, питань безпеки, економіки, охорони навколишнього середовища та прав людини. Асамблея також розробляє та сприяє механізмам запобігання та вирішення конфліктів, підтримує розвиток демократичних інститутів у державах-учасниках та забезпечує прозорість та підзвітність ОБСЄ. Асамблея зосереджується на питаннях, починаючи від прикордонного співробітництва до національних меншин і областей, від Афганістану до Південного Кавказу.
Верховний комісар ОБСЄ з питань національних меншин	розглядає ту чи іншу ситуацію, якщо, на його думку, напруженість, пов'язана з проблемами національних меншин, потенційно може перерости в конфлікт. Повсякденна робота Верховного комісара полягає у виявленні та пошуку шляхів протидії причин міжетнічної напруженості і конфліктів. Верховний комісар розглядає короткострокові причини і фактори, що провокують міжетнічну напруженість або конфлікти і довгострокові структурні проблеми, що викликають заклопотаність. Верховний комісар надає також структурну підтримку, реалізуючи невеликі спільні проекти, спрямовані на досягнення сталого розвитку шляхом підвищення відповідальності на місцевому рівні.
Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ	надає державам-учасникам і громадянському суспільству підтримку, сприяння та експертну допомогу в інтересах просування демократії, верховенства права, прав людини, толерантності та недискримінації. Також здійснює спостереження за виборами, проводить аналіз законодавства і консулює уряди щодо шляхів розвитку і підтримки демократичних інститутів. Бюро проводить навчальні заходи для посадових осіб державних і правоохоронних органів, а також неурядових організацій за тематикою підтримки, просування і моніторингу прав людини.
Представник ОБСЄ зі свободи ЗМІ	Діяльність Представника можна розділити на дві складові: спостереження за ситуацією в області ЗМІ в рамках виконання функції раннього попередження та сприяння державам-учасникам у виконанні їхніх зобов'язань у сфері свободи вираження поглядів та свободи ЗМІ. Сюди входять також зусилля, спрямовані на забезпечення безпеки журналістів; надання сприяння в розвитку плюралізму медіа;

Органи	Функції
	сприяння декриміналізації дифамації; боротьбу з мовою ненависті при збереженні свободи вираження думки; підготовку експертних оцінок з питань регулювання ЗМІ і законодавства в галузі засобів масової інформації; підтримку свободи в інтернеті; а також надання сприяння процесу переходу з аналогового на цифрове мовлення. Крім того, Представник проводить щорічні регіональні медіа-конференції за участю журналістів
Суд примирення та арбітражу	Основним механізмом, прописаним в Конвенції, є примирення, мета якого полягає у виробленні для сторін у спорі умов врегулювання. Цей механізм може бути задіяний в односторонньому порядку будь-якою державою-учасником Конвенції стосовно спору між цим та іншим або іншими державами-учасниками. По завершенні розгляду Комісія з примирення подає Сторонам доповідь і рекомендації. Потім сторонам надається 30 днів для прийняття рішення про те, чи готові вони погодитися з цими рекомендаціями. Якщо за цей період досягти угоди не вдається, і якщо сторони згодні передати справу до арбітражу, то в цьому випадку можливо установа спеціального Арбітражного трибуналу; його рішення буде носити для сторін юридично обов'язковий характер
Мінська група ОБСЄ	Мінська група, діяльність якої відома під назвою "Мінський процес", очолює зусилля ОБСЄ щодо пошуку мирного врегулювання нагірно-карабахського конфлікту. Її співголовами є Франція, Російська Федерація і Сполучені Штати Америки
Секретаріат ОБСЄ	Під керівництвом Генерального секретаря Секретаріат ОБСЄ у Відні забезпечує оперативну підтримку Організації. До його складу також входить Центр документації ОБСЄ в Празі.

*Організація договору про безпеку Австралії, Нової Зеландії і Сполучених штатів Америки (АНЗЮС)*³⁶

АНЗЮС – «Тихоокеанський пакт безпеки» – воєнний союз 3-х держав: Австралії, Нової Зеландії та США. Угода між державами підписана в Сан-Франциско (США) 1 вересня 1951 і вступила в силу 29 квітня 1952. Строк угоди необмежений.

Причини створення АНЗЮС

В той час, коли Австралія відчувала загрозу з боку Японії, Сполучені Штати почали активну діяльність, гарантуючи безпеку та захист. Аналогічною була позиція Нової Зеландії, яка теж шукала захисту від впливу Японії. Тому Австралія і Нова Зеландія погодилися на допомогу США. Для США об'єднання з цими країнами було також вигідним, адже дозволило мати союзників у Тихоокеанському регіоні, а заборона вступу Великобританії до цього об'єднання означало можливість в подальшому встановити свій американський вплив на цей регіон.

Обґрунтування занепаду тристороннього союзу

Об'єднання АНЗЮС було створено для підтримання безпеки Тихоокеанського регіону, але чітких методів цієї підтримки не було закріплено, адже в Договорі зазначається лише про консультування у випадку, якщо буде існувати загроза одній з країн. Припинення діяльності Нової Зеландії в рамках АНЗЮС, причиною чого стала

³⁶ Вашкевич, В.М., Шевченко, Є.О. АНЗЮС–Тихоокеанський пакт безпеки: причини створення, обґрунтування фази занепаду, сучасний стан союзу. Гілея: науковий вісник, 2014, 83: С. 417-419.

відмова розташування американських військ на своїй території та проголошення без'ядерного статусу призвело до внутрішньої трансформації організації. З того часу цей союз почав нагадувати «трикутні відносини», верхньою точкою якого була Австралія, адже співробітництво набуло формату: США – Австралія, Австралія – Нова Зеландія.

Незважаючи на новий формат відносин, організація продовжує існувати. Наприклад, в листопаді 2010 р. Барак Обама уклав документи з країнами членами АНЗЮС, які стосувалися посилення військового співробітництва. Між Австралією і США була підписана – Сіднейська угода, а з Новою Зеландією відповідно – Веллінгтонська декларація. Ці два документи підтверджують вихід АНЗЮС на певний більш активний рівень розвитку та зміну ставлення Нової Зеландії до цього об'єднання після років замороження її діяльності в рамках АНЗЮС.

Науковці зазначають, що актуальність АНЗЮС з часом буде зростати, адже нині вектор міжнародних відносин поступово зміщується в Азію, на Далекий Схід, що буде простежуватися і надалі.

Організація договору про колективну безпеку (Ташкентський договір, ОДКБ)³⁷

Організація Договору про колективну безпеку бере свій початок в укладанні Договору про колективну безпеку, який був підписаний в Ташкенті (Узбекистан) 15 травня 1992 р. главами Вірменії, Казахстану, Киргизії, Росії, Таджикистані Узбекистану. Пізніше до нього приєдналися Азербайджан, Білорусія і Грузія (1993 р.). Договір набув чинності після завершення процесів національної ратифікації 20 квітня 1994 р. Ключовий статтею Договору є четверта, де було написано, що: якщо одна з держав-учасників піддається агресії з боку будь-якої держави або групи держав, то це буде розглядатися як агресія проти всіх держав-учасниць цього Договору. У разі здійснення акту агресії проти будь-якого з держав-учасниць всі інші держави-учасники нададуть йому необхідну допомогу, включаючи військову, а також нададуть підтримку знаходячись в їх розпорядженні засобами в порядку здійснення права на колективну оборону відповідно до статті 51 Статуту ООН.

Крім того, в статті 2 Договору встановлюється регіональний механізм консультацій в разі виникнення загрози безпеки, територіальної цілісності і суверенітету одного або декількох держав-учасників, або загрози міжнародному миру і безпеки, а також передбачається укладення додаткових угод, що регулюють окремі питання співпраці в сфері колективної безпеки між державами-учасниками.

Подальший розвиток співробітництва в форматі Договору зажадало якісних

³⁷ Организация Договора о коллективной безопасности. URL: <http://odkb-csto.org/structure/>

інституційних змін, що і призвело до підписання 7 жовтня 2002 року в Кишиневі (Молдова) Статуту Організації договору про колективну безпеку, яка з точки зору міжнародного права є регіональною міжнародною організацією безпеки.

Цілями ОДКБ є зміцнення миру, міжнародної та регіональної безпеки і стабільності, захист на колективній основі незалежності, територіальної цілісності і суверенітету держав-членів.

Принципи діяльності ОДКБ: пріоритет політичних засобів перед військовими, неухильна повага незалежності, добровільність участі, рівність прав і обов'язків держав-членів, невтручання в справи, що підпадають під національну юрисдикцію держав-членів.

Статутні органи здійснюють політичне керівництво і приймають рішення з основних питань діяльності ОДКБ.

- Рада колективної безпеки є вищим органом організації і складається з глав держав-членів. Вона розглядає принципові питання діяльності організації і приймає рішення, спрямовані на реалізацію її цілей і завдань, а також забезпечує координацію і спільну діяльність держав-членів для реалізації цих цілей. Головування в Раді передається в порядку російського алфавіту, якщо Рада не прийме іншого рішення;

- Рада міністрів закордонних справ є консультативним і виконавчим органом організації з питань координації взаємодії держав-членів в області зовнішньої політики;

- Рада міністрів оборони є консультативним і виконавчим органом організації з питань координації взаємодії держав-членів в області військової політики, військового будівництва та військово-технічного співробітництва;

- Комітет секретарів рад безпеки є консультативним і виконавчим органом організації з питань координації взаємодії держав-членів в області забезпечення їх національної безпеки, протидії сучасним викликам і загрозам;

- Парламентська асамблея є органом міжпарламентського співробітництва організації, який в різних формах розглядає питання діяльності ОДКБ, обстановку в зоні її відповідальності, хід виконання рішень статутних органів і завдання по їх правовому забезпеченню, обговорює практику роботи по ратифікації міжнародних договорів, укладених в рамках ОДКБ;

- Постійна рада ОДКБ займається питаннями координації взаємодії держав-членів в реалізації рішень, прийнятих органами ОДКБ в період між сесіями Ради колективної безпеки. Вона складається з повноважних представників, що призначаються державами-членами відповідно до їх внутрішньодержавних процедур;

- Секретаріат ОДКБ здійснює організаційне, інформаційне, аналітичне та

консультативне забезпечення діяльності статутних органів організації. Він реалізує підготовку проектів рішень та інших документів органів організації. Секретаріат формується з числа громадян держав-членів на квотній ротаційній основі (посадових осіб) пропорційно пайовою внесками держав-членів в бюджет організації та громадян держав-членів, найманих на конкурсній основі за контрактом (співробітників). Місцем перебування Секретаріату є місто Москва, Російська Федерація;

- Об'єднаний штаб ОДКБ відповідає за підготовку пропозицій і реалізацію рішень по формуванню в рамках організації дієвої системи колективної безпеки, створення коаліційних (регіональних) угруповань військ (сил) та органів управління ними, військової інфраструктури, підготовці військових кадрів та фахівців для збройних сил, забезпечення необхідним озброєнням і військовою технікою .

- допоміжні органи, які можуть створюватися на постійній чи тимчасовій основі для вирішення завдань, що стоять перед ОДКБ.

Практичне заняття до теми 4

Мета заняття: засвоєння студентами знань про цілі, завдання та особливості функціонування міжнародних військових організацій; ознайомлення з: військовим потенціалом держав-членів міжнародних військових організацій, географією їх діяльності; формування навичок аналізу: передумов утворення, результатів діяльності, військового потенціалу, географії впливу військових міжнародних організацій

План заняття:

1. Найвпливовіша військова організація світу початку XXI ст. – НАТО;
2. Основні напрямки розвитку діяльності військових міжнародних організацій (ОБСЄ, АНЗЮС, ОДКБ).

Ключові поняття: військова організація, політична організація.

Завдання для практичної роботи

► 1. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 10 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Розширення НАТО на Схід і європейська безпека.
 2. Організація з безпеки і співробітництва в Європі в Україні.
 3. Завдання міжнародних політичних організацій в XXI ст.
 4. Цілі створення міжнародних політичних організацій та сучасні аспекти функціонування
 5. Військовий потенціал регіональних держав.
 6. Антитерористична діяльність міжнародних військових організацій.
 7. Передумови утворення та цілі діяльності Блоку Тихоокеанський пакт безпеки.
 8. Завдання Організації договору про колективну безпеку.
 9. Програма НАТО «Євро-Атлантичне партнерство».
 10. Програма НАТО «Середземноморський діалог».
 11. Програма НАТО «Стамбульська ініціатива».
 12. Особливості співпраці НАТО з Україною.
 13. Держави з найбільшими внесками у бюджет НАТО.
- 2. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Коли були започатковані перші контакти України з НАТО
А) 1990 рік
Б) 1991 рік
В) 1992 рік
Г) 1997 рік
Д) 2000 рік
2. Які з перелічених організацій є офіційним представником НАТО в Україні?
А) Громадська Ліга Україна-НАТО
Б) Центр НАТО в Україні
В) Атлантична Рада України
Г) Офіс зв'язку НАТО в Україні
Д) Місія НАТО в Україні
3. Виберіть міжнародні організації військово-політичного типу
А) НАТО, ОБСЄ, СОТ, СНД
Б) НАТО, ОБСЄ, АНЗЮС, ЄС
В) НАТО, ОБСЄ, АНЗЮС, ОВД, ОДКБ
Г) НАТО, ОБСЄ, СОТ, Рада Європи
Д) НАТО, ОБСЄ, ЄС, ГУАМ
4. Виберіть кількість країн-членів НАТО:
А) 29 держав Азії і Європи
Б) 32 держави Північної Америки і Європи
В) 32 держави Азії і Європи
Г) 30 держав Азії і Європи
Д) 29 держав Північної Америки і Європи
5. Членом яких із вказаних міжнародних організацій не є Україна :
А) Рада Європи
Б) ОБСЄ
В) ГУАМ
Г) ЄС
Д) СНД
6. Які з перелічених принципів переслідує НАТО:
А) зміцнення торгівельних зв'язків між країнами партнерами
Б) регулювання фінансово-валютних питань
В) подолання бідності та голоду в нерозвинених країнах
Г) надання консультацій країнам-членам в сфері ведення зовнішньої політики
Д) вирішення міжнародних суперечок мирним шляхом
7. Цивільний бюджет НАТО фінансується
А) урядами держав-членів НАТО
Б) представництвами держав-членів НАТО
В) Міністерствами оборони держав-членів НАТО
Г) Міністерствами закордонних справ держав-членів НАТО
Д) Міністерствами фінансів держав-членів НАТО
8. Скільки держав та в якому році було створено НАТО:
А) 12 держав 4 квітня 1949 р. підписали Північноатлантичний договір
Б) 5 держав 4 квітня 1949 р. підписали

Лісабонський договір

В) 5 держав 4 квітня 1949 р. підписали Північноатлантичний договір

Г) 12 держав 4 квітня 1949 р. підписали Лісабонський договір

Д) 12 держав 4 квітня 1989 р. підписали Північноатлантичний договір

9. Головний документ Організації, який відповідає вимогам Статуту ООН та є легітимним міжнародним договором:

А) Договір ООН

Б) Статут НАТО

В) Північноатлантичний договір

Г) Конституція США

Д) Північноатлантичний меморандум

10. Рішення в керівних органах НАТО приймають:

А) більшістю голосів

Б) після утвердження делегатами всіх країн-членів НАТО

В) консенсусом

Г) в залежності від позиції США

Д) таємним голосуванням

11. Де приймаються рішення НАТО?

А) у штаб-квартирі Альянсу

Б) у столиці США

В) у столицях країн-членів

Г) кожного року змінюється місце прийняття рішень

Д) інше

12. Що таке програма “Партнерство заради миру”?

А) рамковий документ

Б) договір

В) меморандум

Г) звіт

Д) інше

13. У якому році Україна приєдналася до програми “Партнерство заради миру”?

А) 1992

Б) 1994

В) 1995

Г) 1997

Д) 2002

14. Який на сьогодні існує формат відносин між Україною та НАТО?

А) План дій щодо членства

Б) План дій Україна – НАТО

В) Інтенсифікований діалог

Г) Особливе партнерство

Д) Немає правильної відповіді

**МІЖДЕРЖАВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ
З РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

Тема 5. Міжнародні організації з регулювання відносин у виробничій сфері

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: організаційну структуру та напрямки діяльності міжнародних організацій з регулювання відносин у виробничій сфері; функції та особливості реалізації програм міжнародними організаціями з регулювання відносин у виробничій сфері;

вміти: аналізувати роль міжнародних організацій з регулювання відносин у виробничій сфері у процесах глобалізації, творення глобального суспільства; порівнювати результати співпраці міжнародних організацій з регулювання відносин у виробничій сфері; орієнтуватися в потоці інформації про функціонування міжнародних організацій з регулювання відносин у виробничій сфері.

5.1. Міжнародні організації в галузі промисловості й енергетики

Короткий опис: Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО): місія, структура, напрямки діяльності.

Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ): організаційна структура і фінансові ресурси, структура, країни-учасниці.

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку³⁸

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) є спеціалізованим органом Організації Об'єднаних Націй, який сприяє індустріальному розвитку для зменшення бідності, інклюзивної глобалізації та екологічної стійкості.

ЮНІДО створена у 1966 році згідно з резолюцією 2152 (XXI) Генеральної Асамблеї ООН як автономна організація в рамках ООН. 8 квітня 1979 р. Конференція ООН по перетворенню ЮНІДО в спеціалізовану установу ООН, що відбулась у Відні, ухвалила Статут ЮНІДО. 21 червня 1985 р. цей документ отримав необхідну кількість ратифікацій.

Остаточні організаційні засади функціонування ЮНІДО як спеціалізованої установи ООН були розроблені Генеральною конференцією ЮНІДО у грудні 1985 р. З 1 січня 1986 року ЮНІДО набула статусу спеціалізованої установи ООН.

Станом на 17 травня 2018 р. 168 держав є членами ЮНІДО. Вони регулярно обговорюють і визначають керівні принципи та політику ЮНІДО на засіданнях органів, що здійснюють політику.

Тематичні пріоритети

Тематичними пріоритетами Організації є: скорочення бідності шляхом продуктивної діяльності; розвиток торговельних можливостей; енергетика та довкілля.

³⁸ The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). URL: <https://www.unido.org/>

Головними напрямками діяльності ЮНІДО є:

- надання допомоги, у тому числі консультацій, країнам, що розвиваються та країнам з перехідною економікою з метою розбудови та модернізації промисловості, сприяння впровадженню промислових технологій, спрямованих на повне використання потенційних природних та людських ресурсів зазначених країн;

- сприяння зміцненню співробітництва між промислово розвиненими країнами та країнами, що розвиваються і країнами з перехідною економікою, надання технічної та консультаційної допомоги, залучення інвестицій з метою реалізації конкретних проектів промислового розвитку;

- координація діяльності у рамках системи ООН у питаннях сприяння промислового розвитку країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Структура ЮНІДО

Керівні органи:

- Генеральна конференція, яка визначає керівні принципи, затверджує бюджет, приймає конвенції та угоди; збирається 1 раз на 2 роки;

- Рада з промислового розвитку (27 членів); збирається двічі на рік;

- Комітет з програмних та бюджетних питань (27 членів); збирається двічі на рік.

Штаб-квартира ЮНІДО розташована у Відні. Головною адміністративною посадовою особою Організації є Генеральний директор, який обирається Генеральною конференцією за рекомендацією Ради з промислового розвитку та очолює Секретаріат цієї організації.

З грудня 2005 року цю посаду обіймає Канде К. Юмкелла (Сьєрра-Леоне).

Адміністративна й дослідницька діяльність ЮНІДО фінансується за рахунок регулярного бюджету Організації, що складається з обов'язкових внесків країн-членів, а оперативна діяльність, зокрема надання технічної допомоги, - за рахунок оперативного бюджету Організації, що складається з добровільних внесків, в тому числі, до Фонду промислового розвитку ЮНІДО.

Напрямки діяльності

Головними напрямками діяльності ЮНІДО є:

- надання допомоги країнам, що розвиваються та країнам з перехідною економікою з метою розбудови та модернізації промисловості, сприяння впровадженню промислових технологій, спрямованих на використання природних та людських ресурсів зазначених країн, надання відповідних консультацій;

- сприяння зміцненню співробітництва між промислово розвиненими країнами, країнами, що розвиваються та країнами з перехідною економікою, надання технічної та консультаційної допомоги країнам, залучення інвестицій з метою реалізації проектів в сфері промислового розвитку;

- координація діяльності в рамках системи ООН у питаннях сприяння промислового розвитку країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Міжнародне агентство з атомної енергії³⁹

Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) є міжнародною міжурядовою організацією науково-технічного спрямування, створеною у 1957 році відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН. Станом на квітень 2018 року до складу Агентства входить 170 країн-членів. МАГАТЕ входить до загальної системи міжнародних організацій ООН, а його відносини з ООН базуються на окремій угоді від 1959 року.

Згідно зі Статутом, затвердженим 23 жовтня 1956 року, діяльність Агентства спрямована на досягнення широкого використання атомної енергії в мирних цілях та сприяння поширенню ядерних технологій. Серед основних завдань діяльності МАГАТЕ є контроль за мирним використанням атомної енергії та забезпечення того, щоб допомога Агентства не була використана у військових цілях.

МАГАТЕ служить міжнародним інспекційним органом для перевірки непереключення ядерних матеріалів, обладнання та технологій у країнах, що не мають ядерної зброї, з дозволеної мирної діяльності на військові потреби (система гарантій МАГАТЕ). МАГАТЕ також встановлює стандарти ядерної та фізичної ядерної безпеки, надає країнам-членам технічну допомогу, а також заохочує обмін науковою і технічною інформацією у галузі ядерної енергії. Агентство надає консультаційну допомогу, сприяє передачі навичок і знань країнам для ефективної реалізації національних програм мирного використання ядерної енергії.

МАГАТЕ представляє щорічні доповіді Генеральній Асамблеї ООН та, у разі необхідності, Раді Безпеки ООН відносно недотримання державами своїх зобов'язань, що впливають з системи гарантій МАГАТЕ, а також з інших питань, які стосуються міжнародного миру та безпеки.

Під егідою Агентства було розроблено та схвалено 12 міжнародних конвенцій у сферах ядерної безпеки, фізичної ядерної безпеки та ядерної відповідальності.

Штаб-квартира Агентства розташована у Відні (Австрія). Крім цього, МАГАТЕ має два бюро зв'язку у Женеві (Швейцарія) та Нью-Йорку (США), два регіональні бюро з гарантій у Токіо (Японія) та Торонто (Канада). Агентство має також спеціалізований підрозділ – аналітичну лабораторію у Зайберсдорфі (Австрія). Разом з ЮНЕСКО Агентство керує міжнародною лабораторією морського довкілля у Монако та міжнародним центром теоретичної фізики у Трієсті (Італія). Разом з Всесвітньою сільськогосподарською організацією (FAO) Агентство керує спільним підрозділом МАГАТЕ/FAO у Відні, який вивчає застосування ядерних технологій для забезпечення безпеки продовольства та в сільському господарстві. Агентство також

³⁹ International Atomic Energy Agency. URL: <https://www.iaea.org/>

співпрацює з Всесвітньою організацією охорони здоров'я на напрямку вирішення проблем використання радіації в медицині і біології.

Організаційна структура МАГАТЕ

Головними органами Агентства є щорічна Генеральна Конференція МАГАТЕ, участь у роботі якої беруть усі члени Агентства, та Рада керуючих МАГАТЕ, до складу якої входять, за географічною приналежністю, 35 країн-членів, які змінюються на ротаційній основі. Генеральний директор МАГАТЕ, який обирається на чотири роки, очолює роботу Агентства та його Секретаріат. Наразі, Генеральним директором МАГАТЕ є представник Японії - Ю.Аmano (2013-2017 роки).

В структурі Секретаріату МАГАТЕ налічується шість департаментів: ядерної енергії (займається питаннями ядерної енергетики, паливного циклу та поводження з відходами), ядерної безпеки (ядерна безпека, фізична ядерна безпека та захищеність, радіаційна безпека та безпека відходів), ядерних наук та застосувань (використання ядерних технологій у мирних цілях), гарантій (перевірка мирного використання ядерної енергії), технічного співробітництва (національні, регіональні та міжнародні програми) та управління (бюджетно-фінансові питання, менеджмент персоналу, юридична та адміністративна підтримка). Станом на квітень 2015 року в Секретаріаті Агентства працює близько 2 500 співробітників.

Основні напрямки роботи МАГАТЕ

На сьогодні основними напрямками діяльності МАГАТЕ є:

1. Ядерна енергетика, паливний цикл та ядерна наука (програма ІНПРО, технології ядерного паливного циклу та матеріалів, створення потенціалу та збереження ядерних знань для стійкого енергетичного розвитку, сприяння розвитку різних галузей ядерної науки);

2. Ядерні застосування у сферах безпеки продовольства та в сільському господарстві, для охорони здоров'я (ракові захворювання, томографія), забезпечення водних ресурсів, для оцінки та раціонального використання морського та наземного середовища, виробництво медичних радіоізоотопів та радіаційні технології, управління технічним співробітництвом у цілях розвитку.

3. Ядерна та фізична ядерна безпека (безпека ядерних установок, радіаційна безпека та безпека перевезень, поводження з радіоактивними відходами, фізична ядерна безпека, готовність на реагування у випадку інцидентів та аварійних ситуацій);

4. Ядерна перевірка (застосування системи гарантій МАГАТЕ, імплементація гарантій Агентства в Ірані, Сирії та КНДР).

Фінансування діяльності МАГАТЕ

Основними джерелами фінансування діяльності Агентства є Фонд регулярного бюджету, Фонд технічного співробітництва та позабюджетних внесків на підтримку програм. Внески до них вносять переважно держави-члени і в деяких випадках – інші

донори. Внески у позабюджетні фонди та до Фонду технічного співробітництва є добровільними.

Таблиця 22. Фінансування діяльності МАГАТЕ

Види фінансування	Характеристика
Регулярний бюджет	складається з оперативної та капітальної частини і формується з обов'язкових та добровільних внесків країн-членів. Оперативна частина призначена для фінансування поточних операційних витрат, капітальна – для фінансування основних інфраструктурних капіталовкладень відповідно до плану основних капіталовкладень МАГАТЕ. Згідно структури програми роботи Агентства регулярний бюджет ділиться за шістьма основними програмами.
Фонд технічного співробітництва та позабюджетних внесків на підтримку програм	діяльність МАГАТЕ з технічної співпраці фінансується з коштів Фонду технічного співробітництва та позабюджетних внесків. Кошти до Фонду надходять у вигляді добровільних внесків, планову цифру для яких щорічно рекомендує Рада керуючих.
Добровільні внески	використовуються Агентством для фінансування деяких видів діяльності в кожній з шести його робочих програм. Кошторис цих позабюджетних коштів планується виходячи з можливостей Агентства здійснювати відповідну діяльність і ймовірності отримання необхідного фінансування.

Детальніше про суми внесків до бюджетів МАГАТЕ за посиланням:

<https://www.iaea.org/ru/o-nas/byudzhet>.

5.2. Міжнародні організації в галузі сільського господарства й продовольства

Короткий опис: Продовольча й сільськогосподарська організація ФАО: мета створення, функції, напрямки діяльності.

Всесвітня продовольча програма (ВПП): головна мета, фінансування, вплив на формування цін світового ринку.

Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР): мета, функції, члени, основні напрямки реалізації проектів

Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО)⁴⁰

ФАО є спеціалізованою установою ООН, який очолює міжнародні зусилля по боротьбі з голодом. Мета організації – забезпечити продовольчу безпеку для всіх і гарантувати регулярний доступ населення до високоякісної їжі. ФАО, яка налічує понад 194 держав-членів, працює більш ніж в 130 країнах по всьому світу.

ФАО визначила пріоритетні напрямки роботи, в рамках яких вона може надавати максимально дієву підтримку державам-членам у подоланні їхніх насущних труднощів і адаптації до вимог, які висувають основні глобальні тенденції сільськогосподарського розвитку. До них належать:

- сприяння боротьбі з голодом, відсутністю продовольчої безпеки і недоїданням;
- підвищення продуктивності та стійкості сільського, лісового і рибного господарства;

⁴⁰ The Food and Agriculture Organization. URL: <http://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=UKR>

- скорочення масштабів бідності в сільських районах;
- забезпечення інклюзивності та ефективності агропродовольчих систем;
- підвищення стійкості засобів до існування перед погрозами і кризами.

ФАО створює і поширює найважливіший глобальний суспільний товар – інформацію про продовольство, сільське господарство та природні ресурси. Трансформуючи знання в дії, ФАО сприяє встановленню взаємовигідних зв'язків між місцевими, національними, регіональними та глобальними ініціативами.

Діяльність ФАО охоплює п'ять основних областей:

- забезпечення доступності інформації і підтримка переходу до стійкого сільського господарства.
- зміцнення політичної волі і обмін досвідом в питаннях політики.
- зміцнення державно-приватного співробітництва в цілях розвитку дрібномасштабного сільського господарства.
- передача знань на місця.
- надання країнам підтримки в попередженні та пом'якшенні ризиків.

Організаційна структура ФАО

Кожні два роки представники держав-членів збираються на Конференції ФАО для розгляду глобальних політичних питань і міжнародних рамкових структур, а також для підведення підсумків та затвердження бюджету на найближчі два роки. Для загального керівництва програмою і бюджетною діяльністю організації учасники конференції обирають членів Ради на трирічний термін повноважень. Учасники Конференції також обирають Генерального директора на чотирирічний термін повноважень з правом одного переобрання.

В структурі ФАО є департаменти: сільського господарства і захисту споживачів, економіки і соціального розвитку, рибного господарства і аквакультури, лісового господарства, корпоративного обслуговування, технічного співробітництва та управління програмами, з питань клімату, біорізноманіття, земельних і водних ресурсів.

Децентралізована мережа ФАО включає в себе п'ять регіональних, десять субрегіональних та 85 повноцінних державних відділень.

Фінансування діяльності ФАО

Загальна програма роботи ФАО фінансується з нарахованих та добровільних внесків. Сукупний бюджет ФАО, запланований на 2018-2019 рік, становить 2,6 млрд дол. США. З цієї суми 39% надходить з нарахованих внесків, що сплачуються державами-членами, а 61% будуть залучатися за рахунок добровільних внесків від держав-членів та інших партнерів.

Програма роботи ФАО в цілому фінансується з нарахованих та добровільних внесків. З нарахованих внесків держав-членів складається регулярний бюджет, який встановлюється на Конференції ФАО, що проводиться кожні два роки. Регулярний бюджет ФАО на 2018-2019 роки становить 1 005,6 млн дол. США.

Добровільні внески, що сплачуються членами та іншими партнерами організації, призначені для надання урядам технічної та надзвичайної допомоги (включаючи відновлення) на конкретні цілі, обумовлені, з матрицею результатів, а також безпосередньо на підтримку основної діяльності ФАО. Очікується, що в 2018-2019 роках сума добровільних внесків складе близько 1,6 млрд. дол. США.

Всесвітня продовольча програма (ВПП)⁴¹

Допомагаючи 91,4 мільйонам людей у 83 країнах щорічно, ВПП є провідною гуманітарною організацією, яка рятує і змінює життя, надає продовольчу допомогу в надзвичайних ситуаціях та співпрацює з громадами з метою покращення харчування.

Оскільки міжнародна спільнота взяла на себе зобов'язання припинити голод, досягти продовольчої безпеки та покращити харчування до 2030 року, кожен дев'ятий у світі все ще не має достатньо їжі. Продовольча допомога лежить в основі боротьби, щоб розірвати цикл голоду та бідності.

У надзвичайних ситуаціях ВПП часто є першою на місці події, забезпечуючи продовольчу допомогу жертвам війни, громадянських конфліктів, посухи, повені, землетрусів, ураганів, неврожаїв та стихійних лих. Коли надзвичайні ситуації проходять, ВПП допомагає населенню відновити зруйноване житло і забезпечує засоби до існування.

ВПП є найбільшою гуманітарною організацією, яка працює вже більше 50 років та повністю фінансується за рахунок добровільних пожертвувань.

Головними цілями ВПП, згідно з основним призначення діяльності організації є:

- рятувати життя людей в надзвичайних ситуаціях;
- поліпшити якість продовольчого забезпечення та рівня життя найвразливішої частини населення в найкритичніші моменти їх життя;

- допомога щодо створення активів та сприяння тому, щоб люди повірили у власні сили. Головним чином це забезпечується за допомогою програм інтенсивної зайнятості робочої сили.

- продовольча допомога ВПП також направлена на боротьбу проти дитячої смертності, на поліпшення матеріального благоустрою, на боротьбу проти таких хвороб, як ВІЛ-СНІД. Програми ВПП допомагають становленню екологічної та економічної стабілізації та сільськогосподарському виробництву.

⁴¹ World Food Programme (WFP). URL: <https://www1.wfp.org/>

ВПП керує 36 членів виконавчого комітету. Вона тісно співпрацює з Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН та Міжнародним фондом розвитку сільського господарства.

Організацію очолює Виконавчий директор, який призначається спільно Генеральним секретарем ООН і Генеральним директором ФАО. Виконавчий директор призначається терміном на 5 років і відповідає за управління організацією, а також реалізацію її програм, проектів та інших заходів.

Напрямки роботи організації визначаються Стратегічним планом, який оновлюється кожні чотири роки. Стратегічний план на 2017-2021 роки сформульований з урахуванням Порядку денного в галузі сталого розвитку до 2030 року. Основні пріоритети – ліквідація голоду і формування глобальних партнерств для реалізації Цілей сталого розвитку.

Фінансування ВПП ООН здійснюється виключно за рахунок добровільних внесків. Основними донорами організації є уряди країн. Крім того, ВПП ООН отримує пожертви від приватних компаній і приватних осіб.

Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР)⁴²

МФСР – організація, яка створена в 1977 році за рішенням Всесвітньої продовольчої конференції 1974 року – основним завданням є боротьба з голодом і бідністю в сільських районах країн, що розвиваються.

МФСР має 176 держав-членів, що складаються з країн, що розвиваються, середніх і високих доходів з усіх регіонів світу, які присвячені викоріненню бідності в сільській місцевості.

Членство в МФСР відкрите для будь-якої держави, яка є членом Організації Об'єднаних Націй, будь-якої з її спеціалізованих установ або Міжнародного агентства з атомної енергії.

МФСР встановлено три стратегічні цілі:

- підвищення продуктивного потенціалу бідного сільського населення;
- збільшення їх вигод від участі на ринку;
- зміцнення екологічної стійкості та кліматичної стійкості їх економічної діяльності.

В МФСР не має обов'язкових щорічних внесків від держав-членів, але майже 100 членів добровільно підтримують Фонд через фінансові внески як знак їхньої прихильності до МФСР. Організація фінансується за рахунок добровільних пожертв від урядів, спеціальних внесків, вступів від погашення виданих кредитів і інвестиційних доходів.

Фонд мобілізує ресурси, роблячи можливим для бідних сільських домогосподарств поліпшити своє харчування, збільшити сільськогосподарське виробництво й доходи. У крайній бідності, яку майже завжди супроводжують

⁴² The International Fund for Agricultural Development. URL: <https://www.ifad.org/en/>

хронічний голод і недоїдання, перебувають 75 % жителів сільських районів, найчастіше жінок.

МФСР надає пряме фінансування у вигляді позик і грантів, залучає додаткові ресурси для реалізації своїх проектів і програм. Умови кредитування варіюються залежно від величини валового національного продукту на душу населення в конкретній країні. МФСР працює з багатьма установами, у тому числі зі Світовим банком, регіональними банками розвитку, іншими регіональними кредитно-фінансовими установами й установами ООН. Багато хто з них спільно фінансують проекти МФСР.

Керівний орган МФСР – Рада керуючих, яка скликається щорічно – входять усі держави-члени. Виконавча рада в складі 18 членів і 18 заступників спостерігає за операційною діяльністю Фонду, затверджує надання позик і грантів.

5.3. Міжнародні організації в галузі транспорту й зв'язку

Короткий опис: Міжнародна морська організація (ІМО): мета та функції діяльності.

Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО): мета та цілі створення.

Всесвітній поштовий союз (ВПС): мета, завдання, члени.

Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ): мета та напрямки діяльності.

Регіональні галузеві організації – Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ), Європейська конференція цивільної авіації (ЄКАК), Європейська організація з безпеки повітряної навігації (ЄВРОКОНТРОЛ).

Міжнародна морська організація (ІМО)⁴³

ІМО спеціалізований орган ООН, що опікується безпекою судноплавства та попередженням забруднення суднами вод світового океану. Організацію створено у 1948 році шляхом прийняття Конвенції про Міжурядову морську організацію (Женева, 06.03.1948).

На сьогодні членами ІМО є 174 держави. Штаб квартира ІМО знаходиться у Лондоні.

Члени Ради на 2018-2019 рр.:

Категорія (а) 10 держав з найбільшим інтересом у наданні міжнародних морських перевезень: Китай, Греція, Італія, Японія, Норвегія, Панама, Республіка Корея, Російська Федерація, Великобританія, США.

Категорія (б) 10 держав з найбільшим інтересом до міжнародної морської торгівлі: Австралія, Бразилія, Канада, Франція, Німеччина, Індія, Нідерланди, Іспанія, Швеція, Об'єднані Арабські Емірати.

Категорія (с) 20 держав, які не були ввійшли до категорії (а) або (б), які мають особливі інтереси у морському транспорті або навігації та чий вибори в Раду

⁴³ International Maritime Organization. URL: <http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>

забезпечать представництво всіх основних географічних районів світу: Багами, Бельгія, Чилі, Кіпр, Данія, Єгипет, Індонезія, Ямайка, Кенія, Ліберія, Малайзія, Мальта, Мексика, Марокко, Перу, Філіппіни, Сінгапур, Південна Африка, Таїланд, Туреччина.

Головними органами Міжнародної морської організації є Асамблея, Рада та п'ять комітетів: Комітет з питань морської безпеки; Комітет з питань захисту морського середовища; Юридичний комітет; Комітет з технічного співробітництва; Комітет зі сприяння та ряд підкомітетів, які підтримують роботу головних технічних комітетів.

Асамблея складається з усіх держав-членів і вона збирається раз на два роки на чергових сесіях, але може також збиратися на позачергову сесію, якщо це необхідно. Асамблея відповідає за затвердження програми роботи, голосування за бюджетом та визначення фінансових домовленостей Організації. Асамблея також обирає Раду. Асамблея ІМО збирається раз на два роки і приймає Стратегічний план організації, який охоплює шестирічний період.

Рада є виконавчим органом ІМО і відповідає за нагляд за роботою організації. Між засіданнями Асамблеї Рада виконує всі функції Асамблеї, за винятком функції надання рекомендацій урядам щодо безпеки на морі та запобігання забрудненню.

ІМО є головною міжнародною організацією, яка здійснює правове регулювання міжнародного торговельного судноплавства у технічній сфері, забезпеченні охорони людського життя на морі, в галузі запобігання забрудненню моря і атмосфери з суден, встановленні режиму відповідальності за шкоду, завдану третім особам забрудненням з суден.

Місія ІМО як спеціалізованого агентства ООН – сприяти безпечному, екологічному, ефективному і сталому судноплавству, що буде досягнуто шляхом прийняття найвищих практичних стандартів морської безпеки, ефективність навігації, запобігання та контролю забруднення з суден, а також розгляд відповідних правових питань та ефективно впровадження інструментів ІМО з метою їх універсального та єдиного застосування.

Головні завдання ІМО:

- забезпечення взаємодії між державами у ході ухвалення ними рішень і провадження регуляторної діяльності у технічній сфері, що охоплює міжнародні морські перевезення;
- сприяння та полегшення прийняття універсальних стандартів, які стосуються безпеки на морі, ефективності судноплавства, захисту морського середовища, а також

сприяє вирішенню юридичних і адміністративних питань, пов'язаних з міжнародним судноплаванням;

- сприяння реалізації програм технічного співробітництва у сфері міжнародного торговельного судноплавання, боротьбі з забрудненням морського середовища.

Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)⁴⁴

ІКАО – заснована відповідно до Чиказької конвенції про цивільну авіацію 1944 року, є спеціалізованою установою ООН, що займається організацією і координацією міжнародного співробітництва держав у всіх аспектах діяльності цивільної авіації. Учасниками ІКАО є біля 190 держав. Штаб-квартира розташована у місті Монреаль (Канада).

Штаб-квартира ІКАО розташована у м. Монреаль (Канада).

З 9 вересня 1992 року Україна стала членом ІКАО, приєднавшись до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію.

ІКАО досліджує проблеми організації міжнародної цивільної авіації, повітряних трас, створення аеропортів і аеронавігаційних засобів, розробляє міжнародні стандарти для конструювання й експлуатації повітряних суден, правила з використання устаткування, засобів зв'язку і контролю над польотами; сприяє уніфікації митних, імміграційних і санітарних правил і т.д. У рамках ІКАО розробляються проекти міжнародних конвенцій.

Статутною метою ІКАО є забезпечення безпечного, упорядкованого розвитку міжнародної цивільної авіації у всьому світі і інші аспекти організації та координації міжнародного співробітництва з усіх питань цивільної авіації, у тому числі міжнародних перевезень. Відповідно до правил ІКАО міжнародний повітряний простір розділений на райони польотної інформації – повітряний простір, межі якого встановлюються з урахуванням можливостей засобів навігації та контролю за повітряним рухом. Однією з функцій ІКАО є присвоєння аеропортам світу чотирибуквених індивідуальних кодів-ідентифікаторів, що використовуються для передачі аеронавігаційної та метеорологічної інформації щодо аеропортів, планів польотів (флайт-планів), позначення цивільних аеродромів на радіонавігаційних картах і т. д.

Вищим органом є Асамблея з представництвом усіх членів ІКАО, яка збирається не рідше раз у три роки. Виконавчим органом ІКАО є Рада. Вона складається з представників 30 держав, що обираються Асамблеєю з числа країн із найрозвиненішим повітряним транспортом. Рада є постійним органом ІКАО, підзвітною Асамблеї, що керується Президентом, який обирається Асамблеєю на три

⁴⁴ The International Civil Aviation Organization. URL: <https://www.icao.int>

роки. Забезпечує роботу ІКАО Секретаріат, очолюваний Генеральним секретарем ІКАО.

Основні напрямки діяльності ІКАО:

- технічний напрям: розробка, вдосконалення та впровадження стандартів і рекомендацій, які застосовуються у міжнародній цивільній авіації;

- економічний напрям: дослідження міжнародних пасажирських і вантажних перевезень і вироблення рекомендацій з питань ставок і зборів за користування аеропортами та аеронавігаційними засобами, а також порядку встановлення тарифів, що застосовуються на міжнародних лініях; вивчення питань спрощення формальностей при міжнародних повітряних перевезеннях; надання постійної технічної допомоги країнам, що розвиваються у створенні власних систем внутрішніх і міжнародних повітряних перевезень;

- правовий напрямок: розробка проектів нових документів з міжнародного повітряного права.

Всесвітній поштовий союз (ВПС)⁴⁵

ВПС є спеціалізованою установою ООН. Штаб-квартира: Берн, Швейцарія. Членом організації є 191 країна світу.

Метою діяльності ВПС є організація та поліпшення поштової служби в усьому світі та забезпечення міжнародного співробітництва в цій сфері. Головними принципами діяльності союзу є такі:

- формування єдиної поштової території;

- уніфікація поштових тарифів та одиниць ваги;

- забезпечення свободи транзиту;

- врегулювання суперечок шляхом арбітражу;

- встановлення центральної установи, Міжнародного Бюро, утримання якої фінансується всіма країнами-членами;

- періодичні збори Конгресу;

- сприяння розвитку міжнародних поштових послуг та поштова технічна допомога країнам-членам ВПС.

ВПС об'єднує країни-члени в єдину поштову територію з фіксованими міжнародними поштовими тарифами. Кожен його член погоджується передавати пошту інших країн найкращими з доступних засобів.

Головним документом є Конституція ВПС, який містить мету діяльності та загальні положення. Він є дипломатичним документом, який має бути ратифікований компетентними органами кожної країни-члена ВПС.

⁴⁵ Universal Postal Union. URL: <http://www.upu.int/en.html>

Загальні правила, що регулюють міжнародні поштові послуги, а також положення, що стосуються відправки листів, втілені у Всесвітній Поштовій Конвенції. Цей документ, так само, як і Статут, має обов'язкову юридичну силу для всіх країн-членів ВПС.

Членство у ВПС

Кожна країна-член Організації Об'єднаних Націй може приєднатись до Всесвітнього Поштового Союзу. Незалежні держави, які не є членами ООН, також можуть вступити до ВПС, якщо на це дасть згоду щонайменше дві третини країн-членів ВПС. На кінець 1996 року ВПС налічував 189 країн-членів.

Органи ВПС

Таблиця 23. Організаційна структура ВПС

Органи	Характеристика
Всесвітній Поштовий Конгрес	делегуються представники всіх країн-членів, є головним органом Союзу. Збирається кожні п'ять років. Головною функцією є законодавча У 1994 р. ВПС прийняв план змін у поштовій сфері під назвою Сеульська Поштова Стратегія. Вона має чотири ключові напрямки: ефективне реагування на зміну ринкового середовища та потреби клієнтів; контроль та покращення якості поштових товарів та послуг; отримання більшої незалежності у керівництві та сприяння поштовому розвитку; підвищення відповідальності поштового персоналу на всіх рівнях.
Адміністративна рада	складається з Голови та представників 40 країн-членів та збирається щороку у штаб-квартирі ВПС у Берні. Вона забезпечує безперервність роботи ВПС між Конгресами, здійснює нагляд над діяльністю ВПС та вивчає регулятивні, законні, адміністративні, та законодавчі питання роботи Союзу. Рада затверджує бюджет та рахунки ВПС, а також щорічно доповнює Програму діяльності Союзу.
Рада Поштової Експлуатації	є технічним та оперативним органом ВПС та складається з представників 40 обраних країн-членів. Вона має справу з практичними, економічними та комерційними аспектами діяльності міжнародної поштової служби. Метою програми діяльності Ради є перш за все допомога поштовим установам модернізувати, поліпшувати та уніфікувати їх поштові продукти. Голова Ради Поштової Експлуатації обирається її членами.
Міжнародне Бюро	загальною підтримкою органів ВПС. Воно виступає як пов'язуючий, інформаційний та консультативний орган ВПС, а також забезпечує технічну співпрацю між країнами-членами. Міжнародне Бюро відповідає за забезпечення представництва ВПС у його зовнішніх стосунках, головним чином із міжнародними організаціями. Воно не втручається у конфлікти між поштовими адміністраціями та їх клієнтами.

Офіційна мова ВПС – французька, друга робоча мова – англійська, документи та публікації ВПС перекладаються на арабську, китайську, англійську, німецьку, португальську, іспанську та російську мови.

Фінансування діяльності ВПС є незалежним від системи ООН. Всі витрати бюджету фінансуються спільно країнами-членами, виходячи з системи внесків. Після вступу до Союзу нові країни-члени можуть вільно обирати один з десяти класів внесків у розмірі від 1 до 50 одиниць.

Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)⁴⁶

МСЕ – міжнародна організація, що визначає рекомендації в галузі телекомунікацій та радіо, яка є найстаршою з нині існуючих міжнародних організацій та була заснована в Парижі ще 17 травня 1865 року під назвою «Міжнародний телеграфний союз». В основному МСЕ займається розподілом радіочастот, міжнародною телефонною організацією та організацією радіозв'язку, стандартизацією телекомунікаційного обладнання. Зараз МСЕ офіційно є спеціалізованим агентством ООН і має штаб-квартиру в Женеві (Швейцарія).

У грудні 1992 р. на позачерговій женецькій конференції була проведена структурна реформа МСЕ та створені три сектори: радіозв'язку – сектор, що включає загальні функції комітету по радіозв'язку; стандартизації телекомунікації – сектор, який прийняв на себе функції комітету по радіозв'язку, пов'язані з виходом засобів радіозв'язку на мережі загального користування; розвитку телекомунікацій – сектор, що визначає питання стратегії і політики розвитку систем електрозв'язку.

Місія Генерального секретаріату полягає в наданні високоякісних і ефективних послуг членам Союзу. Генеральний секретаріат керує адміністративними та фінансовими аспектами діяльності Союзу, включно з наданням послуг, пов'язаних з конференціями, плануванням і організацією великих зібрань, інформаційних послуг, виконання функцій безпеки, стратегічного планування та корпоративних функцій, таких як забезпечення зв'язку, консультування з правових питань, питання фінансів, персоналу, закупівель, внутрішнього аудиту тощо.

Департаменти Генерального секретаріату: Канцелярія Генерального секретаря, Департамент зі стратегічного планування та зв'язків з членами, Департамент управління людськими ресурсами, Департамент управління фінансовими ресурсами, Департамент управління фінансовими ресурсами, Секретаріат TELECOM, Департамент конференцій та публікацій, Департамент інформаційних служб.

Регіональні галузеві організації

Таблиця 24. Регіональні галузеві організації в галузі транспорту й зв'язку

<i>Міжнародна організація</i>	<i>Характеристика</i>
Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ)	міжурядова транспортна організація, створена на конференції міністрів транспорту 16 європейських держав на підставі Брюссельського Протоколу 17 жовтня 1953 року. Конференція є форумом, на якому міністри держав-членів організації, відповідальні за питання транспорту, обговорюють проблеми, пов'язані з транспортом, і виробляють загальні політичні рішення, спрямовані на забезпечення раціонального і узгодженого розвитку транспортної системи в Європі. Головна мета ЄКМТ — ефективне використання й розвиток загальноєвропейської транспортної мережі міжнародного значення.

⁴⁶ International Telecommunication Union. URL: <https://www.itu.int>

Міжнародна організація	Характеристика
	<p>Членами ЄКМТ є 31 європейська держава.</p> <p>Основні напрямки діяльності ЄКМТ формуються навколо таких проблем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - транспортна політика й інвестиції в транспортний сектор; - розвиток інфраструктури; - проблеми залізничного, автомобільного й річкового транспорту; - міські перевезення; - шляхова безпека й дорожні правила; - транспорт і охорона довкілля; - застосування нових технологій на транспорті.
<p>Європейська конференція цивільної авіації (ЄКЦА)</p>	<p>заснована у Страсбурзі у 1955 році згідно з ініціативою Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) та Ради Європи. Головною метою ЄКЦА є розвиток безпечної, ефективної та життєздатної системи європейського повітряного транспорту, досягнення координації та співробітництва у рамках галузі між країнами-членами, тісне співробітництво з ІКАО. При цьому ЄКЦА прагне: гармонізувати політику та практику цивільної авіації між її державами-членами, та сприяє тлумаченню питань політики між її державами-членами та іншими регіонами світу.</p> <p>На цей час членами ЄКЦА є 44 країни. Штаб-квартира ЄКЦА розташована у Парижі (Франція).</p> <p>Члени ЄКЦА збираються на пленарній сесії раз на три роки. Трирічна сесія визначає програму роботи та бюджет ЄКЦА на наступні три роки.</p>
<p>Європейська організація з безпеки повітряної навігації (ЄВРОКОНТРОЛ)</p>	<p>Євроконтроль – заснована в 1960 році міжнародна організація, що працює у сфері організації повітряного руху у європейському регіоні. Євроконтроль є цивільною організацією, і в даний час налічує 40 держав-членів. Штаб-квартира знаходиться в Брюсселі, Бельгія.</p> <p>Євроконтроль координує і планує управління повітряним рухом для всієї Європи. Це включає в себе роботу з національною владою, постачальниками аеронавігаційного обладнання, цивільними і військовими користувачами повітряного простору, аеропортами та іншими організаціями. Його діяльність включає в себе стратегічне і тактичне управління потоками, підготовку диспетчерів, регіональний контроль повітряного простору, а також збір аеронавігаційних податків.</p> <p>Ми допомагаємо нашим державам-членам здійснювати безпечні, ефективні та екологічно чисті операції з повітряного руху у всьому європейському регіоні.</p> <p>Структура управління організацією складається з двох керівних органів, Комісії Євроконтролю та Тимчасової ради, а також виконавчого органу: Агентства.</p> <p>Організація працює разом з партнерами для створення єдиного європейського неба, яке допоможе подолати проблеми безпеки, потенціалу та продуктивності, що стоять перед європейською авіацією в 21 столітті.</p> <p>Організація є центром управління Маастрихтським районом, що забезпечує обслуговування повітряного руху для Нідерландів, Бельгії, Люксембургу та Північної Німеччини.</p>

Практичне заняття до теми 5

Мета заняття: розглянути міждержавні організації з регулювання у різноманітних сферах; визначити цілі, функції та значення цих організацій у міжнародних відносинах.

План заняття:

1. Організації з регулювання в галузі промисловості й енергетики

2. Організації з регулювання в галузі сільського господарства й продовольства.
3. Організації з регулювання в галузі транспорту й зв'язку.

Ключові слова: міжнародні організації у сфері транспорту і зв'язку, міжнародні організації в галузі промисловості й енергетики, міжнародні організації сільського господарства й продовольства.

Завдання для практичної роботи

► 1. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Сучасні проекти організації ООН у сфері транспорту і зв'язку.
2. Питання безпеки мореплавства та запобігання забрудненню моря в діяльності Міжнародної морської організації
3. Міжнародна морська організація (ІМО): мета та функції діяльності.
4. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО): мета та цілі створення.
5. Всесвітній поштовий союз (ВПС): мета, завдання, члени.
6. Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ): мета та напрямки діяльності.
7. Регіональні галузеві організації – Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ).
8. Регіональні галузеві організації – Європейська конференція цивільної авіації (ЄКАК).
9. Регіональні галузеві організації – Європейська організація з безпеки повітряної навігації (ЄВРОКОНТРОЛ).
10. Вплив міжнародних організацій з регулювання в галузі транспорту й зв'язку на торговельні відносини між країнами світу.

► 2. Відповіді на проблемні питання – залучення груп студентів до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між підгрупами студентів під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Які групи організацій відносяться до галузевого регулювання?
2. Які цілі ставить перед собою ЮНІДО?
3. У чому полягають пріоритети в діяльності ЮНІДО?
4. Які організації регулюють розвиток енергетичної сфери?
5. У чому полягає головна мета МАГАТЕ?
6. Які організації сприяють вирішенню глобальної продовольчої проблеми?
7. Які важливі функції виконує ФАО?
8. До якої групи країн спрямована Всесвітня продовольча програма?
9. На які категорії розподіляються члени Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку?
10. Які чинники зумовили утворення міжнародних організацій у сфері транспорту й зв'язку?

► 3. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. З організацій енергетичної галузі назвіть А) МАГАТЕ;
таку, що належить до структури ООН: Б) МЕА;

- В) АЯЕ;
Г) ЮНІДО
Д) ОПЕК
2. З організацій енергетичної галузі назвіть такі, що належать до структури ОЕСР:
А) МАГАТЕ, ЦЕРН;
Б) МЕА, АЯЕ.
В) ЮНКТАД
Г) СПП, СПР
Д) ЕКОСОР
3. Головним напрямом діяльності ЮНІДО є сприяння промислового розвитку:
А) індустріально розвинутих країнам;
Б) країнам, що розвиваються;
В) країнам з транзитивною економікою
Г) країни міграційного ризику
Д) найменш розвинуті країни
4. Мета діяльності ЮНІДО полягає в:
А) охороні навколишнього середовища та боротьбі зі зміною клімату;
Б) сприянні запобіганню подальшого поширення ядерної зброї;
В) забезпеченні продовольчої безпеки та гарантуванні регулярного доступу населенню до високоякісної їжі;
Г) наданні продовольчої допомоги в надзвичайних ситуаціях;
Д) викоріненні бідності в сільських районах в країнах, що розвиваються
5. Мета діяльності МАГАТЕ полягає в:
А) охороні навколишнього середовища та боротьбі зі зміною клімату;
Б) сприянні запобіганню подальшого поширення ядерної зброї;
В) забезпеченні продовольчої безпеки та гарантуванні регулярного доступу населенню до високоякісної їжі;
Г) наданні продовольчої допомоги в надзвичайних ситуаціях;
Д) викоріненні бідності в сільських районах в країнах, що розвиваються
6. Мета діяльності Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку (МФСР) полягає в:
А) охороні навколишнього середовища та боротьбі зі зміною клімату;
Б) сприянні запобіганню подальшого поширення ядерної зброї;
В) забезпеченні продовольчої безпеки та гарантуванні регулярного доступу населенню до високоякісної їжі;
Г) наданні продовольчої допомоги в надзвичайних ситуаціях;
Д) викоріненні бідності в сільських районах в країнах, що розвиваються
7. Мета діяльності Світової продовольчої програми (СПП) полягає в:
А) охороні навколишнього середовища та боротьбі зі зміною клімату;
Б) сприянні запобіганню подальшого поширення ядерної зброї;
В) забезпеченні продовольчої безпеки та гарантуванні регулярного доступу населенню до високоякісної їжі;
Г) наданні продовольчої допомоги в надзвичайних ситуаціях;
Д) викоріненні бідності в сільських районах в країнах, що розвиваються
8. Мета діяльності Продовольчої й сільськогосподарської організації ФАО полягає в:
А) охороні навколишнього середовища та боротьбі зі зміною клімату;
Б) сприянні запобіганню подальшого поширення ядерної зброї;
В) забезпеченні продовольчої безпеки та гарантуванні регулярного доступу населенню до високоякісної їжі;
Г) наданні продовольчої допомоги в надзвичайних ситуаціях;
Д) викоріненні бідності в сільських районах в країнах, що розвиваються
9. Які групи держав не підлягають інспектуванню з боку МАГАТЕ:
А) члени Договору Тлателолко;
Б) члени Договору Раротонга;
В) постійні члени Ради Безпеки ООН;
Г) учасники Договору про нерозповсюдження ядерної зброї
Д) країни, які не є членами ЄС
10. Яка з організацій у сфері атомної енергетики контролює використання ядерної сировини у військових цілях:
А) МАГАТЕ;
Б) АЯЕ;
В) МЕА
Г) ОПЕК
Д) МВФ
11. Яка з організацій сфери сільського господарства й продовольства має надзвичайний продовольчий резерв:
А) ФАО;
Б) СПП;
В) СПР;
Г) МФСР
Д) ЄКАК
12. Яка організація має регіональні відділи для надання практичної допомоги на місцях у сфері продовольства:
А) ФАО;

- Б) СПП;
В) СПР;
Г) МФСР
Д) МЕА
13. Яка організація сприяє безпеці миру у світі через науку і культуру?
А) ФАО
Б) ЮНЕСКО
В) ЮНІСЕФ
Г) ЮНІФЕМ
Д) ПРООН
14. Яка з організацій узгоджує діяльність цивільних авіакомпаній з військовими:
А) ІКАО;
Б) ЄКАК;
В) Євроконтрол
Г) МФСР
Д) ПРООН?
15. Виберіть повний список міжнародних організацій в галузі транспорту й зв'язку:
А) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
Б) Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча програма (СПП), Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО);
В) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), системи ОЕСР (МЕА й АЯЕ)
Г) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)
Д) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
16. Виберіть міжнародні організації в галузі сільського господарства й продовольства
А) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
Б) Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча програма (СПП), Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО);
В) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), системи ОЕСР (МЕА й АЯЕ)
Г) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)
Д) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
17. Виберіть міжнародні організації в галузі промисловості й енергетики:
А) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
Б) Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча програма (СПП), Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО);
В) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), системи ОЕСР (МЕА й АЯЕ)
Г) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)
Д) Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
18. Виберіть регіональні галузеві організації в галузі транспорту й зв'язку
А) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ
Б) Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ), Європейська конференція цивільної авіації (ЄКАК), ЄВРОКОНТРОЛ, Світовий поштовий союз

(СПС), В) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), ЄВРОКОНТРОЛ	(ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) Д) Європейська конференція міністрів транспортів (ЄКМТ), Європейська конференція цивільної авіації (ЄКАК), Європейська організація з безпеки повітряної навігації (ЄВРОКОНТРОЛ)
Г) Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації	

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:

Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

Тема 6. Міжнародні організації з регулювання відносин у соціальній сфері

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: мету створення, цілі, організаційну структуру та напрямки діяльності міжнародних організацій з регулювання відносин у соціальній сфері; особливості реалізації програм міжнародними організаціями з регулювання відносин у соціальній сфері;

вміти: аналізувати роль міжнародних організацій з регулювання відносин у соціальній сфері у процесах глобалізації, творення глобального суспільства; порівнювати результати співпраці міжнародних організацій з регулювання відносин у соціальній сфері; орієнтуватися в потоці інформації про функціонування міжнародних організацій з регулювання відносин у соціальній сфері;

6.1. Міжнародна організація праці (МОП)⁴⁷

Короткий опис: Історія створення МОП. Мета, структура та функції МОП. Основні напрямки діяльності МОП.

МОП була заснована в 1919 році з метою поширення розуміння того, що універсальний, довготривалий мир може бути встановлений лише на основі соціальної справедливості. МОП – унікальна тристороння організація, яка об'єднує представників урядів, організацій працівників та роботодавців задля спільної розробки політики і програм. МОП як всесвітня організація відповідає за розроблення Міжнародних стандартів у сфері праці і здійснює нагляд за їх дотриманням. У співпраці із країнами-членами організації, МОП прагне забезпечити дотримання стандартів у сфері праці на законодавчому рівні і на практиці. Міжнародна організація праці стала першою спеціалізованою агенцією ООН у 1946 році. Тристороння структура МОП робить її унікальним форумом, на якому уряди та

⁴⁷ The International Labour Organization. URL: <http://www.ilo.org>

соціальні економічні партнери 187 країн-членів можуть вільно та відкрито обговорювати та розробляти трудові стандарти та програми.

Основними цілями діяльності МОП на початку XXI ст. є:

- просування і втілення у життя основоположних принципів і прав у сфері праці;
- розширення можливостей для забезпечення гідної зайнятості;
- збільшення доступності та ефективності соціального забезпечення;
- укріплення трипартизму і соціального діалогу.

«На зазначених стратегічних цілях МОП ґрунтується Програма гідної праці, яку Декларацією про соціальну справедливість у цілях справедливої глобалізації від 10 червня 2008 р. було визнано стрижневим елементом політики МОП у вирішенні статутних завдань у сучасному світі праці. У сучасний період МОП залишається світовим центром трудового і соціального законодавства та соціального діалогу, зберігає лідерські позиції у розробці та прийнятті міжнародних трудових норм. В основі нормотворчого механізму МОП зберігається принцип трипартизму як основоположний у її структурі та діяльності. Втім, розвиток трьохсторонньої структури МОП відбувається не без критики відносно двостороннього і тристороннього соціального діалогу. Його нерідко поприкають у тому, що він гальмує прийняття оперативних і рішучих дій, компромісні рішення, які приймаються в рамках соціального діалогу, розглядаються підчас як недостатньо радикальні та оперативні, а позиції сторін соціального діалогу трактуються як зацікавлене відстоювання окремих інтересів на шкоду загальному благу. Ці та інші питання МОП вирішуватиме в процесі підготовки до століття організації. Запропоновані в якості діалогів століття МОП теми охоплюють: 1) працю і суспільство; 2) гідні робочі місця для усіх; 3) організацію праці та виробництва; 4) управління сферою праці»⁴⁸.

Історія створення МОП

МОП була створена в рамках Версальського договору, який завершив Першу світову війну, щоб відобразити віру в те, що універсальний і міцний мир може бути досягнутий лише за умови, що він базується на соціальній справедливості.

Конституція була розроблена з січня по квітень 1919 року Комісією праці, створена Радою миру, яка вперше зустрілася в Парижі та складалася з представників дев'яти країн: Бельгія, Куба, Чехословачія, Франція, Італія, Японія, Польща, Сполучене Королівство та Сполучені Штати. В результаті була створена тристороння

⁴⁸ Білоус О.Ю Конвенції Міжнародної організації праці як джерела трудового права України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, спеціальність 12.00.05 - трудове право; право соціального забезпечення. Одеса, 2017. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7622/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%83%D1%81%20%D0%9E.%D0%AE..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

організація, єдиний у своєму роді, що об'єднує представників урядів, роботодавців та працівників у своїх виконавчих органах.

До загальних сфер діяльності МОП належать:

- регулювання годин роботи, включаючи встановлення максимального робочого дня та тижня;
- регулювання пропозиції робочої сили, запобігання безробіттю та забезпечення належного прожиткового мінімуму;
- захист працівників від хвороб та травм, що виникають в ході роботи;
- захист дітей, молоді та жінок;
- забезпечення захисту інтересів працівників, коли вони працюють в інших країнах;
- визнання принципу гідної винагороди за працю рівної цінності;
- визнання принципу свободи об'єднання;
- організація професійно-технічної освіти та інші заходи.

У жовтні 1919 року у Вашингтоні МОП прийняла шість Міжнародних конвенцій про працю, які стосуються: годин роботи в промисловості, безробіття, захисту материнства, нічної праці для жінок, мінімальної вікової та нічної праці для молоді в промисловості. Також було прийнято Філадельфійську декларацію, додану до Конституції, яка є Статутом цілей і завдань МОП.

Основні органи

Робота МОП здійснюється через три основні органи, що складаються з представників урядів, роботодавців та працівників.

Таблиця 25. Організаційна структура МОП

Органи МОП	Функції	Структура
Міжнародна конференція праці	встановлює міжнародні трудові стандарти та широку політику МОП. Конференція, яка часто називається міжнародним парламентом праці, також є форумом для обговорення ключових соціальних та трудових питань. Кожна держава-член представлена делегацією у складі двох урядових делегатів, делегатом роботодавця, делегатом робочої групи та їх відповідними радниками. Конференція має кілька головних завдань: - розробка та прийняття міжнародних трудових норм у формі конвенцій та рекомендацій; - контроль застосування конвенцій та рекомендацій на національному рівні; - вивчення Глобальної доповіді, що охоплюють чотири основних права: свобода об'єднань та ефективне визнання права на колективні переговори; ліквідація всіх форм примусової або обов'язкової праці; скасування дитячої праці; ліквідація дискримінації щодо зайнятості та	Щорічно збирається в червні місяці в Женеві. Багато представників уряду є міністрами кабінету міністрів, відповідальними за трудові справи у своїх країнах. На Конференції також беруть участь глави держав та прем'єр-міністри. Міжнародні організації, як урядові, так і інші, беруть участь в якості спостерігачів. Прийняття рішень – більшістю голосів, а в деяких випадках – одноставно.

Органи МОП	Функції	Структура
	зайнятості; - є форумом, де соціальні та трудові питання, що мають важливе значення для всього світу, обговорюються вільно, на підставі чого складається щорічний звіт, який представляє Генеральний директор МОП; - прийняття резолюції, які надають керівні принципи для загальної політики МОП та майбутньої діяльності; - прийняття дворічної програми та бюджету МОП кожні два роки.	
Адміністративна рада МОП	є виконавчим органом, приймає рішення щодо політики МОП, визначає порядок денний Міжнародної конференції праці, приймає проект програми та бюджету та обирає Генерального директора.	збирається тричі на рік у березні, червні та листопаді у Женеві. Складається з 56 титульних членів (28 урядів, 14 роботодавців та 14 працівників) та 66 депутатів (28 урядів, 19 роботодавців та 19 працівників).
Міжнародне бюро праці	постійний секретаріат МОП, який здійснює всю поточну роботу з виконання рішень конференції та Адміністративної ради. Міжнародне бюро праці діє під керівництвом Генерального директора, який обирається Адміністративною радою на п'ять років із можливістю наступного переобрання.	В апараті МБП близько 1900 співробітників більше 110 національностей, що працюють як у самій штаб-квартирі в Женеві, так і в 40 відділеннях МОП у різних регіонах світу.
Регіональні зустрічі держав-членів МОП	періодично проводяться для вивчення питань, що представляють особливий інтерес для відповідних регіонів	

Конвенції МОП – це міжнародні договори, які після прийняття Конференцією можуть бути ратифіковані державами-членами. Ратифікація створює юридичне зобов'язання застосовувати положення цієї Конвенції.

Визначено вісім конвенцій, які охоплюють наступні теми:

- Конвенція МОП №29 про примусову або обов'язкову працю (1930)
- Конвенція №87 про свободу асоціації і захист права на організацію (1948)
- Конвенція №98 про застосування принципів права на організацію і ведення колективних переговорів (1949)
- Конвенція №100 про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності (1951)
- Конвенція №105 про скасування примусової праці (1957)
- Конвенція №111 про дискримінацію в галузі праці й занять (1958)
- Конвенція №138 про мінімальний вік прийому на роботу (1973)
- Конвенція №182 про усунення найгірших форм дитячої праці (1999)

Фінансування діяльності МОП

Програма та бюджет МОП, яка визначає стратегічні цілі та очікувані результати роботи організації, затверджується кожні два роки. Програма та бюджет встановлюють як програму роботи, так і бюджет на основі пріоритетів, визначених у Стратегічному плані.

Результати та досягнення МОП фінансуються за рахунок трьох основних джерел фінансування:

- регулярний бюджет, що фінансується з нарахованих внесків державами-членами, на основі шкали оцінок ООН;
- додатковий рахунок до регулярного бюджету, який фінансується за рахунок добровільних основних внесків від ключових партнерів з ресурсів;
- ресурси позабюджетного технічного співробітництва, що фінансуються за рахунок добровільних неосновних внесків з більш ніж 100 різних партнерів з ресурсів, включаючи державні та приватні організації, міжнародні фінансові установи та організації ООН, для підтримки конкретних проектів.

Тісна інтеграція різноманітних бюджетних ресурсів, доступних МОП для створення комплексної системи результатів, є ключовою стратегією для успішного виконання пріоритетів у країнах, регіональному та глобальному рівнях, за допомогою робочих планів на основі результатів.

Більше про фінансування бюджету МОП за посиланням: http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/programme-and-budget/WCMS_582294/lang--en/index.htm

6.2. Міжнародна організація з міграції (МОМ)

Короткий опис: Історія створення МОМ. Глобальні стратегічні напрямки діяльності МОМ. Характеристика МОМ в світі за організаційними та фінансовими показниками.

Одне з ключових місць в державній політиці відводиться соціальній сфері. Суспільство бере активну участь у всіх сферах соціально-економічного розвитку країни, тому налагодженість та раціональний підхід до побудови соціальної політики повинен стояти на першому місці будь-якої незалежної та орієнтованої на міжнародний розвиток держави. Глобалізаційні процеси впливають на розширення кордонів ринку праці, товарів і послуг та підвищення інтересу громадян до пересування не лише в межах країни, але й за кордон.

Зростання показників мігруючого населення підтверджують статистичні дані. Згідно з інформацією ООН та МОМ⁴⁹ в даний час в світі проживають близько

⁴⁹ The International Organization for Migration. URL: <http://www.iom.int/>

214 млн. мігрантів, або 3,1 % від всього населення. Згідно з оцінками міжнародних організацій, від 20 до 30 млн. є незаконними іммігрантами, 26 млн. – внутрішньо переміщені особи, які проживають в 52 країнах, і близько 16 млн. – біженці. Середньорічний темп зростання числа мігрантів в даний час оцінюється в 2,9 %.

Найбільше мігрантів проживає у Європі –52,4 %, в Північній Америці – 51,2 % та в Азії – 42 %. Німеччина є другою країною за популярністю для міжнародних мігрантів (12 мільйонів іноземців) після США (46,6 мільйонів іноземців), на третьому місці – Російська Федерація (11,9 мільйонів). Міста світу, де міжнародні мігранти становлять понад третину населення: Сідней, Окленд, Сінгапур, Лондон, Амстердам, Франкфурт та Париж.

Крім того, продовжують зростати грошові перекази, тоді як витрати на пересилання коштів залишаються відносно високими. Сума грошових переказів, відправлених міжнародними мігрантами до їхніх сімей у країнах походження, – 581 мільярда доларів у 2015 р. – понад три чверті з яких були відправлені в економіку з низькими та середніми доходами.

Однією з міжнародних організацій, які регулюють питання міграції є Міжнародна організація з міграції, що займається проблемами переміщених осіб і допомогою біженцям і мігрантам.

МОМ створена у 1951 р. як міжурядова організація для розселення переміщених осіб, біженців і мігрантів у Європі. Загальна стратегія МОМ включає 12 стратегічних напрямів, які згруповано та наведено на рис. 3.

МОМ здійснює діяльність за такими напрямками: управління міграцією в інтересах усіх залучених сторін; тісна співпраця з урядами країн, представлення та захист інтересів людей, що обрали для себе міграцію як єдиний можливий засіб вирішення своїх проблем; попередження і боротьба з негативними міграційними явищами (торгівля людьми, рабство трудових мігрантів), а також допомога в частині надання міграційних послуг біженцям, переселенцям, мігрантам та особам, які її потребують.

Як провідна міжнародна організація з міграції МОМ виступає зі своїми партнерами в міжнародній спільноті для:

- допомога у вирішенні зростаючих проблем управління міграцією;
- поглиблення розуміння питань міграції;
- заохочення соціального та економічного розвитку через міграцію;
- підтримка людської гідності і добробуту мігрантів.

Рис. 3. Глобальні стратегічні напрямки діяльності МОМ

Тобто діяльність організації ґрунтується на принципі, що міграція повинна нести з собою користь мігрантам та суспільству, яке їх приймає. В табл. 26 наведено основні характеристики МОМ, в яких виокремлено організаційну та фінансову складову з метою більш ґрунтовного аналізу діяльності досліджуваної міжнародної організації і виявлення впливу на соціальну політику країн-членів.

Таблиця 26. Характеристика МОМ в світі за організаційними та фінансовими показниками

№ з/п	Показники	Характеристика
Організація діяльності		
1.	Засновники	МОМ заснована у грудні 1951 р. з ініціативи Бельгії та США на міжнародній конференції з міграції у Брюсселі як Тимчасовий міжурядовий комітет з переміщення мігрантів з Європи і почала функціонувати у 1952 р. як Міжурядовий комітет з міграції в Європі
2.	Мета заснування	основною метою заснування МОМ була допомога населенню тимчасово переміщеному в результаті воєнних дій
3.	Країни-члени	166 країн-членів та 8 країн зі статусом спостерігачів
4.	Штаб-квартира	Женева (Швейцарія)
5.	Генеральний директор	Вільям Лейсі Свінг (США) з червня 2008 року
6.	Структура	– 9 регіональних офісів – розробляють регіональні стратегії і плани дій,

№ з/п	Показники	Характеристика
		надають програмну та адміністративну підтримку; – 2 адміністративних центри – надають адміністративні послуги мережам офісів МОМ; – 2 спеціальних офіси – зміцнюють відносини з різними організаціями, дипломатичними представництвами, а також неурядовими організаціями; – 9 національних представництв – виконують функцію мобілізації ресурсів і з координуючі функції; – національні представництва / бюро і структурні підрозділи по всьому світу – аналізують національні питання в області міграції / виявляють тенденції, а також планують, розробляють і реалізують проекти і програми в даних областях
7.	Представництва	представництва МОМ є в більше ніж 100 країнах світу. Оперативний персонал збільшився з приблизно 1100 працівників в 1998 року до більш ніж 9000 станом на січень 2016 року
8.	Проекти	кількість проектів збільшилась з 686 в 1998 році до більше ніж 2400 в 2016 році
Фінансові результати діяльності		
9.	Фінансування	у 2010 році понад 97 % загальносвітового обсягу фінансування МОМ було отримано у вигляді добровільних внесків на впровадження проектів. Решту становить адміністративний бюджет, що фінансується з внесків держав-членів
10.	Витрати на адміністративно-господарське забезпечення	для покриття своїх непрямих витрат, МОМ стягує 5 % від загальної вартості проектів на адміністративно-господарське забезпечення
11.	Витрати на проекти	загальні витрати виросли з 242,2 млн. доларів в 1998 році до більше 1,4 млрд. доларів в 2014 році

Як показав аналіз організаційних характеристик діяльності МОМ в світі відбувається зростання кількості країн-членів, що впливає на розповсюдження законодавчих вимог, основних принципів функціонування національних ринків праці, умов приймання біженців та інших важливих соціальних питань. Також позитивним моментом є те, що організаційна структура МОМ є децентралізованою, що забезпечує локальне оперативне вирішення проблемних питань, пов'язаних з міжнародною міграцією в світі, а також реалізацію проектів, пристосованих до потреб відповідних країн-членів міжнародної організації.

Зауважимо, що серед країн-членів немає Російської Федерації (РФ) та Китайської Народної Республіки (КНР). Хоча зважаючи на те, що дані країни є одними з найбільших за кількістю населення в світі (РФ – 142,42 млн. осіб, КНР – 1 368,66 млн. осіб), то їх участь в розробці та реалізації проектів з питань міжнародної міграції в світі була б суттєвою та обґрунтованою.

Аналізуючи фінансову сторону діяльності МОМ в світі, можна стверджувати про ефективну та оперативну політику, яка здійснюється по відношенню до жертв торгівлі людьми, яким надається медична, юридична та фінансова допомога, а також забезпечується притулок. Щодо витрат на адміністративно-господарське

забезпечення, то такі витрати МОМ є одними з найнижчих серед усіх міжнародних організацій, що є позитивним моментом в діяльності міжнародної організації.

Організаційна структура МОМ

Структура МОМ дуже децентралізована і це дозволило Організації набувати нових можливостей для забезпечення постійно зростаючої кількості та різноманітності проектів на вимогу її держав-членів.

Основними органами МОМ є: Рада, Виконавчий комітет та Адміністрація.

Рада складається із представників держав-членів. Кожна держава-член має одного представника і таких заступників та радників, яких вона вважає необхідними. В Раді кожна держава-член має один голос. Функціями Ради є: визначення політики організації; розгляд доповідей, затвердження і керівництво діяльністю Виконавчого комітету; розгляд доповідей, затвердження і керівництво діяльністю Генерального директора; розгляд та затвердження програми, бюджету, витрат і рахунків організації; здійснення будь-якої іншої доречної діяльності з метою сприяння цілям організації.

Виконавчий комітет складається з представників дев'яти держав-членів. Це число може бути збільшене на підставі рішення Ради, прийнятого більшістю в дві третини голосів, за умови, що воно не перевищує однієї третини всіх членів організації. держави-члени обираються Радою на два роки і мають право на переобрання. Кожний член Виконавчого комітету має одного представника і таких заступників та радників, яких він вважає за необхідне мати. Кожний член Виконавчого комітету має один голос.

Функції Виконавчого комітету: розглядати і проводити перегляд політики, програм та діяльності організації, щорічних доповідей Генерального директора та будь-яких спеціальних доповідей; розглядати будь-які фінансові або бюджетні питання, які належать до компетенції Ради; розглядати будь-які питання, спеціально передані йому Радою, включаючи перегляд бюджету, та здійснювати такі дії, які можуть бути необхідними у зв'язку з цим; надавати поради Генеральному директору з будь-яких питань, які він може передати до нього; приймати в період між сесіями Ради будь-які термінові рішення з питань, які входять до компетенції Ради, з наступним представленням цих рішень на затвердження Раді під час наступної сесії; надавати поради або пропозиції Раді чи Генеральному директору за власною ініціативою; направляти доповіді та/або рекомендації до Ради з питань, які розглядаються. Виконавчий комітет проводить засідання щонайменше один раз на рік.

Адміністрація включає до свого складу Генерального директора, Заступника генерального директора і такий штат співробітників, який визначено Радою. Генеральний директор і Заступник генерального директора обираються більшістю в дві

третини голосів Ради і можуть бути переобрані. Строк їх перебування на посаді, як правило, складає п'ять років, але у виняткових випадках строк може бути зменшено, якщо Рада більшістю в дві третини голосів прийме таке рішення. Вони працюють за контрактами, які затверджує Рада і підписує від імені організації Голова Ради.

Бюджет МОМ

Генеральний директор через Виконавчий комітет представляє Раді річний бюджет, включаючи адміністративні та оперативні потреби та очікувані ресурси організації, а також такі додаткові кошториси витрат, які можуть знадобитися, та річні або спеціальні фінансові звіти організації.

Потреби організації фінансуються за рахунок:

- адміністративна частина бюджету – за рахунок внесків держав-членів у вигляді коштів, які належить внести своєчасно на початку відповідного фінансового року;

- оперативна частина бюджету – за рахунок внесків у вигляді коштів, послуг чи у натуральному вигляді держав-членів, інших держав, міжнародних урядових чи неурядових організацій, інших юридичних чи фізичних осіб, які сплачуються у найкоротші строки та повністю до закінчення відповідного фінансового року.

6.3. Міжнародні організації з регулювання відносин у соціальній сфері системи ООН

Короткий опис: Історія створення Організації Об'єднаних націй з питань освіти науки і культури (ЮНЕСКО). Організаційна структура ЮНЕСКО та основні напрямки діяльності. Діяльність ЮНЕСКО у галузі освіти, у налагодженні міжнародного наукового співробітництва, у галузі культури, у галузі комунікації та інформації.

Загальна характеристика Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), Центр ООН з населених пунктів (ХАБІ-ТАТ), Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ), Всесвітня туристична організація (ЮНВТО)

Організація Об'єднаних націй з питань освіти науки і культури (ЮНЕСКО)⁵⁰

ЮНЕСКО є установою ООН з питань освіти, науки і культури і прагне до встановлення миру за допомогою міжнародного співробітництва в цих областях. Програми ЮНЕСКО сприяють досягненню Цілей сталого розвитку, визначених у Порядку денному в галузі сталого розвитку на період до 2030 р, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році.

Основні напрями роботи ЮНЕСКО:

⁵⁰ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/sdgs>

- розробляє освітні інструменти для формування громадян майбутнього, вільних від ненависті і нетерпимості;
- докладає зусиль, щоб кожна дитина і громадянин мали доступ до якісної освіти;
- сприяючи збереженню культурної спадщини і захищаючи рівне гідність всіх культур, зміцнює зв'язки між ними;
- допомагає розробляти науково-дослідну політику в якості рушійної сили розвитку і співпраці;
- захищає свободу вираження думок як фундаментальне право і необхідна умова демократії та розвитку;
- виступає в якості лабораторії ідей, встановлює міжнародні стандарти і здійснює програми співпраці, що сприяють вільному обміну ідеями і знаннями.

ЮНЕСКО покликана відігравати унікальну роль у зміцненні основ міцного миру та рівноправного і стійкого розвитку. Розвиток співробітництва в галузі освіти, науки, культури, комунікації та інформації має стратегічно важливе значення за часів, коли суспільства у всьому світі стикаються зі зростаючим тиском змін, а міжнародне співтовариство – з новими проблемами.

У документі 37 C/4 (2014-2021 рр.)⁵¹, затвердженому Генеральною конференцією ЮНЕСКО, міститься загальне стратегічне бачення організації на наступні вісім років і на століття вперед. Стратегічні напрямки розвитку, викладені в документі 37 C/4, знайшли своє втілення в програмному і бюджетному документі 39 C/5 (2018-2019 рр.)⁵², що охоплює чотирирічний період.

Організація має 195 членів та 11 асоційованих членів. Членство в ЮНЕСКО регулюється статтями II та XV Конституції та правилами 98-101 Регламенту Генеральної конференції. Членство в ООН несе з собою право на членство в ЮНЕСКО. Держави, які не є членами ООН, можуть бути прийняті до ЮНЕСКО за рекомендацією Виконавчого комітету більшістю у дві третини голосів Генеральної конференції. Більшість держав-членів створили постійні делегації в ЮНЕСКО, які на чолі з послами здійснюють зв'язки між Організацією та їхніми урядами.

Всі держави-члени створили Національну комісію для ЮНЕСКО. Національні комісії ЮНЕСКО є національними співпрацюючими органами, створеними державами-членами з метою об'єднання їхніх урядових та неурядових органів у роботу організації. Держави-члени та асоційовані члени призначають одного або

⁵¹ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 37 C/4 2014 –2021 MEDIUM-TERM STRATEGY. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227860>

⁵² United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 39 C/5 Approved programme and budget 2018-2019: first biennium of the 2018-2021 quadrennium. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261648>

кілька міністерств, відповідальних за відносини з ЮНЕСКО та / або міністерствами в сферах компетенції ЮНЕСКО.

Добірка історій успіху ЮНЕСКО:

- забезпечує збереження 1073 об'єктів Всесвітньої спадщини;
- координує Системи раннього попередження про цунамі в усьому світі;
- прагне забезпечити якісну освіту для всіх;
- заснувала дослідницьку лабораторію світового рівня SESAME;
- виступає за свободу вираження думок і засуджує вбивства журналістів;
- опублікувала загальні історії людства, Африки, Азії, та ін.

Керівні органи ЮНЕСКО:

Генеральна конференція включає представників всіх держав-членів організації. Генеральна конференція збирається раз на два роки, і в її роботі беруть участь держави-члени і члени-співробітники. Для участі в роботі Генеральної конференції також запрошуються як спостерігачі держави, які не є членами ЮНЕСКО, міжурядові та неурядові організації. Кожна держава-член має один голос на Генеральній конференції незалежно від чисельності народонаселення і розміру його внеску в бюджет. Генеральна конференція визначає напрямки і загальну лінію діяльності ЮНЕСКО. Вона приймає програму і бюджет ЮНЕСКО на наступні два роки. Вона обирає членів Виконавчої ради та, раз в чотири роки, призначає Генерального директора. Робочими мовами Генеральної конференції є англійська, арабська, іспанська, китайська, російська і французька.

Виконавча рада в деякому роді становить правління ЮНЕСКО. Вона готує роботу Генеральної конференції і здійснює нагляд за належною реалізацією прийнятих в її ході рішень. Функції та обов'язки Виконавчої ради в основному визначені в Статуті і Правилах процедури, або в Директивах, прийнятих Генеральною конференцією. Доповненням до цих нормативних положень служать резолюції Генеральної конференції.

Секретаріат є виконавчим відділом організації. Він складається з Генерального директора та призначеного ним персоналу. Співробітники поділяються на категорії професіоналів та загальної служби. Близько 700 співробітників працюють у 65 відділеннях ЮНЕСКО по всьому світу.

Бюджет ЮНЕСКО

ЮНЕСКО розробляє напрями і методи вирішення проблем і не займається наданням фінансової допомоги. У зв'язку з цим, бюджет організації є скромний. Бюджет ЮНЕСКО затверджується кожні 2 роки на Генеральній конференції. Бюджет

ЮНЕСКО складається з обов'язкових внесків держав-членів і позабюджетних коштів: цільових внесків держав, неурядових організацій, особистих пожертвувань.

Внески встановлюються на Генеральній конференції за відповідною шкалою. Шкала заснована на аналогічній шкалі для держав-членів ООН в той же період з урахуванням відмінностей в членському складі, зокрема встановлюються аналогічні максимальні і мінімальні ставки.

Умовно видаткова частина бюджету ЮНЕСКО ділиться на 7 секторів: п'ять напрямків діяльності організації, витрати на адміністративний корпус і витрати на адміністрування і виконання програм.

Основною статтею витрат регулярного бюджету є витрати на виконання програм, які складають більше третини всієї суми. Адміністративні витрати становлять трохи більше 5% від всього регулярного бюджету. Серед напрямків діяльності витрати розподілені наступним чином: освіта (17%), природничі науки (10%), соціальні і гуманітарні науки (5%), культура (8%), комунікації та інформація (6%). Організація прагне до збільшення фінансування програм за рахунок скорочення адміністративних витрат.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)⁵³

Історія ВООЗ бере свій початок 7 квітня 1948 року, коли вступив в силу Статут ВООЗ.

Метою ВООЗ є досягнення всіма народами вищого рівня здоров'я. Статут визначає здоров'я як стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороб і фізичних дефектів.

Всі країни-члени ООН можуть стати членами ВООЗ, прийнявши її Статут. Інші країни можуть бути прийняті в члени ВООЗ за умови, що Генеральна асамблея охорони здоров'я схвалить їх заяву простою більшістю голосів. Члени ВООЗ об'єднані по регіонах (194 держави-члена).

ВООЗ є органом, що направляють і координуючим міжнародну роботу в галузі охорони здоров'я в рамках системи ООН.

ВООЗ виконує наступні функції:

- забезпечення лідерства з питань, що мають важливе значення для здоров'я, і участь в партнерствах, якщо необхідні спільні дії;
- складання порядку денного в галузі досліджень, отримання, перетворення і поширення цінних знань;
- встановлення норм і стандартів, сприяння в їх дотриманні і моніторинг їх застосування;

⁵³ World Health Organization. URL: <https://www.who.int/countries/ukr/ru/>

- формулювання етичних і заснованих на фактичних даних варіантів політики;
- надання технічної підтримки, стимулювання змін і створення стійкого інституційного потенціалу;
- моніторинг ситуації і оцінка тенденцій в галузі охорони здоров'я.

Структура ВООЗ: співробітники та бюро

На сьогодні понад 7 тисяч людей є співробітниками 150 бюро, 6 регіональних бюро та штаб-квартири ВООЗ в Женеві

Всесвітня асамблея охорони здоров'я є вищим органом ВООЗ, який приймає рішення. Щорічні сесії, в роботі яких беруть участь делегації з усіх 194 держав-членів ВООЗ, проводяться зазвичай в травні в Женеві.

Виконавчий комітет складається з 34 членів, технічно кваліфікованих в галузі охорони здоров'я. Члени Комітету обираються строком на три роки. Основна сесія Комітету, на якій узгоджується порядок денний майбутньої сесії Асамблеї охорони здоров'я та приймаються резолюції для представлення Асамблеї охорони здоров'я, проводиться в січні, а інша, менш тривала сесія, проводиться в травні, відразу ж після Асамблеї охорони здоров'я, для розгляду адміністративних питань.

Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА)⁵⁴

ЮНФПА є провідною агенцією ООН, яка зосереджує свою роботу у сфері гендерної рівності, репродуктивного здоров'я та розбудови потенціалу молоді. Спільно з партнерами ЮНФПА працює у 150 країнах та територіях світу. ЮНФПА офіційно називається Фондом народонаселення ООН. Організація була створена в 1969 році.

Місія – створення світу, де кожна вагітність є бажаною, кожен полог безпечним і кожна молода людина може реалізувати свій потенціал.

ЮНФПА закликає до реалізації репродуктивних прав для всіх і підтримує доступ до широкого спектру послуг у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я, включаючи добровільне планування сім'ї, охорону здоров'я матері та всебічну сексуальну освіту.

З часу початку діяльності ЮНФПА в усьому світі спостерігається прогрес: кількість жінок, які померли від ускладнень вагітності або пологів, скоротилася вдвічі; сім'ї здоровіші; молоді люди більш пов'язані та наділені повноваженнями, ніж будь-коли раніше.

Резолюція 48/162 Генеральної Асамблеї від 20 грудня 1993 року створила Виконавчу раду, до складу якої входять представники 36 країн, які працюють на ротаційній основі. Виконавча рада надає міждержавну підтримку та нагляд за

⁵⁴ The United Nations Population Fund. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk>

діяльністю ЮНФПА відповідно до політичних рекомендацій Генеральної Асамблеї, Економічної та Соціальної Ради та Статуту ООН.

Сума внесків до ЮНФПА у 2017 році становила 1 068 мільйонів доларів США. Ця сума включає 350 мільйонів доларів США на основні ресурси організації та 718 мільйонів доларів на цільові програми або ініціативи.

Основні ресурси продовжують залишатися життєво важливими для діяльності ЮНФПА, оскільки вони забезпечують глобальний простір, знижують трансакційні витрати, дозволяють організації зосередитися на програмному впливі та використовувати додаткові ресурси для досягнення більших результатів і підтримувати свою здатність мати загальну присутність, навіть у особливих ситуаціях, таких як в зонах конфліктів або в ситуаціях біженців.

*Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ООН-Хабітат)*⁵⁵

ООН-Хабітат – це програма ООН, спрямована на краще майбутнє міста. Її місія полягає у сприянні соціальному та екологічному стійкому розвитку населених пунктів та досягненню належного житла для всіх.

ООН-Хабітат сприяє сталому розвитку населених пунктів за допомогою роз'яснювально-пропагандистської роботи, вироблення політики, нарощування потенціалу, накопичення знань і зміцнення партнерських зв'язків між урядами і громадянським суспільством.

ООН-Хабітат була заснована в 1978 році.

В центрі уваги якого два пріоритетних напрямки: забезпечення належного житла для всіх і сталий міський розвиток. ООН-Хабітат здійснює дві основні загальносвітові кампанії:

- Глобальна кампанія в області управління міським господарством: спрямована на підвищення місцевого потенціалу для раціонального міського управління – оперативного, ефективного реагування на міські проблеми демократично обраними і підзвітними місцевими органами влади, що діють у співпраці з громадянським суспільством

- Глобальна кампанія щодо забезпечення гарантій володіння житлом: призначена для сприяння урядам у виконанні зобов'язання щодо забезпечення «належного житла для всіх», а також покликана активізувати стратегію в області житла, що сприяє правам та інтересам бідного населення, визнаючи, що в переважній більшості випадків бідне міське населення само забезпечує собі житло.

Програма по населених пунктах надає підтримку і працює у співпраці з урядами, місцевими органами влади, неурядовими організаціями та приватним сектором. Її

⁵⁵ The United Nations Human Settlements Programme. URL: <https://unhabitat.org/>

технічні програми та проекти сконцентровані на вирішенні широкого кола проблем, в тому числі на реконструкції нетрів, зниженні рівня бідності в містах, ліквідації наслідків стихійних лих і відновлення, забезпеченні міського водопостачання та каналізації, мобілізації місцевих фінансових ресурсів на забезпечення населення житлом. Більшість цих програм реалізуються у співпраці з іншими двосторонніми установами з надання допомоги.

ООН-Хабітат виконує свій мандат через Стратегічний план на 2014-2019 роки. План визначає сім основних напрямків: міське законодавство, земля та управління, міське планування та проектування, міська економіка, основні міські послуги, оновлення житла та трущобів, зменшення ризиків та реабілітація, і дослідження та розвиток потенціалу.

ООН-Хабітат складається з трьох основних органів:

- Рада керуючих, роль якої полягає у встановленні основних стратегічних і політичних напрямків для ООН-Хабітат і затвердження її програм і бюджету. Вона складається з 58 держав-членів, які обираються Економічною і соціальною радою Генеральної Асамблеї ООН;

- Секретаріат ООН-Хабітат, завдання якого полягають в забезпеченні виконання рішень Ради керуючих та переведенні їх у конкретні стратегії, програми та ініціативи. Секретаріат є виконавчим органом організації. Штаб-квартира в Найробі, Кенія, вона виступає в якості координаційного центру для всіх міських поселень в системі ООН;

- Комітет постійних представників, який гарантує, що рішення Ради керуючих запропоновані Секретаріатом у встановлені рамки. Він має наглядову роль і представляє Раду керуючих при Секретаріаті для вирішення питань, що виникають між дворічними засіданнями Ради керуючих.

Більшість фінансування ООН-Хабітат походить від добровільних внесків від урядових і міжурядових донорів, тоді як Генеральна Асамблея ООН надає частину регулярного бюджету. Інші органи ООН, місцеві органи влади, приватний сектор і багатосторонні організації надають кошти на конкретні проекти. Джерела фінансування ООН-Хабітат:

- регулярні бюджетні асигнування, які затверджуються Генеральною Асамблеєю ООН, входять до основного фінансування;

- внески загального призначення, які є нецільовими добровільними внесками урядів для підтримки основного фінансування та реалізації схваленої програми роботи;

- спеціальні внески, які є цільовими добровільними внесками урядів та інших донорів для реалізації конкретних заходів у робочій програмі;

- внески технічного співробітництва, які виділяються ресурсами урядів та інших донорів для здійснення заходів на рівні країни.

Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ)⁵⁶

ЮНІСЕФ підтримує права і благополуччя кожної дитини у всьому світі. Організація разом партнерами працює в 190 країнах і територіях. У своїй роботі ЮНІСЕФ використовує підхід, що ґрунтується на життєвому циклі, визнаючи особливе значення розвитку раннього дитинства та підліткового віку. Програми ЮНІСЕФ зосереджені на найбільш неблагополучних дітях, включаючи тих, які живуть у неблагополучних умовах, інвалідів, тих, хто страждає від урбанізації та тих, хто постраждав від змін в навколишньому середовищі.

ЮНІСЕФ створено з метою: працювати з іншими для подолання перешкод, таких, як: бідність, насильство, хвороби та дискримінація дітей.

ЮНІСЕФ пропагує освіту для дітей – забезпечує завершення початкової освіти. Всі діти повинні бути імунізовані проти загальних дитячих захворювань і мають добре харчуються: жодна дитина не повинна страждати або померти від виліковної хвороби. ЮНІСЕФ прагне запобігти поширенню ВІЛ / СНІДу серед молоді, а також допомагає дітям і сім'ям, які постраждали від ВІЛ / СНІДу.

ЮНІСЕФ залучає всіх до створення захисного середовища для дітей, щоб полегшити страждання під час надзвичайних ситуацій, і де б не було дітей, тому що жодна дитина не повинна піддаватися насильству, зловживанню або експлуатації.

ЮНІСЕФ підтримує Конвенцію про права дитини та працює над тим, щоб забезпечити рівність для тих, хто піддається дискримінації, зокрема дівчат і жінок. Також активно працює над досягненням Цілей розвитку тисячоліття та прогресу, прагне миру та безпеки. Є частиною Глобального руху за дітей, який спрямований на поліпшення життя кожної дитини. Через цей рух і події, такі як Спеціальна сесія ООН про дітей, ЮНІСЕФ заохочує молодих людей висловлюватися та брати участь у прийнятті рішень, які впливають на їхнє життя.

Діяльність ЮНІСЕФ фінансується за рахунок добровільних внесків окремих осіб, підприємств, фондів та урядів.

Всесвітня туристична організація (ЮНВТО)⁵⁷

ЮНВТО є установою ООН в галузі туризму, яка сприяє розвитку туризму як рушія економічного зростання, інклюзивного розвитку та екологічної стійкості, а також пропонує лідерство та підтримку сектору у просуванні політики у сфері знань та туризму в усьому світі.

⁵⁶ United Nations Children's Fund. URL: <https://www.unicef.org>

⁵⁷ World Tourism Organization. URL: <http://www2.unwto.org/ru>

ЮНВТО заохочує до впровадження Глобального етичного кодексу туризму, максимально збільшуючи соціально-економічний внесок туризму, мінімізуючи можливі негативні наслідки, і прагне сприяти розвитку туризму як інструменту досягнення цілей сталого розвитку, спрямованих на зменшення бідності і сприяння сталому розвитку в усьому світі.

ЮНВТО генерує ринкові знання, сприяє розвитку конкурентних і стабільних туристичних стратегій і інструментів, сприяє розвитку туристичної освіти, а також працює над тим, щоб зробити туризм ефективним інструментом для розвитку за допомогою проектів технічної допомоги в більш ніж 100 країнах світу.

Членство у ЮНВТО включає 158 країн, 6 асоційованих членів та понад 500 членів Асоціації, які представляють приватний сектор, освітні установи, туристичні асоціації та місцеві туристичні органи.

Таблиця 27. Мета та пріоритети ЮНВТО

<i>Основною метою ЮНВТО є сприяння розвитку туризму для внесення внеску в економічний розвиток, міжнародне взаєморозуміння, мир, процвітання, загальну повагу і дотримання прав людини і основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови і релігії</i>	
<i>Пріоритети</i>	<i>Характеристика</i>
інтеграція туризму в глобальний порядок денний	Захист цінності туризму як рушія соціально-економічного зростання та розвитку, його включення як пріоритет у національній та міжнародній політиці та необхідність створення рівних умов для розвитку та процвітання даного сектора
Підвищення конкурентоспроможності туризму	покращення конкурентоспроможності членів ЮНВТО шляхом створення та обміну знаннями, розвитку людських ресурсів та підвищення досконалості у таких сферах, як планування політики, статистика та ринкові тенденції, сталий розвиток туризму, маркетинг та просування, розробка продуктів та управління ризиками
Сприяння сталому розвитку туризму	підтримка стратегії та практики сталого туризму, які оптимально використовують екологічні ресурси, поважають соціо-культурну автентичність приймаючих громад та забезпечують соціально-економічні вигоди для всіх
Покращення внеску туризму до скорочення та розвитку бідності	максимізація внеску туризму в подолання бідності та досягнення цілей сталого розвитку, туризм як інструмент розвитку
Сприяння розвитку знань, освіти та зміцнення потенціалу	підтримка країн у оцінці та задоволенні своїх потреб у сфері освіти та навчання, а також забезпечення мереж для створення та обміну знаннями
Розбудова партнерства	залучення приватного сектору, регіональних та місцевих туристичних організацій, наукових установ, громадянського суспільства та системи ООН для побудови більш стійкого, відповідального та конкурентного туристичного сектора

Органами ЮНВТО є:

- Генеральна Асамблея є головним органом, який збирається кожні два роки для затвердження бюджету та програми роботи, а також для обговорення тем, що мають важливе значення для туристичного сектора. Кожні чотири роки обирає Генерального секретаря. Генеральну Асамблею складають повноправні члени та асоційовані члени;

- Всесвітній комітет з етики туризму є допоміжним органом Генеральної Асамблеї;
- регіональні комісії в Африці, Америці, Східній Азії та Тихому океані, Європі, Близькому Сході та Південній Азії. Комісії збираються не рідше одного разу на рік і складаються з усіх повноправних членів та асоційованих членів цього регіону;
- Виконавча рада є керівною радою ЮНВТО, відповідальною за забезпечення виконання організацією своєї роботи та дотримання її бюджету. Вона збирається принаймні двічі на рік і складається з членів, обраних Генеральною Асамблеєю у співвідношенні один на кожні п'ять повноправних членів;
- комітети ЮНВТО;
- Секретаріат очолює Генеральний секретар, який контролює близько 110 штатних співробітників штаб-квартири в Мадриді. Ці посадові особи несуть відповідальність за реалізацію програми роботи організації.

Практичне заняття до теми 6

Мета заняття: засвоєння студентами знань про цілі, функції, структуру, методи прийняття рішень, роль у світових глобалізаційних процесах міжнародних організацій з регулювання відносин у соціальній сфері

План заняття:

1. Міжнародна організація праці (МОП).
2. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО).
3. Всесвітня туристська організація (ЮНВТО).
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
5. Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА)
6. Центр ООН з населених пунктів (ХАБІ-ТАТ)
7. Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ)

Ключові слова: регулювання відносин у соціальній сфері, конвенції МОП, інтелектуальна власність, міграція, безробіття.

Завдання для практичної роботи:

► 1. Відповіді на проблемні питання – залучення груп студентів до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між підгрупами студентів під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Якими є критерії для віднесення міжнародної організації до групи регулюючих у сфері соціальних відносин?
2. В чому полягає головна мета МОП?
3. В чому полягає принцип тристороннього представництва держави-члена МОП?

4. Які стратегічні цілі має МОП?
5. В чому полягає суть конвенцій МОП?
6. Які положення передбачені в конвенціях і рекомендаціях МОП відносно мігрантів?
7. Які функції виконує Міжнародна конференція праці?
8. Яка основна мета діяльності Міжнародної організації з міграції?
9. Які цілі ставить перед собою ЮНЕСКО?
10. Назвіть найважливіші програми ЮНЕСКО

► 2. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).
2. Історія створення ЮНЕСКО. Співробітництво України у рамках ЮНЕСКО
3. Проекти Всесвітньої туристичної організації (ВТО).
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
5. Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ)
6. Центр ООН з населених пунктів (ХАБІ-ТАТ)
7. Аналіз Міжнародної стандартної класифікації професій (ISCO) та Міжнародної стандартної промислової класифікації всіх видів економічної діяльності.

► 3. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. В якій сфері міжнародних економічних відносин здійснює регулювання МОП?
А) валютній
Б) торговельній
В) галузевій
Г) трудовій
Д) фінансовій
2. Назвіть основні сфери діяльності МОП:
А) поліпшення умов праці, виробничого та навколишнього середовища;
Б) заробітна плата і соціальне забезпечення;
В) поліпшення економічної ситуації в країні;
Г) проведення атестації робочих місць
Д) всі відповіді правильні
3. Виберіть стратегічні цілі МОП:
А) підвищення охоплення та ефективності соціального захисту;
Б) створення більш широких можливостей для жінок і чоловіків задля гідної зайнятості та доходів;
В) посилення трипартизму та соціального діалогу
Г) встановлення стандартів та основних принципів права на працю
Д) всі відповіді правильні
4. До факторів впливу на соціально-трудові відносини підприємства належать:
А) соціально-політичне середовище певної країни;
Б) напрями діяльності підприємства;
В) стаж роботи працівників;
Г) термін існування підприємства
Д) кількість працівників на підприємстві
5. Основні органи МОП складаються з:
А) Міжнародна конференція праці, Міжнародне бюро праці, галузеві комітети
Б) Генеральний Секретаріат, Адміністративна рада, Міжнародне бюро праці, виконавчі комітети
В) Конференція, Виконавча рада, Бюро праці, міжнародні службовці
Г) Міжнародна конференція праці, Адміністративна рада, Міжнародне бюро праці, галузеві комітети
Д) Міжнародна рада праці, Адміністративна рада, галузеві комітети
6. Характерними методами регулювання соціально-трудомих відносин МОП є:
А) розробка й прийняття міжнародних трудових норм, конвенцій та рекомендацій і контроль за їх виконанням
Б) проведення роз'яснювальної роботи з

- працівниками і роботодавцями, які порушують норми МОП
- В) технічне сприяння
- Г) дослідницька і видавнича діяльність
- Д) всі відповіді правильні
7. Тристороння агенція ООН, яка об'єднує уряди, роботодавців та працівників 187 держав-членів:
- А) МОП;
- Б) МОМ;
- В) МВФ;
- Г) НАТО
- Д) СОТ
8. Інституційною одиницею у регулюванні соціально-трудова відносин є:
- А) МОП;
- Б) ООН;
- В) НАТО;
- Г) Міжнародний комітет Червоного Хреста;
- Д) МВФ
9. В якому році створено Міжнародну організацію праці:
- А) 1919 р.;
- Б) 1945 р.;
- В) 1970 р.;
- Г) 1991 р.;
- Д) 2005 р.
10. Структурною одиницею МОП, що здійснює прийняття міжнародних трудових норм, конвенцій і рекомендацій, а також затвердження бюджету і програми діяльності МОП на кожне дворіччя, є:
- а) Адміністративна рада;
- Б) Міжнародне бюро праці;
- В) регіональні конференції;
- Г) галузеві комітети;
- Д) Міжнародна конференція праці
11. МОМ працює в чотирьох основних напрямках управління міграцією:
- А) міграція та розвиток, сприяння міграції, регулювання міграції, примусова міграція;
- Б) міграція та розвиток, сприяння міграції, регулювання міграції, здійснення ролі міжнародного форуму;
- В) міграція та розвиток, регулювання міграції, примусова міграція, організація міграції біженців;
- Г) міграція та розвиток, сприяння міграції, примусова міграція, встановлення меж можливості міграції;
- Д) міграція та розвиток, здійснення ролі міжнародного форуму, сприяння міграції
12. Структура Міжнародної організації праці не містить:
- А) Міжнародну конференцію праці;
- Б) Адміністративну раду;
- В) обласне відділення МБП;
- Г) Міжнародне бюро праці;
- Д) галузеві комітети
13. Економічне регулювання міжнародних міграційних процесів передбачає:
- А) запровадження митних внесків чи бар'єрів;
- Б) встановлення відповідних візових ставок;
- В) визначення міграційних квот;
- Г) запровадження штрафних ставок;
- Д) встановлення лімітів імпорту операцій
14. Міграція робочої сили – це:
- А) виїзд працездатного населення із даної країни за її кордони
- Б) в'їзд працездатного населення у певну країну з інших країн
- В) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання
- Г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього
- Д) переміщення непрацездатного населення через кордони певних національних економік без зміни місця постійного проживання
15. Еміграція робочої сили – це:
- А) виїзд працездатного населення із даної країни за її кордони;
- Б) в'їзд працездатного населення у певну країну з інших країн;
- В) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
- Г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням в країну
- Д) переміщення непрацездатного населення через кордони певних національних економік без зміни місця постійного проживання
16. Реєміграція робочої сили – це:
- А) виїзд працездатного населення із даної країни за її кордони;
- Б) в'їзд працездатного населення у певну країну з інших країн;
- В) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
- Г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних

економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього

Д) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік без зміни місця постійного проживання

17. «Відтік мозгів» – це:

А) виїзд працездатного населення із даної країни за її кордони;

Б) в'їзд працездатного населення у певну країну з інших країн;

В) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;

Г) міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів;

Д) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

18. Вкажіть класифікацію міжнародних міграційних потоків робочої сили за територіальною ознакою:

А) безповоротна, тимчасова, щоденна, маятникова;

Б) легальна, нелегальна;

В) міжконтинентальна, континентальна;

Г) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили;

Д) тимчасова, щоденна, маятникова.

19. Вкажіть класифікацію міжнародних міграційних потоків робочої сили за терміном:

А) безповоротна, тимчасова, щоденна, маятникова;

Б) легальна, нелегальна;

В) міжконтинентальна, континентальна;

Г) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили;

Д) тимчасова, щоденна, маятникова.

20. Вкажіть класифікацію міжнародних міграційних потоків робочої сили за ступенем законності:

А) безповоротна, тимчасова, щоденна, маятникова;

Б) легальна, нелегальна;

В) міжконтинентальна, континентальна;

Г) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили;

Д) тимчасова, щоденна, маятникова.

Тема 7. Міжнародні організації у сфері регулювання торгівельно-економічних відносин

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: основні цілі організації з урегулювання світових товарних ринків та діяльність найвпливовіших з цих організацій; причини виникнення ГАТТ та трансформацію її у СОТ; значення ЮНКТАД та ЮНСІТРАЛ у міжнародних відносинах;

вміти: визначати роль міжнародних організацій у регулюванні світової торгівлі; визначати відмінності СОТ та ГАТТ;

7.1. Світова організація торгівлі (СОТ): завдання та розвиток напрямів діяльності⁵⁸

Короткий опис: Сутність, основні напрями багатостороннього регулювання світової торгівлі, міжнародні багатосторонні торгівельні переговори (раунди). Створення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Історія створення СОТ у системі регулювання міжнародної торгівлі. Організаційна структура СОТ: Генеральна рада, Конференція Міністрів, Секретаріат. Держави-члени СОТ. Процедури вступу до СОТ. Рекомендації щодо удосконалення процесу інтеграції до СОТ.

⁵⁸ World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org/>

Світова організація торгівлі (СОТ) – це міжнародна організація, основною метою якої є відкриття торгівлі на користь всіх. За останні 60 років СОТ (створена в 1995 р.), та її попередня організація ГАТТ допомогли створити міцну та процвітаючу міжнародну торговельну систему, що сприятиме безпрецедентному глобальному економічному зростанню.

СОТ – це:

- організація в сфері торгівлі;
- форум для урядів для ведення переговорів про торгові угоди;
- місце для вирішення торгових суперечок.

СОТ – це місце, де уряди країн-членів намагаються розібратися з проблемами торгівлі, з якими вони стикаються один з одним.

Історія створення СОТ у системі регулювання міжнародної торгівлі

Генеральна угода з тарифів і торгівлі – міжнародна угода, досягнута 30 жовтня 1947 між 23 державами у Женеві (Швейцарія), згідно з якою кожна з них погодилася забезпечити іншим рівний і недискримінаційний режим торгівлі, скорочувати ставки мита на основі багатосторонніх домовленостей, і з часом усунути імпортні квоти.

ГАТТ мала три функції: зниження тарифів; визначення принципів і правил, що регулюють імпорт та експорт; періодичні зустрічі, які забезпечували міжнародний форум для обговорення проблем торгівлі. З 1948 по 1994 р. ГАТТ визначала правила для більшої частини світової торгівлі і протягом 47 років була тимчасовою угодою та організацією.

Створення СОТ 1 січня 1995 року ознаменувало найбільшу реформу міжнародної торгівлі після закінчення Другої світової війни. В той час як ГАТТ в основному стосувалася торгівлі товарами, СОТ та її угоди також охоплюють торгівлю послугами та інтелектуальну власність. Зародження СОТ також створило нові процедури для вирішення спорів.

СОТ в даний час має 164 членів, з яких 117 є країнами, що розвиваються, або окремими митними територіями. Діяльність СОТ підтримується секретаріатом близько 700 співробітників на чолі з Генеральним директором СОТ. Секретаріат розташований у Женеві (Швейцарія), і має щорічний бюджет приблизно 200 мільйонів швейцарських франків (180 мільйонів доларів; 130 мільйонів євро). Три офіційні мови СОТ – англійська, французька та іспанська.

Основними функціями СОТ є:

- адміністрування торговельних угод СОТ;
- форум для торгових переговорів;
- вирішення торговельних суперечок;

- моніторинг національної торгової політики;
- технічна допомога та навчання для країн, що розвиваються;
- співпраця з іншими міжнародними організаціями.

СОТ виникла з переговорів, і все, що робить СОТ, є результатом переговорів. Основна частина поточної роботи СОТ пов'язана з переговорами 1986-1994 років, названими «Уругвайським раундом» та попередніми переговорами в рамках Загальної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ). СОТ в даний час є господарем нових переговорів, в рамках «Дохинської програми розвитку», започаткованої в 2001 році. Основною метою Дохинської програми розвитку є покращення перспектив торгівлі країн, що розвиваються.

Головні види діяльності СОТ – це:

- ведення переговорів щодо скорочення чи усунення перешкод на шляху торгівлі (імпортні тарифи, інші бар'єри у торгівлі) та узгодження правил ведення міжнародної торгівлі (наприклад, антидемпінгові, субсидії, товарні стандарти тощо);
- адміністрування та моніторинг правил торгівлі товарами, торгівлі послугами та правами інтелектуальної власності, пов'язаними з торгівлею;
- контроль та аналіз торговельної політики країн-членів, а також забезпечення прозорості регіональних та двосторонніх торговельних угод;
- врегулювання спорів між країнами-членами стосовно тлумачення та застосування угод;
- сприяння процесу приєднання близько 30 країн, які ще не є членами організації;
- проведення економічних досліджень та збору і розповсюдження даних про торгівлю на підтримку інших основних заходів СОТ;
- роз'яснення громадськості щодо СОТ, її місії та діяльності.

Таблиця 28. Принципи діяльності СОТ

<i>Принципи діяльності СОТ</i>	<i>Характеристика</i>
Недискримінація	Країна не повинна дискримінувати своїх торговельних партнерів і вона не повинна дискримінувати свої власні та закордонні товари, послуги
Більша відкритість	Зниження торговельних бар'єрів є одним із найбільш очевидних способів стимулювання торгівлі; такі бар'єри включають митні збори (або тарифи) та такі заходи, як заборона імпорту або квоти, які вибірково обмежують кількість
Передбачуваність і прозорість	Іноземні компанії, інвестори та уряди повинні бути впевнені, що торговельні бар'єри не повинні підніматися довільно. Завдяки стабільності та передбачуваності інвестиції заохочуються, створюються робочі місця та споживачі можуть повністю користуватися перевагами конкуренції – вибором та зниженням цін
Більша конкурентоспроможність	Заборона «несправедливої» практики, наприклад: експортні субсидії та демпінгові продукти з метою отримання частки ринку; уряди можуть реагувати, зокрема шляхом стягнення додаткових ввізних мит,

<i>Принципи діяльності СОТ</i>	<i>Характеристика</i>
	розрахованих на компенсацію шкоди, завданої несправедливою торгівлею
Більша вигода для менш розвинених країн	Понад три чверті членів СОТ – це країни, що розвиваються та країни перехідного періоду до ринкової економіки. Угоди СОТ надають їм перехідні періоди для пристосування до більш незнайомих і, можливо, складних положень СОТ
Захист навколишнього середовища	Угоди СОТ дозволяють членам вжити заходів для захисту не тільки навколишнього середовища, а й громадського здоров'я, здоров'я тварин та здоров'я рослин. Однак ці заходи повинні застосовуватися однаково як для національного, так і для іноземного бізнесу. Іншими словами, учасники не повинні використовувати природоохоронні заходи як засіб переосмислення протекціоністської політики.

Таблиця 29. Угоди СОТ

<i>Назва Угоди</i>	<i>Характеристика</i>
Генеральна угода про торгівлю послугами	визначає засади режиму торгівлі послугами, права і зобов'язання членів СОТ в цій сфері
Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності	визначає права і зобов'язання членів СОТ в області захисту інтелектуальної власності
Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 р.	визначає основи режиму торгівлі товарами, права і зобов'язання членів СОТ в цій сфері
Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1947 р.	визначає основи режиму торгівлі товарами, права і зобов'язання членів СОТ в цій сфері
Угода про сільське господарство	визначає особливості регулювання торгівлі сільськогосподарськими товарами і механізми застосування мір державної підтримки виробництва і торгівлі в цьому секторі
Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів	визначає умови застосування мір санітарного і фітосанітарного контролю
Угода про технічні бар'єри у торгівлі	визначає умови застосування стандартів, технічних регламентів, процедур сертифікації
Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи	угода містить обмеження застосування мір, що заохочують споживання вітчизняних товарів у зв'язку з капіталовкладенням
Угода про застосування статті VII ГАТТ 1994 (митна оцінка товарів)	визначає правила оцінки митної вартості товарів
Угода про передвідвантажувальну інспекцію	визначає умови проведення передвідвантажувальних інспекцій
Угода про правила визначення походження	визначає принципи походження товарів
Угода про процедури ліцензування імпорту	установлює процедури і форми ліцензування імпорту
Угода про субсидії та компенсаційні заходи	визначає умови і процедури застосування субсидій і заходів, спрямованих на боротьбу із субсидуванням
Угода про застосування статті VI ГАТТ 1994 (антидемпінг)	визначає умови і процедури застосування заходів протидії демпінгу
Угода про захисні заходи	визначає умови і процедури застосування заходів протидії зростаючому імпорту

Організаційна структура СОТ

Рішення в СОТ, як правило, приймаються консенсусом всього членства.

Найвищим інституційним органом є Конференція міністрів, яка збирається приблизно кожні два роки. Вона об'єднує всіх членів СОТ, всі з яких є країнами або

митними союзами. Конференція міністрів може приймати рішення з усіх питань, що підпадають під дію будь-яких багатосторонніх торговельних угод.

Генеральна рада здійснює діяльність в період між конференціями міністрів, складається з усіх членів. Генеральна рада також, за різними правилами, збирається як Орган врегулювання суперечок та як Орган з розгляду торгової політики .

Генеральна рада скликає Орган врегулювання суперечок для вирішення спорів між членами СОТ. Такі суперечки можуть виникнути у зв'язку з будь-якою угодою. Даний орган має повноваження створювати палати для вирішення спорів, передавати справи до арбітражу, затверджувати апеляційні та арбітражні звіти, здійснювати нагляд за виконанням рекомендацій та рішень, що містяться в таких звітах, і санкціонувати призупинення концесій у разі невідповідності з цими рекомендаціями та рішеннями.

Генеральна рада СОТ зустрічається в якості Органу з розгляду торгової політики, щоб провести аналіз торговельної політики країн-членів та розглянути регулярні звіти Генерального директора щодо розвитку торговельної політики.

Спеціалізовані допоміжні органи (ради, комітети, підкомітети), що також включають всіх членів, керують та контролюють виконання учасниками різних угод СОТ.

Загальна Угода про тарифи та торгівлі (ГАТТ) охоплює міжнародну торгівлю товарами. На виконання угоди ГАТТ належить Рада з торгівлі товарами (Товарна рада), яка складається з представників усіх країн-членів СОТ. Рада з торгівлі товарами має 10 комітетів, що займаються конкретними темами (сільське господарство, доступ до ринків, субсидії, антидемпінгові заходи тощо).

Рада з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (Рада ТРІПС) є органом, відповідальним за управління Угодою ТРІПС. На своїх чергових засіданнях Рада ТРІПС переважно служить форумом для обговорення між членами з ключових питань. Вона відкрита для всіх членів СОТ та спостерігачів.

Рада з питань торгівлі послугами діє під керівництвом Генеральної ради і відповідає за сприяння функціонуванню Генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС). Вона відкрита для всіх членів СОТ і може створювати допоміжні органи у разі потреби.

Адміністративним органом СОТ є Секретаріат, який забезпечує координацію діяльності організації. Секретаріат налічує понад 600 співробітників, а його експерти – юристи, економісти, статистики та експерти з комунікацій – допомагають членам СОТ проводити переговори, а також правильно застосовувати правила міжнародної торгівлі.

Бюджет СОТ

Більшість доходів СОТ складають внески країн-членів. Вони встановлюються за формулою на основі їхньої частки у міжнародній торгівлі. Різні доходи отримуються за рахунок орендної плати та продажів друкованих і електронних видань СОТ. СОТ також керує низкою цільових фондів. Вони використовуються для підтримки спеціальних заходів з технічного співробітництва та навчання, які мають на меті надати найменш розвинутим країнам та країнам, що розвиваються, можливість більш ефективно використовувати переваги членства в СОТ та отримати більшу користь від багатосторонньої торговельної системи.

7.2. Міжнародний торговельний центр (МТЦ): принципи діяльності, структура⁵⁹

Короткий опис: Створення МТЦ, структура, цілі, ключові сфери діяльності МТЦ, основні напрями співпраці МТЦ.

МТЦ є спільним агентством Світової організації торгівлі та ООН. Як спільне агентство ООН та СОТ, МТЦ є єдиним багатостороннім агентством, повністю присвяченим підтримці інтернаціоналізації малого та середнього бізнесу (МСБ). Спільний мандат поєднує увагу на розширенні можливостей торгівлі з метою сприяння сталому розвитку.

Універсальне членство в МТЦ та нейтралітет

Усі члени ООН та СОТ є членами МТЦ. Організація об'єктивно і неупереджено здійснює свою технічну допомогу в підтримці інтернаціоналізації бізнесу. МТЦ створено у 1964 році як координатора в системі ООН з питань технічної допомоги, пов'язаної з торгівлею

Відмінною рисою МТЦ є надання комплексних рішень шляхом побудови інституційних, управлінських та підприємницьких можливостей одночасно на рівні уряду, інституцій та підприємств.

Головний напрямок діяльності МТЦ – сприяння успішності МСБ у міжнародному бізнесі. Працюючи з МСБ протягом 50 років, МТЦ знайомий з унікальними потребами малих і середніх підприємств, включаючи підприємства, що належать жінкам, і має великий досвід у підвищенні своєї міжнародної конкурентоспроможності та виходу на зовнішні ринки.

Вся робота МТЦ спрямована на допомогу у сфері торгівлі, ініціативу, яка допомагає країнам, що розвиваються, розбудувувати потенціал та пов'язану з

⁵⁹ International Trade Centre. URL: <http://www.intracen.org/>

торгівлею інфраструктуру для розширення можливостей торгівлі. Робота з приватним сектором для підтримки розвитку приватного сектору МТЦ об'єднує учасників державного та приватного секторів для спільного сприяння сприятливому бізнес-середовищу. МТЦ також співпрацює з приватним сектором для підтримки своїх можливостей як покупців, інвесторів та постачальників технічної допомоги.

Як відносно невелика організація, МТЦ характеризується гнучкістю, що дозволяє адаптуватися до мінливих потреб клієнтів у динамічному міжнародному бізнес-середовищі.

Шість основних напрямків діяльності МТЦ:

- сприяння поліпшенню якості продукції і розвитку маркетингу (переважно для країн, що розвиваються, і приватних фірм);
- надання послуг з техніки здійснення торгових операцій;
- надання інформації про міжнародну торгівлю;
- сприяння підготовці кадрів;
- допомога у здійсненні експортних і супутніх операцій;
- визначення потреб і розробка програм сприяння розвитку торгівлі.

Структура МТЦ

МТЦ очолює виконавчий директор, який звітує перед Генеральним секретарем ЮНКТАД і Генеральним директором СОТ.

Управління виконавчого директора здійснює стратегічне керівництво розвитком та управлінням МТЦ, відповідає за визначення стратегічного напрямку МТЦ у контексті Порядку денного сталого розвитку до 2030 року.

Відділ підприємств та організацій працює над залученням МСБ до міжнародних ланцюгів вартості, зміцненню інститутів підтримки торгівлі та інвестицій, а також сприяє і поширює інклюзивну та екологічну торгівлю. Відділ зосереджується на інноваційних та інклюзивних ринкових підходах для посилення міжнародної конкурентоспроможності МСБ з країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Відділ державних програм забезпечує стратегічне управління відносинами між підприємствами та координацію технічної допомоги на національному та регіональному рівнях з ключовими зацікавленими сторонами державного та приватного секторів.

Відділ розвитку ринку забезпечує лідерство у розробці питань конкурентоспроможності МСБ, забезпечує конкурентоспроможні розвідувальні служби та підтримує уряди у розробці та реалізації стратегій розвитку торгівлі. Також сприяє інклюзивному діалогу між державним і приватним сектором з метою усунення

перешкод для міжнародної торгівлі та інвестицій, а також надання індивідуальних консультацій для їх усунення.

Відділ підтримки програм відповідає за ефективне управління та використання людських, фінансових, інформаційних та інших ресурсів, необхідних для реалізації програми роботи МТЦ.

Діяльність МТЦ забезпечується двома потоками фінансування: регулярним бюджетом (нараховані внески країн-членів) та позабюджетним фінансуванням (добровільні внески від спонсорів, для конкретних проектів).

7.3. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД): цілі та функції⁶⁰

Короткий опис: Створення ЮНКТАД, цілі, основні напрями діяльності, організаційна структура ЮНКТАД.

ЮНКТАД заснована у 1964 році та має статус постійного міжурядового органу Генеральної Асамблеї ООН у сфері торгівлі, інвестицій та розвитку. Членами ЮНКТАД є 193 країни. Штаб-квартира розташована в Женеві (Швейцарія).

ЮНКТАД є частиною Секретаріату ООН та звітується Генеральній Асамблеї ООН та ЕКОСОП, але має власне членство, керівництво та бюджет.

Основними цілями ЮНКТАД є:

- збільшення потенціалу країн що розвиваються, найменш розвинених країн та країн з перехідною економікою у сфері торгівлі, інвестицій та розвитку;
- сприяння інтеграції країн, що розвиваються, найменш розвинених країн та країн з перехідною економікою до світової економіки.

ЮНКТАД є міжнародною міжурядовою спеціалізованою організацією, в рамках якої країни-члени обговорюють питання, що пов'язані з розробкою та реалізацією національної та міжнародної політики у сфері торгівлі та розвитку.

ЮНКТАД здійснює дослідження та аналіз впливу світової торгівлі на розвиток країн-членів, сприяє створенню та зміцненню інфраструктури у сфері сприяння зовнішній торгівлі, надає країнам що розвиваються, найменш розвиненим країнам та країнам з перехідною економікою технічну допомогу.

Найвищий орган ЮНКТАД – Конференція країн-членів. У перервах між засіданнями конференції її функції виконує Рада з торгівлі і розвитку. Рада з торгівлі та розвитку відповідає за забезпечення загальної відповідності діяльності ЮНКТАД пріоритетам, визначеним Конференцією.

⁶⁰ United Nations Conference on Trade and Development. URL: <https://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>

Під керівництвом Генерального секретаря працюють підрозділи: відділ для Африки, найменш розвинених країн та спеціальних програм; відділ стратегій глобалізації та розвитку; відділ інвестицій та підприємництва; відділ міжнародної торгівлі та товарів; відділ технологій та логістики.

Працюючи на національному, регіональному та глобальному рівнях, ЮНКТАД допомагає країнам: зрозуміти варіанти вирішення проблем розвитку на макrorівні; досягти інтеграції в міжнародну торговельну систему; диверсифікувати економіку, щоб зробити її менш залежною від товарів; обмежити вплив фінансової нестабільності та боргу на розвиток країн; залучати інвестиції; збільшити доступ до цифрових технологій; сприяти розвитку підприємництва та інновацій; прискорити потік товарів через кордони; захищати споживачів від зловживань; адаптуватися до зміни клімату та більш ефективно використовувати природні ресурси.

Основні сфери роботи ЮНКТАД:

- глобалізація та розвиток: вивчення глобальних економічних тенденцій та перспектив для країн, що розвиваються; дослідження стратегій розвитку; надання технічної допомоги країнам, що розвиваються;

- торгівля: аналіз та збір даних з метою покращення розуміння майбутніх проблем в цій сфері; підтримка участі країн, що розвиваються, в переговорах в сфері міжнародної торгівлі; зміцнення міжнародного зв'язку торгівлі послугами та сприяння розвитку інтегрованого підходу до торгівлі, навколишнього середовища та сталого розвитку; аналіз питань, пов'язаних з конкуренцією та захистом споживачів;

- інвестиції та підприємство: дослідження та аналіз у сфері інвестицій для сталого розвитку; інформування політиків про структуру та еволюцію прямих іноземних інвестицій у світі та окреслення основних тенденцій в сфері інвестування; технічна допомога країнам-бенефіціарам, щоб залучити більше інвестицій для сталого розвитку, в тому числі шляхом перегляду інвестиційної політики; координаційний центр з питань міжнародних інвестиційних угод; сприяння створенню та розширенню підприємств; встановлення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; заохочення до відповідального інвестування через такі ініціативи, як створення принципів сталого розвитку в сільському господарстві;

- найменш розвинені країни: ЮНКТАД допомагає більш ніж 90 країнам у їхніх зусиллях щодо досягнення поставлених цілей для економічного прогресу;

- глобальна економіка: допомога найменш розвиненим країнам – 47 країн були визнані такими в 2017 році – для досягнення соціально-економічного прогресу;

- технології та логістика: здійснення наукових досліджень в сфері інформаційних та комунікаційних технологій, інновацій для розвитку; допомога

країнам, що розвиваються, в розробці та впровадженні технологій та інноваційної політики для економічного зростання та сталого розвитку.

ЮНКТАД надає технічну допомогу з урахуванням потреб країн, що розвиваються. Особлива увага приділяється потребам найменш розвинених країн та країн з найбільшими потребами (найменш розвинені країни, країни Африки, країни, що розвиваються та не мають виходу до моря, малі острівні країни, що розвиваються та інші вразливі і малі економіки).

Невід'ємною частиною діяльності ЮНКТАД є статистика. Будучи координаційним центром ООН з торгівлі та розвитку та взаємопов'язаних питань у сфері фінансів, технологій, інвестицій та сталого розвитку, ЮНКТАД збирає, перевіряє та обробляє широкий спектр даних, зібраних з національних та міжнародних джерел. Більше за посиланням: <https://unctad.org/en/Pages/statistics.aspx>

Джерела фінансування діяльності ЮНКТАД: Європейська комісія, організації системи ООН, інші міжнародні організації, інші донори з приватного та державного секторів. Більше за посиланням: <https://unctad.org/projects/tc/en/Pages/FundingSources.aspx>

7.4. Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)⁶¹

Короткий опис: Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ): підготовка і прийняття конвенцій з уніфікації міжнародного торговельного права.

Основний юридичний орган системи ООН в області права міжнародної торгівлі. Юридичний орган з універсальним членським складом, вже протягом більше 50 років спеціалізується в проведенні реформ в області комерційного права в усьому світі. Предмет діяльності ЮНСІТРАЛ – модернізація та узгодження норм міжнародної комерційної діяльності. Організація є головним органом ООН у сфері розробки юридичних інструментів, що ліквідують бар'єри та поліпшують процеси міжнародної торгівлі.

ЮНСІТРАЛ заснована Генеральною Асамблеєю в 1966 році. Створюючи Комісію, Генеральна Асамблея визнала, що однією з перешкод торговим потокам є розбіжності, що виникають в результаті застосування законів різних держав з питань міжнародної торгівлі, і розглядала Комісію в якості інструменту, за допомогою якого ООН могла б відігравати активнішу роль в скороченні або усуненні цих перешкод.

Генеральна Асамблея надала Комісії загальний мандат, доручивши їй сприяти прогресивному узгодженню та уніфікації права міжнародної торгівлі. З тих пір

⁶¹ United Nations Commission on International Trade Law. URL: <https://uncitral.un.org/ru>

Комісія стала основним правовим органом системи Організації Об'єднаних Націй в області права міжнародної торгівлі.

ЮНСІТРАЛ здійснює свій мандат шляхом:

- координування роботи організацій, що діють в цій галузі, і заохочення співробітництва між ними;
- заохочення більш широкої участі в існуючих міжнародних конвенціях і більш широкого визнання існуючих типових і однакових законів;
- підготовки або заохочення прийняття нових міжнародних конвенцій, типових і однакових законів і заохочення кодифікації і ширшого визнання міжнародних торгових термінів, положень, звичаїв і практики у співпраці, коли це видається доречним, з організаціями, що працюють в цій галузі;
- дослідження шляхів і засобів, що забезпечують однакове тлумачення і застосування міжнародних конвенцій і однакових законів в області права міжнародної торгівлі;
- збору і поширення інформації про національне законодавство і сучасні юридичні заходи, включаючи прецедентне право, в області права міжнародної торгівлі;
- встановлення і підтримання тісної співпраці з Конференцією ООН з торгівлі та розвитку;
- підтримки зв'язку з іншими органами ООН і спеціалізованими установами, що займаються проблемами міжнародної торгівлі;
- прийняття будь-яких інших заходів, які вона може вважати корисними для виконання своїх функцій.

Робота ЮНСІТРАЛ організована і проводиться на трьох рівнях. Перший рівень – це сама ЮНСІТРАЛ, часто іменована Комісією, робота якої проходить в формі щорічної пленарної сесії. Другий рівень являє діяльність міжурядових робочих груп, які переважно займаються реалізацією завдань, включених в програму роботи ЮНСІТРАЛ, а третій рівень – це робота секретаріату, який надає Комісії та її робочим групам сприяння в підготовці та проведенні їх діяльності.

До складу Комісії входять 60 держав-членів, які обираються Генеральною Асамблеєю. Структура членського складу Комісії забезпечує представництво різних географічних регіонів світу і основних економічних і правових систем. Члени Комісії обираються на шість років, причому термін повноважень половини членів Комісії закінчується через кожні три роки.

Робота Комісії здійснюється на щорічних сесіях, які проводяться по черзі через рік в штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку і в Віденському міжнародному центрі в Відні.

Кожна робоча група Комісії, як правило, проводить одну або дві сесії на рік в залежності від даної теми; ці сесії також проводяться почергово в Нью-Йорку і Відні.

Крім держав-членів всі держави, які не є членами Комісії, а також зацікавлені міжнародні організації запрошуються бути присутнім на сесіях Комісії та її робочих груп в якості спостерігачів. Спостерігачі мають право брати участь в обговореннях на засіданнях Комісії та в її робочих групах нарівні з членами Комісії.

Основні конвенції, прийняті ЮНСІТРАЛ:

- Конвенція про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік) (Нью-Йоркська конвенція);
- Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів (Нью-Йорк, 1974 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про морське перевезення вантажів (Гамбург, 1978 рік) (Гамбурзькі правила);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень, 1980 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про міжнародні переказні векселі і міжнародні прості векселі (Нью-Йорк, 1988 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про відповідальність операторів транспортних терміналів у міжнародній торгівлі (Відень, 1991 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про незалежні гарантії та резервні акредитиви (Нью-Йорк, 1995 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про поступку дебіторської заборгованості в міжнародній торгівлі (Нью-Йорк, 2001 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про використання електронних повідомлень в міжнародних договорах (Нью-Йорк, 2005 рік);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори повністю або частково морський міжнародного перевезення вантажів (Нью-Йорк, 2008 рік).

7.5. Європейський Союз⁶² та його роль в регулюванні економічних відносин в країнах Європи

Короткий опис: Історія створення ЄС. Цілі та цінності ЄС. Угоди ЄС. Шенгенська зона. Мови ЄС. Гроші ЄС. Прапор ЄС. Європейський гімн. Організаційна структура ЄС. Правила прийняття рішень в ЄС. Фінансування діяльності ЄС.

Європейський Союз є групою з 28 країн Європи. Ці країни об'єдналися для того, щоб люди жили краще, легше і безпечніше. Вони вирішили співпрацювати і

⁶² Official website of the European Union. URL: <http://europa.eu/>

допомагати один одному.

Історія створення ЄС

Ідея створення Європейського Союзу виникла після двох великих війн у Європі. Країни Європи зрозуміли, що краще співпрацювати, ніж воювати один з одним.

Таблиця 30. Історія ЄС: основні етапи

Період в історії	Події, що відбувалися
1945-1959. Європа в мирний час – початок співпраці	З 1952 року <i>Європейське товариство вугілля та сталі</i> об'єднує економічно та політично європейські держави для забезпечення тривалого миру. Його заснували шість країн: Бельгія, Франція, Нідерланди, Люксембург, Німеччина та Італія. П'ятдесяті роки відзначені холодною війною між Сходом і Заходом. У 1956 році в Угорщині радянські танки поклали край протестам проти комуністичного режиму. 1957 рік є датою створення в рамках Римського договору <i>Європейського економічного співтовариства (ЄЕС)</i> , тобто «спільного ринку»
1960-1969. Період економічного зростання	1960-ті роки є гарним періодом для економіки, зокрема, через усунення податків у торгівлі між державами-членами. Ці країни також вирішують спільно контролювати виробництво продуктів харчування. Травень 1968 входить в історію під знаком студентських протестів у Парижі. «Покоління '68» є рушійною силою багатьох соціальних і моральних змін.
1970-1979. Зростаюча спільнота – перше розширення	<i>Данія, Ірландія та Сполучене Королівство приєдналися до ЄЕС 1 січня 1973 року, збільшивши кількість його членів до дев'яти.</i> Після короткої, але жорстокої арабсько-ізраїльської війни в жовтні 1973 року почалася енергетична криза та економічні проблеми в Європі. З поваленням португальського режиму Салазара в 1974 році та в 1975 році смертю генерала Франка в Іспанії, остання диктатура в Європі закінчується. Завдяки регіональній політиці ЄЕС величезні суми починають надходити в бідніші регіони, підтримуючи створення робочих місць і інфраструктури. Європейський парламент зміцнює свій вплив в Європі і в 1979 році громадяни вперше обирають своїх членів на прямих виборах. У 1970-х роках боротьба з забрудненням навколишнього середовища посилюється.
1980-1989. Зміна обличчя Європи – падіння Берлінської стіни	Після страйків у Гданському суднобудівному заводі влітку 1980 року профспілка «Солідарність» та її лідер Лех Валенса вирости до статусу символу в Європі та світі. У 1981 році Греція стала десятою країною-членом ЄЕС, Іспанія та Португалія приєдналися до неї через п'ять років. У 1986 році був підписаний Єдиний європейський акт. Це договір, який створює основу для широкої шестирічної програми, спрямованої на усунення перешкод у вільній торгівлі в ЄЕС і, отже, на створення «єдиного ринку». З падінням Берлінської стіни 9 листопада 1989 року Європа переживає справжній політичний шок. Вперше за 28 років відкрилися кордони між східною і західною частинами Німеччини, які в жовтні 1990 р. знову об'єднуються.
1990-1999. Європа без кордонів	Падіння комунізму в країнах Центральної та Східної Європи сприяє об'єднанню громадян сусідніх країн. У 1993 році завершився процес створення єдиного ринку, який називається <i>ринком свободи пересування товарів, послуг, людей і капіталу</i> . У 1990-х роках набули чинності ще два договори: в 1993 році <i>Маастрихтський договір</i> (який офіційно підтверджує створення <i>Європейського Союзу</i>), а в 1999 році – <i>Амстердамський договір</i> . Громадяни зацікавлені в питаннях навколишнього середовища, а також у сфері безпеки та оборони. У 1995 році ЄС поповнюється трьома новими членами: <i>Австрією, Фінляндією та Швецією</i> . Невелике містечко в Люксембурзі дає свою назву <i>Шенгенській угоді</i> , яка поступово надасть громадянам можливість подорожувати без паспортного контролю на кордонах. Завдяки підтримці ЄС мільйони молодих людей навчаються за кордоном.
2000-2009. Подальший розвиток	<i>Нова спільна валюта</i> діє в багатьох країнах. У цьому десятилітті все більше країн приймають євро. Країни ЄС все більше співпрацюють у боротьбі з злочинністю. <i>Вступ 10 нових держав-членів до ЄС у 2004 році</i> вважається кінцем політичних

Період в історії	Події, що відбувалися
	поділів між Сходом і Заходом. У 2007 році до Союзу приєдналися Болгарія та Румунія. У вересні 2008 року фінансова криза вразила світову економіку. Усі країни ЄС ратифікують Лісабонський договір, який набере чинності в 2009 році. Він надає ЄС сучасні інституції та ефективні методи роботи.
2010 – сьогодні. Десятиліття, наповнене викликами	Світова економічна криза вражає Європу. У грудні 2012 року Європейський Союз отримав Нобелівську премію миру. У 2013 році до ЄС входить 28 країна – Хорватія. Протидія кліматичним змінам є одним з пріоритетів. Країни ЄС погоджуються обмежити шкідливі викиди парникових газів. У 2014 році проводяться вибори до Європейського Парламенту, внаслідок чого більшість євроскептиків приймаються до парламенту. Після анексії Криму Росією ЄС встановлює нову стратегію у сфері безпеки. На Близькому Сході і в різних частинах світу спостерігається релігійний екстремізм. Це призводить до конфліктів і воєн, внаслідок чого багато людей, які змушені тікати від небезпеки, шукають притулку в Європі. ЄС не тільки стикається з дилемою щодо того, як піклуватися про новоприбулих, але також є об'єктом декількох терористичних атак.

Цілі та цінності Європейського Союзу

Всі країни, що належать до Європейського Союзу, працюють разом для досягнення цих цілей:

- збереження миру в Європі,
- надання людям добробуту,
- справедливість і турбота про кожного,
- повага до всіх мов і культур,
- сильна європейська економіка і єдина валюта.

Країни Європейського Союзу мають спільні цінності. Наприклад, вони хочуть, щоб всі були рівними, а їх права поважали.

У 2012 році Європейський Союз отримав важливу нагороду під назвою «Нобелівська премія миру». Премія була присуджена Європейському Союзу за роботу з підтримання миру в Європі.

Деякі країни прагнуть приєднатися до Європейського Союзу. До таких країн належать: Албанія, Колишня Югославська Республіка, Македонія, Чорногорія, Сербія. Для того, щоб належати до Європейського Союзу, ці країни повинні забезпечити, щоб усі закони та цінності Європейського Союзу застосовувалися та дотримувалися в них.

Угоди ЄС

ЄС базується на принципах верховенства права. Це означає, що основою всієї своєї діяльності є угоди, прийняті добровільно та демократично всіма державами-членами. Наприклад, якщо конкретна сфера не згадується в одній з угод, Європейська Комісія не може пропонувати законодавство у цій сфері.

Договір є обов'язковою угодою між державами-членами ЄС. Він визначає цілі ЄС, принципи функціонування інституцій ЄС, спосіб прийняття рішень та відносини

між ЄС та його державами-членами.

Угоди змінюються таким чином, що політика ЄС стає більш ефективною та прозорою, готова до прийняття нових держав-членів і охоплює нові сфери співробітництва, такі як єдина валюта.

На підставі договорів інституції ЄС можуть приймати правила, які згодом будуть впроваджуватися державами-членами. Повний текст договорів, законодавства, прецедентного права та законодавчих пропозицій можна знайти в базі даних EUR-Lex законодавства ЄС (<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=pl>).

Найважливішими угодами є: Лісабонський договір, Ніщський договір, Амстердамський договір, Договір про Європейський Союз – Маастрихтський договір, Єдиний європейський акт, Брюссельський договір, Римські договори: договори ЄЕС та Євратом, Договір про заснування Європейського товариства вугілля і сталі.

Шенгенська зона

Європейський Союз створив «Шенгенську зону». Шенгенська зона – це територія без кордонів. У цій сфері люди можуть вільно і легко подорожувати з однієї країни в іншу. Їх не потрібно перевіряти під час подорожей між країнами. Завдяки Шенгенській зоні людям легше подорожувати на роботу або на відпочинок.

Шенгенська зона була заснована в 1985 році. Сьогодні вона має 22 з 28 країн Європейського Союзу. До таких країн належать: Австрія, Бельгія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Греція, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Литва, Люксембург, Латвія, Мальта, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Швеція, Угорщина, Італія. 4 країни, що не входять до Європейського Союзу, також належать до Шенгенської зони: Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія.

Мови Європейського Союзу

У кожній країні Європейського Союзу люди говорять своєю мовою. Європейський Союз захищає право людей спілкуватися на їхній мові. Саме тому Європейський Союз створює всю важливу інформацію та документи на всіх мовах, якими володіють люди в її країнах. Завдяки цьому люди в Європейському Союзі мають доступ до важливої інформації на їхній мові.

Гроші Європейського Союзу

Більшість країн Європейського Союзу використовують євро. Використання однієї валюти допомагає країнам Європейського Союзу вести бізнес один з одним.

Прапор Європейського Союзу

Прапор Європейського Союзу має блакитний фон з колом золотих зірок. Це символ, який показує, що країни Європейського Союзу єдині і підтримують один одного.

Європейський гімн

Кожна країна має мелодію, яка краще відображає її цінності та культуру як країни. Європейський Союз також має свій гімн. У 1985 році люди, що приймають

рішення в Європейському Союзі, обрали мелодію дуже важливого композитора для гімну Європейського Союзу. Цей композитор – Людвіг ван Бетховен. Ця мелодія нагадує, наскільки важливо для людей бути вільними і жити в мирі і підтримувати один одного. Європейський Союз вірить у ці цінності і тому вибрав цю мелодію як свій гімн.

Об'єднані в різноманітності

Європейський Союз використовує фразу «об'єднані в різноманітності», щоб показати свої цінності. Об'єднані в різноманітності означає, що: люди в Європейському Союзі можуть мати різні культури або мови, але вони підтримують один одного і працюють разом у мирі. Немає нічого поганого в тому, щоб мати різні культури або мови. Цілком навпаки. Люди з різних культур можуть більше дізнатися один від одного і добре працювати разом.

Організаційна структура ЄС

Європейський Союз має три основні органи:

- Європейська Комісія: люди, що працюють в Європейській Комісії, пропонують закони для Європейського Союзу;
- Європейський парламент: люди, що працюють в Європейському Парламенті, обираються всіма європейцями для захисту своїх прав;
- Рада Європейського Союзу: люди, що приймають рішення в кожній країні Європейського Союзу, співпрацюють один з одним і утворюють Раду Європейського Союзу.

Ці 3 органи дуже важливі для Європейського Союзу. Вони працюють разом, щоб зробити Європу кращою. Європейська Комісія пропонує закони. Європейський парламент і Рада Європейського Союзу обговорюють ці запропоновані закони і вирішують, чи хочуть вони діяти в Європі. Якщо вони вирішать, що будь-який закон має застосовуватися в Європі, всі країни Європейського Союзу повинні забезпечити, щоб цей закон фактично застосовувався.

Таблиця 31. Основні органи ЄС

<i>Рік</i>	<i>Роль</i>	<i>Члени</i>	<i>Функції</i>
Європейська Комісія – виконавчий орган ЄС			
1958	підтримує загальні інтереси ЄС, подаючи законодавчі пропозиції, дотримуючись закону і впроваджуючи політику та виконуючи бюджет ЄС	команда комісарів, по одному з кожної країни ЄС	<ul style="list-style-type: none"> - представлення нових законодавчих пропозицій (Комісія є єдиною установою ЄС, яка подає проекти законодавчих актів до Європейського Парламенту та Ради); - управління політикою ЄС та розподіл коштів (разом з Радою та Парламентом Комісія встановлює пріоритети витрат ЄС; готує річний бюджет для затвердження Парламентом і Радою; контролює за способами витрачання грошей під пильним оком Європейського суду аудиторів); - застосування європейського права (разом з Судом Європейська Комісія відповідає за забезпечення правильного застосування права ЄС у всіх державах-членах); - представництво ЄС на міжнародній арені (діє від імені

Рік	Роль	Члени	Функції
			країн ЄС на форумі міжнародних організацій, зокрема у питаннях торговельної політики та гуманітарної допомоги; від імені ЄС також веде переговори про міжнародні угоди)
Європейський парламент – законодавчий орган ЄС			
1952	є законодавчим органом ЄС з наглядовими та бюджетними функціями	751 депутат (обираються на прямих виборах кожні 5 років з кожної країни пропорційно чисельності її населення)	- законодавча функція (спільно з Радою ЄС приймає європейське право на основі законодавчих пропозицій Європейської Комісії; приймає рішення щодо міжнародних договорів; приймає рішення про розширення ЄС; вивчає щорічний робочий план Комісії та просить Комісію подати законодавчі пропозиції); - наглядова функція (здійснює демократичний нагляд за іншими європейськими інституціями; обирає Голову Комісії та затверджує склад Комісії; затверджує належне виконання бюджету; розглядає клопотання громадян і призначає комісії з розслідування; обговорює з Європейським центральним банком питання монетарної політики; направляє запити до Комісії та Ради; контролює вибори); - бюджетна функція (разом з Радою визначає бюджет ЄС; затверджує довгостроковий бюджет ЄС, так звані багаторічні фінансові рамки)
Рада ЄС			
1958	представляє голос урядів ЄС, приймає законодавчі акти ЄС і координує політику ЄС	міністри з усіх країн ЄС, залежно від обговорюваної політики (не має постійних членів)	- разом з Європейським Парламентом вона веде переговори та приймає законодавчі акти ЄС на основі законодавчих пропозицій, представлених Європейською Комісією; - координує політику країн ЄС; - визначає напрями зовнішньої та безпекової політики ЄС, що базуються на рекомендаціях Європейської Ради; - підписує угоди між ЄС та іншими країнами або міжнародними організаціями; - приймає разом з Європейським парламентом бюджет ЄС
Європейська рада			
1974, 1992, 2009	визначає загальний напрям політики та пріоритети ЄС	глави держав та урядів країн ЄС, голова Європейської комісії, Верховний представник з питань закордонних справ та політики безпеки	- визначає загальні напрями та пріоритети політики ЄС, але не має права приймати законодавчі акти; - займається вирішенням складних і делікатних питань, які не можна було вирішити на нижчому рівні міжбюджетного співробітництва; - формує спільну зовнішню та безпекову політику, беручи до уваги стратегічні інтереси Союзу, включаючи ті, які впливають на політичні та оборонні питання; - номінує та призначає кандидатів на деякі з найвищих посад у ЄС, наприклад, у ЄЦБ та Комісії

Інші важливі для Європейського Союзу органи влади:

- Суд Європейського Союзу гарантує належне застосування всіх прав у Європейському Союзі;
- Аудиторський суд перевіряє, чи правильно витрачаються гроші Європейського Союзу.

Правила прийняття рішень в ЄС

Стандартна процедура прийняття рішень ЄС називається звичайною

законодавчою процедурою (раніше – процедура спільного прийняття рішень). Це означає, що Європейський Парламент, обраний на прямих виборах, повинен схвалити правові акти ЄС разом з Радою (урядами 28 країн-членів ЄС).

Етапи прийняття рішень:

1) Підготовка проектів законодавчих актів ЄС. Перш ніж Комісія запропонує нові ініціативи, вона оцінює їхні потенційні економічні, соціальні та екологічні наслідки. З цією метою вона готує «оцінку впливу», яка окреслює плюси і мінуси можливих варіантів політики. Комісія також проводить консультації з зацікавленими сторонами, включаючи неурядові організації, органи місцевого самоврядування та представників підприємств даного сектору та громадянського суспільства. Експертні групи надають консультації з технічних питань. Таким чином, Комісія забезпечує відповідність законодавчих пропозицій потребам найбільш зацікавлених осіб і уникає зайвої бюрократії.

Громадяни, підприємства та організації можуть брати участь у процесі консультацій через веб-сайти соціальних консультацій.

Національні парламенти можуть офіційно висловити застереження, якщо вони вважають, що було б більш корисним вирішити це питання на національному рівні, а не на рівні ЄС.

2) Звітування про внесення змін та прийняття актів. Європейський Парламент та Рада візьмуть до уваги пропозиції, висунуті Комісією, та запропонують поправки. Якщо Рада та Парламент не зможуть досягти згоди щодо поправок, відбувається друге читання.

На другому читанні Парламент і Рада можуть повторно запропонувати поправки. Парламент має право блокувати запропоновані правові акти, якщо не може досягти згоди з Радою.

Якщо обидві установи погодяться з поправками, запропонований правовий акт може бути прийнятий. Якщо вони не можуть дійти згоди, то рішення шукає погоджувальна комітет. Як Рада, так і Парламент можуть блокувати законодавчі пропозиції в останньому читанні.

Засідання Європейського Парламенту та деякі засідання Ради можна спостерігати в прямому ефірі.

Фінансування діяльності ЄС

Бюджет ЄС фінансується з джерел, що покривають певний відсоток валового національного доходу кожної держави-члена. Видатки бюджету використовуються для такої різноманітної діяльності, як поліпшення рівня життя в бідних регіонах та забезпечення продовольчої безпеки.

Джерела доходів ЄС включають внески держав-членів, імпорتنі мита на продукти, що походять з-за меж ЄС, та штрафи, накладені на компанії, які не

відповідають нормам ЄС. Країни-члени ЄС погоджуються щодо розміру бюджету та способу його фінансування на кілька років.

Бюджет ЄС підтримує економічне зростання та створення робочих місць. Як частина політики згуртованості, кошти з бюджету виділяються на інвестиції, які зменшують економічні відмінності між окремими країнами та регіонами ЄС. Також виділяються кошти на розвиток сільської місцевості.

Бюджет ЄС на 98 % фінансується в основному з власних ресурсів ЄС, решта 2 % доходів надходять з інших джерел. Загальна сума власних ресурсів для покриття щорічних платежів не може перевищувати 1,20 % ВВП ЄС.

Типи власних ресурсів:

- традиційні власні ресурси: мито на імпорт з третіх країн сільськогосподарської продукції та збори в рамках спільної організації ринку цукру (зокрема, на виробництво і зберігання); та митні збори внаслідок застосування спільного митного тарифу на імпорт з третіх країн;

- власні ресурси на основі податку на додану вартість (ПДВ): на гармонізованій базі ПДВ кожної держави-члена стягується єдина ставка 0,3%;

- власні ресурси на основі ВВП: кожна держава-член передає стандартний відсоток свого ВВП до ЄС. Незважаючи на те, що ця система призначена просто для покриття балансу загальних витрат, не покритих іншими власними ресурсами, вона стала найбільшим джерелом доходів бюджету ЄС.

Категорії витрат з бюджету ЄС:

- розумне та інклюзивне зростання: конкурентоспроможність для зростання та робочих місць (дослідження та інновації; освіта та навчання; трансєвропейські мережі в енергетиці, транспорті та телекомунікаціях; соціальна політика; розвитку підприємств тощо); економічна, соціальна та територіальна згуртованість (охоплює регіональну політику, яка має на меті допомогти найменш розвиненим країнам і регіонам ЄС наздогнати решту, зміцнити конкурентоспроможність усіх регіонів і розвивати міжрегіональне співробітництво);

- сталий розвиток: природні ресурси: включає спільну сільськогосподарську політику, спільну рибну політику, розвиток сільських територій та екологічні заходи;

- безпека та громадянство: включає правосуддя та внутрішні справи, охорону кордонів, політику імміграції та притулку, охорону здоров'я, захист споживачів, культуру, молодь, інформацію та діалог з громадянами;

- глобальна Європа: охоплює всі зовнішні дії («зовнішню політику») ЄС, такі як гуманітарна допомога, за винятком Європейського Фонду Розвитку (ЄФР), який надає допомогу для розвитку співробітництва з країнами Африки, Карибського басейну і Тихоокеанського регіону як зарубіжних країн і територій;

- адміністрація: покриває адміністративні витрати всіх європейських установ,

пенсій та європейських шкіл;

- компенсації: тимчасові виплати, спрямовані на те, щоб Хорватія, яка приєдналася до ЄС у липні 2013 року, не вносила більше коштів до бюджету ЄС, ніж вона отримує від нього в перший рік після вступу.

Більше про доходи та витрати ЄС за посиланням:
http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

Практичне заняття до теми 7

Мета заняття: визначити роль міжнародних організацій у регулюванні світової торгівлі. Визначити причини виникнення ГАТТ та трансформацію її у СОТ. Визначити відмінності СОТ та ГАТТ. Визначити значення ЮНКТАД та ЮНСІТРАЛ у міжнародних відносинах. Розглянути основні цілі організації з урегулювання світових товарних ринків та діяльність найвпливовіших з цих організацій. Здійснити огляд діяльності ЄС як європейського інституту регулювання торгівельних відносин.

План заняття:

1. Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі
2. Світова організація торгівлі (СОТ): цілі, функції, принципи діяльності та організаційна структура
3. ЄС та його роль у розвитку міжнародної торгівлі.

Ключові слова: інтеграція, міждержавні угоди, міждержавні органи, міжнародна торгівля, зони вільної торгівлі, митний союз, зовнішньоторговельна політика, спільний ринок, макроекономічна політика.

Завдання для практичної роботи

► 1. Відповіді на проблемні питання – залучення груп студентів до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між підгрупами студентів під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Яка роль міжнародної торгівлі в міжнародних економічних відносинах?
2. З чого складається механізм регулювання світової торгівлі?
3. Як еволюціонувала структура Світової організації торгівлі?
4. У чому полягає різниця між ГАТТ і СОТ?
5. У чому полягають функції СОТ?
6. У чому суть принципу «найбільшого сприяння в торгівлі»?
7. Назвіть головні органи керівництва СОТ.
8. Що потрібно для вступу до СОТ?
9. У чому полягає головна мета ЮНКТАД?
10. Як розрізняються СОТ і ЮНКТАД за своїми цілями?
11. Для чого утворено Міжнародний торговельний центр?
12. Назвіть основні конвенції ЮНСІТРАЛ.
13. Охарактеризуйте склад інституційної системи ЄС.
14. На яких постулатах заснована інституційна система Європейського Союзу і як вона

історично розвивалася?

15. Позитивні та негативні наслідки вступу країн до ЄС.

► 2. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Світова організація торгівлі як міжнародний регулятор світової торгівлі.
2. ГАТТ/СОТ: історичні умови утворення й розвитку, принципи, функції.
3. Комісія ООН з торгівлі та розвитку: мета, принципи, функції.
4. Комісія ООН з права у міжнародної торгівлі: структура та основна діяльність.
5. ЄС: за і проти вступу до організації.

► 3. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Який рівень регулювання міжнародної торгівлі забезпечують міжнародні організації?
А) Регіональний
Б) Інтернаціональний
В) Національний
Г) Місцевий
Д) Всі відповіді правильні
2. За правилами якої з організацій, регулюючих торговельні відносини, здійснюється близько 95% міжнародної торгівлі?
А) ЮНКТАД
Б) ОПЕК
В) ГАТТ/СОТ
Г) НАФТА
Д) МОП
3. З перерахованих груп галузевих міжнародних організацій вказати міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі:
А) МВФ, МБРР
Б) ГАТТ/СОТ, ЮНКТАД
В) ООН, ОЕСР
Г) МОП, МВФ
Д) МОМ, ООН
4. Положення і норми якої міжнародної організації створюють правову базу розвитку міжнародної торгівлі?
А) ЮНКТАД
Б) МВФ
В) ГАТТ/СОТ
Г) НАФТА
Д) ЮНІСЕФ
5. З якою метою створено ГАТТ ?
А) для забезпечення національного протекціонізму
Б) для забезпечення лібералізації міжнародної торгівлі
В) для збільшення обсягів міжнародної торгівлі
Г) для поліпшення доріг
Д) всі відповіді правильні
6. Коли було створено ГАТТ ?
А) 1947
Б) 1995
В) 1964
Г) 1920
Д) 1900
7. Коли ГАТТ стала функціонувати як ГАТТ/СОТ ?
А) 1947
Б) 1995
В) 1964
Г) 1920
Д) 1945
8. Коли було створено міжнародну торговельну організацію ЮНКТАД?
А) 1947
Б) 1995
В) 1964
Г) 1920
Д) 1955
9. Коли було створено Міжнародну торговельну палату ?
А) 1947
Б) 1995
В) 1964
Г) 1920
Д) 1994

10. Яка із організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, входить до системи ООН?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНКТАД
В) ОПЕК
Г) НАФТА
Д) МВФ
11. Де знаходиться штаб-квартира ЮНКТАД?
А) Женева
Б) Париж
В) Бангкок
Г) Лондон
Д) Відень
12. Де знаходиться штаб-квартира ГАТТ/СОТ ?
А) Женева
Б) Париж
В) Бангкок
Г) Лондон
Д) Відень
13. Яка із міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, керувалася списками товарів, які забороняються ?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНКТАД
В) ЮНСІТРАЛ
Г) МТЦ/ЮНКТАД/ГАТТ
Д) ЮНІФЕМ
14. В яких з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, основні рішення виробляються на переговорах-раундах ?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНКТАД
В) ЮНСІТРАЛ
Г) МТЦ/ЮНКТАД/ГАТТ
Д) ЮНСІТРАЛ/ГАТТ
15. В яких з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, в період між сесіями всією діяльністю керує Рада з торгівлі і розвитку ?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНСІТРАЛ
В) ЮНКТАД
Г) МТЦ/ЮНКТАД/ГАТТ
Д) ОПЕК
16. Діяльність якої з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, спрямована на усунення в ній дискримінації ?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНКТАД
В) ЮНСІТРАЛ
Г) НАФТА
Д) ОПЕК
17. У рамках якої з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, головною функцією є зниження митних тарифів і усунення нетарифних обмежень?
А) ГАТТ/СОТ
Б) ЮНКТАД
В) ЮНСІТРАЛ
Г) МТЦ
Д) ОПЕК
18. Що означає принцип відкритості в ГАТТ/СОТ ?
А) надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
Б) прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
В) надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
Г) захист внутрішніх ринків тільки в формі тарифів на імпорт
Д) координація діяльності і вироблення загальної політики
19. Що означає принцип відмови від дискримінації в ГАТТ/СОТ ?
А) надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
Б) прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
В) надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
Г) захист внутрішніх ринків тільки в формі тарифів на імпорт
Д) координація діяльності і вироблення загальної політики
20. Що означає принцип національного режиму в ГАТТ/СОТ ?
А) надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
Б) прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
В) надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
Г) захист внутрішніх ринків тільки в формі тарифів на імпорт
Д) координація діяльності і вироблення загальної політики
21. Що означає принцип протекціонізму в ГАТТ/СОТ ?

- А) надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
Б) прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
В) надання країнам-членам ГАТГ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
Г) захист внутрішніх ринків тільки в формі тарифів на імпорт
Д) координація діяльності і вироблення загальної політики
22. У якому році Міжнародним торговельним центром, створеним у рамках ГАТТ, розпочала керувати і ЮНКТАД ?
А) 1964
Б) 1974
В) 1968
Г) 1920
Д) 1921
23. В якій міжнародній організації здійснюється принцип «одна країна-один голос»?
А) МВФ
Б) СОТ
В) МБРР
Г) МТП
Д) МОП
24. У якому році утворено Європейський Союз:
А) 1951 р.;
Б) 1957 р.;
В) 1992 р.;
Г) 1999 р.
Д) 1912 р.
25. Яка з перелічених країн не є членом Європейського Союзу:
А) Норвегія;
Б) Словенія;
В) Данія;
Г) Швеція;
Д) Румунія.
26. Яка з перелічених країн-членів ЄС не належить до зони євро:
А) Кіпр;
Б) Данія;
В) Мальта;
Г) Фінляндія;
Д) Ірландія.
27. Організація європейського економічного співробітництва згодом перетворилася на :
А) ЄОВС;
Б) ЄАВТ;
В) ОЕСР;
Г) ЄС
- Д) СОТ
28. Європейське об'єднання вугілля та сталі заснували (вказіть на цілком достовірний склад):
А) Франція, Велика Британія, ФРН, Бельгія, Нідерланди, Люксембург;
Б) Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург;
В) Франція, ФРН, Іспанія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург;
Г) Франція, Іспанія, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург
Д) Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Іспанія, Велика Британія
29. Європейський Союз складається з таких блоків:
А) Європейська комісія, Рада Європейського Союзу, Європейська рада, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк та Європейський парламент;
Б) Європейська комісія, Рада Європейського Союзу, Європейський Суд, Європейський банк та Європейський парламент;
В) Європейська комісія, Європейська Рада, Європейський парламент
Г) Європейська комісія, Рада Європейського Союзу, Європейський парламент
Д) Європейська комісія, Європейська Рада, Європейський парламент, Європейський Суд
30. Європейський Союз засновано за угодою:
А) Шенгенською
Б) Маастрихтською
В) Амстердамською
Г) Лісабонською
Д) Японською
31. Орган Європейського Союзу, який дає необхідний політичний стимул для розвитку Союзу і встановлює її загальні цілі та пріоритети, а також не відноситься до виконавчої влади:
А) Європейська рада;
Б) Європейський парламент;
В) Європейська комісія;
Г) Рада Європейського Союзу;
Д) Європейський суд.
32. Орган Європейського Союзу, який діє спільно з Європарламентом як законодавчий орган, спільно з Європарламентом здійснює контроль над бюджетом, а також забезпечує координацію широкої економічної та соціальної політики і встановлює принципи Спільної зовнішньої та безпекової політики:
А) Європейська рада;

- Б) Європейський парламент;
В) Європейська комісія;
Г) Рада Європейського Союзу;
Д) Європейський суд.
33. Орган Європейського Союзу, який діє спільно з Радою ЄС як законодавчий орган, спільно з Радою ЄС здійснює контроль над бюджетом і остаточно затверджує його, а також здійснюють демократичний контроль над інституціями, включаючи Європейську комісію та затверджує членів Комісії:
А) Європейська рада;
Б) Європейський парламент;
В) Європейська комісія;
Г) Рада Європейського Союзу;
Д) Європейський суд.
34. Орган Європейського Союзу, який обирається кожні 5 років громадянами Європейського Союзу
А) Європейська рада;
Б) Європейський парламент;
В) Європейська комісія;
Г) Рада Європейського Союзу;
Д) Європейський суд.
35. Орган Європейського Союзу, який є вищим органом виконавчої влади, надає пропозиції щодо нового законодавства до Європарламенту та Ради ЄС, реалізовує політику, розпоряджається бюджетом:
А) Європейська рада;
Б) Європейський парламент;
В) Європейська комісія;
Г) Рада Європейського Союзу;
Д) Європейський суд

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:
Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

Тема 8. Міжнародні організації у сфері регулювання валютно-фінансових відносин

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: головні глобальні економічні і фінансові міжнародні організації; першу десятку країн світу за обсягом навантаження боргових зобов'язань держави на душу населення; принципи надання кредитів Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Міжнародним банком реконструкції і розвитку; програми кредитування Світового банку;

вміти: орієнтуватися в структурі веб-сайту Світового банку; аналізувати статистичні й інтегральні показники розвитку держав світу обчислені за методикою Світового банку; обґрунтовувати переваги/недоліки програм кредитування держав-членів розроблені Світовим банком, Міжнародним банком реконструкції і розвитку.

8.1. Система міжнародних валютно-фінансових організацій

Короткий опис: Сучасна система міжнародних валютно-кредитних організацій. Чинники та мета виникнення міжнародних фінансових інститутів, критерії класифікації, типи, функції, вплив МФО на глобалізаційні процеси.

Міжнародні валютно-фінансові організації створюються шляхом об'єднання фінансових ресурсів країнами-учасницями для вирішення певних завдань розвитку світової економіки.

Функції МВФО:

- операції на міжнародному валютному та фінансовому ринку з метою стабілізації та регулювання міжнародної економіки, підтримки і стимулювання міжнародної торгівлі, забезпечення ліквідності світової банківської системи;
- надання міждержавних кредитів на здійснення державних проектів та фінансування бюджетного дефіциту;
- кредитування міжнародних проектів, які відповідають інтересам декількох країн, що беруть участь у проекті;
- кредитування «внутрішніх» проектів (які стосуються інтересів однієї країни або комерційної організації), здійснення яких може позитивно вплинути на міжнародний бізнес (інфраструктурні проекти, проекти в галузі інформаційних технологій тощо);
- благодійна допомога (фінансування програм міжнародної допомоги);
- фінансування фундаментальних наукових досліджень.

Міжнародні валютно-фінансові організації в системі ООН:

- Міжнародний валютний фонд (заснований згідно з рішенням Бреттон-Вудської конференції ООН у 1946 р. Штаб-квартира знаходиться у Вашингтоні);
- Група Світового банку (1946) – міжнародна організація розвитку з метою надання допомоги країнам-членам на шляху до економічного і соціального прогресу.

Регіональні міжнародні валютно-фінансові:

- Азіатський банк розвитку (заснований у 1955 р. у Манілі);
- Африканський банк розвитку (1960 р., штаб-квартира у Вашингтоні);
- Ісламський банк розвитку (м. Діза, Саудівська Аравія);
- Європейський інвестиційний банк (1958 р., Люксембург);
- Європейський банк реконструкції і розвитку (1991 р., Лондон);
- Банк міжнародних розрахунків (БМР, 1930 р., Базель).

8.2. Механізм кредитування та фінансова політика Міжнародного валютного фонду (МВФ)⁶³

Короткий опис: Історія, передумови і мета створення, членство. Організаційна структура МВФ Рада керуючих, Директорат, Секретаріат. Основні цілі, принципи, завдання, напрями діяльності. Функції МВФ: нагляд (багатосторонній, поглиблений), консультування, кредитно-фінансова діяльність МВФ: формування ресурсів МВФ, квоти, угоди та трансакції, механізм фінансування (регулярне фінансування: короткострокове (стенд-бай), подовжені угоди), концесійне фінансування, спеціальне фінансування. Країни-боржники МВФ. Механізми фінансування. Джерела капіталу.

МВФ є організацією 189 країн, які працюють на сприяння глобальній монетарній співпраці, забезпеченню фінансової стабільності, сприянню міжнародної торгівлі, сприянню високій зайнятості та сталому економічному зростанню, а також зменшенню бідності в усьому світі.

Створений у 1945 році, МВФ підпорядковується 189 країнам, які входять до складу глобального членства.

Основна мета МВФ полягає в забезпеченні стабільності міжнародної валютної системи – системи валютних курсів і міжнародних платежів, що дозволяє країнам (та їхнім громадянам) здійснювати операції один з одним. Мандат Фонду був оновлений у 2012 році, щоб включити всі питання макроекономічного та фінансового сектору, які впливають на глобальну стабільність.

Історія створення МВФ

МВФ створено на конференції ООН в Бреттон-Вудсі (США) у липні 1944 року. 44 країни на цій конференції прагнули створити організацію для економічного співробітництва, щоб уникнути повторення девальвації, яка спричинила Велику депресію 1930-х років. МВФ відіграв роль у формуванні світової економіки після закінчення Другої світової війни.

Етапи розвитку МВФ:

- співпраця та реконструкція (1944-1971): по закінченні Другої світової війни починається робота з відновлення національних економік. МВФ зобов'язаний контролювати міжнародну валютну систему для забезпечення стабільності обмінного курсу та заохочення членів до усунення обмінних обмежень, які перешкоджають торгівлі.

- кінець Бреттон-Вудської системи (1972-1981): після того, як у 1971 році система фіксованих обмінних курсів обрушиться, країни можуть вільно вибирати напрямок валютної політики. Нафтові шоки відбуваються в 1973-74 та 1979 роках, а МВФ намагається допомогти країнам у подоланні наслідків;

⁶³ International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/>

- боргові та болісні реформи (1982-1989): нафтові шоки призводять до міжнародної боргової кризи і МВФ допомагає координувати глобальні процеси;
- соціальні зміни для країн Східної Європи та азіатські перевороти (1990-2004): МВФ відіграє центральну роль у наданні допомоги країнам колишнього радянського блоку з переходу від центрального планування до ринкових економік;
- глобалізація та криза (2005 – сьогодні): наслідки триваючого зростання потоків капіталу для економічної політики та стабільності міжнародної фінансової системи досі не цілком зрозумілі. Нинішня кредитна криза, шок цін на продовольство та нафту – це явні ознаки того, що для МВФ настав час нових викликів.

Початкові цілі діяльності МВФ:

- сприяти розвитку міжнародного валютно-фінансового співробітництва;
- сприяти процесу розширення і збалансованого росту міжнародної торгівлі;
- сприяти стабільності валют;
- надавати допомогу в створенні багатосторонньої системи розрахунків;
- надавати ресурси (при дотриманні адекватних гарантій) в розпорядження держав-членів, що зазнають труднощі у фінансуванні платіжного балансу.

Основні напрямки діяльності МВФ

Основна місія МВФ полягає в забезпеченні стабільності міжнародної валютної системи. Вона робить це трьома способами: аналіз світової економіки та економіки країн-членів; кредитування країн із труднощами платіжного балансу; надання практичної допомоги членам.

Таблиця 32. Основні напрямки діяльності МВФ

<i>Напрямок діяльності</i>	<i>Характеристика</i>
Аналіз світової економіки та економіки країн-членів (більше за посиланням: https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Surveillance)	МВФ здійснює нагляд за міжнародною грошовою системою та контролює економічну та фінансову політику своїх 189 країн-членів. У рамках цього процесу, який відбувається як на глобальному рівні, так і в окремих країнах, МВФ визначає можливі ризики для стабільності та надає консультації щодо необхідних коригувань політики
Кредитування країн із труднощами платіжного балансу (більше за посиланням: https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending)	МВФ надає кредити країнам-членам, які мають реальні або потенційні проблеми платіжного балансу, щоб допомогти їм відновити свої міжнародні резерви, стабілізувати свої валюти, продовжувати платити за імпорт і відновлювати умови для стрімкого економічного зростання, виправляючи основні проблеми
Надання технічної допомоги членам (більше за посиланням: https://www.imf.org/en/About/Factsheets/imf-capacity-development)	МВФ працює з урядами по всьому світу для модернізації своєї економічної політики та інституцій, а також для навчання своїх працівників. Це допомагає країнам зміцнювати свою економіку, покращувати зростання та створювати робочі місця

Різні інструменти кредитування МВФ адаптовані до різних типів платіжного балансу, а також до конкретних обставин різноманітного членства (детальніше – <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rus/howlendr.pdf>).

Діяльність МВФ ґрунтується на наданні кредитів в іноземній валюті країнам-членам для двох цілей:

- покриття дефіцитів платіжних балансів (тобто поповнення валютних резервів);
- підтримання макроекономічної стабілізації і структурної перебудови економіки (тобто для фінансування бюджетних витрат уряду).

Основна діяльність МВФ полягає в здійсненні пільгового та непільгового фінансування країн для врегулювання кризових процесів. Пільгові кредити передбачають низькі відсоткові ставки, а в деяких випадках – нульові.

На рис. 4 наведено розподіл витрат на основні види діяльності МВФ у 2015 р., що свідчать про значну частку в загальній структурі витрат на нагляд за міжнародною валютно-фінансовою системою та моніторинг економічної та фінансової політики держав-членів.

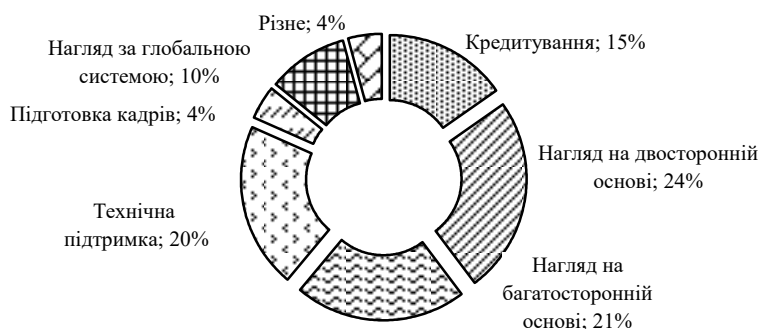

Рис. 4. Розподіл витрат МВФ на основні види діяльності, 2015 р.

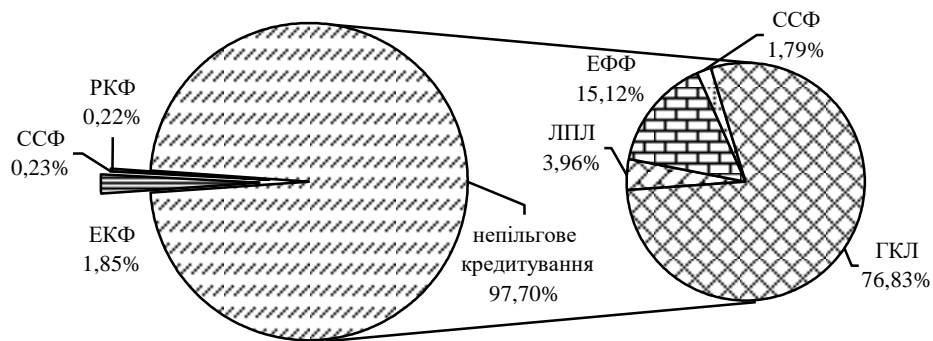
В рамках цього процесу нагляд, що здійснюється як на міжнародному і глобальному рівні, так і на рівні економік окремих країн, МВФ визначає можливі потенційні ризики для стабільності і надає рекомендації про необхідність коригувань в економічних політиках.

Надання технічної підтримки також займає значну частину витрат МВФ. Зокрема, програма технічної підтримки спрямована на вирішення питань в таких сферах, як: податкова, бюджетна, грошово-кредитна, статистичні та правові питання.

Умови фінансування визначаються відповідно до кредитних механізмів, що розроблені МВФ. Тривалий час основними кредитним інструментом фонду був кредит «стенд-бай» (коротко- і середньострокова допомога країнам, що мають короткострокові труднощі з фінансуванням платіжного балансу). Після світової кризи 2007-2008 рр. МВФ був змушений переглянути кредитну політику і закріпити інструменти для попередження криз за допомогою створених програм Гнучкої кредитної лінії (ГКЛ), Лінії превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ) та

Інструмента для прискореного фінансування (РФ).

На рис. 5 зображено структуру пільгового та непільгового фінансування МВФ у 2015 році.

Примітка: механізми пільгового кредитування: ЕКФ – розширений кредитний механізм; РКФ – механізм прискореного кредитування; ССФ – механізм кредитів «стенд-бай». Механізми непільгового кредитування: ЛПЛ – лінія превентивної підтримки та ліквідності; ЕФФ – механізм розширеного кредитування; ССФ – механізм кредитів «стенд-бай»; ГКЛ – гнучка кредитна лінія.

Рис. 5. Структура пільгового та непільгового фінансування МВФ у 2015 році⁶⁴

В рамках механізмів пільгового кредитування (розширений кредитний механізм; РКФ – механізм прискореного кредитування; ССФ – механізм кредитів «стенд-бай») в 2015 році МВФ прийняв зобов'язання про надання кредитів на суму 1,8 млрд. СДР країнам з низькими доходами, що розвиваються. Загальний обсяг непогашених кредитів складає 6,3 млрд. СДР на кінець квітня 2015 року.

В 2015 році Виконавча рада затвердила 9 домовленостей в рамках механізмів непільгового фінансування МВФ на загальну суму 80 млрд. СДР (112 млрд. дол. США). Шість превентивних домовленостей в рамках Гнучкої кредитної лінії (ГКЛ) і Лінії превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ) становили понад 84 % загальних зобов'язань. Дві домовленості про ГКЛ, затверджені для Мексики і Польщі, і домовленість про ЛПЛ, затверджена для Марокко, були наступними домовленостями, що замінили попередні, термін яких закінчувався. Інші три превентивні домовленості – це кредити «стенд-бай» з Гондурасом, Кенією, Республікою Сербією на загальну суму 1,4 млрд. СДР (1,9 млрд. дол. США), які розглядалися владою як превентивні при затвердженні програм.

На рис. 6 зображено географічну структуру фінансової допомоги в розрізі пільгового та не пільгового кредитування країнам-членам МВФ.

⁶⁴ Годовой отчет МВФ 2015. URL: http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2015/pdf/ar15_rus.pdf

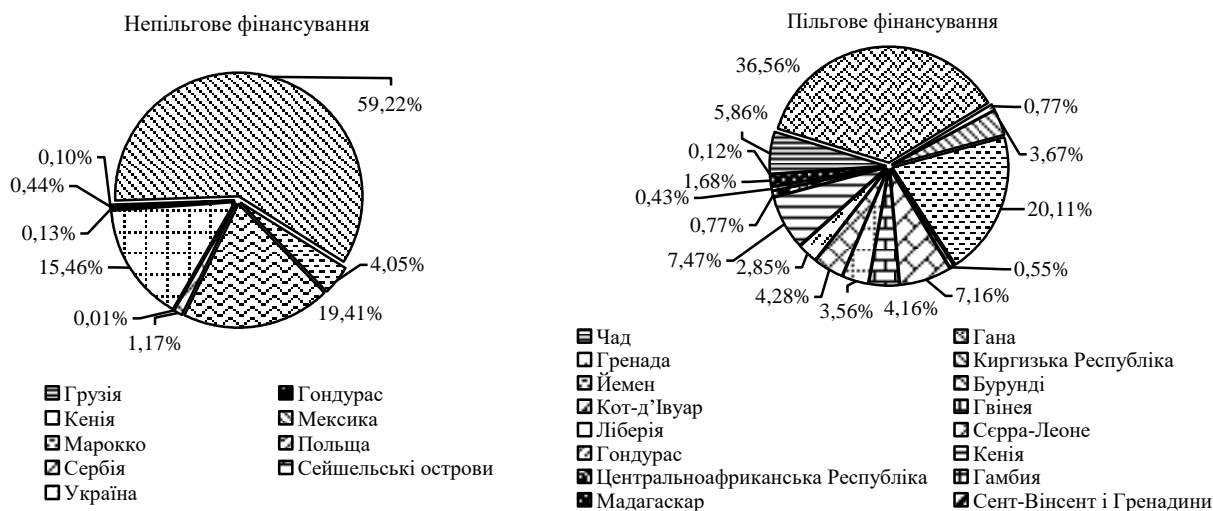

Рис. 6. Географічна структура фінансування МВФ у 2015 році⁶⁵

Фінансова допомога як один з головних напрямів діяльності МВФ позитивно впливає на розвиток сучасної світової економіки. Більшість країн, що використовують кредитні транші фонду, досягають макроекономічної стабільності та повертають позитивне сальдо платіжного балансу. Однак, проаналізувавши основні показники діяльності МВФ, можна зробити висновок, що програми фінансування фонду не завжди позитивно впливають на розвиток країн, які прийняли рішення про необхідність допомоги сторонньої фінансової організації.

Більше інформації за посиланням –

<https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr11.aspx?memberKey1=ZZZZ&date1key=2020-02-28>.

Організаційна структура МВФ

МВФ підзвітний урядам держав-членів. На вищому рівні його організаційної структури знаходиться Рада керуючих, в якій кожна з держав-членів МВФ представлена одним керуючим і одним заступником керуючого, зазвичай з центрального банку або міністерства фінансів. Рада керуючих збирається один раз на рік на Щорічних нарадах МВФ і Світового банку.

Двадцять чотири керуючих входять до складу Міжнародного валютно-фінансового комітету (МВФК) і зазвичай зустрічаються двічі на рік.

Виконавча рада в складі 24 членів, яку представляють всі держави-члени, спостерігає за повсякденною роботою МВФ в штаб-квартирі у Вашингтоні; керівництво цією роботою здійснює МВФК.

Директор-розпорядник МВФ є главою персоналу МВФ і Головою Виконавчої ради; йому підчиняються чотири заступники Директора-розпорядника.

⁶⁵ Годовой отчет МВФ 2015. URL: http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2015/pdf/ar15_rus.pdf

Таблиця 33. Організаційна структура МВФ

Органи МВФ	Функції органів
Рада керуючих	<p>- затвердження збільшення квот, - розподіл спеціальних прав запозичення (СПЗ), - прийом в організацію нових держав-членів, - примусове виключення держав-членів, - внесення змін до Статті угоди і Регламенту.</p> <p>Рада керуючих також обирає виконавчих директорів і є головним арбітром в питаннях, що стосуються тлумачення Статей угоди МВФ. Голосування Ради керуючих проводиться або шляхом скликання наради, або дистанційно (за допомогою кур'єрської служби, електронної пошти, факсимільного зв'язку або захищеною онлайн-ової системи голосування МВФ). Рішення приймаються більшістю поданих голосів, за винятком випадків, спеціально обумовлених у Статтях угоди.</p> <p>Рада керуючих МВФ та Групи організації Світового банку зазвичай проводять свої засідання один раз на рік, під час Щорічних нарад МВФ і Світового банку, для обговорення роботи своїх організацій. Щорічні засідання, які проходять у вересні або жовтні, як правило, протягом двох років проводяться у Вашингтоні, а на третій рік в одній з інших держав-членів</p>
Міжнародний валютно-фінансовий комітет (МВФК)	<p>- обговорення питань управління міжнародною валютною і фінансовою системою, - обговорення пропозиції Виконавчої ради щодо внесення змін до Статті угоди і будь-яких інших питань глобальної економіки, що становлять спільний інтерес.</p> <p>За підсумками кожного засідання Комітет видає комюніке, в якому резюмуються його думки і представляються керівні вказівки щодо програми роботи МВФ. МВФК працює на основі консенсусу і не проводить формального голосування</p>
Комітет з розвитку	<p>Комітет з розвитку є спільним комітетом, і в його завдання входить надання рекомендацій Радам керуючих МВФ та Світового банку з питань, що стосуються економічного розвитку в країнах з ринком, що формується і країнах, що розвиваються. Комітет складається з 25 членів (зазвичай міністрів фінансів або міністрів розвитку). Він представляє всі держави-члени МВФ і Світового банку і, головним чином, є форумом для формування міжурядової консенсусу з особливо важливих питань розвитку</p>
Виконавча рада МВФ	<p>веде повсякденну діяльність МВФ і здійснює повноваження, покладені на неї Радою керуючих, а також повноваження, якими вона наділяється відповідно до Статей угоди. Всі 24 виконавчих директора є виборними. Раніше держави-члени з п'ятьма найбільшими квотами мали право призначати виконавчих директорів, а 19 обиралися іншими державами-членами.</p> <p>Рада обговорює всі аспекти роботи Фонду, від проведеної персоналом щорічної «перевірки здоров'я» економіки держав-членів до питань політики, що стосуються всієї глобальної економіки. Рада зазвичай приймає рішення шляхом консенсусу, але іноді проводиться формальне голосування. Число голосів кожної держави-члена дорівнює сумі його базових голосів (рівномірно розподілених між усіма державами-членами) і голосів, заснованих на квотах. Таким чином, квота держави-члена визначає його число голосів. Після більшості формальних засідань Рада резюмує свої думки в документі, відомому як документ про підведення підсумків. Неформальні засідання також можуть проводитися для розгляду в попередньому порядку складних питань політики</p>
Директор-розпорядник МВФ	<p>Директор-розпорядник призначається Виконавчою радою на поновлюваний п'ятирічний термін; в роботі йому допомагають перший заступник директора-розпорядника і три заступники директора-розпорядника. Двадцять чотири керуючих і виконавчих директорів МВФ можуть висувати на посаду директора-розпорядника громадянина будь-якої держави-члена МВФ. Хоча Виконавча рада може обрати директора-розпорядника більшістю поданих голосів, в минулому Рада здійснювала такі призначення на основі консенсусу</p>

Фінансування діяльності МВФ

Ресурси МВФ формуються шляхом сплати країнами-членами квот. Багатосторонні та двосторонні запозичення служать другою і третьою лінією фінансування діяльності. Ці запозичені ресурси відіграли вирішальну роль у наданні МВФ підтримки для своїх країн-членів під час глобальної економічної кризи.

МВФ – це установа, заснована на квотах. Квоти є складовими фінансової та управлінської структури МВФ. Квота країни-члена окремо відображає її відносну позицію у світовій економіці. Квоти номіновані в Спеціальних правах запозичення (СПЗ), одиниці розрахунку МВФ.

Спеціальні права запозичення – це міжнародний резервний актив, створений МВФ у 1969 році для доповнення офіційних резервів своїх країн-членів. СПЗ був створений як додатковий міжнародний резервний актив у контексті системи фіксованого валютного курсу Бреттон-Вудсу. Крах Бреттон-Вудської системи в 1973 році і перенесення основних валют до плаваючих режимів валютного курсу зменшили залежність від СПЗ як глобального резервного активу. Тим не менш, СПЗ можуть відігравати певну роль у забезпеченні ліквідності та доповненні офіційних резервів країн-членів, як це було у випадку з асигнуваннями на загальну суму 182,6 млрд. СПЗ членам МВФ в умовах глобальної фінансової кризи. СПЗ є розрахунковою одиницею МВФ та деяких інших міжнародних організацій. СПЗ не є грошовою одиницею. СПЗ можна обміняти на валюти.

Спочатку SDR визначався як еквівалент 0.888671 грам чистого золота, яке на той час також було еквівалентне одному долару США. Після розпаду Бреттон-Вудської системи курс СПЗ було переглянуто до валют. Сьогодні значення СПЗ у доларах США визначається щоденно на основі спотових курсів обміну, що спостерігаються близько півдня по лондонському часу, і розміщується на сайті МВФ.

Квоти МВФ є головним джерелом фінансування МВФ. Кожному члену МВФ призначається квота, що ґрунтується на його відносній позиції у світовій економіці.

МВФ регулярно проводить загальні перевірки квот для оцінки адекватності загальних квот та їх розподілу між членами. Останній огляд (14-й огляд) було здійснено в 2010 році, а збільшення квот стало чинним у 2016 році. Цей огляд подвоїв ресурси квоти до 477 мільярдів СПЗ (приблизно 692 мільярди доларів США). 5 грудня 2016 року Рада керуючих прийняла Резолюцію, яка закликає виконавчу раду оперативно працювати над 15-м оглядом, що відбудеться в 2019 році.

Таблиця 34. Функції квот МВФ

Квота держави-члена визначає фінансові та організаційні відносини з МВФ			
- внески країн-членів	- голосування	- доступ до фінансування	- розміщення СПЗ
квоти визначають максимальний розмір фінансових ресурсів, які член зобов'язаний внести до МВФ	квоти є ключовим фактором, що визначає право голосу при прийнятті рішень в органах МВФ. Голоси включають один голос за 100 000 СПЗ квоти плюс основні голоси (однакові для всіх членів)	максимальна сума фінансування, яку член може отримати від МВФ за нормального доступу, ґрунтується на його квоті	квоти визначають частку учасника в загальному розподілі СПЗ

При вступі країни в члени МВФ для неї встановлюється початкова квота в тому ж діапазоні, що і квоти існуючих держав-членів, які в цілому співпадають з нею за масштабами і характеристикам економіки. МВФ використовує формулу розрахунку квот для сприяння оцінці відносного становища держави-члена в організації.

Діюча формула розрахунку квот є середньозважене значення ВВП (з вагою 50 відсотків), відкритості (30 відсотків), економічної мінливості (15 відсотків) і міжнародних резервів (5 відсотків). Для цієї мети ВВП вимірюється за допомогою складеного показника ВВП на основі ринкових обмінних курсів (з вагою 60 відсотків) і на основі обмінних курсів за паритетом купівельної спроможності (40 відсотків). Ця формула також включає «коефіцієнт стиснення», що зменшує дисперсію розрахункових часткою квот між державами-членами.

Найбільшим державою-членом МВФ є США, квота яких в даний час (за станом на 27 січня 2019 року) становить 17,46 %, що складає 82,9942 млн СДР. Квота України – 0,42 %, що складає 2,0118 млн СПЗ. Більше за посиланням – <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx>.

На рис. 7 представлено структуру квот 20 найбільших акціонерів МВФ. Найбільшу частку в загальній сумі квот мають країни «Великої сімки», що визначають характер та хід політичних, економічних та соціальних змін в світовому середовищі.

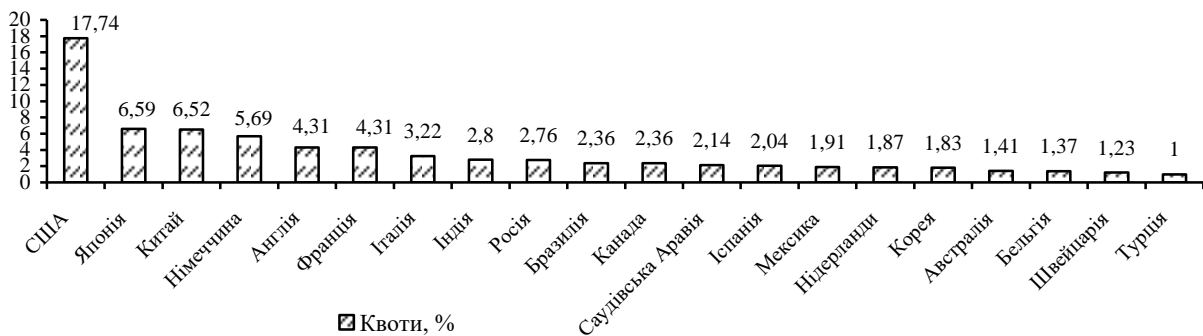

Рис. 7. 20 найбільших акціонерів МВФ: частка квот в загальній сумі фінансових вкладів

Хоча основним джерелом фінансування МВФ є квоти країн-членів, Фонд може доповнити свої ресурси квотами шляхом запозичень, якщо він вважає, що вони можуть не задовольняти потреби членів. Так, наприклад, через *Нові механізми запозичення* ряд країн-членів та установ готові надавати додаткові ресурси МВФ. Нові механізми запозичення є другою лінією доповнення ресурсів МВФ для запобігання або подолання порушень міжнародної валютної системи. *Двосторонні угоди про позики* слугують третьою лінією фінансування МВФ. З моменту початку глобальної фінансової кризи МВФ уклав кілька двосторонніх угод про запозичення для забезпечення того, щоб можна було задовольнити потреби своїх членів у фінансуванні.

Процедура прийняття рішень в МВФ та квотування

Еволюція МВФ відбувалася паралельно зі змінами в глобальній економіці протягом всієї 70-річної історії організації, що дозволило їй зберегти за собою провідну роль у міжнародній фінансовій архітектурі. На відміну від Генеральної Асамблеї ООН, в якій кожна країна має один голос, процедура прийняття рішень в МВФ була покликана відображати відносно положення держав-членів в світовій економіці. МВФ продовжує проводити реформи, покликані забезпечити, щоб його структура управління в достатній мірі відображала зміни, що відбуваються у світовій економіці.

8.3. Загальна характеристика діяльності організацій групи Світового банку⁶⁶

Короткий опис: Світовий банк (СБ). Організаційна структура групи Світового банку: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороння агенція інвестиційних гарантій (БАГІ), Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС). Розподіл функцій між МВФ та Світовим банком.

Історія створення, основна мета та напрями діяльності, членство та організаційна структура МБРР. Джерела капіталу МБРР, види та умови надання кредитів. Кредитна політика: кредити структурного регулювання, кредити структурної перебудови сектора держави, кредити на відбудову, кредити на скорочення заборгованості. Географія діяльності МБРР. Функціонування регіональних банків реконструкції і розвитку.

Створення, основна мета, завдання та умови отримання кредитних коштів МАР. Фінансова політика МАР у світі. Підтримка держав, що розвиваються.

Історія створення, основна мета та напрями діяльності. Головні відмінності від інших організацій групи Світового банку. Функції, механізми фінансування та умови отримання кредитних коштів МФК.

Створення БАГІ, основна мета та завдання діяльності. Механізми операцій.

Створення МЦУІС, основна мета, завдання та напрями діяльності.

⁶⁶ The World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/>

Група Світового банку – це 189 держав-членів і понад 130 представництв у всьому світі, в яких працюють співробітники з більш ніж 170 країн. Це – унікальне партнерство з п'яти установ, що розробляють стійкі рішення задач скорочення бідності і забезпечення загального добробуту.

Група Світового банку є найбільшим джерелом фінансової та технічної допомоги, що надається країнам, що розвиваються по всьому світу. Вона складається з п'яти унікальних організацій, кожна з яких розділяє спільну мету скорочення масштабів бідності та сприяння сталому розвитку.

Світовий банк заснований в 1944 році. Штаб-квартира розташована у Вашингтоні.

Історія виникнення та розвитку групи Світового банку

В останні 70 років у світовій економіці відбулися масштабні зміни. За цей час Група Світового банку – найбільша в світі установа, що займається проблемами розвитку, – допомагала більш ніж 100 країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою пристосуватися до цих змін, надаючи їм позикові кошти, а також інформацію і рекомендації. Група Світового банку співпрацює з національними урядами, приватним сектором, організаціями громадянського суспільства, регіональними банками розвитку, дослідницькими центрами та іншими міжнародними установами з широкого кола питань – від зміни клімату, врегулювання конфліктів і продовольчої безпеки до проблем освіти, сільського господарства, фінансів і торгівлі.

Створений в 1944 році Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який незабаром став називатися Світовим банком, згодом перетворився з однієї організації в групу з п'яти тісно пов'язаних між собою установ, що займаються проблемами розвитку. Спочатку позики банку допомагали відновленню країн, розорених Другою світовою війною. Згодом основний акцент змістився з реконструкції на розвиток, причому пріоритетна увага приділялася об'єктам інфраструктури. Зі створенням в 1956 році Міжнародної фінансової корпорації з'явилася можливість кредитувати приватні компанії та фінансові установи в країнах, що розвиваються. В 1960 році створено Міжнародну асоціацію розвитку, яка забезпечила допомогу найбільш біднішим країнам світу. Створення в подальшому Багатостороннього агентства з інвестиційних гарантій і Міжнародного центру по врегулюванню інвестиційних спорів ще більше зміцнило здатність Групи Світового Банку залучати глобальні фінансові ресурси з метою задоволення потреб країн, що розвиваються.

Група Світового банку встановила дві основні глобальні цілі до 2030 року:

- подолати крайню бідність за рахунок зниження кількості людей, що живуть

менш, ніж на \$ 1,90 в день, до 3%;

- домогтися більшої справедливості і загального процвітання за рахунок поліпшення рівня життя і зростання доходів нижніх 40% населення в кожній країні.

Членство в Групі Світового банку

Організації, що входять до Групи Світового банку, належать урядам країн-членів, які мають остаточне право прийняття рішень в рамках діяльності організації з усіх питань, в тому числі щодо вироблення стратегій, фінансових питань або питань членства.

Країни-члени управляють Групою Світового банку через Раду Керуючих і Раду виконавчих директорів. Ці органи приймають всі основні рішення в рамках організації.

Щоб стати членом Банку, відповідно до статей угод МБРР, країна повинна спочатку приєднатися до МВФ. Членство в МАР, МФК і БАГІ є умовою членства в МБРР.

У тандемі з МВФ і при консультації з експертами Групи Світового банку, Управління корпоративного секретаріату координує процес з прийому нових членів, а також оновлює інформацію про статус членства, в тому числі і списки країн-членів.

Організаційна структура Групи Світового банку

Всесвітній банк керується як свого роду кооперативне товариство, акціонерами якого є 189 країн-членів цієї організації. Ці акціонери представлені *Радою керуючих*, яка є вищим органом, який приймає рішення і визначає політику Банку. Як правило, керуючими є міністри фінансів країн. Рада керуючих проводить свої наради раз на рік під час Щорічних зборів Рад керуючих Групи Світового банку та МВФ.

Оскільки керівники проводять свої наради не частіше, ніж раз на рік, конкретні повноваження передані *25 виконавчим директорам*, що працюють безпосередньо в штаб-квартирі Банку. П'ять виконавчих директорів представляють п'ять держав-членів, що володіють найбільшими пакетами акцій, решта виконавчі директори представляють групи країн.

Президент Світового банку головує на нарадах Ради директорів і відповідає за загальне керівництво діяльністю Банку. За традицією Президентом Світового банку стає громадянин США – країни, що є найбільшим акціонером Банку. Президент обирається Радою керуючих на п'ятирічний термін і може бути переобраний.

Виконавчі директори утворюють *Раду директорів* Світового банку. Зазвичай вони проводять свої наради два рази в тиждень і здійснюють загальне керівництво роботою банку, в тому числі відповідають за затвердження всіх позик і прийняття політичних рішень, які зачіпають діяльність Банку, в тому числі затвердження позик і

гарантій, нових принципів діяльності, адміністративного бюджету, стратегій сприяння країнам, а також рішень, що стосуються запозичень і фінансової діяльності.

Повсякденна діяльність Світового банку здійснюється під керівництвом президента, вищого керівництва організації і віце-президентів, які відповідають за конкретні регіони, сектора, напрямки діяльності та виконують конкретні функції.

Напрями діяльності Групи Світового банку:

- фінансові продукти і послуги: надання країнам, що розвиваються, позики за низькими ставками, безвідсоткові кредити і гранти, допомагаючи їм вирішувати поставлені перед ними завдання в самих різних областях діяльності, таких як: освіта, охорона здоров'я, державне управління, інфраструктура, розвиток фінансового та приватного секторів, сільське господарство, охорона навколишнього середовища і управління природними ресурсами. Деякі з проектів можуть співфінансуватися урядами, іншими багатосторонніми організаціями, комерційними банками, експортно-кредитними агентствами і приватними інвесторами;

- обмін інноваційними знаннями: підтримка країнам, що розвиваються в рамках консультацій зі стратегічних питань розвитку, досліджень і аналізу, в тому числі і технічна допомога. Аналітична робота часто лежить в основі фінансування Світового банку і допомагає інформувати країни, що розвиваються, про стан справ. Крім цього, здійснює підтримку розвитку власного потенціалу країн-клієнтів, а також фінансування, проведення та участь в різних конференціях і форумах з питань розвитку.

Таблиця 35. Функції Групи Світового банку

<i>Організація</i>	<i>Функції</i>
Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	надає фінансування урядам країн із середнім рівнем доходу і кредитоспроможних країн з низьким доходом
Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	надає безпроцентні позики і гранти урядам найбідніших країн світу
Міжнародна фінансова корпорація (МФК)	є найбільшою організацією розвитку, орієнтована виключно на приватний сектор
Багатостороння агенція інвестиційних гарантій (БАГІ)	було створено в 1988 році для залучення прямих іноземних інвестицій в країни, що розвиваються, шляхом страхування (надання гарантій) від політичних ризиків для інвесторів і кредиторів
Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС)	надає можливості для вирішення інвестиційних спорів

Міжнародний валютний фонд і Світовий банк

МВФ і Світовий банк були створені на міжнародній конференції, скликаній в Бреттон-Вудсі, США в липні 1944 р. Метою конференції було створення основи для економічного співробітництва і розвитку, що призвело б до більш стабільної і процвітаючої глобальної економіки. Хоча ця мета залишається центральною для обох інститутів, їх робота постійно розвивається у відповідь на нові економічні події та

виклики.

МВФ та Світовий банк співпрацюють регулярно та на багатьох рівнях, щоб допомогти країнам-членам та спільно працювати над кількома ініціативами. У 1989 році умови співпраці були викладені в контракті для забезпечення ефективної співпраці в областях спільної відповідальності.

МВФ сприяє міжнародному валютному співробітництву та надає консультації з питань політики та підтримки розвитку потенціалу для допомоги країнам у створенні та підтримці потужних економік. МВФ також виділяє позики та допомагає країнам розробляти програми для вирішення проблем із платіжними балансами, коли достатнє фінансування за прийнятними умовами не може бути отримано для задоволення чистих міжнародних платежів. Кредити МВФ є короткостроковими та середньостроковими, і фінансуються в основному за рахунок фонду квотних внесків, надані їм членами. Персонал МВФ – перш за все економісти з великим досвідом макроекономічної та фінансової політики.

Світовий банк сприяє довгостроковому економічному розвитку та зменшенню бідності шляхом надання технічної та фінансової підтримки, щоб допомогти країнам реформувати певні сектори або впроваджувати конкретні проекти, такі як будівництво шкіл та медичних центрів, забезпечення водою та електроенергією, боротьба з хворобами та захист навколишнього середовища. Допомога Світового банку, як правило, є довгостроковою і фінансується як внесками країн-членів, так і через випуск облігацій. Персонал Світового банку часто є фахівцями з окремих питань.

8.4. Регіональні банки розвитку (Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Міжамериканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Ісламський банк розвитку)

Короткий опис: Історія створення ЄБРР⁶⁷ та основна мета діяльності. Членство, організаційна структура, основні функції та умови кредитування. Міжамериканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Ісламський банк розвитку: мета та напрямки діяльності. Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР). Історія створення, членство, напрямки та основна мета діяльності. Північний інвестиційний банк (ПІБ). Історія створення, членство та основна мета діяльності.

ЄБРР засновано в 1991 році після закінчення «холодної війни» для того, щоб побудувати нову епоху в Центральній і Східній Європі. Банк інвестує в проекти, які сприяють переходу до відкритої ринкової економіки, а також розвитку приватної

⁶⁷ European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com>

підприємницької діяльності.

Банк бере активну участь в таких заходах, як: реформування банківських систем, лібералізація цін, приватизація (легалізація та діалог з питань політики) і формування належної нормативно-правової бази щодо майнових прав. Такі реформи підкріплюються кваліфікованим консультуванням, професійною підготовкою і передачею технічних навичок і доповнюються великими інвестиціями в приватний і державний сектори. В умовах, коли вітчизняного капіталу виявляється недостатньо для фінансування процесу перетворень, Банк надає допомогу в залученні зовнішніх ресурсів як з приватних, так і з державних джерел.

В даний час Банк активно працює в більш ніж 30 країнах від Центральної Європи до Центральної Азії і в країнах Південного і Східного Середземномор'я. Єдиним членом Банку, який вийшов і більше не отримує інвестицій, є Чехія.

З усіх банків розвитку тільки ЄБРР володіє політичним мандатом, який вказує йому надавати допомогу лише країнам, «прихильним принципам багатопартійної демократії, плюралізму і ринкової економіки і впроваджують їх в життя». Найважливіше значення для діяльності Банку мають також принципи охорони навколишнього середовища і прихильність стійкої енергетики.

Організаційна структура ЄБРР

ЄБРР діє в інтересах всіх своїх акціонерів – 65 країн, а також Європейського союзу і Європейського інвестиційного банку, а не тільки тих країн, які отримують його інвестиції. Кожен акціонер має власного представника в *Раді керуючих ЄБРР*, що є вищим керівним органом Банку. Рада керуючих делегує більшість повноважень *Раді директорів*, яка відповідає за стратегічне керівництво діяльністю ЄБРР.

Президент ЄБРР керує роботою Банку під загальним керівництвом Ради директорів. *Виконавчий комітет* стежить за реалізацією всіх ключових аспектів стратегії, результатами діяльності та фінансовим благополуччям Банку.

Напрями діяльності ЄБРР

ЄБРР надає допомогу в розвитку підприємницької діяльності. Завдяки фінансовим інвестиціям, бізнес-послуг та участі в обговоренні питань політики на високому рівні Банк має в своєму розпорядженні можливості для сприяння розвитку економіки і зміни життя людей.

ЄБРР не є комерційним банком, він пропонує адаптовані до конкретних обставин рішення, які незмінно спрямовані на заохочення переходу до ринкової економіки при одночасному стимулюванні інноваційної діяльності, зростання і прозорості.

В основі операційної діяльності лежать проекти фінансових інвестицій. Крім того, Банк надає ділові консультаційні послуги і заохочує до фінансування торгівлі і

надання позик.

Інші регіональні банки розвитку

Таблиця 36. Регіональні банки розвитку

Назва банку	Характеристика діяльності
Міжамериканський банк розвитку ⁶⁸	<p>Банк працює над покращенням життя в Латинській Америці та Карибському басейні. Завдяки фінансовій та технічній підтримці країн, які працюють над зменшенням бідності та нерівності, допомагає покращити здоров'я та освіту, а також розвивати інфраструктуру. Сьогодні банк є провідним джерелом фінансування розвитку Латинської Америки та Карибського басейну. Він надає кредити, гранти та технічну допомогу; і проводить дослідження. Поточні напрямки діяльності Банку включають три виклики розвитку – соціальна інтеграція і рівність, продуктивність та інновації, економічна інтеграція – і три глобальні питання – гендерна рівність та різноманітність; зміна клімату та екологічна стійкість; інституційний потенціал і верховенство права.</p> <p>Банк створений в 1959 році за принципом акціонерного товариства 19 американськими державами. Пізніше були створені інші фінансові організації, пов'язані з діяльністю Міжамериканського банку розвитку: 1986 р. – Міжамериканська інвестиційна корпорація, 1993 р. – Багатосторонній інвестиційний фонд. Всі три організації утворюють групу Міжамериканського банку розвитку. Акціонерами банку в даний час є 48 держав з різним статусом, з яких 26 держав-членів банку мають право на отримання кредиту, тобто є країнами-позичальниками</p>
Азіатський банк розвитку ⁶⁹	<p>Це регіональний фінансовий інститут довготермінового кредитування проектів розвитку в країнах Азії та Тихого океану. Заснований у 1966 р. Штаб-квартира – в м. Маніла (Філіппіни). Учасниками Азіатського банку розвитку є 45 країн (29 – азіатські й тихоокеанські держави, 14 – держави Західної Європи та Америки).</p> <p>Мета Банку – сприяти розвитку економіки і зовнішньої торгівлі країн Азії, стимулювання регіонального співробітництва, надання технічної допомоги.</p>
Африканський банк розвитку ⁷⁰	<p>складова міжнародних фінансових інституцій, яка виконує функції надання фінансової допомоги у формі кредитів країнам, що її потребують. Сприяє зародженню єдиної фінансової системи світового співтовариства; регіональний кредитно-фінансовий інститут країн африканського континенту, мета якого полягає у сприянні економічному розвитку і соціальному прогресу країн-членів шляхом фінансування і кредитування програм регіонального розвитку, заохочення державних і приватних інвестицій, надання технічної допомоги.</p> <p>Функціонує з 1966 р. у складі 50 африканських держав. Керівний орган – Рада керуючих, що складається з міністрів фінансів країн-членів і Правління.</p>
Ісламський банк розвитку ⁷¹	<p>Банку складається з 57 країн-членів. Основною умовою членства є те, що потенційна країна-член повинна бути членом Організації ісламського співробітництва.</p> <p>Функція групи Ісламського банку розвитку полягає в участі шляхом фінансування проектів економічного і соціального розвитку в країнах-членах. Банк здійснює свою діяльність, ґрунтуючись на законах і принципах шаріату. Грошовою одиницею банку є ісламський динар. Офіційною мовою є арабська, проте англійська та французька також використовуються як робочі мови.</p>
Чорноморський	міжнародна фінансова організація, створена з метою підтримки регіонального

⁶⁸ Inter-American Development Bank. URL: <https://www.iadb.org/en>

⁶⁹ The Asian Development Bank. URL: <https://www.adb.org/>

⁷⁰ African development bank group. URL: <https://www.afdb.org/en/>

⁷¹ Islamic Development Bank. URL: <https://www.isdb.org/>

Назва банку	Характеристика діяльності
банк торгівлі та розвитку ⁷²	розвитку та кооперації країн Чорноморського регіону. Банк був заснований у 1998 році на підставі відповідної Угоди між країнами-членами Чорноморського економічного союзу, підписаної в м. Тбілісі 30 червня 1994 року. Співзасновниками банку стали 11 країн: Албанія, Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Грузія, Греція, Молдова, Румунія, Російська Федерація, Туреччина та Україна. Метою Банку є прискорення розвитку та сприяння співпраці між її країнами-акціонерами. ЧБТР підтримує регіональну торгівлю та інвестиції, надаючи фінансування комерційним операціям та проектам, щоб допомогти державам-членам створити більш тісні економічні зв'язки. Банк здійснює всі види фінансової діяльності: кредити, гарантії, інвестування, технічна допомога тощо
Північний інвестиційний банк ⁷³	багатосторонній банк розвитку, членами якого є країни Скандинавії та Балтії. Банк був створений п'ятьма країнами Північної Європи у 1975 році для подолання інвестиційних бар'єрів та залучення комерційного кредитування. Банк фінансує проекти, що представляють інтерес для країн-членів як у Північній Європі (інвестиції в інфраструктуру, екологію, освіту), так і за її межами (сприяння фірмам-партнерам компаній з країн Північної Європи). ІБКІЄ надає кредити на термін до 20 років в обсязі до 50% від вартості проекту. Місія Банку полягає в фінансуванні проектів, які підвищують продуктивність і сприяють розвитку навколишнього середовища країн Скандинавії та Балтії

8.5. Банк міжнародних розрахунків (БМР)⁷⁴

Короткий опис: Історія створення, основна мета та роль, членство, завдання та функції.

Основна мета БМР полягає в обслуговуванні центральних банків у досягненні грошово-кредитної та фінансової стабільності, сприянні міжнародному співробітництву у цих сферах та діяльності банку для центральних банків. БМР створено у 1930 році.

Члени – 60 центральних банків, що представляють країни з усього світу, які разом становлять близько 95% світового ВВП. Головний офіс знаходиться у місті Базель, Швейцарія, і має два представництва: в Гонконгу та Мехіко.

Завдання БМР:

- сприяння обговоренню та сприяння співпраці серед центральних банків;
- підтримка діалогу з іншими органами, відповідальними за просування фінансової стабільності;
- проведення досліджень та аналізу політики з питань, що мають значення для монетарної та фінансової стабільності;

⁷² The Black Sea Trade and Development Bank. URL: <https://www.bstadb.org/>

⁷³ The Nordic Investment Bank. URL: <https://www.nib.int/>

⁷⁴ Bank for International Settlements. URL: <https://www.bis.org/about/index.htm?m=1%7C1>

- виступає в якості головного контрагента для центральних банків у своїх фінансових операціях;

- виконує обов'язки агента або довірчого посередника у міжнародних фінансових операціях.

БМР має три головні підрозділи, два з яких охоплюють два основні напрями діяльності – аналіз політики та банківська діяльність, а також загальна внутрішня підтримка:

- *Грошово-економічний департамент*: проводить дослідження та аналіз питань політики центрального банку, забезпечує підтримку комітетів та організовує зустрічі старших центральних банкірів та інших посадових осіб, відповідальних за фінансову стабільність. Крім того, відділ збирає, аналізує та поширює статистичну інформацію про міжнародну фінансову систему;

- *Генеральний Секретаріат*: підтримує всю організацію з корпоративними службами, включаючи людські ресурси, управління об'єктами, безпеку, фінанси, зв'язок та ІТ;

- *Банківський департамент*: надає ряд фінансових послуг для підтримки центральних банків при управлінні їх валютними та золотими запасами та інвестує капітал БМР.

Практичне заняття до теми 8

Мета заняття: засвоєння студентами знань про особливості функціонування глобальних економічних і фінансових міжнародних організацій; ознайомлення з структурою боргових зобов'язань держав, принципом надання кредитів державам Світовим банком (СБ), Міжнародним банком реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародним валютним фондом (МВФ); формування навичок роботи з індексами та індикаторами економічного розвитку держав світу розрахованими за методикою Світового банку; проаналізувати валютно-фінансові системи країн світу та їх основні показники розвитку

План заняття:

1. Сучасна система міжнародних валютно-кредитних організацій.
2. Банк міжнародних розрахунків.
3. Механізм кредитування та фінансова політика Міжнародного валютного фонду.
4. Загальна характеристика діяльності організацій групи Світового банку.
5. Регіональні банки розвитку.

6. Програми кредитування держав-членів валютно-фінансових організацій;
7. Валютно-фінансові системи країн світу та їх основні показники розвитку.

Ключові слова: міжнародні валютно-фінансові організації, кредитування, фінансова політика, регіональні банки розвитку.

Завдання для практичної роботи

► 1. Відповіді на проблемні питання – залучення груп студентів до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між підгрупами студентів під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Які зобов'язання бере на себе країна, вступаючи до Міжнародного валютного фонду (МВФ)?
2. Як визначається розмір квоти країни і яким чином він впливає надалі на співробітництво країни з МВФ?
3. Назвіть історичні умови та послідовність створення МВФ.
4. Наведіть найпоширеніші звинувачення на адресу МВФ з боку країн-одержувачів допомоги.
5. З чим пов'язано виникнення такої форми діяльності МВФ, як інспектування?
6. З чого складається дохід МВФ та яка існує структура зборів в Фонді?
7. За допомогою яких механізмів здійснюється безпосереднє фінансування?
8. Які організації входять до складу групи Світового банку?
9. Надайте характеристику видів кредитів, що надає Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).
10. Визначте основні вимоги до країн, що вступають до МБРР.
11. Дайте характеристику основним напрямам діяльності МБРР.
12. Що Вам відомо про діяльність Світового банку в Україні?
13. Які країни можуть отримувати кредити у Міжнародної асоціації розвитку (МАР)?
14. На яких умовах МАР здійснює кредитування?
15. Назвіть характерні риси Міжнародної фінансової корпорації (МФК) щодо позик.
16. Чи має право МФК надавати технічну допомогу країнам-членам крім заохочення приватних капіталовкладень у виробничу сферу?
17. Визначте функції, що виконує Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ). Яка є основною?
18. З якими ризиками пов'язані гарантії від втрат, що пропонує БАГІ?
19. Охарактеризуйте основні напрями діяльності Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів.
20. Визначте спільні цілі фінансування Регіональних банків розвитку та Світового банку.
21. Що є джерелом формування ресурсів для діяльності регіональних банків розвитку?
22. Які банки у Європейському регіоні посідають основне місце?
23. Які країни згідно статуту МБРР можуть бути членами Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР)?
24. Визначте цілі та функції ЄБРР відповідно установчих документів.
25. Яким чином розподіляються квоти країн-членів?
26. В чому полягає суттєва відмінність ЄБРР від інших регіональних банків розвитку?
27. Охарактеризуйте діяльність Європейського інвестиційного банку в Європейському регіоні.
28. Визначте мету створення Чорноморського банку торгівлі і розвитку.
29. Які напрями передбачає стратегія ЧБТР щодо країн-членів?
30. Яким країнам належить провідна роль у Міжнародному банку розрахунків (МБР)?
31. В якій валюті ведеться баланс МБР?
32. Назвіть комітети, за допомогою яких БМР здійснює регулювання міжнародних

розрахунків.

33. Які комітети здійснюють розробку нормативних документів з банківського нагляду?

34. Які операції виконує БМР?

35. Чи має право МБР надавати технічну допомогу центральним банкам країн-членів?

► 2. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Напрямки використання кредитних коштів МВФ в Україні
2. Перспективи співпраці України та МВФ (повернення кредитів)
3. Система квотування в МВФ
4. Як МВФ сприяє глобальній економічній стабільності?
5. Як МВФ приймає рішення?
6. МВФ та Цілі сталого розвитку
7. Джерела грошових ресурсів МВФ
8. МВФ та Світовий банк
9. МВФ та Світова організація торгівлі
10. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)
11. Міжнародна асоціація розвитку (МАР)
12. Міжнародна фінансова корпорація (МФК)
13. Багатостороння агенція інвестиційних гарантій (БАГІ)
14. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС)
15. Історія створення ЄБРР та основна мета діяльності. Членство, організаційна структура, основні функції та умови кредитування.
16. Міжамериканський банк розвитку,
17. Азіатський банк розвитку,
18. Африканський банк розвитку,
19. Ісламський банк розвитку: мета та напрямки діяльності.
20. Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР). Історія створення, членство, напрямки та основна мета діяльності.
21. Північний інвестиційний банк (ПІБ). Історія створення, членство та основна мета діяльності.

► 3. Ознайомитися із програмами кредитування держав-членів Світового Банку, Міжнародного Банку Реконструкції і Розвитку, Міжнародного валютного фонду. Заповнити таблицю «Програми кредитування міжнародних фінансових організацій».

Таблиця 8.1. Програми кредитування міжнародних фінансових організацій

Назва міжнародної організації	Назва кредитної програми	Цілі програми, умови надання кредиту	Країни/регіони на які орієнтована програма

► 4. Аналітичний огляд наукових публікацій за темою «Валютно-фінансові системи країн світу та їх основні показники розвитку» – студенти виконують індивідуальне завдання, що полягає в здійсненні аналізу наукової публікації за темою заняття. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою

презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

► 5. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Якій групі країн надає допомогу МВФ?

- А) розвинутим
- Б) що розвиваються
- В) з перехідною економікою
- Г) усім країнам-членам фонду
- Д) усім країнам світу

2. Де знаходиться штаб-квартира МВФ ?

- А) Вашингтон
- Б) Женева
- В) Париж
- Г) Токіо
- Д) Брюссель

3. На якій світовій валютній конференції створено МВФ ?

- А) Паризькій
- Б) Генуезькій
- В) Бреттон-Вудській
- Г) Ямайській
- Д) Уругвайській

4. З джерел фінансових коштів МВФ назвіть головний:

- А) Банк міжнародних розрахунків
- Б) Центральні банки окремих країн
- В) «Група десяти»
- Г) Внески країн-членів
- Д) Банки країн членів

5. Яка із сфер діяльності є традиційною для МВФ ?

- А) сфера економічної політики
- Б) індивідуальні проекти
- В) економічна допомога
- Г) пожертвування
- Д) всі відповіді правильні

6. Яка з міжнародних організацій контролює і регулює платіжні баланси країн світу і сприяє досягненню міжнародної монетарної стабільності?

- А) МВФ
- Б) Світовий банк
- В) МБРР
- Г) СОТ
- Д) ЄБРР

7. Яка міжнародна організація надає країнам короткострокові кредити для вирівнювання платіжних балансів?

- А) Світовий банк

Б) МВФ

В) МБРР

Г) СОТ

Д) ЄБРР

8. Спеціалізований міждержавний фінансовий інститут, який об'єднує на акціонерній основі частину фінансових ресурсів центральних банків 60 країн, належить центральним банкам країн-членів, контролюється ними, а також та є центральною банківською установою на світовій арені:

А) Світовий банк

Б) МВФ

В) МБРР

Г) БМР

Д) ЄБРР

9. СДР є міжнародним резервним активом, який створений:

А) Світовим банком

Б) МВФ

В) МБРР

Г) БМР

Д) ЄБРР

10. Організаційна структура групи Світового банку:

А) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороння агенція інвестиційних гарантій (БАГІ), Міжнародний валютний фонд (МВФ)

Б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ)

В) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ)

Г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Міжнародний

валютний фонд (МВФ)

Д) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороння агенція інвестиційних гарантій (БАГІ), Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС)

11. Яка міжнародна організація сприяє країнам-членам у розвитку їхньої економіки за допомогою надання довгострокових позик і кредитів, гарантування приватних інвестицій

А) Світовий банк

Б) МВФ

В) МБРР

Г) БМР

Д) ЄБРР

12. Який філіал Світового банку надає позики на розвиток приватного підприємництва в країнах, що розвиваються ?

А) БАГІ

Б) МФК

В) МАР

Г) МБРР

Д) МВФ

13. Яка міжнародна організація сприяє економічному зростанню країн, що розвиваються, через заохочення приватного підприємництва у виробничому секторі:

А) БАГІ

Б) МВФ

В) МБРР

Г) МАР

Д) МФК

14. Яка міжнародна організація сприяє збільшенню притоку інвестицій в країни, що розвиваються, через надання гарантій, включно страхування, по некомерційним ризикам

А) БАГІ

Б) МВФ

В) МБРР

Г) МАР

Д) МФК

15. Яка міжнародна організація регулює валютно-кредитні відносини країн-членів і надає їм допомогу при дефіциті платіжного балансу через коротко- і середньострокові кредити в іноземній валюті:

А) БАГІ

Б) МВФ

В) МБРР

Г) МАР

Д) МФК

16. Який орган є вищим у системі управління Світового банку і МВФ?

А) Виконавча рада (Executive Board)

Б) Рада управляючих (Board of Governors)

В) Директор-розпорядник (Managing Director)

Г) Міжнародний валютний і фінансовий комітет (International Monetary and Financial Committee)

Д) Комітет з розвитку

17. Який характер має голосування в МВФ і Світовому банку ?

А) консенсусний метод

Б) мажоритарний метод

В) «зважене» голосування

Г) однастайність

Д) немає правильної відповіді

18. До структури якої міжнародної організації, що здійснює валютне регулювання, входять МБРР, МФК, БАГІ, МАР ?

А) МВФ

Б) Світовий банк

В) СОТ

Г) МТП

Д) МОМ

19. За яким показником обчислюються квоти країни-члена МВФ?

А) Валовий національний продукт на душу населення

Б) Частка в капіталі організації

В) Обсяг міжнародної торгівлі

Г) всі відповіді вірні

Д) немає правильної відповіді

20. Діяльність якого філіалу Світового банку спрямована на захист інвесторів від некомерційних ризиків ?

А) БАГІ

Б) МФК

В) МАР

Г) МБРР

Д) МВФ

21. Який філіал Світового банку надає безпроцентні позики найбільш бідним країнам світу ?

А) БАГІ

Б) МФК

В) МАР

Г) МБРР

Д) МВФ

22. На якій світовій валютній конференції створено МБРР ?
А) Паризькій
Б) Генуезькій
В) Бреттон-Вудській
Г) Ямайській
Д) Лісабонській
23. З якою міжнародною організацією проводяться сумісно сесії МБРР?
А) МАР
Б) МФК
В) БАГІ
Г) МВФ
Д) ЄБРР
24. Яка квота США в капіталі МВФ ?
А) 17,7%
Б) 0,68%
В) 5,5%
Г) 4,9%
Д) 17.1%
25. В якому році створено Європейський банк реконструкції та розвитку?
А) 1944
Б) 1956
В) 1990
Г) 1947
Д) 1991

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:
Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

**МІЖНАРОДНІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ
З РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

Тема 9. Міжнародні неурядові організації з регулювання економічних відносин

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: найменування неурядових міжнародних організацій у економічній сфері; принципи прийняття рішень та функціонування неурядових міжнародних організацій; внесок у світові глобалізаційні процеси неурядових організацій;

вміти: аналізувати роль неурядових організацій у процесах глобалізації, творення глобального суспільства; орієнтуватися в потоці інформації про функціонування неурядових міжнародних організацій.

9.1. Особливості функціонування міжнародних неурядових організацій, їх види та цілі

Короткий опис: Сутність і види міжнародних неурядових організацій. Основні завдання і роль міжнародних неурядових організацій у сучасному світі. Організаційні засади діяльності.

Міжнародні неурядові організації – це організації, які функціонують на міжнародному рівні незалежно від будь-якого уряду, створені фізичними та/або юридичними особами різних держав для досягнення конкретних цілей, не пов'язаних з отриманням прибутку.

Подібно до міжнародних міждержавних організацій більшість міжнародних неурядових організацій мають як установчі документи (статути), в яких відображено мету, цілі та принципи діяльності, питання членства, склад та компетенцію структурних підрозділів, порядок прийняття рішень та їх види, бюджетні питання, форми і напрями діяльності тощо.

Натомість членами міжнародних неурядових організацій, на відміну від міждержавних, які формуються з представників урядів, є фізичні та/або юридичні особи та національні організації. Деякі організації включають і представників держав, але вони мають особливий статус.

Рішення, які приймають неурядові організації мають переважно необов'язковий характер у вигляді рекомендацій. Обов'язковими є тільки ті, що стосуються внутрішніх фінансових, організаційних питань.

Бюджети неурядових організацій формуються за рахунок членських внесків, розміри яких визначаються керівними органами цих організацій за спеціальними шкалами. Додатковими джерелами фінансування можуть бути приватні внески, фінансова підтримка різних фондів, урядів, інших міжнародних організацій тощо.

Метою міжнародних неурядових економічних організацій є сприяння розвитку

міжнародних торговельно-економічних відносин, усунення обмежень конкуренції на світовому ринку.

Міжнародні неурядові економічні організації можна поділити на групи (табл. 37).

Таблиця 37. Види міжнародних неурядових економічних організацій

<i>Види</i>	<i>Приклади організацій</i>
загальноекономічні	Європейське товариство для вивчення громадської думки і ринкової кон'юнктури (ЕСОМАР); Міжнародна торговельна палата (МТП); Спілка міжнародних ярмарків (СМЯ); Міжнародний центр з оптової торгівлі
галузеві	Міжнародна конференція виробників електроенергії, Європейський комітет з виробництва текстильного обладнання, Міжнародний центр з хімічних добрив, Європейський меблевий союз, Міжнародна асоціація з виробництва молочних продуктів, Всесвітня асоціація туристських агентств тощо
громадські організації, які вивчають економічні та соціальні питання	Міжнародна асоціація економічних наук (МЕА), Міжнародний статистичний інститут, Міжнародна рада з вивчення проблем народонаселення, Міжнародний комітет з наукової організації праці в сільському господарстві, Міжнародний інститут з вивчення економічного життя суспільства

9.2. Міжнародні торговельні і торговельно-промислові палати

Короткий опис: Міжнародна торговельна палата (МТП). Конфедерація Азійсько-тихоокеанських торгово-промислових палат (КАТТПП).

Міжнародна торговельна палата (МТП)⁷⁵

МТП – це світова організація бізнесу, яка має на меті підтримку й розвиток міжнародної торгівлі й глобалізації. Членами МТП є понад 6,5 мільйонів компаній, бізнес-асоціацій та торгово-промислових палат світу. МТП має національні комітети у 91 країні світу.

Діяльність МТП має на меті сприяти міжнародній торгівлі та інвестиціям як засобам інклюзивного зростання та процвітання. Від розв'язання суперечок, коли вони виникають у міжнародній торгівлі, для підтримки глобальних зусиль для спрощення митних та прикордонних процедур МТП підтримує багатосторонність як найкращий спосіб вирішення глобальних викликів і досягнення глобальних цілей.

Основні функції МТП: привернення уваги урядів до проблем бізнесу; надання рекомендацій групі «Велика Сімка»; доведення позиції членів МТП до органів ООН та її спеціалізованих закладів; розробка кодексу поведінки в сфері бізнесу; боротьба з економічним злочином.

МТП розглядає питання, що стосуються підприємництва, банківської справи, довкілля, фінансової системи, страхування, транспорту, оподаткування, міжнародних

⁷⁵ International Chamber of Commerce. URL: <https://iccwbo.org/about-us/>

інвестицій, інтелектуальної власності, маркетингу, торговельної політики.

МТП займається розробкою уніфікованих стандартів, кодексів, правил та інших механізмів ведення бізнесу, визнаних в усьому світі. Серед таких документів МТП – «Інкотермс» (Уніфіковані торговельні терміни МТП), типові міжнародні контракти тощо.

Керівними органами МТП є:

Вищий керівний орган – Світова рада, яка є еквівалентом загальної асамблеї великої міжурядової організації. Однак у цьому випадку делегати – це керівники бізнесу, а не урядовці.

Генеральний секретар МТП, призначений Світовою радою, очолює Міжнародний секретаріат і тісно співпрацює з національними комітетами для виконання програми роботи МТП.

Виконавчий комітет відповідає за розробку та реалізацію стратегії, політики та програми діяльності МТП, а також за нагляд за фінансовими справами організації.

В Україні діє Торговельно-промислова палата (ТПП), яка є членом Міжнародної торгової палати.

Конфедерація Азійсько-тихоокеанських торгово-промислових палат

Конфедерація ТПП Азії та Океанії складається з 29 країн-членів із потужною економікою та великими інвестиційними проектами. Це, зокрема, Австралія, Нова Зеландія, Японія, Філіппіни.

Головна мета Конфедерації – координація діяльності і співробітництва між торговельно-промисловими палатами регіону. Конкретними цілями є здійснення спільних зусиль для забезпечення сприятливих умов для бізнесу, поживлення торгівлі в регіоні; підвищення якості послуг у галузі морських перевезень, банківської справи, страхування й туризму; сприяння розвитку спільних підприємств; захист інтересів ділових кіл регіону; підтримка зв'язків з міжнародними організаціями.

Основною функцією Конфедерації є налагодження зв'язків з Урядовими органами для удосконалення законів та інших правових актів в інтересах регіонального економічного співтовариства. До функцій Конфедерації належить також збір та розповсюдження інформації про торгівлю й бізнес; підтримка програм навчальної підготовки співробітників національних палат; здійснення досліджень в галузях, що цікавлять бізнесменів, сприяння торговельним відносинам між бізнесменами регіону.

Практичне заняття до теми 9

Мета заняття: визначити роль міжнародних неурядових організацій у міжнародних відносинах. Визначити напрямки співробітництва неурядових організацій з міждержавними. Визначити основні цілі та сфери діяльності кожної з організацій цієї групи.

План заняття:

1. Особливості функціонування міжнародних неурядових організацій;
2. Міжнародні торговельні і торговельно-промислові палати.

Ключові слова: неурядові міжнародні організації, неурядові міжнародні економічні організації, торговельні палати.

Завдання для практичної роботи:

► 1. Відповіді на проблемні питання – залучення декількох студентів (груп студентів) до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між студентами групи під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. В чому полягає суть міжнародних неурядових організацій?
2. Якими є особливості юридичного статусу неурядових організацій?
3. Коли з'явилися перші міжнародні неурядові організації?
4. В чому полягає механізм співробітництва неурядових організацій з урядовими?
5. Які є види міжнародних неурядових організацій?
6. Що являють собою міжнародні об'єднання підприємців?
7. В якій сфері відбувається переважна діяльність Римського клубу?
8. Чим Лондонський клуб відрізняється від Паризького?
9. В чому полягає основна мета МТП?
10. Якими є основні функції МТП
11. Назвіть неформальні міжнародні економічні організації.
12. Вкажіть організацію під егідою якої відбувається щорічний економічний форум у Давосі.
13. Охарактеризуйте діяльність Лондонського клубу кредиторів.
14. Назвіть відмінності у діяльності Лондонського та Паризького клубів кредиторів.
15. Опишіть внесок у велику політику Великої Британії та її роль у прийнятті рішень Співдружності націй.

► 2. Презентація індивідуальних рефератів на попередньо обрану тему в контексті теми семінару – виступ студента (не більше 7 хвилин) із підготовленою презентацією (використовуючи редактори презентацій Microsoft Office PowerPoint, Google Презентації, онлайн сервіс Prezi.com та ін.) за даною темою. Після доповіді відбувається дискусія між студентами на презентовану тему.

Теми рефератів

1. Діяльність Лондонського клубу кредиторів.
2. Діяльність Паризького клубу кредиторів.
3. Сфера інтересів Великої сімки
4. Результати зустрічі у Давосі 2018.
5. Роль міжнародних неформальних організацій у розв'язанні екологічних проблем.

6. Тематика доповідей Римського клубу та напрямки реалізації його ідей у країнах й регіонах світу.

7. Міжнародна торговельна палата (МТП)

8. Конфедерація Азійсько-тихоокеанських торговопромислових палат (КАТТПП).

► 3. Використовуючи дані Global Development Finance проаналізуйте роль Лондонського та Паризького клубів кредиторів у сучасному світі. Вкажіть умови за яких Україна може використати їх допомогу.

► 4. Подумайте членом якої із міжнародних неформальних організацій доцільно було б стати Україні. Які переваги це б забезпечило нашій державі на світовій політичній й економічній.

► 5. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

1. Яка основна мета міжнародних неурядових об'єднань ?

А) сприяння розвитку міжнародних торговельно-економічних відносин

Б) надання фінансової допомоги країнам-членам

В) розширення конкуренції на світовому ринку

Г) забезпечення гідної праці населення країн-членів

Д) всі відповіді правильні

2. З якими міжнародними організаціями МНПО підтримують тісні зв'язки?

А) СОТ та ЮНКТАД.

Б) організаціями системи ООН.

В) ВОІВ та МЕК.

Г) МВФ і Світовий банк

Д) всі відповіді правильні.

3. Неприбуткові організації, утворені на основі власних статутів, фінансовані за рахунок внесків своїх членів:

А) міждержавні міжнародні організації

Б) організації системи ООН

В) міжнародні урядові організації

Г) міжнародні неурядові організації

Д) немає правильної відповіді

4. Що передбачає Резолюція ЕКОСОП «Заходи щодо консультацій з неурядовими організаціями»?

А) визнання важливості національних, регіональних і субрегіональних неурядових організацій

Б) розширення ролі комітету з неурядових

організацій

В) прийняття стандартних правил участі неурядових організацій у міжнародних конференціях ООН і в процесі підготовки до них

Г) формування політики міжнародного економічного співробітництва

Д) усі відповіді правильні

5. Які функції у відносинах з організаціями ООН виконують міжнародні неурядові підприємницькі організації?

А) надання консультацій організаціям і фізичним особам.

Б) регулярне інформування держав і міжурядових організацій та їх органів про свою діяльність.

В) участь у розробці проектів угод, які передаються на розгляд держав і міжурядових організацій

Г) участь у роботі із забезпечення дотримання норм міжнародного права та відповідного контролю

Д) всі відповіді правильні

6. Як класифікують МНПО?

А) міжнародні та регіональні союзи підприємців, міжнародні та регіональні торговельні палати

Б) міжнародні союзи підприємців, міжнародні торговельні палати

В) регіональні торговельні палати.

Г) регіональні союзи підприємців, регіональні торговельні палати

Д) міжнародні та регіональні торговельні

палати

7. Які функції виконує Міжнародна асоціація комерційних банків?

- А) допомога в організації взаємодії комерційних банків, пошук потенційних партнерів, підготовка і укладання угод між комерційними банками
- Б) технічне сприяння організації і здійсненню банківської діяльності
- В) надання на прохання банків-членів Асоціації консультаційних послуг і організація підготовки аналітичних і методичних матеріалів з різних питань банківської діяльності
- Г) сприяння внутрішній торгівлі шляхом поширення міжнародного товарного коду
- Д) всі відповіді правильні.

8. Міжнародна організація, сферою інтересів якої, крім економічних і соціальних питань, є екологія і деякі напрями науково-технічного прогнозування?

- А) Римський клуб
- Б) Міжнародний кооперативний альянс
- В) Міжнародна нафтова асоціація
- Г) Світова Рада кредитних спілок
- Д) Лондонський клуб

9. Міжнародна організація, яка є неурядовою організацією, але відносини будує саме з урядами, а також об'єднує ті банки, які є найбільшими кредиторами країн-боржників:

- А) Римський клуб
- Б) Міжнародний кооперативний альянс
- В) Міжнародна нафтова асоціація
- Г) Світова Рада кредитних спілок
- Д) Лондонський клуб

10. Які основні цілі ТЕР?

- А) сприяння розвитку міжнародної торгівлі та інвестицій.
- Б) консультування урядів і розробка рекомендацій з проблем розвитку Тихоокеанського регіону.
- В) щорічне проведення Міжнародної генеральної зустрічі.
- Г) співпраця зі Світовою організацією торгівлі (СОТ) і Радою тихоокеанського економічного співробітництва (РТЕС)
- Д) усі відповіді правильні.

11. Міжнародна організація, яка об'єднує представників бізнесу, урядовців та дослідницькі центри в галузі економіки з 22 держав Азіатсько-Тихоокеанського регіону:

- А) Рада тихоокеанського економічного співробітництва
- Б) Міжнародний кооперативний альянс
- В) Міжнародна нафтова асоціація
- Г) Світова Рада кредитних спілок
- Д) Лондонський клуб

12. До основних цілей Європейського ділового конгресу належать:

- А) технічне сприяння організації і здійсненню банківської діяльності
- Б) сприяння внутрішній торгівлі шляхом поширення міжнародного товарного коду
- В) сприяння економічному співробітництву країн ОБСЄ та сприяти діалогу між політичними і діловими колами
- Г) розробка універсальної системи товарного кодування
- Д) допомога в організації взаємодії комерційних банків

13. Світова організація бізнесу, яка має на меті підтримку й розвиток міжнародної торгівлі й глобалізації та об'єднує понад 6,5 мільйонів компаній, бізнес-асоціацій та торгово-промислових палат світу

- А) Рада тихоокеанського економічного співробітництва
- Б) Міжнародний кооперативний альянс
- В) Конфедерація Азійсько-тихоокеанських торгово-промислових палат
- Г) Міжнародна Торгова Палата
- Д) Лондонський клуб

14. Яка міжнародна неурядова організація розробляє та публікує INCOTERMS?

- А) Рада тихоокеанського економічного співробітництва
- Б) Міжнародний кооперативний альянс
- В) Конфедерація Азійсько-тихоокеанських торгово-промислових палат
- Г) Лондонський клуб
- Д) Міжнародна Торгова Палата

15. INCOTERMS це:

- А) міжнародні правила торгівлі
- Б) міжнародні правила ділового обороту
- В) міжнародні стандарти
- Г) міжнародні традиції

Д) міжнародні правила бухгалтерського обороту;

16. Умови INCOTERMS розподіляють між продавцем і покупцем:

А) порядок, витрати та умови фрахту

Б) відповідальність, витрати, ризики при здійсненні контракту

В) порядок та умови страхування ризиків

Г) відповідальність при здійсненні контрактів

Д) всі відповіді правильні

17. Сертифікат визначення продукції власного виробництва видає:

А) Торгово-промислова палата України

Б) Міністерство економіки України

В) Кабінет Міністрів України

Г) Державна митна служба України

Д) Міністерство фінансів України

18. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить до недержавних органів:

А) торговельні представництва за кордоном.

Б) міжнародні торговельні організації

В) торговельно-промислові палати

Г) місцеві адміністрації

Д) Міністерство закордонних справ

19. Торгово-промислова палата України виконує такі функції:

А) видає сертифікат відповідності товару

Б) видає страхові поліси на міжнародні вантажі

В) видає сертифікат якості товарів

Г) видає сертифікат походження товару

Д) всі відповіді правильні

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:

1) Ровенчак І. І. Міжнародні політичні, військові та економічні організації : навч.-метод. посібник / І. І. Ровенчак, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 142 с.; 2) Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп. навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С., – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.

УКРАЇНА В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Тема 10. Україна в міжнародних організаціях

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

знати: перелік міжнародних організацій, в яких Україна є асоційованим та повноправним членом; особливості участі України в міждержавних та недержавних міжнародних організаціях;

вміти: обґрунтовувати необхідність набуття Україною членства в конкретних міжнародних організаціях; аналізувати позитивні та негативні наслідки членства України в міжнародних організаціях;

Станом на липень 2018 року відповідно до даних Міністерства закордонних справ⁷⁶ Україна є членом 80 міжнародних організацій.

Таблиця 38. Участь України в міжнародних організаціях

№ з/п	Назва міжнародної організації	Дата набуття членства
1.	Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ) Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	27.07.1994 р.
2.	Внутрішньо- європейська організація податкових адміністрацій Intra-European Organisation of Tax Administrations (IOTA)	01.01.2004 р. асоційоване членство 23.05.2006 р. повноправне членство
3.	Всесвітній поштовий союз (ВПС) Universal Postal Union (UPU)	1947 р.
4.	Всесвітня метеорологічна організація (ВМО) World Meteorological Organization (WMO)	19.04.1948 р.
5.	Всесвітня митна організація World Customs Organization (WCO)	10.11.1992 р.
6.	Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) World Intellectual Property Organization (WIPO)	12.04.1970 р.
7.	Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) World Health Organization (WHO)	1948 р. (членство поновлено у 1992 р.)
8.	Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (МЕБ) World Organization for Animal Health (OIE)	11.07.1994 р.
9.	Всесвітня туристична організація (ВТО) World Tourism Organization (UNWTO)	20.10.1997 р.
10.	Гаазька конференція з міжнародного приватного права The Hague Conference on International Private Law	03.12.2003 р.
11.	Генеральна конференція з мір та ваги Conférence générale des poids et mesures (CGPM)	09.08.2002 р.
12.	Дунайська комісія (ДК) Commission du Danube (CD)	11.05.1949 р.
13.	Енергетичне співтовариство Energy Community	01.02.2011 р.
14.	Євроазіатське співробітництво національних метеорологічних установ (КООМЕТ) Euro-Asian Cooperation of national metrological institutions (COOMET)	01.06.1992 р.
15.	Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (ЄАГ) Eurasian group on combating money laundering and financing of terrorism (EAG)	30.09.2004 р.
16.	Європейська асоціація національних метеорологічних установ European Association of National Metrology Institutes (EURAMET)	01.06.1998 р.
17.	Європейська конференція цивільної авіації (ЄКЦА) European Civil	15.12.1999 р.

⁷⁶ Міністерство закордонних справ Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна (інформація станом на 07.2018 р.). URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>

№ з/п	Назва міжнародної організації	Дата набуття членства
	Aviation Conference (ECAC)	
18.	Європейська організація вищих органів фінансового контролю European Organization of Supreme Audit Institutions (EUROSAI)	Червень 1999 р.
19.	Європейська організація з безпеки авіонавігації «Євроконтроль» European Organization for the safety of air navigation (Eurocontrol)	01.05.2004 р.
20.	Європейська організація ядерних досліджень (ЦЕРН) European Organization for Nuclear Research (CERN)	05.10.2016 р.
21.	Європейська організація супутникового зв'язку (ЄВТЕЛСАТ) European Telecommunications Satellite Organization (Eutelsat)	27.12.1993 р.
22.	Європейська та середземно-морська організація з карантину та захисту рослин (СОКЗР) European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO)	27.01.1994 р.
23.	Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	14.07.1992 р.
24.	Комісія Конвенції про захист Чорного моря від забруднення Commission of the Convention on the Protection of the Black Sea Against Pollution	04.02.1994 р. (приєднання України); 14.04.1994 р. (дата набрання чинності для України)
25.	Комісія по збереженню морських живих ресурсів Антарктики (ККАМЛР) Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (CCAMLR)	22.05.1994 р.
26.	Міжнародна асоціація з контролю за якістю насіння (ІСТА) International Seed Testing Association (ISTA)	28.04.2000 р.- асоційований член, 23.12.2009 р. - повноправний член
27.	Міжнародна асоціація розвитку (МАР) International Development Association (IDA)	27.05.2004 р.
28.	Міжнародна гідрографічна організація (МГО) International Hydrographic Organization (IHO)	20.05.1998 р.
29.	Міжнародна гуманітарна комісія із встановлення фактів (МГКВФ) International Humanitarian Fact-Finding Commission (IHFFC)	25.01.1990 р.
30.	Міжнародна електротехнічна комісія (МЕК) International Electrotechnical Commission (IEC)	01.01.1993 р.
31.	Міжнародна європейська інноваційна науково-технічна програма "EUREKA" Inter-governmental organization for pan-European research and development funding and coordination	09.06.2006 р.
32.	Міжнародна комісія по захисту ріки Дунай Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай International Commission for the Protection of the Danube River for the Convention on Cooperation for the Protection and Sustainable Use of the Danube River	13.03.2003р.
33.	Міжнародна морська організація (ІМО) International Maritime Organization (IMO)	28.03.1994 р.
34.	Міжнародна організація виноградарства та виноробства (МОВВ) International Vine and Wine Organization (OIV)	09.10.1996 р.
35.	Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)	Листопад 1998 р.
36.	Міжнародна організація з міграції (МОМ) International Organization for Migration (IOM)	27.11.2001 р.
37.	Міжнародна організація з цукру (МОЦ) International Sugar Organization (ISO)	22.10.1994 р.
38.	Міжнародна організація космічного зв'язку (Інтерспутник) International Organization of Space Communications (Intersputnik)	1997 р.
39.	Міжнародна організація кримінальної поліції (МОКП) – Інтерпол International Criminal Police Organization (ICPO)-Interpol	04.11.1992р.

№ з/п	Назва міжнародної організації	Дата набуття членства
40.	Міжнародна організація мобільного супутникового зв'язку (МОМСЗ) International Mobile Satellite Organization (Inmarsat)	1979 р.
41.	Міжнародна організація праці (МОП) International Labour Organization (ILO)	30.04.1954 р.
42.	Міжнародна організація стандартизації (МОС) International Organization for Standardization (ISO)	01.01.1993 р.
43.	Міжнародна організація франкофонії (МОФ) Organisation Internationale de la Francophonie	28.09. 2006 р.
44.	Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО) International Civil Aviation Organization (ICAO)	09.09.1992 р.
45.	Міжнародна організація цивільної оборони (МОЦО) International Civil Defence Organization (ICDO)	1998 р.
46.	Міжнародна рада військового спорту International Military Sports Council (CISM)	03.06.1993 р.
47.	Міжнародна рада по зерну (МРЗ) International Grains Council (IGC)	01.06.1998 р.
48.	Міжнародна фінансова корпорація (МФК) International Finance Corporation (IFC)	18.10.1993 р.
49.	Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) International Atomic Energy Agency (IAEA)	29.07.1957 р.
50.	Міжнародне бюро виставок (МБВ) Bureau International des Expositions (BIE)	30.04.1960 р.
51.	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)	03.09.1992 р.
52.	Міжнародний валютний фонд (МВФ) International Monetary Fund (IMF)	03.09.1992 р.
53.	Міжнародний орган з морського дна (МОМД) International Seabed Authority (ISA)	26.07.1999 р.
54.	Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) International Telecommunication Union (ITU)	07.05.1947 р.
55.	Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин (УПОВ) International Union for the Protection of New Varieties of Plants (UPOV)	03.11.1995 р.
56.	Міжнародний транспортний форум (МТФ) International Transport Forum (ITF)	29-31.05. 1996 р.
57.	Міжнародний трибунал з морського права (МТМП) International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS)	1999 р.
58.	Міжнародний центр вивчення питань збереження та відновлення культурних цінностей (ІККРОМ) International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)	15.01.2016 р.
59.	Міжнародний центр наукової та технічної інформації (МЦНТИ) International Centre for Scientific and Technical Information (ICSTI)	18.06.1993 р.
60.	Міжурядова організація міжнародних залізничних перевезень Intergovernmental Organization for International Carriage by Rail (OTIF)	01.01.2004 р.
61.	Об'єднаний інститут ядерних досліджень (ОІЯД) Joint Institute for Nuclear Research (JINR)	15.02.1999 р.
62.	Організація із заборони хімічної зброї (ОЗХЗ) Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)	1998 р.
63.	Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	30.12.1992 р.
64.	Організація з рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану (НАФО) Northwest Atlantic Fisheries Organization (NAFO)	08.07.1999 р.
65.	Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ Organization for Democracy and Economic Development – GUAM	23.05. 2006 р. (Об'єднання ГУАМ було створено 07.06. 2001р.)
66.	Організація Об'єднаних Націй (ООН) United Nations Organization (UN)	04.10.1945 р.
67.	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО) United Nations Educational, Scientific and Cultural	12.05.1954 р.

№ з/п	Назва міжнародної організації	Дата набуття членства
	Organization (UNESCO)	
68.	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)	21.06.1985 р.
69.	Організація співдружності залізниць (ОСЗ) Organization for Collaboration of Railways (OSJD)	05.06.1992 р.
70.	Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) Black Sea Economic Cooperation Organization (BSEC)	01.05.1999 р.
71.	Підготовча Комісія Організації Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань (ПК ОДВЗЯВ) Preparatory commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization	2000 р.
72.	Постійна палата третейського суду Permanent Court of Arbitration (PCA)	1962 р.
73.	Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)	29.11.2003 р.
74.	Рада Європи (РЕ) Council of Europe (CE)	09.11.1995 р.
75.	Світова асоціація автомобільних магістралей (СААМ) World Road Association (PIARC)	1995 р.
76.	Світова організація торгівлі (СОТ) World Trade Organization (WTO)	16.05.2008 р.
77.	Український науково-технологічний центр (УНТЦ) Science and Technology Center in Ukraine (STCU)	16.07.1994 р.
78.	Центрально-європейська ініціатива (ЦЕІ) Central European Initiative (CEI)	з березня 1994 р. – асоційований член, з 31.05.1996р. повноправний член
79.	Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР) Black	17.06.1997 р.
80.	Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії (IRENA)	24.02.2018

10.1. Участь України в організаціях глобального типу

Короткий опис: України з ООН. Основні напрямки роботи України в системі ООН на початку ХХІ ст.: подолання викликів нового тисячоліття, боротьба з тероризмом, підтримання міжнародного Історія співпраці миру та безпеки, економічна та гуманітарна співпраця, захист прав людини, охорона довкілля.

Співробітництво України з Організацією Північноатлантичного договору. Річні національні програми співробітництва Україна-НАТО.

Україна та міжнародні валютно-кредитні організації: МВФ (еволюція, напрямки, поточний стан та перспективи співробітництва України з МВФ), Світовий банк (членство України у МБРР; еволюція, напрямки, поточний стан та перспективи співробітництва України з МБРР; проектний портфель Банку в Україні), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) (напрямки, поточний стан та перспективи співробітництва України з ЄБРР).

Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Історія процесу приєднання до СОТ, позитивні та негативні наслідки приєднання до СОТ.

Напрямки діяльності МОМ в Україні.

Членство України в МОП

Україна і ООН⁷⁷

Україна у 1945 р. стала однією з держав-співзасновниць ООН. До 1991 р., перебуваючи у складі Радянського Союзу, Україна мала в ООН власне представництво на рівні де-юре незалежної країни. З моменту проголошення Україною незалежності розпочався якісно новий період її діяльності в ООН, яку було визначено одним з пріоритетних напрямів зовнішньої політики нашої держави.

Команда ООН в Україні складається з представників 18 спеціалізованих установ, фондів та програм ООН, акредитованих в Україні. Всі члени системи ООН в Україні об'єднані одним колективним баченням і підходом, які спрямовані на краще задоволення потреб населення, включаючи нові і більш вимогливі гуманітарні, соціально-економічні, управлінські, безпекові та політичні потреби у короткостроковій, середній та довгій строк.

Робота ООН в Україні керується Урядом України – Рамкою партнерства ООН 2018-2022. Цей стратегічний документ був сформульований при активній участі Уряду України, Координаційної групи ООН в Україні, громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін і підтверджує відданість всіх партнерів підтримці Порядку денного сталого розвитку 2030 в областях, які збігаються з пріоритети національного розвитку. Результати, сформульовані в цьому документі, відповідають на проблеми національного розвитку і використовують порівняльні переваги, потенціал і ресурси ООН. Існують чотири основні напрямки роботи:

- сталий економічний розвиток, довкілля та зайнятість;
- справедливий доступ до якісних та інклюзивних послуг та соціального захисту;
- демократичне управління, верховенство права та громадянська участь;
- безпека людини, соціальна згуртованість та відновлення з особливим акцентом на Східній Україні.

Таблиця 39. Україна та ООН: співпраця

<i>Вид діяльності</i>	<i>Характеристика</i>
Діяльність України у складі органів системи ООН	
Україна в Раді Безпеки ООН	Про високий авторитет нашої держави в ООН як у вказаний, так і в новітній періоди її розвитку, свідчить її неодноразове обрання до Ради Безпеки ООН – органу, на який країнами-членами ООН покладено головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки (1948-1949, 1984-1985, 2000-2001, 2016-2017 рр.).
Україна в Генасамблеї ООН	У 1997 р. міністра закордонних справ України Г.Й. Удовенка було обрано на посаду Голови 52-ї сесії Генасамблеї – найвищу керівну посаду в ООН.
Україна в інших органах при ООН	За час свого членства в ООН Україна шість разів обиралася членом Економічної і Соціальної Ради (востаннє – на період 2019-2021 рр.), двічі – членом Ради ООН з прав людини (востаннє – на період 2008-2011 рр.), одного разу – Комісії ООН з миробудівництва (2011-2012 рр. та віце-головування у 2011 р.).

⁷⁷ Постійне представництво України при ООН. URL: <https://ukraineun.org/>

Вид діяльності	Характеристика
	Україна входить до складу таких органів ООН, як: Комітет ООН з програми та координації, її представники працюють у Консультативному комітеті з адміністративних та бюджетних питань, Міжурядовій робочій групі експертів з міжнародних стандартів обліку та звітності, а також представник України є суддею Міжнародного трибуналу з морського права
Діяльність ООН в Україні	
Співпраця зі сталого розвитку	Україна бере активну участь у міжнародній співпраці зі сталого розвитку, спрямованій на комплексне вирішення завдань охорони довкілля, соціального розвитку й економічного зростання на глобальному, регіональному та національному рівнях. Україна бере помітну участь у зусиллях ООН, спрямованих на подолання кліматичних змін, та є учасником Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та її Кіотського протоколу. Україна була серед перших країн, які у 2016 році ратифікували нову глобальну кліматичну угоду – Паризьку угоду
Гуманітарна допомога ООН Україні	У поточному році гуманітарна допомога з боку організацій системи ООН надається в рамках нового Плану гуманітарного реагування ООН, бюджет якого у 2017 р. становить 214 млн. дол. США; очікується, що впродовж 2018 року в рамках його реалізації допомогу отримають 2,6 млн. осіб
Протидія морському піратству	Україна активно залучається до координованих ООН міжнародних зусиль з протидії морському піратству і збройним пограбуваннями суден. З 2009 року наша держава на регулярній основі бере участь у засіданнях Ради Безпеки ООН з цієї проблематики, виступаючи співавтором щорічних базових і галузевих резолюцій Ради Безпеки ООН з протидії піратству біля узбережжя Сомалі. Україна є дієвим учасником Контактної групи з протидії піратству біля узбережжя Сомалі, беручи активну участь у пленарних засіданнях Контактної групи, а також діяльності її функціональних робочих груп
Технічна, консультативна та фінансова допомога спеціалізованих установ ООН	Наша країна отримує значну технічну, консультативну та фінансову допомогу спеціалізованих установ ООН, її фондів і програм, зокрема у сферах демократичного врядування, подолання бідності, досягнення Цілей сталого розвитку, підтримки державного управління, боротьби з ВІЛ/СНІД та іншими тяжкими хворобами, захисту довкілля. На 2017 р. продовжено термін дії Рамкової програми партнерства Уряду України - ООН на 2012-2016 рр. (понад 133 млн. дол. США), а також програм співпраці України з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) на 2012-2016 рр. (бюджет – понад 22 млн. дол. США) та Фондом ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА) на 2012-2016 рр. (бюджет – 6,5 млн. дол. США). У контексті подолання гуманітарних наслідків агресії РФ проти нашої держави триває активна співпраця між Україною та організаціями системи ООН (УВКБ, УКГП, ПРООН, ВПП, МОМ, ВООЗ, ЮНФПА, ЮНІСЕФ та ін.) у гуманітарній сфері на Донбасі
Захист прав людини	Україна є активним учасником діяльності органів системи ООН у сфері прав людини, стороною всіх основних документів ООН з прав людини, включаючи Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Факультативні протоколи до них та Міжнародну конвенцію з ліквідації всіх форм расової дискримінації. З березня 2014 р. в Україні на запрошення Уряду нашої держави діє Моніторингова місія ООН у галузі прав людини, яка зокрема відстежує ситуацію на тимчасово окупованих територіях Криму, а також Донбасу.
Гендерна рівність	Як активний прихильник гендерної рівності, покращення становища жінок, подолання гендерних стереотипів Україна бере участь у більшості заходів ООН з цієї проблематики, у т.ч. у регулярних дебатах РБ ООН з тематики «Жінки, мир, безпека», виконує Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, зокрема шляхом виконання національних програм та проектів у цій сфері.
Підтримання міжнародного	Україна надає особливого значення діяльності ООН з підтримання міжнародного миру та безпеки, розглядаючи участь у ній як важливий чинник своєї зовнішньої

Вид діяльності	Характеристика
миру та безпеки	<p>політики. Починаючи з липня 1992 р., Україна виступає як значний контрибутор військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру. За період незалежності України понад 34 тисяч українських військових та представників органів внутрішніх справ взяли участь у більш ніж 20 миротворчих операціях під егідою ООН.</p> <p>За останніми офіційними даними Секретаріату ООН, Україна станом на початок 2013 року представлена в ОПМ ООН понад 500 «блакитними шоломами» у складі 8-ми миротворчих операцій ООН: у ДРК, на Кіпрі, в Аб'єй (Судан), у Косово, Кот д'Івуарі, Ліберії, Південному Судані та Тимор-Леште. Таким чином, за кількістю персоналу Україна наразі у третій десятці держав-лідерів серед понад 100 країн-контрибуторів до ОПМ ООН</p>

Більше інформації за посиланням – <http://www.un.org.ua/>

Відносини Україна-НАТО

Україна є єдиною країною-партнером НАТО, що бере участь у всіх основних поточних миротворчих місіях під її провідом. Основоположними документами, що продовжують визначати відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі, є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (09.07.1997 р.), Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство (21.08.2009 р.), План дій Україна-НАТО 2002 року, документ Україна-НАТО 2005 року «Поглиблення співпраці Україна-НАТО: короткотермінові заходи», яким започатковано Інтенсифікований діалог щодо прагнень України до набуття членства та відповідних реформ, а також у рамках Ради євроатлантичного партнерства.

Ключовим інструментом здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу є річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО (РНП), які розробляються з 2009 року.

23 грудня 2014 року Верховна Рада України прийняла рішення про відмову України від позаблокового статусу, який виявився неефективним у контексті забезпечення держави від зовнішньої агресії та тиску.

26 лютого 2016 року Президент України підписав Закон «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні», відповідно до якого Центр інформації та документації НАТО об'єднується з Офісом зв'язку НАТО в єдину дипломатичну установу. Це перший подібний випадок в історії НАТО.

6 липня 2017 року Президент Петро Порошенко підписав зміни до Законів України «Про основи національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» у частині євроатлантичної інтеграції.

11 березня 2016 року набула чинності Угода між Урядом України та Організацією

Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні.

Представництво НАТО в Україні складається з:

- Офісу зв'язку НАТО. Метою його діяльності є сприяння участі України у програмі «Партнерство заради миру» з максимально повним використанням можливостей, закладених у цьому механізмі, а також поглиблення співпраці між НАТО та державними структурами України в рамках Річних національних програм. Має три основних завдання: підтримання контактів з різними українськими установами та відповідними структурами НАТО; надання консультацій відповідним органам України та НАТО щодо заходів та напрямів можливого поглиблення співпраці; участь у підготовці і виконанні деяких практичних заходів таких, як військові навчання або проведення курсів з питань НАТО;

- Центру інформації та документації НАТО, завданням якого є інформування української громадськості про НАТО та переваги партнерства між Україною та НАТО.

Програма «Партнерство заради миру» є інструментом взаємодії НАТО з країнами-партнерами, що базується на практичному співробітництві та відданості демократичним принципам. Мета Програми: сприяти реформам, підвищити стабільність, зменшити світові загрози безпеці, створити міцні відносини у сфері безпеки між країнами-партнерами та НАТО, а також між самими партнерами. Сьогодні Україна бере участь в наступних механізмах ПЗМ: Процесі планування та оцінки сил (ППОС); Концепції оперативних можливостей (КОМ); Політико-військових рамках участі партнерів в операціях з підтримання миру під проводом НАТО; спільних з НАТО навчаннях, у тому числі з врегулювання кризових ситуацій; співробітництві у галузі озброєнь, протиповітряної оборони, управління повітряним рухом та обміну даними про повітряну обстановку; Індивідуальній програмі партнерства (ІПП); Плані дій партнерства щодо розбудови оборонних інституцій; Програмі удосконалення військової освіти (DEEP); Програмі професійного розвитку цивільного персоналу; Політиці трастових фондів партнерства; Ініціативі НАТО з розбудови прозорості, доброчесності, відкритості та запобігання проявів корупції (Ініціатива VI); Програмі НАТО «Наука заради миру та безпеки»; співробітництві у галузі реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру.

Одним з пріоритетів національних інтересів України визначено інтеграцію у євроатлантичний безпековий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору.

Таблиця 40. Напрями розвитку співпраці України і НАТО

<p>1. Політичний діалог</p> <p>Політичний діалог України з Альянсом забезпечується шляхом двосторонніх контактів на всіх рівнях, включно з міжпарламентським виміром. Провідну роль у поглибленні цього діалогу відіграє Комісія Україна-НАТО (КУН), створена в 1997 р. на виконання положень Хартії про особливе партнерство. Вона проводить засідання не рідше двох разів на рік. Крім того, КУН може скликатися на вимогу України на підставі ст.15 Хартії та ст.8 Рамкового документа «Партнерства заради миру», якщо Україна відчуватиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності чи безпеці.</p>
<p>2. Річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО</p> <p>Ключовим системним документом розвитку співробітництва з НАТО та важливим інструментом здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу є Річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО (РНП), які розробляються з 2009 року. РНП затверджується Президентом України. До реалізації РНП залучаються центральні органи виконавчої влади, інші органи державної влади, неурядові організації</p>
<p>3. Практичне співробітництво Україна-НАТО</p> <p>Для розвитку практичного співробітництва під егідою КУН створено і діють п'ять спільних робочих груп Україна-НАТО (СРГ): з питань воєнної реформи (СРГ ВР); оборонно-технічного співробітництва (СРГ ТО); економічної безпеки; планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру (СРГ ПНС); зі співробітництва з питань науки і довкілля (СРГ НОД)</p>
<p>4. Участь України в місіях НАТО</p> <p>Продовжується участь українського контингенту (інженерний підрозділ чисельністю 40 військовослужбовців та 18 одиниць автомобільної та спеціальної техніки) в операції у складі Багатонаціональних сил НАТО в Косово (КФОР) та національного персоналу (10 військовослужбовців) в місії НАТО «Рішуча підтримка» в Афганістані</p>

Більше за посиланням – <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua>

Україна і МОП

Україна є членом МОП з 12.05.1954 року. За часів незалежності Україна двічі обиралася до складу Адміністративної ради – на період 1996-99 рр. та 1999-2002 рр. Україна ратифікувала 71 Міжнародні трудові стандарти МОП (конвенції), включаючи вісім фундаментальних і чотири пріоритетні конвенції. Уряд планує ратифікувати ще 8 конвенцій МОП, щоб відповідати Європейській соціальній хартії.

Діяльність МОП в Україні здійснюється в рамках Програми гідної праці на 2016-2019 рр., яка спрямована на сприяння забезпеченню гідної праці для жінок та чоловіків і як ключового компонента політики розвитку, і як цілі національної політики уряду та соціальних партнерів (роботодавців та профспілок та їх об'єднань). Програма гідної праці є системою середньострокового планування, що спрямовує роботу МОП у країні відповідно до пріоритетів і завдань, погоджених із тресторонніми партнерами МОП.

МОП є частиною системи ООН в Україні. У рамках Рамкової програми партнерства ООН для України 2018-2022 рр. пріоритетом є економічне зростання, зайнятість, управління та соціальний захист, а також відведена провідна роль МОП у координації роботи ООН з створення робочих місць.

Протягом останніх років в Україні за допомогою МОП було реалізовано 8 проектів спільно з Програмою Розвитку ООН, 2 проекти спільно з Об'єднаною

програмою ООН з ВІЛ/СНІД та Фондом ООН в сфері народонаселення та 1 проект у співпраці з Міжнародною організацією з міграції. За роки незалежності в Україні реалізовано понад 30 проектів і програм МОП. Наразі, Програма гідної праці в Україні охоплює 7 проектів і програм на загальну суму близько 10 млн. дол. США.

Програми Гідної праці спрямовані на просування гідної праці і як ключового компонента політики розвитку, і як цілі національної політики урядів та соціальних партнерів. Програма гідної праці для є системою середньострокового планування, що спрямовує роботу МОП у країні відповідно до пріоритетів і завдань, погоджених із тристоронніми партнерами МОП.

Програма Гідної праці для України, включно з її пріоритетами й результатами, погоджена за підсумками масштабного процесу тристоронніх консультацій з партнерами МОП в Україні. Досягнення визначених стратегічних пріоритетів і результатів заплановане на період 2016-2019 рр. шляхом реалізації спільних дій української влади та соціальних партнерів, з одного боку, та МОП – з іншого боку. У Програмі враховані заходи з планування розвитку, що здійснюються у країні, та міжнародні програми дій, зокрема, Рамкова програма партнерства Уряду України з ООН на 2012-2016 роки, Стратегія подолання бідності та Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»

У рамках усеосяжної теми «Гідна праця для всіх» МОП зосередиться у своїй роботі в Україні в період із 2016 до 2019 року на трьох пріоритетах програми для країни (табл. 41).

Таблиця 41. Пріоритети Програми Гідної праці для України на період 2016-2019 рр.⁷⁸

<i>Пріоритет</i>	<i>Кінцевий результат</i>
Сприяння зайнятості та розвитку сталих підприємств задля стабільності та зростання	1) ініційовано та (або) проведено правові та інституційні реформи для заохочення створення і зростання сталих підприємств; 2) Ініційовано та/або впроваджено науково обґрунтовані реформи політики, спрямовані на забезпечення ринку відповідними кваліфікованими кадрами і усунення невідповідності кваліфікації на ринку праці; 3) поліпшено функціонування Державної служби зайнятості; 4) посилено вплив інвестицій на створення робочих місць
Сприяння ефективному соціальному діалогу	1) законодавство про працю відповідає міжнародним трудовим нормам і директивам ЄС; 2) покращено систему колективних переговорів і врегулювання трудових спорів; 3) зміцнена спроможність соціальних партнерів та інституцій соціального діалогу; 4) створено ефективну інспекцію праці.
Покращення соціального захисту і умов праці	1) зміцнення національного мінімального рівня соціального захисту на основі міжнародних трудових стандартів та соціального діалогу; 2) розроблено і введено в дію політику щодо заробітної плати та доходів з

⁷⁸ Міжнародна організація праці Програма гідної праці МОП для України на 2016-2019 роки. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf

Пріоритет	Кінцевий результат
	наголосом на рівні можливості; 3) законодавство про безпеку та гігієну праці оновлено та узгоджено з нормами МОП і директивами ЄС; 4) тристороннім партнерам надано технічну підтримку в реалізації Національної стратегії тристороннього співробітництва з протидії ВІЛ/СНІДу у сфері праці

Діяльність МОМ в Україні

Україна отримала статус спостерігача в МОМ у 1993 р., подала заявку на членство у 2001 р., а в 2002 р. стала державою-членом МОМ після ратифікації угоди про це Верховною Радою. В Україні МОМ співпрацює з Міністерством внутрішніх справ, Державною прикордонною службою (ДПС). Серед основних досягнень МОМ у цій галузі – надання суттєвої допомоги у поступовому перетворенні ДПС на європейський правоохоронний орган, узгодження управління міграцією з міжнародними стандартами, створення механізму контролю за дотриманням прав мігрантів, яких було затримано, вдосконалення потенціалу управління кадровими ресурсами ДПС та ін.

В Україні МОМ реалізує такі основні проекти⁷⁹:

- протидія торгівлі людьми (з 1998 р.);
- управління неврегульованою міграцією (зокрема з 2005 р. є виконуючим партнером Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM)); міграція та розвиток (допомога трудовим мігрантам);
- сприяння культурному розмаїттю та інтеграції мігрантів (просування принципів толерантності щодо іммігрантів, допомога іммігрантам);
- медичні послуги та подорожня допомога мігрантам (з 1996 р.; зокрема, повернення українських громадян із зон конфліктів та стихійних лих, країн нелегальної імміграції, підтримка репатріації в Україну, надання медичних послуг та гуманітарної допомоги іммігрантам);
- допомога вимушеним переселенцям і громадам, які зазнали наслідків конфлікту (з 2014 р.; облаштування внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованих територій та зони АТО, грошова допомога переселенців, відновлення соціальної інфраструктури на звільнених територіях);
- щомісячний моніторинг міграційного законодавства України;
- підтримка електронної правової бази з питань міграції;

⁷⁹ Кресін О.В. Віхи розвитку і організаційні особливості Міжнародної організації з міграції. Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: наук.- практич. симпозіум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнар. конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (м. Одеса, 18 груд. 2015 р.) // Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2015. 105 с. URL: http://iele.bazick.com/downloads/pub/Migrac_Politica.pdf

– здійснення наукових досліджень і публікація монографічної, аналітичної, навчально-методичної літератури.

На рис. 8 наведено напрямки, за якими МОМ в Україні здійснює діяльність, відповідно до звіту міжнародної організації про діяльність в Україні.

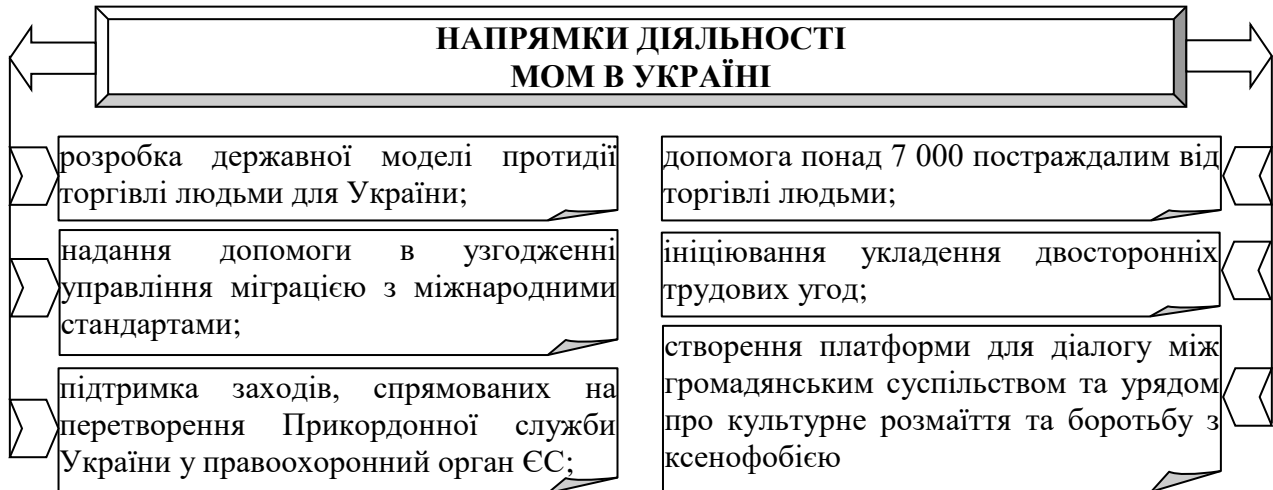

Рис. 8. Напрямки діяльності МОМ в Україні⁸⁰

Поточне активне фінансування становить понад 20 млн. дол. США, більш ніж 10 донорів фінансують понад 30 проектів. МОМ провадить діяльність у 3 офісах: Головний офіс у Києві, філія у Криму та Медичний центр. Персонал представництв міжнародної організації в Україні складається з більш ніж 140 співробітників і консультантів.

Напрями впливу управління міграційними процесами (в тому числі, діяльності МОМ в Україні) на формування соціальної політики країни:

– соціальний захист мігруючого населення (консультаційна підтримка, матеріальна та фінансова допомога);

– регулювання соціальних відносин, що відбувається через управління адаптаційних та інтеграційних процесів мігруючого населення (забезпечення адаптації після повернення осіб з міграції; допомога особам, що емігрують з країни тощо);

– розвиток елементів соціальної інфраструктури (створення національних представництв, бюро і структурних підрозділів МОМ в країнах-членах, що забезпечують розробку та реалізацію міграційних проектів і надання міграційних послуг);

– формування статистичної інформації про міграційні потоки (МОМ здійснює збір та обробку інформації про міграційні процеси на регіональному та світовому рівні).

⁸⁰ МОМ в Україні: огляд діяльності. 2011. URL: http://iom.org.ua/pdf/WaWeDo_ua_b5_Upd_s.pdf

СОТ і Україна⁸¹

Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року, коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ, та тривав 14 років, ставши одним з найдовших переговорів у СОТ. 5 лютого 2008 року у Женеві відбулося засідання Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ. Згідно з процедурами СОТ, 16 травня 2008 року Україна стала повноправним 153-м членом.

Вступ України до СОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки. Україна на абсолютно рівних умовах та правах з іншими членами організації бере безпосередню участь у формуванні новітніх правил торгівлі на світовому ринку у рамках поточного раунду багатосторонніх торговельних переговорів з метою максимального врахування національних інтересів нашої держави у торговельно-економічній сфері.

Як член СОТ Україна отримала право використовувати механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ, що сприяє справедливому вирішенню будь-яких суперечок з приводу дотримання положень угод СОТ, які можуть виникнути у країни з її торговими партнерами. У рамках зазначеного механізму було позитивно вирішено ряд важливих питань, а саме дискримінаційного оподаткування, ліцензування деяких видів української продукції. Україна продовжує використовувати цей механізм СОТ, оскільки це є частиною системних зусиль, спрямованих на забезпечення та розширення присутності українських товарів на інших ринках.

Набуття Україною членства в СОТ створило необхідні передумови для підписання у червні 2010 року Угоди про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн), яка набрала чинності з 1 червня 2012 року; стало потужним стимулом для започаткування переговорів з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі. Політичну частину Угоди про асоціацію з Європейським Союзом України було підписано 21 березня 2014 року. Економічну частину цієї угоди було підписано 27 червня 2014 року.

Уряд України здійснює активну зовнішньоторговельну політику шляхом участі нашої країни у багатосторонніх торговельних переговорах та проводить ефективну роботу, спрямовану на реалізацію переваг членства України у СОТ з метою розширення експортних можливостей вітчизняних товаровиробників та захисту економічних інтересів держави на зовнішніх ринках.

Реформуючи свою торговельну політику відповідно до правил СОТ Україна

⁸¹ Міністерство закордонних справ України Україна у міжнародних організаціях. СОТ. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/wto>

намагається зокрема:

- зменшувати перелік видів економічної діяльності, які потребують ліцензій та різних дозволів;
- знизити рівень втручання держави у ведення підприємницької діяльності;
- законодавчо визначити та розмежувати функції контролюючих органів, запобігаючи дублюванню.

Вступ України в СОТ дозволив:

- розширити можливості та переваги для розвитку бізнесу. Це – регуляторне середовище, спрощення зовнішньоекономічних торговельних процедур, сертифікації та стандартизації, доступу до іноземних ринків товарів та послуг тощо;
- отримати вітчизняним експортерам передбачуваний та сприятливий недискримінаційний режим на ринках СОТ, можливість врегулювання торговельних проблем і спірних питань як у дво-, так і у багатосторонньому форматі;
- здійснювати переговори про укладення угод про вільну торгівлю (ЄС, Канада, Ізраїль, Туреччина та інші);
- отримати розширені можливості використання інструментів торговельного захисту, нетарифних заходів, механізму врегулювання спорів тощо;
- використовувати участь в інформаційній системі СОТ для доступу українських підприємств до інформації про зміни у торговельних режимах країн-членів СОТ тощо;

Найсуттєвішими змінами від вступу України до СОТ стало зменшення тарифних та нетарифних обмежень доступу українських товарів на світові ринки, отримання українськими товарами режиму найбільшого сприяння у торговельному просторі країн-членів СОТ та можливість захисту інтересів національних виробників відповідно до процедури розгляду торгових спорів СОТ.

Таблиця 42. Основні напрямки співпраці України і СОТ⁸²

<i>Напрямок співпраці</i>	<i>Характеристика</i>
Участь України у багатосторонніх торговельних переговорах	Україна систематично беручи участь у засіданні Конференції міністрів впливає на формування нових правил у світовій торгівлі, визначення пріоритетних напрямів діяльності СОТ
Україна активно використовує майданчики СОТ для відстоювання інтересів українського бізнесу	Протягом 2016-2017 років Україна взяла участь у понад 25 таких засіданнях органів СОТ різного рівня. Україна неодноразово використовувала механізм внесення на розгляд засідань цих органів специфічних торговельних занепокоєнь (specific trade concerns), що дало можливість привернути увагу членів СОТ до можливих порушень зобов'язань за відповідними угодами та вимагати скасування заходів, що не відповідають положенням угод СОТ
Вступ нових членів до	На сьогодні Україна є членом 18 робочих груп зі вступу нових членів до

⁸² Микольська Н. Перші 10 років у СОТ: як Україна використовує інструменти організації. Європейська правда. 2018. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2018/05/16/7081783/>

<i>Напрямок співпраці</i>	<i>Характеристика</i>
СОТ – розширення можливостей для українського бізнесу	СОТ.
Україна приєдналась до Угоди про державні закупівлі GPA	У травні 2016 року Україна стала стороною Угоди про державні закупівлі (GPA). Це дало можливість українським компаніям брати участь у державних закупівлях 46 країн-учасниць цієї угоди, серед яких ЄС (28), Японія, США, Корея, Тайвань, Сінгапур, Гонконг та Канада. Завдяки приєднанню України до Угоди СОТ про державні закупівлі для українських підприємців стало реально отримати доступ до державних тендерів за кордоном
Україна вперше здійснила Огляд торговельної політики в СОТ	У квітні 2016 року ми успішно провели перший Огляд торговельної політики України. Це – своєрідний «міжнародний аудит» України у СОТ та один із найважливіших видів діяльності організації, який підсилює принцип передбачуваності торговельних режимів та практики його виконання членами СОТ
Україна активно використовує механізм врегулювання суперечок у СОТ	Протягом 10 років членства у СОТ Україна відстоювала свої права у семи справах – у якості позивача, у чотирьох – у якості відповідача та була третьою стороною у 19 справах
Україна активно протидіє торговельній агресії Росії в СОТ	Україна активно відстоює інтереси українських виробників за допомогою механізмів СОТ. Проблемні питання торгівлі України з іншими членами організації піднімаються на профільних комітетах СОТ, в межах огляду торговельної політики країн-членів, а також на засіданнях відповідних Рад, зокрема, Генеральної ради

Відповідальним за співробітництво України з СОТ центральним органом виконавчої влади визначене Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Більше інформації про стан співробітництва України в рамках СОТ за посиланням – <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&tag=SpivrobitnitstvoZSvitovojuOrganizatsiieiuTorgivli>

Діяльність МВФ в Україні⁸³

Таблиця 43. Історія співробітництва України та МВФ:

<i>Період</i>	<i>Події</i>
1992 р.	Приєднання України до МВФ. Основними цілями співробітництва з МВФ стали стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання
1994-1995 рр.	Україна співпрацювала з МВФ по програмі системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763.1 млн. дол. США.), метою якої була підтримка платіжного балансу України.
1995-1998 рр.	В рамках трьох річних програм Stand by Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ. (1 935 млн. дол. США.) Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.
1998-2002 рр.	Україна співпрацює з Фондом в рамках Програми розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), яка передбачала надання кредиту обсягом 2,6 млрд. дол. США. У рамках цієї Програми EFF Україна отримала 1.193,0 млн. СПЗ (1.591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного

⁸³ Міністерство фінансів України МВФ. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>

Період	Події
	банку України.
2002-2008 рр.	Наприкінці 2002 року Кабінет Міністрів України прийняв рішення, що подальший формат співробітництва України з МВФ передбачатиме співпрацю, на безкредитній основі, в рамках річної програми «попереджувальний стенд-бай», яка 29 березня 2004 року була затверджена Радою Директорів МВФ і надавала теоретичну можливість надання нових кредитів МВФ і яка надавало можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України), у випадку погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни. Проте, враховуючи незабезпечення виконання умов програми проведення перегляду програми і практичне її відновлення у період дії програми, тобто до кінця березня 2005 року, стало неможливим.
2005-2008 рр.	Співробітництво України з МВФ сконцентровано у сфері технічної допомоги. Цей підхід відповідав тезам, висловленим Президентом України: «В майбутне-без боргів», які стверджували про необхідність поступового перенесення центру ваги у співробітництві з МВФ у площину безкредитних стосунків, узгодження головних параметрів макроекономічної політики з тенденціями та прогнозами розвитку світової кон'юнктури, з динамікою і напрямками світових фінансових та інвестиційних потоків та поглиблення координації у сфері валютної політики.
2008 рік	У зв'язку з розгортанням повномасштабної кризи на світових фінансових ринках та їх впливу на економіку України, наша країна подала заявку на отримання нової програми співробітництва Stand by, і 5 листопада 2008 року Рада директорів МВФ ухвалила надання дворічної програми загальним обсягом в 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США). 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів Національного банку України. В рамках цієї програми «Стенд-бай» Україна отримала три транші загальним обсягом 7 млрд. СПЗ (10,6 млрд. дол. США). Частина другого траншу у розмірі 1,5 млрд. доларів США та третій транш у повному обсязі були спрямовані безпосередньо до Державного бюджету України.
2010 рік	Україна ухвалила нову спільну з МВФ програму «Стенд-бай» на загальну суму 10 млрд. СПЗ (15,1 млрд. дол. США), строком на 2,5 роки, скасувавши Угоду «Стенд-бай», затверджену в листопаді 2008 року (у тому числі усі транші, що ще залишилися відповідно до тієї Угоди). В рамках цієї програми Україна отримала два транші допомоги, перший обсягом 1 250 млрд. СПЗ (1,89 млрд. дол. США, з яких до бюджету було направлено 1,022 млрд. дол. США); другий обсягом 1 млрд. СПЗ (близько 1,5 млрд. дол. США). Із загального обсягу коштів отриманих за цією Програмою 2 млрд. дол. США надійшло на підтримку державного бюджету. Надання подальших траншів не відбулося через невиконання Урядом України умов програми співробітництва з МВФ.
2014-2015 рр.	МВФ ухвалив надання Україні нової позики Stand by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3,1 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, закладені у програму, було значно відкориговано через розгортання в Україні масштабної економічної кризи на фоні російської агресії на сході країни. З огляду на це, на запит українського Уряду, вже 11 березня 2015 року МВФ ухвалив заміну програми Stand by на нову, чотирирічну програму «Механізм Розширеного Фінансування» (Extended Fund Facility). Перший транш обсягом 5 млрд. дол. США за новою програмою було отримано одразу після її ухвалення. Надання другого траншу обсягом 1,7 млрд. дол. США (що було повністю спрямовано на поповнення резервів Національного банку) було ухвалено Радою директорів МВФ 31 липня 2015 року.
2016 рік	Після довгої перерви Радою Директорів МВФ було затверджено другий перегляд спільної з МВФ програми EFF. Відповідно до цього рішення було виділено третій за Програмою транш у розмірі 716,1 млн. СПЗ (1 млрд. дол. США) та 16 вересня кошти були спрямовані на поповнення резервів НБУ.

Період	Події
2017 рік	Радою Директорів МВФ було затверджено третій перегляд спільної з МВФ Програми «EFF». Відповідно до цього рішення Україні було виділено четвертий за Програмою транш у розмірі 734,05 млн. СПЗ (близько 1 млрд. дол. США), який 5 квітня було спрямовано на поповнення резервів НБУ. На сьогодні основними вимогами для завершення четвертого перегляду спільної з МВФ Програми «EFF»: прийняття пенсійної реформи, створення антикорупційних судів, прозора приватизація, а також запровадження автоматизованого механізму регулювання тарифів на газ та теплову енергію.

Загалом, в рамках співробітництва з МВФ Україна отримала 21 410,76 млн. СПЗ (еквівалент 31 514,61 млн. дол. США). Станом на 31 грудня 2018 р. загальну суму заборгованості становить 8035,76 млн. СПЗ.

Квота України в бюджеті МВФ становить 2011,8 млн. СПЗ.

Більше про співпрацю України та МВФ за посиланнями – <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/10/24/641912/>, <https://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>.

*Світовий банк та його роль в розвитку України*⁸⁴

В контексті глобальної економічної та фінансової кризи та її негативного впливу на становище української економіки зростає важливість міжнародного фінансового співробітництва України, особливо з групою Світового банку. Співпраця з Міжнародним банком реконструкції та розвитку здійснюється відповідно до Стратегії партнерства з Україною на період 2008 – 2011 рр., яка має на меті забезпечення в Україні сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки, реформування державних фінансів та державного управління, поліпшення державних послуг у сфері охорони здоров'я та освіти. Вагоме значення для державного сектора української економіки мають капіталовкладення Європейського банку реконструкції та розвитку, спрямовані на реалізацію проектів в енергетиці, транспорті та зв'язку, сфері муніципальної інфраструктури.

Україна приєдналася до Світового банку в 1992 році. За понад 26 років співпраці загальна сума зобов'язань Банку перед Україною сягнула майже 12 млрд доларів США в рамках приблизно 70 проектів і програм.

На сьогодні портфель проектів МБРР в Україні складається з восьми інвестиційних проектів загальною сумою близько 2,5 млрд доларів США та однієї гарантії на 500 млн доларів США.

Світовий банк та українська влада впроваджують Концепцію партнерства з

⁸⁴ The World Bank Group Світовий банк в Україні. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview#2>

Україною на 2017-2021 роки⁸⁵, яка має на меті надання підтримки Україні в забезпеченні стійкого відновлення економіки, від якого отримає вигоду все населення України. Нова Концепція партнерства орієнтована на підвищення ефективності функціонування ринків, створення належних умов для забезпечення фіскальної та фінансової стабільності, а також на підвищення якості надання послуг для всього населення України.

Починаючи з 2014 року, Світовий банк надав населенню України підтримку у формі двох серій позик у рамках позик на політику розвитку (ППР), семи нових інвестиційних проектів і гарантії загальною сумою близько 5,5 млрд доларів США, які мали на меті покращення якості найбільш важливих державних послуг, допомогу у здійсненні реформ та стимулюванні розвитку приватного сектора.

Світовий банк підтримував пріоритетні заходи стосовно реформ, спрямовані на усунення ключових структурних причин нинішньої економічної кризи в Україні та на закладення підвалин для всебічного та сталого розвитку за допомогою реалізації двох груп проектів з підтримки бюджету: серії багатосекторних ППР (БППР-1 у сумі 750 млн доларів США, затвердженої в 2014 році, та БППР-2 у сумі 500 млн доларів США, затвердженої в 2015 році) та серії ППР для фінансового сектора (ППРФС-1 у сумі 500 млн доларів США, затвердженої в 2014 році, та ППРФС-2 у сумі 500 млн доларів США, затвердженої в 2015 році).

Заходи з реформування, на допомогу яким впроваджувалися ці чотири проекти з підтримки бюджету, мали на меті сприяння належному урядуванню, прозорості та підзвітності у державному секторі, а також стабільності в банківському секторі; зменшенню вартості ведення бізнесу та ефективному використанню дефіцитних державних ресурсів для надання якісних державних послуг у критичний період. Окрім того, ці проекти допомагають українській владі продовжувати реформування неефективної та несправедливої системи субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, захищаючи водночас малозабезпечених громадян від підвищення тарифів завдяки посиленню соціальної допомоги.

Інвестиційні проекти Світового банку були та залишаються спрямованими на вдосконалення основних державних і комунальних послуг: централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення, охорони здоров'я та соціального захисту, а також державної інфраструктури, зокрема, систем електропередачі та мережі автомобільних доріг.

Окрім того, Банк надає підтримку Україні у формі технічної допомоги та

⁸⁵ Концепція партнерства з Україною на 2017-2021 фінансові роки. Київ, 2017. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/501881501141799939/pdf/114516-UKRAINIAN-PUBLIC-WBUkraineCPFUKR.pdf>

рекомендацій щодо політики в розробленні та проведенні комплексних структурних реформ.

На додаток до фінансування кількох проектів у приватному секторі, реалізація яких триває, Міжнародна фінансова корпорація (МФК) впроваджує в Україні масштабну консультаційну програму, спрямовану на спрощення регулювання, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення енергоефективності, посилення конкурентоспроможності місцевих виробників продуктів харчування, сприяння відкриттю нових ринків і розширення доступу до фінансування.

Відносини ЄС-Україна

Співробітництво почалося з незалежності України та визнанням незалежної країни ЄС. Вже в 1994 році було підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, і лише у 2005 році після Помаранчевої революції Україна заявила як стратегічну мету – стати повноправним членом ЄС, який отримав позитивну відповідь від ЄС. До 2013 року вища влада України працювала в напрямку європеїзації і приєдналася до ініціативи ЄС «Східне партнерство» і почала переговори про укладення Угоди про асоціацію з ЄС.

Таблиця 44. Етапи процесу європеїзації в Україні

<i>Рік</i>	<i>Події</i>
1991	- визнання ЄС незалежності України
1993	- Україна проголосила власні євроінтеграційні прагнення в основних напрямках зовнішньої політики
1993	- відкриття Представництва Європейської Комісії в Києві (з 2009 року до ЄС)
2005	- заявлена стратегічна мета - отримання статусу повноправного члена ЄС - позитивна відповідь Європейського Парламенту ЄС
2007	- Саміт Україна-ЄС, початок переговорів щодо укладення Угоди про асоціацію
2009	- Україна стала учасником ініціативи Східного партнерства ЄС
2013	- відмова українського уряду підписати угоду про асоціацію
21.03.2014	- підписання політичної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
27.06.2014	- підписання економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
16.09.2014	- Європейський парламент ратифікував Угоду про асоціацію між Україною та ЄС
01.01.2016	- почала функціонувати глибока і всеосяжна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС
11.06.2017	- Україна отримала право на безвізовий режим в ЄС
01.09.2017	- Угода була ратифікована всіма країнами ЄС і набрала чинності в повному обсязі

Більше про хронологію відносин України та ЄС за посиланням – http://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/eu_ukraine/chronology/index_en.htm.

Однак ситуація змінилася після 2013 року, коли український уряд відмовився підписати Угоду про асоціацію, що спричинило чергову хвилю революції гідності.

Після революції новий уряд у першій половині 2014 року підписав політичну та економічну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Підписання угоди стало основою для розвитку економічних відносин між Україною та ЄС. Так, у 2016 році почала функціонувати поглиблена і всеосяжна зона вільної торгівлі між

Україною та ЄС. Сьогодні ЄС є найбільшим торговельним партнером України (42 % зовнішньоторговельного обороту припадає на країни ЄС).

ЄС підтримує Україну в забезпеченні стабільного, процвітаючого і демократичного майбутнього для всіх своїх громадян. ЄС незмінно підтримує територіальну цілісність і суверенітет країни і вважає повну реалізацію Мінських угод основою для сталого, політичного вирішення конфлікту на сході країни. З весни 2014 року ЄС активізував свою підтримку економічних і політичних реформ в Україні.

Таблиця 45. Напрями співпраці України та ЄС⁸⁶

<i>Напрями</i>	<i>Характеристика</i>
Політичні відносини	<p>Україна є пріоритетним партнером для Європейського Союзу, також у рамках Східного партнерства ЄС. Угода про асоціацію, в тому числі глибокої і всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною, була укладена в період між 2007 і 2011 і підписана 21 березня і 27 червня 2014 р. Вона замінює раніше рамки співробітництва. Угода про асоціацію є основним інструментом для зближення України та ЄС: вона сприяє поглибленню політичних зв'язків, посиленню економічних зв'язків і повазі до спільних цінностей.</p> <p>Угода посилює співробітництво між Україною та ЄС у галузі прав людини, основних свобод та верховенства права; політичний діалог та реформи; переміщення осіб; і посилення співпраці в ряді секторів, включаючи енергетику; екологічні та кліматичні заходи; транспорт; фінансові послуги; державні фінанси, включаючи боротьбу з шахрайством; сільське господарство та розвиток сільської місцевості; рибальство і морська політика; захист споживачів та громадянське суспільство.</p> <p>Україна також є ключовою країною-партнером в рамках Європейської політики сусідства (ЄПС) та Східного партнерства, яка включає всі країни ЄС, а також Вірменію, Азербайджан, Білорусь, Грузію, Республіку Молдова та Україну. Проводяться регулярні дискусії з питань, що становлять взаємний інтерес, у тому числі через саміти Україна-ЄС, які проводяться щороку.</p>
Економічні та торговельні відносини	<p>Угода про асоціацію, включаючи її глибоку та всеохоплюючу зону вільної торгівлі, є основним інструментом для зближення України та ЄС. Адже надає Україні можливість для модернізації своїх торговельних відносин і для економічного розвитку шляхом відкриття ринків і гармонізації законів, стандартів і правил у різних секторах. Це допоможе узгодити ключові сектори української економіки зі стандартами ЄС.</p> <p>Перші конкретні результати впровадження Угоди: у першій половині 2017 року – за даними Євростату – торгівля товарами між ЄС та Україною збільшилася на 23%, а ЄС продовжує зміцнювати свої позиції першого торговельного партнера в цілому, на ЄС припадає близько 40% загального обсягу експорту України.</p> <p>Основними продуктами, які Україна експортує до ЄС, є неблагородні метали та вироби з них, рослинні продукти, мінеральні продукти, електричні машини та прилади, рослинні жири та олії. Основними продуктами експорту ЄС в Україну є машини та обладнання, продукція хімічної промисловості, транспортне обладнання, пластмаси, гума та вироби з них, а також мінеральні продукти.</p> <p>Зовнішня торгівля та інвестиції є життєво важливими як для економіки України, так і для країн ЄС, з точки зору зростання та робочих місць, зниження цін, підвищення якості та більшого вибору для споживачів через посилення конкуренції тощо.</p>
Фінансове	Починаючи з весни 2014 року, Україна розпочала реалізацію амбітного періоду

⁸⁶ EU External Action Ukraine and the EU. 2016. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/1937/ukraine-and-eu_en

Напрями	Характеристика
співробітництво	реформ, спрямованого на стабілізацію економіки та покращення життєдіяльності своїх громадян. Україна та ЄС спільно визначили програму реформ (Порядок денний асоціації, який останнім часом був оновлений у березні 2015 року) та уважно слідкують за цим. Боротьба з корупцією, реформування судової системи, конституційні та виборчі реформи, поліпшення бізнес-клімату та реформа державного управління, включаючи децентралізацію, є одними з головних пріоритетів порядку денного. На додаток до політичної підтримки, ЄС зобов'язався підтримати пакет реформ на найближчі кілька років на суму 12,8 млрд. євро
Діалог громадянського суспільства	Представництво ЄС спільно з країнами ЄС та у консультаціях з громадянським суспільством та національними органами влади розробило Дорожню карту ЄС для співпраці з громадянським суспільством в Україні. Дорожня карта визначає вісім довгострокових пріоритетів співробітництва та координації у цій сфері. Пріоритети охоплюють сприятливе середовище, аналіз політики, легітимність, Угоду про асоціацію, конфлікти, підзвітність, права людини, економічний розвиток та багато інших галузей, які турбують суспільство
Гуманітарна допомога	ЄС та його держави-члени надають фінансову підтримку найбільш вразливим категоріям населення. Гуманітарна допомога нараховує 222 млн. євро, з яких 88,1 млн. євро було надано ЄС. Таке фінансування надає підтримку найбільш вразливим категоріям населення, які постраждали від конфлікту в районах, що не контролюються урядом, і по обидва боки лінії зв'язку. Ця допомога стосується основних потреб найбільш постраждалих від конфлікту, де б вони не були. Це включає в себе притулки, охорону здоров'я, захист, продовольчі та непродовольчі товари, воду, санітарію та іншу невідкладну допомогу. Якщо є відповідні умови, допомога надається через готівку та ваучери. Допомога здійснюється через гуманітарні партнерські організації Комісії, включаючи людей, які потребують допомоги, УВКБ ООН, ЮНІСЕФ тощо

10.2. Участь України в міжнародних регіональних організаціях

Короткий опис: Україна в регіональних організаціях (ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄІ, ОБСЄ). ГУАМ як головний регіональний проект України. Інтереси України у розвитку Чорноморського співробітництва.

Україна є членом ряду міжнародних регіональних організацій. Серед них варто виділити наступні: Рада Європи, ОБСЄ, Організація за демократію та розвиток – ГУАМ, Організацію Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Центральноєвропейську ініціативу (ЦЄІ).

Відносини України з ОЧЕС пов'язані із просуванням інтересів української сторони в сфері транспорту і комунікацій, фінансовому та науковому співробітництві, в енергетиці та охороні довкілля, туристичній сфері. З лютого 2007 по квітень 2008 р. Україна успішно головувала в цій організації.

ГУАМ сьогодні є динамічною та ефективною організацією, яка має значний потенціал співробітництва у транспортній, енергетичній, гуманітарній і безпековій сферах. Членство України в ГУАМ сприяє зміцненню міжнародного авторитету України та посиленню її ролі як регіонального лідера.

ЦЄІ є регіональним угрупованням країн Центральної та Східної Європи,

діяльність якого спрямована на розвиток співробітництва в політичній, соціально-економічній, науковій та культурній сферах та сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні. Пріоритетними для України напрямками є участь у проектній діяльності Ініціативи у сфері енергетики, промислового розвитку, науки і технологій, транспорту, транскордонного співробітництва.

Членство України у Раді Європи є важливим чинником інтеграції країни у єдиний європейський правовий простір шляхом приведення національного законодавства у відповідність до норм організації. Основні напрями співробітництва України та РЄ, зокрема, забезпечення прав людини та соціальної єдності, реформування судової системи, боротьбу із корупцією покладено в основу Плану дій РЄ для України на 2008-2011 рр. Відповідно до Статуту РЄ, Україна представлена у всіх головних органах РЄ; у 2010 – 2011 рр. відбулося головування України в Комітеті Міністрів РЄ.

Україна в ОБСЄ⁸⁷ з 30 січня 1992 року. Нарада з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ), що проходила з 3 липня 1973 р. по 1 серпня 1975 р. за участю 33-х європейських держав, США і Канади, завершилася підписанням главами держав і урядів у Гельсінкі Заключного акту, який став довгостроковою програмою дій із будівництва єдиної, мирної, демократичної і процвітаючої Європи.

Згідно з Гельсінкським Заклучним Актом НБСЄ 1975 року, до основних напрямів діяльності Організації відносяться питання, що стосуються безпеки, співробітництва у галузі економіки, науки, технологій та довкілля, а також в гуманітарній та інших сферах (права людини, інформація, культура, освіта). НБСЄ була заснована у розпал «холодної війни» як важливий багатосторонній форум для діалогу та співпраці Сходом та Заходом.

Одностайно ухвалене Радою Міністрів ОБСЄ у листопаді 2010 р. рішення про головування України в ОБСЄ в 2013 році стало визнанням ролі нашої держави у зміцненні безпеки і стабільності на просторі організації.

Серед пріоритетів діяльності України в ОБСЄ слід відзначити:

- зміцнення потенціалу ОБСЄ як платформи для політичного діалогу та інструменту раннього попередження, запобігання конфліктам, врегулювання кризових та конфліктних ситуацій та постконфліктного відновлення;

- відновлення дотримання Російською Федерацією основоположних принципів згідно з Гельсінкським заклучним актом НБСЄ 1975 р. та зобов'язань в рамках ОБСЄ внаслідок військової агресії на сході України, окупації та анексії АР Крим та м.Севастополь, засудження викрадення та незаконного утримування українських громадян в Росії (Н.Савченко, О.Сенцова та інших);

⁸⁷ Міністерство закордонних справ України Участь України в Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: (ОБСЄ) <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/osce>

- сприяння процесу пошуку моделей мирного врегулювання Придністровського конфлікту;
- забезпечення посередницької ролі ОБСЄ у рамках врегулювання Грузинського та Нагірно-Карабахського конфліктів;
- посилення потенціалу ОБСЄ у боротьбі з транснаціональними викликами та загрозами безпеці (боротьба з проявами тероризму, незаконним обігом наркотиків, організованою злочинністю, протидія загрозам, що надходять з кіберпростору);
- подальша розбудова та зміцнення в рамках ОБСЄ діалогу з питань енергетичної безпеки.

Україна приділяє також особливу увагу питанням розвитку співробітництва між державами-учасницями у сфері захисту навколишнього середовища, протидії торгівлі людьми, просуванню терпимості і недискримінації, утвердженню свободи слова, проблемам національних меншин у міждержавних відносинах.

21 березня 2014 року за результатами тривалих переговорів держави-учасниці ОБСЄ прийняли рішення про направлення в Україну Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ (СММ ОБСЄ). Згідно з прийнятим рішенням, СММ збирає інформацію та повідомляє держави-учасниці про безпекову ситуацію у зоні відповідальності, встановлює та інформує про факти інцидентів, включно щодо порушення базових принципів та зобов'язань в рамках ОБСЄ, здійснює моніторинг ситуації із дотримання прав людини та основних свобод, сприяє діалогу з метою зменшення напруженості та нормалізації ситуації.

З метою створення належних умов для роботи СММ в Україні 14 квітня 2014 року у Відні було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. Основним завданням функціонування СММ на цьому напрямі є моніторинг за дотриманням режиму припинення вогню, відведенням важкого озброєння та встановлення сталого моніторингу ділянки українсько-російського державного кордону, який не контролюється Урядом України, а також виведення з території нашої держави всіх іноземних збройних формувань, військової техніки та найманців, включаючи роззброєння всіх незаконних груп. Мандат СММ поширюється на всю територію України, включаючи Автономну республіку Крим та м. Севастополь.

Місія готує щоденні доповіді про розвиток ситуації в Україні, які поширюються через Секретаріат ОБСЄ серед держав-учасниць ОБСЄ.

Додаткову інформацію про діяльність СММ ОБСЄ в Україні можна отримати на веб-сторінці Місії за посиланням <http://www.osce.org/ukraine-smm>.

Практичне заняття до теми 10

Мета заняття: проаналізувати особливості зовнішньої політики України в розрізі участі в міждержавних та регіональних міжнародних організаціях.

План заняття:

1. Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу: України та ООН.
2. Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі;
3. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями;
4. Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними регіональними організаціями.

Ключові слова: Україна, інтеграція України до ЄС, фінансова допомога, гуманітарна допомога, співробітництво України та регіональних організацій.

Завдання для практичної роботи:

► 1. Відповіді на проблемні питання – залучення декількох студентів (груп студентів) до відповіді на поставлене викладачем програмне питання з наведеного нижче переліку та дискусія між студентами групи під керівництвом викладача.

Проблемні питання для обговорення

1. Визначте напрямки стратегії інтеграції України до ЄС.
2. Який документ складає правову основу співробітництва України та ЄС? У чому полягає його суть?
3. Охарактеризуйте участь України в роботі головних, допоміжних органів ООН та спеціалізованих і автономних організаціях ООН.
4. Якою діяльністю займаються органи та установи ООН в Україні?
5. Обґрунтуйте проблеми приєднання України до СОТ.
6. Яку допомогу, крім фінансової, отримує Україна від МВФ?

► 2. Схематичне зображення матеріалу – поділ студентів на групи, які мають зобразити модель участі України в міжнародних організаціях.

► 3. Круглий стіл “Участь України в системі міжнародних економічних організацій”. Мета круглого столу: узагальнити знання студентів в сфері участі України в міжнародних організаціях та проаналізувати роль міжнародних організацій в світі. Завдання: студенти діляться на підгрупи, в яких обираються доповідачі. Протягом часу, визначеного викладачем, доповідачі виступають в ролі експертів з порушеного раніше обговореного між підгрупами питання. Крім того, в групі обираються рецензенти (3 особи), які рецензують і оцінюють доповіді студентів. Студенти, які не згодні з положеннями, висвітленими у доповідях, критикують та наводять аргументи. Веде конференцію студент, який надає слово усім учасникам, підводить підсумки після кожної доповіді, організовує обговорення. Характерною особливістю даного виду роботи є мінімізація критичних зауважень з боку викладача та колег на представлені студентами конкурентні інструменти та методи, що дозволяє

сформувати міжособистісні навички і уміння.

► 4. Перевірка засвоєного матеріалу – проведення тестування в письмовій або усній формі.

Приклад тестових завдань:

- Україна стала членом ООН у:
А) 1945 р.
Б) 1960 р.
В) 1991 р.
Г) 1994 р.
Д) 1990 р.
- Квота України в МВФ становить:
А) 0,4%
Б) 0,5%
В) 0,7%
Г) 1,2%
Д) 4,5%
- Україна стала членом СОТ у:
А) 1991 р.;
Б) 1993 р.;
В) 2008 р.;
Г) 2001 р.;
Д) 1945 р.
- Угоду про утворення Єдиного економічного простору підписали країни:
А) Росія, Казахстан, Узбекистан, Киргизстан;
Б) Росія, Білорусь, Казахстан, Узбекистан;
В) Росія, Білорусь, Україна, Казахстан;
Г) Росія, Україна, Білорусь, Молдова;
Д) Росія, Україна, Білорусь, Вірменія
- Членами ГУАМ є:
А) Грузія, Узбекистан, Азербайджан, Молдова;
Б) Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова;
В) Греція, Україна, Албанія, Македонія;
Г) Грузія, Узбекистан, Україна, Молдова;
Д) Росія, Україна, Азербайджан, Молдова
- Вкажіть групу міжнародних організацій, де членом є Україна:
А) МВФ, Світовий банк, ГАТТ/СОТ, ЄБРР, ОБСЄ, ЄС, ГУАМ
Б) МВФ, ЄБРР, ОБСЄ, ЄС, МОП, ООН, ЄБРР
В) МВФ, МОП, ФАО, ГАТТ/СОТ, ОБСЄ, ЄС, ГУАМ
Г) МВФ, ВОІВ, ІКАО, ГАТТ/СОТ, ЄС, ГУАМ
Д) МВФ, Світовий банк, ГАТТ/СОТ, ЄБРР, ОБСЄ, ГУАМ
- Який з аспектів значення зовнішньої торгівлі України обумовлює вихід України на світовий ринок ?
А) джерело надходження іноземної валюти в Україну
Б) фактор інтеграції України у світове господарство і МЄВ
В) фактор подолання економічної кризи
Г) невід'ємна частина національної економіки
Д) всі відповіді правильні
- Який з аспектів значення зовнішньої торгівлі України характеризує розвиток її валютної сфери ?
А) джерело надходження іноземної валюти в Україну
Б) фактор інтеграції України у світове господарство і МЄВ
В) фактор подолання економічної кризи
Г) невід'ємна частина національної економіки
Д) отримання
- В якому році Україну прийнято до МВФ та Світового банку ?
А) 1988
Б) 1960
В) 1992
Г) 1956
Д) 2000
- З факторів, які перешкоджають входженню України до світової економіки, назвіть внутрішні:
А) суперечності регіонального характеру
Б) складності діалогів з міжнародними фінансовими організаціями
В) не визначені напрями і механізм структурної перебудови народного господарства
Г) не вирішені питання безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності
Д) всі відповіді правильні
- З факторів, які перешкоджають входженню України до світової економіки, назвіть зовнішні:
А) суперечності регіонального характеру
Б) складності діалогів з міжнародними фінансовими організаціями
В) не визначені напрями і механізм структурної перебудови народного господарства
Г) не вирішені питання безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності
Д) всі відповіді правильні
- Якою з програм МВФ користується

Україна з 2014 року?

А) інструмент для прискореного фінансування

Б) гнучка кредитна лінія

В) програма «стенд-бай»

Г) лінія превентивної підтримки

Д) всі відповіді правильні

13. Яка міжнародна організація є Адміністратором міжнародного Чорнобильського фонду «Укриття»?

А) МВФ

Б) Світовий банк

В) ЄБРР

Г) СОТ

Д) БАГІ

14. Які переваги для України відкрилися зі вступом до СОТ?

А) забезпечення сталого розвитку, укріплення міжнародної та регіональної безпеки та стабільності

Б) отримання фінансової і технічної допомоги

В) розширення експортних можливостей вітчизняних товаровиробників та захист економічних інтересів держави на зовнішніх ринках

Г) розширення економічного та гуманітарного співробітництва

Д) розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного та гуманітарного потенціалу

15. Напрямки галузевої співпраці в рамках ГУАМ:

А) економіка та торгівля,

Б) попередження надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків,

В) культура, наука та освіта, туризм,

Г) взаємодія в правоохоронній сфері та прикордонне співробітництво, транспорт, енергетика та інформаційні технології

Д) всі відповіді правильні

16. Відповідальний за співробітництво України з СОТ центральний органом виконавчої влади:

А) Міністерство освіти і науки,

Б) Торговельна палата України,

В) Міністерство економічного розвитку і

торгівлі України,

Г) Міністерство фінансів України

Д) Центр розвитку торгівлі

17. Правовою основою відносин між Україною та ЄС є:

А) Угода про співробітництво з ЄС від 14 червня 1994,

Б) Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994,

В) Угода про партнерство з ЄС від 14 червня 1994,

Г) Договір про співпрацю від 14 червня 1994

Д) Угода про асоціацію від 14 червня 1994

18. В якому році Україна отримала безвізовий режим з країнами ЄС?

А) 2017

Б) 2016

В) 2015

Г) 2014

Д) 2018

19. Що таке Експортна стратегія України?

А) закон України, в якому визначено пріоритетні для розвитку експорту сектори економіки

Б) договір між урядом та підприємствами, в якому визначено чіткий план дій на 5 років

В) документ, в якому визначено пріоритетні для розвитку експорту сектори економіки та який містить чіткий план дій на 5 років

Г) інформаційна підтримка уряду України підприємств, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю

Д) документ, в якому визначено пріоритетні напрями розвитку зовнішньоекономічної діяльності та який містить чіткий план дій на 15 років

20. Позики МВФ для України:

А) підтримують стабільність національної валюти

Б) забезпечують розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств

В) сприяють відкриттю нових торговельних майданчиків всередині країни

Г) забезпечують створення підстав для удосконалення соціальної політики країни

Д) всі відповіді правильні

Використана література:

Питання для експрес-опитування та проблемні питання для обговорення:

Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2013. – 145 с.

Предметний покажчик

А	
Асоціація держав Південно-Східної Азії..60	
Африканський Союз62	
Б	
Багатостороння координація.....11	
Базові критерії типізації міжнародних організацій.....22	
Банк міжнародних розрахунків (БМР)...163	
Бюджет МОМ111	
Бюджет СОТ128	
В	
Види санкцій міжнародних організацій...31	
Вишеградська група.....57	
Відносини ЄС-Україна197	
Відносини Україна-НАТО185	
Відносини України з ОЧЕС199	
Внутрішнє та зовнішнє право міжнародних організацій.....29	
Всесвітній поштовий союз (ВПС)95	
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ).....114	
Всесвітня продовольча програма (ВПП) .90	
Всесвітня туристична організація (ЮНВТО)118	
Г	
Глобалізація міжнародних відносин17	
Глобальна економіка.....9	
Глобальні проблеми.....17	
Головна ціль міжнародної організації33	
Група Світового банку.....157	
Д	
Двостороння (білатеральна) координація 11	
Діяльність МВФ в Україні193	
Діяльність МОМ в Україні.....189	
Е	
Етапи створення ООН47	
Є	
Євразійське економічне співтовариство..58	
Європейська конференція міністрів транспорту98	
Європейська конференція цивільної авіації98	
Європейська організація з безпеки повітряної навігації.....98	
Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР)160	
Європейський Союз.....134	
З	
Загальні принципи міжнародних відносин30	
І	
Історія ЄС135	
Історія створення МВФ.....148	
Історія створення МОП.....103	
Історія створення СОТ.....124	
К	
Квоти МВФ154	
Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).....132	
Компетенції міжнародних організацій34	
Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)130	
Л	
Ліга арабських держав.....61	
М	
Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях.....36	
Механізм регулювання міжнародних економічних відносин.....10	
Міжнародна економічна інтеграція16	
Міжнародна міжурядова організація21	
Міжнародна морська організація.....92	

Міжнародна неурядова організація.....	21
Міжнародна організація	12
Міжнародна організація з міграції (МОМ)	106
Міжнародна організація праці (МОП) ...	102
Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО).....	94
Міжнародна торговельна палата (МТП)	172
Міжнародне агентство з атомної енергії .	86
Міжнародний валютний фонд	147
Міжнародний поділ праці	16
Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)	97
Міжнародний торговельний центр (МТЦ)	128
Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР).....	91
Міжнародні валютно-фінансові організації	147
Міжнародні комісії та комітети	14
Міжнародні конференції	14
Міжнародні неурядові економічні організації	172
Міжнародні неурядові організації.....	171
Міжнародні службовці	38

О

Організаційна структура Групи Світового банку	158
Організаційна структура ЄС	138
Організаційна структура МВФ	152
Організаційна структура міжнародних організацій.....	34
Організаційна структура МОМ	110
Організаційна структура МОП	104
Організаційна структура СОТ	126
Організація американських держав.....	64
Організація договору про безпеку Австралії, Нової Зеландії і Сполучених штатів Америки (АНЗІУС)	78
Організація договору про колективну безпеку (Ташкентський договір, ОДКБ)	79
Організація економічного співробітництва й розвитку	67
Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)	76
Організація за демократію та економічний розвиток	66

Організація Об'єднаних Націй	46
Організація Об'єднаних націй з питань освіти науки і культури (ЮНЕСКО)..	111
Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО).....	84
Організація Північноатлантичного договору (НАТО)	72
Організація Чорномор-ського економічного співробітництва.....	66
Основні завдання НАТО	73
Основні напрямки діяльності МВФ	149

П

підпорядковані цілі міжнародних організацій	33
Постійні представництва держав при міжнародних організаціях	39
Право міжнародних організацій.....	28
Привілеї і імунітети міжнародних організацій	31
Принципи діяльності СОТ	125
Причини виникнення міжнародних організацій	17
Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ООН-Хабітат)	116
Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО).....	88

Р

Рада держав Балтійського моря.....	65
Рада євро-атлантичного партнерства.....	75
Рада Європи.....	55
Регіональні банки розвитку	162
Регіональні міжнародні організації.....	55

С

Світова організація торгівлі (СОТ).....	124
Світовий банк та його роль в розвитку України.....	195
СОТ і Україна.....	191
Спеціалізовані установи ООН.....	53
Спеціальні права запозичення	154
Спеціальні принципи міжнародних організацій	30
Співдружність незалежних держав.....	58
Статус міжнародного службовця	38
Структура органів ООН	49

Т	Фінансування діяльності МОП..... 106
Технічні процедури прийняття рішень в міжнародних організаціях37	Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ) 118
	Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА) 115
У	Форми призупинення прав і привілеїв міжнародних організацій..... 31
Угоди СОТ126	Функції Групи Світового банку 159
Україна в ОБСЄ.....200	Функції міжнародних організацій..... 24
Україна і МОП.....187	
Україна і ООН183	Ч
Участь України в міжнародних організаціях.....179	Членство України в ГУАМ..... 199
	Членство України у Раді Європи 200
Ф	
Фінансування діяльності ЄС140	Ш
Фінансування діяльності МВФ154	Шанхайська організація співробітництва ..67

Список використаної та рекомендованої літератури

1. Андросова Т.В. Міжнародні організації: Навч. посіб. – Харків: Штрих, 2003. – 348 с.
2. Андросова, Т. В., Кот, О. В., Козуб, В. О., Носач, Л. Л. Міжнародні організації: кредитно-модульний курс. Навч.-метод. Посібник. – 2013.
3. Білоус О.Ю Конвенції Міжнародної організації праці як джерела трудового права України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, спеціальність 12.00.05 - трудове право; право соціального забезпечення. Одеса, 2017. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7622/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%83%D1%81%20%D0%9E.%D0%AE..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Вашкевич, В.М., Шевченко, Є.О. АНЗЮС–Тихоокеанський пакт безпеки: причини створення, обґрунтування фази занепаду, сучасний стан союзу. Гілея: науковий вісник, 2014, 83: С. 417-419.
5. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру, Редакція від 14.03.1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254
6. Годовой отчет МВФ 2015. URL: http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2015/pdf/ar15_rus.pdf
7. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй, набрання чинності від 20.11.1953. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150
8. Концепція партнерства з Україною на 2017-2021 фінансові роки. Київ, 2017. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/501881501141799939/pdf/114516-UKRAINIAN-PUBLIC-WBUkraineCPFUKR.pdf>
9. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / За ред. Л.В. Губерського. - К. : Знання, 2009. - 751 с.
10. Кресін О.В. Віхи розвитку і організаційні особливості Міжнародної організації з міграції. Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: наук.- практич. симпозіум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнар. конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (м. Одеса, 18 груд. 2015 р.) // Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2015. 105 с. URL: http://iele.bazick.com/downloads/pub/Migrac_Politica.pdf
11. Куцик П.О., Ковтун О.І., Башнянин Г.І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.
12. Микольська Н. Перші 10 років у СОТ: як Україна використовує інструменти організації. Європейська правда. 2018. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2018/05/16/7081783/>
13. Міжнародна організація праці Програма гідної праці МОП для України на 2016-2019 роки. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf
14. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп. навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С., – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344 с
15. Міжнародні організації: навч. посіб. / Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с. – Режим доступу: <https://goo.gl/WYvoGP> (вільний доступ на сайті Електронного репозитарію Тернопільського національного економічного університету)
16. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с. – Режим доступу: <https://goo.gl/wVxqtV> (вільний доступ на сайті Електронного архіву Одеського національного економічного університету)

17. Міжнародні організації: навчальний посібник / За ред. О.С. Кучика. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 749 с.
18. Міністерство закордонних справ Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна (інформація станом на 07.2018 р.). URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>
19. Міністерство закордонних справ України Україна у міжнародних організаціях. СОТ. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/wto>
20. Міністерство закордонних справ України Участь України в Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: (ОБСЄ) <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/osce>
21. Міністерство фінансів України МВФ. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mvf>
22. МОМ в Україні: огляд діяльності. 2011. URL: http://iom.org.ua/pdf/WaWeDo_ua_b5_Upd_s.pdf
23. Організація Договору о колективній безпеці. URL: <http://odkb-csto.org/structure/>
24. Організація Об'єдинених Націй Ріст численності членів ООН з 1945 року. URL: <http://www.un.org/ru/sections/member-states/growth-united-nations-membership-1945-present/index.html>
25. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>
26. Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua>
27. Постійне представництво України при ООН. URL: <https://ukraineun.org/>
28. Представництво ООН в Україні Цілі сталого розвитку 2015-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
29. Програма розвитку ООН в Україні Цілі сталого розвитку 2015-2030. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>
30. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. / Н. В. Пронюк. – 2-е вид., змін. та допов. – К. : КНТ, 2010. – 344 с.
31. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с
32. Статут Організації ООН по промислового розвитку (Вена, 8 апреля 1979 года). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_073
33. Україна в міжнародних організаціях: [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.
34. Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.
35. Шибаєва Е. А. Право международных организаций: Вопросы теории. – Междунар. отношения, 1986.
36. African development bank group. URL: <https://www.afdb.org/en/>
37. Bank for International Settlements. URL: <https://www.bis.org/about/index.htm?m=1%7C1>
38. EU External Action Ukraine and the EU. 2016. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/1937/ukraine-and-eu_en
39. European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com>
40. Historical overview of number of international organizations by type 1909-2013. Union of International Associations, 2013. URL: https://uia.org/sites/uia.org/files/misc_pdfs/stats/Historical_overview_of_number_of_international_organizations_by_type_1909-2013.pdf
41. Inter-American Development Bank. URL: <https://www.iadb.org/en>
42. International Atomic Energy Agency. URL: <https://www.iaea.org/>

43. International Chamber of Commerce. URL: <https://iccwbo.org/about-us/>
44. International Maritime Organization. URL: <http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>
45. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/>
46. International Telecommunication Union. URL: <https://www.itu.int>
47. International Trade Centre. URL: <http://www.intracen.org/>
48. Islamic Development Bank. URL: <https://www.isdb.org/>
49. North Atlantic Treaty Organisation. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/index.htm>
50. Official website of the European Union. URL: <http://europa.eu/>
51. Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/who-we-are>
52. The Asian Development Bank. URL: <https://www.adb.org/>
53. The Black Sea Trade and Development Bank. URL: <https://www.bstadb.org/>
54. The Food and Agriculture Organization. URL: <http://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=UKR>
55. The International Civil Aviation Organization. URL: <https://www.icao.int>
56. The International Fund for Agricultural Development. URL: <https://www.ifad.org/en/>
57. The International Labour Organization. URL: <http://www.ilo.org>
58. The International Organization for Migration. URL: <http://www.iom.int/>
59. The Nordic Investment Bank. URL: <https://www.nib.int/>
60. The United Nations Human Settlements Programme. URL: <https://unhabitat.org/>
61. The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). URL: <https://www.unido.org/>
62. The United Nations Population Fund. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk>
63. The World Bank Group Світовий банк в Україні. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview#2>
64. The World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/>
65. United Nations Children's Fund. URL: <https://www.unicef.org>
66. United Nations Commission on International Trade Law. URL: <https://uncitral.un.org/ru>
67. United Nations Conference on Trade and Development. URL: <https://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>
68. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 37 C/4 2014 –2021 MEDIUM-TERM STRATEGY. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227860>
69. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 39 C/5 Approved programme and budget 2018-2019: first biennium of the 2018-2021 quadrennium. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261648>
70. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/sdgs>
71. Universal Postal Union. URL: <http://www.upu.int/en.html>
72. World Food Programme (WFP). URL: <https://www1.wfp.org/>
73. World Health Organization. URL: <https://www.who.int/countries/ukr/ru/>
74. World Tourism Organization. URL: <http://www2.unwto.org/ru>
75. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org/>

Навчальний посібник

Ксендзук В.В.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Електронне видання